

M V S E V M

FLORENTINVM

E X H I B E N S

INSIGNIORA VETVSTATIS MONVMENTA

QVAE FLORENTIAE SVNT

IOANNI GASTONI

ETRVRIAE MAGNO DVCI

D E D I C A T V M.

FLORENTIAE. ANNO. CIO. IO. CC. XXXII.

EX TYPOGRAPHIA FRANCISCI MOÛCKE.

E M M
ANTI Q
THESAUR
ET

TATORVM DAC
FLOREN
HIBENTES

IMAG
RORVM IL
ET DE C

VM OBSERV

TONII FRAN

VELICI HISTORIAR

FLORENTIAE. ANN
ET TYPOGRAPHIA P
PRAESIDVM

G E M M A E
A N T I Q V A E
E X T H E S A V R O M E D I C E O

E T

P R I V A T O R V M D A C T Y L I O T H E C I S

F L O R E N T I A E

E X H I B E N T E S T A B V L I S C.

I M A G I N E S

V I R O R V M I L L V S T R I V M

E T D E O R V M

C V M O B S E R V A T I O N I B V S

A N T O N I I F R A N C I S C I G O R I I

P V B L I C I H I S T O R I A R V M P R O F E S S O R I S .

F L O R E N T I A E . A N N O . C I D . I D . C C . X X X I I .

E X T Y P O G R A P H I A F R A N C I S C I M O V C K E .

P R A E S I D V M P E R M I S S V .

LECTO

R A E F A

I. FRANCISC

VAE GEMMAE ANTIQ
ne Secundo MVSEI
ordine, ac dispositio
DACTYLIOTHECIS
que, quemadmodum
nis Primi, paucis p
me facturum existimo
mae, quae tanta copia in
solum, verum etiam e
abilissimae, maxime ex
cum veterem Mythologiam
summa cultorum
stant. Quid enim iuc
cernere, ac saepe in parv
immedi operis maiestate
historiam litteris mandatam

A D L E C T O R E M

P R A E F A T I O

A N T. F R A N C I S C I G O R I.

VAE GEMMAE ANTIQVAE in hoc Volumi-
ne Secundo MVSEI FLORENTINI, quo
ordine, ac dispositione, & quibusnam ex
DACTYLIOTHECIS exhibeantur, heic quo-
que, quemadmodum feci in limine Volumi-
nis Primi, paucis praefari operae pretium
me facturum existimo.

Igitur Gemmae, quae tanta copia in lucem a me proferun-
tur, non opificio solum, verum etiam eruditione, quam con-
tinent, sunt nobilissimae, maximaque ex parte ad hoc tempus
ineditae; quae cum veterem Mythologiam, tum Graecam Ro-
manamque Historiam summa cultorum antiquitatis voluptate,
atque utilitate illustrant. Quid enim iucundius, quam antiqua
artificum opera cernere, ac saepe in parva vel minima Gemma
conclusam paene immensi operis maiestatem contemplari? Quid
utilius quam Historiam litteris mandatam vetustamque Mytholo-
giam

giam cum sculpturis elegantissimis conferre? Hoc sane modo facilius ea quae in tot libris leguntur memoria retinentur; ac plurima, quae Scriptores nomine tenus notant, figuris repraesentata melius observantur, ac percipiuntur. Haec quidem meo iudicio sunt Deorum Dearumque cognomina, quae persaepe cum eorum symbolis conveniunt; sacrificiorum varii ritus, certaminum celebritates, coronae, arma, vestium genera, ac sexcenta alia his similia, quae horum insignium monumentorum ope explicantur dilucidanturque. Ad ornandam amplificandamque eruditionis suppellectilem quanti momenti sint antiquae sculpturae, quae vel e Gemmis, vel e Numismatis ceterisque vetustorum operum monumentis producuntur, praeclaro sane exemplo docent hac praesertim nostra aetate, in qua adeo hoc studium viget, viri docti; qui praeter selecta loca, quae adferunt ad illustrandos tum Graecae, tum Romanae Historiae Scriptores, ac praesertim insignes Poëtas, ac Philologos, frequenter, ubi opus sit, pretiosas hasce priscae aevi reliquias proferunt, quibus quae observantur, valde dilucidant, atque confirmant. Sed de cognitione, ac studio antiquitatis, sine quo nemo omnigena eruditione probe excultus esse potest, alius dicendi locus peropportunior.

Quod nunc adinet ad institutum nostrum, hoc quoque Volumen Secundum, ut polliciti sumus, constat Tabulis aere incisis Centum, in quibus quantam, ut in fidem receperamus, Chalcographi nostri hoc ipso anno operam, diligentiam, studiumque sedulo impenderint, nemo est, si ei adsit Minerva Οξύδερκος *Perspicax*, quam Pausanias describit, qui manifeste non videat.

Hae igitur Gemmae selectae, quae a nobis in hoc opere exhibentur, in quatuor itidem Classes dispositae sunt summo studio, & cura Viri Clarissimi Sebastiani BLANCHII, qui Regii Cimieliarchii Magni Ducis Etruriae, cui praest, immensas propemodum cum naturae, tum artis divitias in singulis conclavibus, &

cime-

cimeliis tam pulchro elegantique ordine digessit , atque distribuit , ut nihil supra desiderari possit .

Classis I. exhibet Tabulis XXIII. antiquas Gemmas *Litteratas* , ut hoc Plauti utar vocabulo , hoc est Scalptorum nomine , vel inscriptione aliqua insignes . Consuevere egregii Gemmarum Scalptores , quod etiam alii artifices , statuarii , pictores , architecti , ac plastae fecere , absoluto opere nomen suum eidem inscribere ; quod quidem non omnes , sed ii tantum faciebant qui opus valde exquisitum perfectumque opificio , posterorum commendatione , & admiratione dignum confecissent . Libet recensere antiquos Scalptores , quorum nomen in Gemmis XXIII. quae a nobis perquamaccurate expressae exhibentur , scriptum legitur . Hi nempe sunt Agathopus , Allion , Amphoterus , Aspafius , Aulus , Carpus , Cnaeus , Epitynchanus , Hyllus , Onesas , Pigmon , Plotarchus , Quintus Alexa , Scylax , Seleucus , Solon , Teucrus .

Has Gemmas eorumdemmet Scalptorum nomine insignitas , omniumque rarissimas , aliae sequuntur , quae praeter aposphragisma incisae praeferunt aliquot litteras vel Graecas , vel Latinas , vel etiam peregrinas , quae ut plurimum nomen eius viri , qui Gemmam annulo insertam gerebat , per compendarias notas indicant ; vel epigraphen boni ominis , vel occultas notas continent : quibus Gemmis pro amuleto ad avertendum fascinum utebantur . Inter has non paucae etiam Gemmae producuntur Diis donatae , vel claris viris , vel athleticis victoribus in certaminibus , vel aurigis , qui palmam obtinere in Circensibus praemio datae ; vel etiam ad amicos missae in Saturnalibus , aut natali die , aut in nuptiis . Gemmas , ut aiunt , Abraxeas , arcanis litteris inscriptas a Basilidianis , aliisque adsimilis sectae haereticis , quibus etiam valde abundat Medicea Dactyliotheca , reiecimus , quod haec sparta iam occupata fuerit ab Ioanne Macario , & Ioanne Chislerio ; quibus addendae sunt complures huius modi
Gem-

Gemmae , quae prodire ex Museo Antonii Cappello Senatoris Veneti .

Classis II. Tabulis XXVIII. (quod a nemine ad hunc diem tanta monumentorum huiusce generis copia factum est) primum exhibet Gemmas , quae HOMERICAЕ a nobis dicuntur , quod Homerum Poëtarum principem , belli Troiani scriptorem illustrent , atque ab eo maxime illustrentur : nam res gestas Heroum repraesentant , qui ab eo laudantur . Hae Gemmae , si pictoris commodo consulendum non fuisset , accuratiori ordine , ut Homericæ Historiae responderent , disponi profecto poterant . His accedunt Deorum Dearumque imagines , quibus Homericum Poëma exornari potest ; nam ad Homeri mentem ex his complures Gemmae procul dubio scalptae sunt .

Classis III. Tabulis XXXIII. expressas Gemmas complectitur , quae praesertim Romanam Historiam exornant . Ex his habes ROMAE , quam veteres merito aeternam adpellarunt , primordia , Viros illustres non paucos , Milites , Sacrificia , Ludos Circenses , Gymnicos , Scenicos , quae magnam thesauri antiquitatum Graecarum , & Romanarum , ut nemo ignorat , complectuntur .

Classis IIII. Tabulis XIII. continet Signa caelestia , & Gemmas SYMBOLICAS , quibus Ethnicae superstitionis cultores vel fausti ominis causa , vel ad declarandum memorandumque horoscopum suum , vel pro amuletis , aut ludicris caelaturis utebantur . Tandem pro coronide adiecta est Appendix quarundam Gemmarum , quas haud praetermittendas esse duximus .

Monendus heic es , humanissime Lector , eas Gemmas , quae diaglypho opere inscalptae sunt , quaeque in hoc Secundo Volumine exhibentur , delineatas esse ab eximio Pictore Ioanne Dominico Campiglia pro ut eçtypa earundem Gemmarum repraesentant : quare nil mirum si Gemma 1. quam vides in Tabula LVIII. quae refert M. Sergium Silum , qui amisso in bello
bra-

brachio dextro , deinceps fortissimo animo saepius pugnavit , ita eum referat quasi laevo brachio destitutum , contra scriptorum fidem : nam in ectypo Gemmae ita apparet ; at in archetypo , quod artifex observari voluit , ne aliquis in cognoscendo tanto viro erraret , eo modo sculptus est ut edidi in Parte Prima Inscriptionum antiquarum , quae exstant in Etruriae Urbibus Tabula II. numero v. cuius operis Partem secundam sequenti anno , Deo auspice , & favente , publici iuris faciam , compluribus huiusmodi curis solutus .

Recensendae nunc essent DACTYLIOTHECAE , e quibus depromptae sunt omnes Gemmae , quae in hoc Volumine in lucem proferuntur impensis SOCIORVM NOBILIVM FLORENTINORVM , qui summa cum laude litterariam rem , & nostrum saeculum , ac seipsos illustrent : verum , ne Lectorem pluribus morer , sub qualibet Gemma hae indicantur , atque eadem sunt quae in Praefatione Voluminis Primi enumerantur . Principem tenet locum regium MEDICEVM CIMELIARCHIVM omnium ditissimum , totoque orbe celeberrimum ; in quo ad ornandam amplificandamque omnis antiquitatis eruditionem nihil est quod desideres . Complures insignes Gemmas , praesertim HOMERICAS , nunc primum exhibemus ex locupleti Daetyliotheca Victoriorum Patriciorum Florentinorum , qui nunc Romae degunt , quas vir praeclarissimus Franciscus Victorius , ex Equestri Ordine Divi Stephani , de re antiquaria optime meritis , humanissime mecum communicavit . Non paucae quoque accessere ex Cimeliis Nicolai Giannii Patricii Florentini . Quod vero ad me pertinet , singulis Gemmis Observationes adposui ; quid vero in his annuo hoc qualicumque penso conatus fuerim , iudicent , seu potius aequi bonique consulant viri docti .

His praemissis , illustranda nunc sunt quaedam vetera monumenta , quae tamquam *πάρεργα* hoc Volumen exornant . Primum igitur ad calcem huiusce Praefationis MINERVA ADIVTRIX

b

Her-

Herculis spectanda est, eximio artificio exscalpta Iaspidi Chalcedonio, qui adverso fato ad nos fractus pervenit. Circa Minervam alios Herculis Invisi labores, & egregia facinora ab artifice peritissimo expressa fuisse quivis facile conicere potest. Hercules infans cernitur utraque manu immisos ab Iunone serpentes comprimens; de quo diximus ad Gemmam I. & II. Tabulae XXXIX. Voluminis Primi. Meminit Pausanias aedis Minervae Αἰγιοπόλει meritae noxae Vindicis, quam Hercules Pollens apud Spartam dedicavit, quum Hippocoontem, & eius liberos, a quibus gravibus iniuriis adfectus fuerat, ultus esset. In duabus Gemmis, quae inferius adferuntur Tabula XXIV. n. II. & XLIV. n. III. Minerva praefert clavam, quae non male, ut arbitror, *Alcides* dici potest; quo cognomento appellata fuit a Macedonibus, ut narrat Livius.

Frontem Classis I. ornat Osiris Aegyptiorum numen, anaglyptico opere omnium antiquissimo Iaspidi nigro Aethiopico exscalptum, atque undique hieroglyphicis inscriptum; quod insigne monumentum iuxta archetypi magnitudinem expressum alibi a me producet, & illustrabit. Non abs re quidem visum est huius sculpturae vetustissimae specimen praecedere Observationes in *Gemmas litteratas*; quod Aegyptii primi omnium fuerint, qui per animalium rerumque mutarum figuras sensus mentis effingere docuerunt, ut Tacitus, alique auctores observant. Apollo longa muliebri veste indutus, dextra pateram, sinistra citharam tenens, desumptus est ex nummo Antonini Pii, cum inscriptione APOLLINI AVGVSTO, cuius simulacrum primam eiusdem Classis litteram nobilitat.

Classi II. *Gemmarum Homericarum* praepositus est nummus maximi moduli in honorem Commodi percussus, cum epigraphe in postica ΗΚΤΩΡ ΙΑΙΕΩΝ. in qua Hector in curru pugnans sculptus est. Hunc Heroa Troiani, adhuc viventem, & pignantem, tamquam Deum venerati sunt; mortuo non solum

Ilien-

Ilienſes , verum etiam Thebani divinos honores detulerunt , teſte Pauſania . Aliud numiſma cum eadem inſcriptione edidit vir pereximius Petrus Seguinus n. viii. in quo Heſtor ſculptus eſt ſtans Martis habitu , niſi Iovis eſſe mavis , dextra haſtam , laeva fulmen gerens . Litteram , qua Obſervationes exordior , Veſpaſiani nummus exornat , cum hoc titulo HONOS ET VIRTVS . Honoris comitem Genium facit antiqua inſcriptio penes Fabrettum Cap. I. n. LXXII. Pro coronide huius Claiſis , ex Daſtyliotheca doctiſſimi Senatoris Philippi Bonarrotii adfertur Gemmae antiquae iconiſmus , in quo Poëta ſedens carmen meditatur coram perſona columellae impoſita . Palma inſerta vaſculo editum Poëtarum certamen ſignificat . Cetera e Medicea Gaza accepimus .

Claiſi III. non pauca monumenta ad rem militarem facientia exhibenti , *πράπερον* praemiſſum eſt , in quo ahenea galea Punicis , ſeu Phoeniciis litteris inſculpta , parvo nimis ſchemate , indicatur ; quae tamen a me ad archetypi exemplum eiufdemque magnitudinem iam edita , & illuſtrata fuit in Parte I. Inſcriptionum antiquarum , quae exſtant in Etruriae Urbibus Tabula XX. Pag. LXXXVI. quae nunc in Mediceo Theſauro adſervatur ; fuitque olim penes egregium virum Petrum Andream Andreinium , qui quum Neapoli verſaretur eam conquiſivit ; teſtatuſque mihi eſt apud antiquas Cannas Romani exercitus clade celeberrimas , nunc Canuſium , inventam tunc temporis fuiſſe . Finem huius Claiſis III. condecorat bulla inſignis magnitudinis ex pulcherrimo Sapphiro , in qua feminae perſona caelata eſt ; filoque inſerto per quatuor foramina , quae conſpiciuntur , geſtatam fuiſſe vel ad ornamentum peſtoris , vel veſtium ; vel Laribus , vel alicui numini donatam fuiſſe prouum eſt credere . Bullae Iunoni Placidae dono datae fit mentio in vetuſto lapide Gruteriano Pag. XXV. 2.

Frons Claiſis IIII. quae *Gemmas* , ut aiunt , *Symbolicas* continet , ornatur elegantiſſimo Sardaе apoſphragiſmate ; in quo , ni fallor , florentibus artibus , ac vigente virtutis ſtudio , quae ca-

b 2

duceo ,

duceo , & equino capite , e quo palma erumpit , humano capiti aptato exprimuntur , divitias , tranquillitatem , pacemque terra marique haberi posse eiusdem Gemmae artifex designavit .

Littera maior Dianam Luciferam exhibet ex aureo numismate in honorem Faustinae Augustae . In animalibus effigendis quantum ars ipsa excogitare , ac facere possit , ostendit Calydonii Apri omnium celeberrima sculptura ex ditissimo Museo Strozio , quae in Iaspide nigro adeo alta est , ut paene prodigio simile videatur , quod tam felici doctoque opificio fieri ab eximio artifice potuerit . Habes in fine eiusdem Classis IIII.

Illud igitur superest , quod valde augebit huius Operis dignitatem , & decus , ob insignia complura monumenta , quae e Mediceo praesertim Thesauro nunc primum proferuntur , ut a te , amice Lector , probetur , & cum favore excipiatur : quod si , ut sperare libet , feceris , ad alia ex antiquitatis penu non modo splendida , sed etiam utilia proferenda , & illustranda , sponte currenti calcaria addes . His interim *VTERE . FELIX .*
MVLTIS . ANNIS . ET . FAVSTE . VIVAS .

IN-

I N D E X
G E M M A R V M
A N T I Q V A R V M

QVAE IN HOC VOLVME SECVNDO
OBSERVATIONIBVS ILLVSTRANTVR.

C L A S S I S I.

GEMMAS LITTERATAS HOC EST SCALPTORVM
NOMINE VEL EPIGRAPHE INSIGNITAS
EXHIBENS TABVLIS XXIII.

* Nota Asterisci praeposita numero Romano CAMEVM indicat. Quae carent
ea nota sunt GEMMAE. Sequens numerus barbarus paginam declarat.

T A B V L A I.

- * I. **A** Mor Citbaroedus leonem domans, PLOTARCHI opus.
Pag. 5. 6. 7.
i I. Caput Viri incognitum, AGATHOPODIS opus. 7. 8.
ii I. Hercules Victor, ONESAE opus. 9. 10.

T A B V L A II.

- i. **E**ques Graecus pugnans, AVLI opus. 10. 11.
ii I. Athleta

- i I. *Athleta Victor*, ALLIONIS opus. 11. 12.
 ii I. *Caput Viri barbati incognitum*, HYLLI opus. 13.

T A B V L A III.

- i. *Iuppiter*, ASPASII opus. 14.
 ii I. *Bacchans*, PIGMONIS opus. 14. 15.
 iii I. *Cupido*, dubii artificis opus. 15. 16.

T A B V L A IV.

Musa, ONESAE opus. 16. 17. 18.

T A B V L A V.

Hercules cum Iole, TEVCRI opus. 18. 19.

T A B V L A VI.

Bacchus & Ariadne, CARPI opus. 19. 20.

T A B V L A VII.

- i. *Medusa*, SOLONIS opus. 20.
 ii I. *Hercules iuuenis*, CNAEI opus. 21.
 iii I. *Aesculapius*, AVLI opus. 21.

T A B V L A VIII.

Musa, ALLIONIS opus. 22. 23.

T A B V L A IX.

- * i. *Germanicus Caesar*, EPITYNCHANI opus. 23. 24.
 ii I. *Sileni persona*, SELEVCI opus. 24. 25.

iii I. Sa-

iii I. *Satyrus persona*, s

T A B V

- i. *Cupido*, SOLO
 ii I. *Maecenas*, SOL
 iii I. *Rhoemetalces* TH

T A B V

Annulus aur
datus in Circ

T A B V

- i. *Hercules In*
 ii I. *Miles*. 33. 34
 iii I. *Olympionices*.
 v. *Faustina Augu*
 v. *Caput virile*.

T A B V

- i. *Fortunae co*
 ii I. *Luna*, sive L
 iii I. *Persona Comi*
 iii I. *Lyra caelestis*
 v. *Militis*, sive
 vi. *Iuuenis imago*

T A B V

- i. *Sol in Mon*
 ii I. *Serapis Deu*
 iii I. *Hercules Fon*
 iii I. *Fortuna Op*

III. *Satyri persona*, *SETLACIS opus*. 25.

T A B V L A X.

- I. *C**V**pido*, *SOLONIS opus*. 25. 26.
 II. *Maecenas*, *SOLONIS opus*. 26.
 III. *Rhoemetaces Thraciae Rex*, *AMPHOTERI opus*. 26.

T A B V L A XI.

*A**N**nulus aureus tribus gemmis concoloribus ornatus*, *dono datus in Circensibus*. 27. 28. 29. 30. 31. 32.

T A B V L A XII.

- I. *H**E**rcules Invi**ctus*. 33.
 II. *Miles*. 33. 34.
 III. *Olympionices*. 34.
 IIII. *Faustina Augusta*. 34.
 v. *Caput virile*. 34.

T A B V L A XIII.

- I. *F**O**rtunae comes Vi**ctoria*. 35.
 II. *Luna*, *sive Diana*. 35.
 III. *Persona Comica senis*. 36.
 IIII. *Lyra caelestis*. 36.
 v. *Militis*, *sive Ducis imago*. 36.
 vi. *Iuvenis imago*. 36.

T A B V L A XIV.

- I. *S**O**l in Montibus Tauriscorum cultus*. 36. 37.
 II. *Scrapis Deus omnia vincens*. 37.
 III. *Hercules Fontinalis*. 38. 39. 40.
 IIII. *Fortuna Opifera*. 41.

TA.

T A B V L A XV.

- i. *Fortuna Obsequens* . 41. 42. 43.
- ii. *Bonus Eventus* . 43.
- iii. *Aesculapius* . 43. 44.
- iiii. *Diana Epbesia* . 44.
- v. *Vulcanus* . 44.

T A B V L A XVI.

- i. *A*mor Iovis Victor . 45.
- ii. *Cupidines cantum discentes* . 45.
- iii. *Sponsae & Sponsi connubium* . 46.
- iiii. *Tbalia* . 46.
- v. *Faunus hircum Bacchi victimam ducens* . 46.

T A B V L A XVII.

- i. *G*ladiator rude donatus . 47.
- ii. *Discobolus* . 47.
- iii. *Miles victor* . 47.
- iiii. *Mirmillo prostratus* . 47. 48.
- v. *Equus desultorius victor* . 48.
- vi. *Auloedus Pythiorum victor* . 48.

T A B V L A XVIII.

- i. *M*ars, seu Miles . 49.
- ii. *Mimus Antiochenus ursum saltantem inducens* . 49. 50.
- iv. *Iuvenis victor iaculans ex equo* . 50.
- v. *Caius, & Lucius Caesares Augusti F.* 50.

T A B V L A XVIII.

- i. *Coloniae Militum Romanorum ex Legione XI. in Africam, Aegyptum, & Hispaniam deductae* . 51.
- ii. *Lupa nutrix Romuli, & Remi* . 51.
- iii. *Sus lactans suculos* . 51.

TA.

T A B V L

- i. *C*apri ad crater
- ii. *Taurus furens* . 52.
- iii. *Pegasus* . 52.
- iiii. *Equus infrenis* . 52.
- v. *Canis Melitaens* b

T A B V L

- i. *S*era, & clavi
- ii. *Modius spicis ref*
- iii. *Crater Spbinge o*
- iiii. *Concha rostrata* .
- v. *Locusta* . 54.

T A B V L

- * i. *I*vnæ dextera
- * ii. *Manus aurem v*
- * iii. *Papilio cum delp*
- iiii. v. *Palæfritarum n*

T A B V L

- i. *O*Siris . 56.
- ii. *Mars a Victori*
- iii. *Ministri Salioru*
- iiii. *Serpentes bicornes*

T A B V L A XX.

1. **C** *Apri ad craterem colludentes*. 52.
- iI. *Taurus furens*. 52.
- iiI. *Pegasus*. 52.
- iiiI. *Equus infrenis*. 52.
- v. *Canis Melitaeus balnearis*. 52. 53.

T A B V L A XXI.

1. **S** *Era, & clavis*. 53.
- iI. *Modius spicis refertus*. 53.
- iiI. *Crater Spbinge ornatus*. 53.
- iiiI. *Concha rostrata*. 54.
- v. *Locusta*. 54.

T A B V L A XXII.

- * 1. **I** *Vnctae dexterarum, fidei testes*. 54. 55.
- * iI. *Manus aurem vellens*. 55.
- * iiI. *Papilio cum delphinis*. 55.
- iiiI. v. *Palaestritarum nomen, insigne, & praemium*. 56.

T A B V L A XXIII.

1. **O** *Siris*. 56.
- iI. *Mars a Victoria coronatus*. 56.
- iiI. *Ministri Saliorum ancilia contis suspensa ferentes*. 56.
- iiiI. *Serpentes bicornes ovum ore apprehendentes*. 56.

C L A S S I S II.

GEMMAS HOMERICAS CONTINET. IN QVIBVS RES GESTAE
HEROVM. QVI AB HOMERO LAVDANTVR. ET DEORVM
IMAGINES EXPRESSAE SVNT TABVLIS XXVIII.

T A B V L A XXIII.

- i. * iI. **I**udicium Paridis . 57. 58.
iiI. *Platanus Aulidensis* . 58. 59.

T A B V L A XXV.

- i. **A**chilles victor Heftorem trabens . 60. 61.
iI. *Achilles a Chirone edoctus fidibus canere* . 61. 62.
iiI. *Heftor apud inferos maerens* . 62.

T A B V L A XXVI.

- i. **A**chilles in proelium revertens . 62. 63.
iI. *Achilles vulneratus* . 63.
iiI. *Achilles semianimis cadens* . 64.

T A B V L A XXVII.

- i. **V**lyssis imago . 65.
iI. *Diomedes minax in Palladii surreptione* . 69.
iiI. *Vlysses pro Palladio contendens* . 69.
iiiI. *Rhesus Thracum rex a Diomede, & Vlysse interfectus* . 65. 66.
v. *Ajax, & Teucer Telamonii e navi contra Heftorem pugnan-
tes* . 67.

T A B V L A XXVIII.

- i. * iI. iiI. **D**iomedes Palladio potitus ; & Vlysses cum eo litigans .
68. 69.

TA-

T A B V L A
i. **D**iomedes, & G
iiI. *Nestor pbiala donat*

T A B V L
* i. **P**riamus cadaver
iiI. *Aeneas patria pro*

T A B V L
* i. **T**heano Anteno
iiI. *Cassandra ab Ai*

T A B V L
Amazorum a
occisa . 77.

T A B V L
* i. **I**mago Amaz
iiI. *Achilles Penthe*

T A B V L
i. **B**ellerophon
iiI. *Bellerophon ca*
iiiI. v. *Perseus cum I*

T A B V
i. **M**inotaurus
iiI. *Iuppiter Porp*
iiiI. *Hercules Ha*

T A B V L A XXVIII.

1. **D**lomedis, & Glauci congressus fidesque . 70. 71.
 11. 111. Nestor phiala donatus ab Achille . 71. 72.

T A B V L A XXX.

- * 1. **P**riamus cadaver Hectoris ab Achille redimens . 73.
 11. 111. Aeneas patria profugus . 73. 74.

T A B V L A XXXI.

- * 1. **T**heano Antenoris uxor dolens Palladii traditionem . 75.
 11. 111. Cassandra ab Aiace violata . 75. 76.

T A B V L A XXXII.

Amazorum ad Troiam pugna . Penthesilea ab Achille
 occisa . 77.

T A B V L A XXXIII.

- * 1. **I**mago Amazonis bellatricis . 79.
 11. 111. Achilles Penthesileam morientem sustinens . 73.

T A B V L A XXXIIII.

1. **B**ellerophon Chimaeram interficiens . 80.
 11. Bellerophon caelum conscendens . 80.
 111. 1111. v. Perseus cum Medusae capite . 81.

T A B V L A XXXV.

1. **M**inotaurus labyrintho conclusus . 81.
 11. Iuppiter Porphyryonem fulminans . 82.
 111. Hercules Halcyoneum interimens . 82.

C 2

1111. Cadmus

- IIII. *Cadmus serpentem interficiens* . 82. 83.
v. *Oribhya rapta a Borea* . 83.

T A B V L A XXXVI.

- * I. *Helicaon pugionem dedicans* . 83. 84.
II. *Narcissus* . 84.
III. *Meleager* . 84.
* IIII. *Chrysippus* . 84. 85.

T A B V L A XXXVII.

- * *Ivno Ganymedem deperiens* . 85. 86.

T A B V L A XXXVIII.

- I. *Neptunus, & Amymone* . 86.
II. *Latona* . 86. 87.
III. *Terra Dea* . 87.
IIII. *Ceres* . 87.
v. *Pandora* . 87.

T A B V L A XXXVIII.

- I. *Heseus Centaurum prosternens* . 88. 89.
II. *Daedalus* . 88.
III. *Icarus* . 88.
IIII. *Iason* . 89.
v. *Spintbarus Pentatblos* . 89.

T A B V L A XL.

- I. *Iv nus Deus* . 90.
II. *Saturnus* . 90.
III. *Vulcanus Taedifer* . 90. 91.
IIII. *Mercurius Vialis* . 91.
v. *Mercurius Inferus* . 91.

TA-

T A B V L
I. *T Rypbon* . 91. 92.
II. *Ariadne* . 92.
III. *Venus Anadyomen*

T A B V L
I. *H Orus* . 92.
II. *Amor bibax* . 92.
III. *Arator* . 92. 93.

T A B V L
I. *Sostratus ab H*
II. *Telephus a Teut*
III. *Vir ante Dei sig*

T A B V L
I. *Eques Graecus*
II. *Hercules Musaru*
III. *Minerva Alcides*

T A B V
A *Cratus Bac*

T A B V L
N *Ereus, &*

T A B V L
I. *A Mor Triton*

T A B V L A XLI.

1. **T***Ryphon*. 91. 92.
 1 I. *Ariadne*. 92.
 11 I. *Venus Anadyomene*. 92.

T A B V L A XLII.

1. **H***Orus*. 92.
 1 I. *Amor bibax*. 92.
 11 I. *Arator*. 92. 93.

T A B V L A XLIII.

1. **S***Ostratus ab Hercule tumultatus*. 93.
 1 I. *Telephus a Teutbrante exceptus*. 93. 94.
 11 I. *Vir ante Dei signum*. 94.

T A B V L A XLIIII.

- * 1. **E***ques Graecus pugnans*. 94.
 1 I. *Hercules Musarum*. 94. 95.
 * 11 I. *Minerva Alcides*. 95.

T A B V L A XLV.

A*Cratus Bacchi Genius*. 95. 96.

T A B V L A XLVI.

N*Ereus, & Doris*. 96.

T A B V L A XLVII.

1. **A***Mor Tritoni infidens*. 97.

1 I. *Ga-*

- i I. *Galatea* . 97.
 ii I. *Nympha Nerei filia* . 97.
 * iii I. v. *Oceanus pater* . 97.

T A B V L A XLVIII.

- i. *T* *Etlys* . 97.
 ii I. *Nympha Nerei filia* . 97.
 iii I. *Amphitrite* . 97.
 iii I. *Venus Pelagia a Tritone veſta* . 97.

T A B V L A XLVIII.

- i. *N* *Eptunus* . 98.
 i I. ii I. iii I. v. *Navigia varia multiremia* . 98. 99.

T A B V L A L.

- i. i I. ii I. iii I. *N* *Avigia varia multiremia* . 98. 99.
 v. *Navis turrata , appensis armis insignis* . 99.

T A B V L A LI.

- * i. *O* *Ceani patris borti , & Nympharum antrum* . 99.
 * i I. *Amor a delphinis veſtus* . 99.
 * ii I. *Amphidamas Tritonis uxor* . 99. 100.

T A B V L A LII.

A *Lexandria* . 100.

CLAS.

CLAS
 PRIMORDIA . VIROS ILL
 VLOS CIRCENSES . GY
 EXHIBENS TAB

T A B V

- i. *D* *Ea Roma*
 ii I. *Roma , vel pot*
 iii I. *Roma Viſtrix* .
 iii I. *Sus triginta su*

T A B V

- i. *F* *Auſtulus exp*
 104.
 ii I. *Larentia cum*
 iii I. v. *Lupa Romuli* .

T A B V

- i. *D* *Ea Roma*
 ii I. *Victoriae* . 10

T A B V

- * i. *H* *Oratius C*
 * ii I. *C. Mutius Sc*
 * iii I. *Marcus Curti*

T A B V

- i. *M* *Vtius Sc*
 ii I. *Achilles ocre*
 & Maffei

C L A S S I S III.

ROMAE PRIMORDIA . VIROS ILLVSTRES . MILITES . SACRIFICIA .
 LVDS CIRCENSES . GYMNICOS . ET SCENICOS
 EXHIBENS TABVLIS XXXIIII.

T A B V L A LIII.

- I. **D***Ea Roma . 101. 102. 103.*
 I I. *Roma , vel potius Pallas Viatrix . 103.*
 II I. *Roma Viatrix . 103.*
 III I. *Sus triginta fuculos enixa , & albos lactans . 103. 104.*

T A B V L A LIIII.

- I. **F***Austulus expositos pueros Romulum , & Remum inueniens .*
 104.
 I I. *Larentia cum Faustulo . 105.*
 II I. III I. v. *Lupa Romuli , & Remi alrix . 105.*

T A B V L A LV.

- I. **D***Ea Roma . 101. 103.*
 * I I. III I. *Victoriae . 103.*

T A B V L A LVI.

- * I. **H***Oratius Cocles . 105. 106.*
 * I I. *C. Mutius Scaevola . 106.*
 * II I. * III I. *Marcus Curtius . 106.*

T A B V L A LVII.

- I. **M***Vtius Scaevola .*
 I I. *Achilles ocreas induens : at iudicio Leonardi Augustinii ,*
 & Maffei L. *Quintius Cincinnatus . 106. 107.*
 III I. *At.*

- iiI. *Attilius Regulus*. 107.
 iiiI. v. *Arma militaria*. 107.

T A B V L A LVIII.

- i. *M*arcus Sergius Silus. 107. 108.
 iiI. iiiI. *Mars Victor*. 108.
 iiiI. *Miles explorator*.
 v. *Miles victor*. 108.

T A B V L A LVIII.

- i. *B*uccinator. 109.
 iiI. iiiI. *Mars*. 108.
 iiiI. v. *Mars Victor*, seu *Miles tropaeum ferens*. 108.

T A B V L A LX.

- i. *M*iles Cupidinem manu praeferens. 109. 110.
 iiI. *Miles incendiarius*. 110.
 iiiI. *Miles obtruncatum caput gerens*.
 iiiI. *Miles Graecus*.
 v. *Miles Hastatus Cobortis*, vel *Legionis*.

T A B V L A LXI.

- i. *I*mperator Victor. 110.
 iiI. *Milites iacentes sortes*.
 iiiI. *Miles*.
 iiiI. *Otbryades Lacedaemonius*. 111.

T A B V L A LXII.

- i. *P*ostumius Albinus. 111. 112.
 iiI. iiiI. *Militum pietas*. 112.

TA-

T A B V L

- i. *E*ques pugnans.
 iiI. *Miles Praetorianus*.
 iiiI. *Miles Victor*, simulacrum.
 iiiI. *Miles Graecus globulatus*.
 v. *Miles Etruscus*, ut mi
 inspectanti. 112.

T A B V L

- i. *S*ignifer Legionis. 1
 iiI. *Miles Graecus galeatus*.
 iiiI. *Miles*, forte *Speculator*.
 iiiI. *Miles vigilans flexo*.
 v. *Miles Graecus Classia*.

T A B V

- i. *M*iles Graecus ante
 iiI. *Miles Graecus galeatus*.
 iiiI. *Gladiator*.
 iiiI. *Miles Hastatus*.
 v. *Miles Hastatus*, &

T A B V L

- iiI. *M*ilites Graeci. 1
 iiiI. *Miles Graecus galeatus*.
 v. *Milites Legionarii*.

T A B V L

- i. *T*ropaeum a Victor
 iiI. *Miles Graecus*. 114
 iiiI. *Miles*, seu *Imperator*.
 iiiI. *Miles ingenuatus*.
 v. *Miles Hastatus*.

T A B V L A LXIII.

- * I. **E**ques pugnans.
- I. Miles Praetorianus.
- II. Miles Victor, simulacrum Victoriolae praeferens. 110.
- III. Miles Graecus globulum ostentans; forte victor in ludo pilae.
- V. Miles Etruscus, ut mihi videtur archetypam Gemmae caelaturam inspectanti. 112.

T A B V L A LXIIII.

- I. **S**ignifer Legionis. 113.
- I. Miles Graecus galeam manu gerens. 114. 115.
- II. Miles, forte Speculator.
- III. Miles vigilans flexo genu.
- V. Miles Graecus Classarius, e navi pugnans.

T A B V L A LXV.

- I. **M**iles Graecus ante Palladis signum. 114.
- I. Miles Graecus galeam ostentans. 114. 115.
- II. Gladiator.
- III. Miles Hastatus.
- V. Miles Hastatus, & caligatus.

T A B V L A LXVI.

- I. II. **M**ilites Graeci. 114.
- II. Miles Graecus galeam ostentans. 114. 115.
- III. V. Milites Legionarii.

T A B V L A LXVII.

- I. **T**ropaeum a Victoria exornatum clypeo. 115.
- I. Miles Graecus. 114.
- II. Miles, seu Imperator bellum indicens, captis auspiciis militaribus.
- III. Miles ingenuatus.
- V. Miles Hastatus.

d

TA.

T A B V L A LXVIII.

1. **D**vae Victoriae clypeum extollentes . 116. 117.
11. Miles , seu potius Athleta galea donatus .
111. Miles canem vinculo ligatum tenens .
1111. Miles Graecus galeam manu praeferens . 114. 115.
- v. Miles genu flexus , forte Speculator .

T A B V L A LXVIII.

1. **V**ictoria clypeum titulo inscribens . 117.
11. Victoria Hygaea Salutaris , potius vero Nemesis .
111. Victoria gradiens cum duplici palma , coronam offerens , in me-
dio astrorum Solis , & Lunae .
1111. Victoria bigam agitans , palmam offerens . 117.
- v. Victoria cum palma equum tenens .

T A B V L A LXX.

1. **V**ictoria gerens palmam , & coronam . 115.
- * 11. * 111. Victoria in biga . 117.
1111. v. Victoria bigam agitans . 117.

T A B V L A LXXI.

1. **V**ictoria navis rostro insists , tropaeum , & coronam gerens .
11. 111. Victoria cum palma , & corona . 115.
1111. Victoria galeam , & palmam praeferens . 115.
- v. Victoria cum corona . 115.

T A B V L A LXXII.

1. **M**inerva , & Serapis , Dii Socii & Salutares . 117. 118. 119.
11. Sacrum Priapo , & Veneri . 119.
111. Telluris Deae sacrum . 119.

T A B V L A LXXIII.

1. **M**ons Argaeus Iovi sacer . 119. 120.

11. Sa-

11. Sacerdos femina . 120.
111. Victoria vitulum sacri
1111. Femina stans , arae ig
v. Gladiator Bustuarius

T A B V L

1. Femina serpentem ig
11. Heros stans ante sign
111. Venus Salutaris sac
1111. Tibicen canens ante
v. Sacrum Veneri factu

T A B V L

1. Virginum nuptiales
11. Femina phialam , &
111. Viri ad aram ignita
1111. Telluri Deae sacrum
v. Bovis mactatio . 12

T A B V L

* 1. Sacrificium in bono
11. Miles bovem ad sac
111. Meleager , seu Peleus
1111. Femina cum phiala
columellae corona
v. Sacrificium . 122.

T A B V L

* 1. Femina ad tumulu
11. Minerva Polias .
111. Serapidis templum .
1111. Satyrus , & Femin
v. Genius Iovis ad ara

- i I. *Sacerdos femina* . 120.
- ii I. *Victoria vitulum sacrificans* . 120.
- iii I. *Femina stans, arae ignitae serpentes admovens* . 121.
- v. *Gladiator Bustuarius* . 120.

T A B V L A LXXIIII.

- i. **F** *emina serpentem ignitae arae admovens* . 121.
- i I. *Heros stans ante signum Dei in aedicula repositum* .
- ii I. *Venus Salutaris sacrificans* .
- iii I. *Tibicen canens ante Deam Romam* . 121.
- v. *Sacrum Veneri factum a feminis* .

T A B V L A LXXV.

- i. **V** *irginum nuptiales choreae; vel in honorem Dianae* . 121. 122.
- i I. *Femina phialam, & lebetem offerens* . 122.
- ii I. *Viri ad aram ignitam sacrificantes* .
- iii I. *Telluri Deae sacrum* . 122.
- * v. *Bovis macellatio* . 122.

T A B V L A LXXVI.

- * i. **S** *acrificium in honorem Apollinis* . 122.
- i I. *Miles bovem ad sacrificium ducens* . 122.
- ii I. *Meleager, seu Peleus ante aediculam* . 123.
- iii I. *Femina cum phiala, & lebate ante signum athletae impositum columellae coronatae* . 122.
- v. *Sacrificium* . 122.

T A B V L A LXXVII.

- * i. **F** *emina ad tumulum immolanda, forte Polyxena* . 123. 124.
- i I. *Minerva Polias* . 124.
- ii I. *Serapidis templum* . 124.
- iii I. *Satyrus, & Femina sacrificantes* .
- v. *Genius Iovis ad aram accensam* . 124. 125.

T A B V L A LXXVIII.

- i. **M**itbra Inuietus Deus . Leo Mitbriacus . 125. 126.
 iI. Leo Mitbriacus . 125. 126.
 iI. Apis Lunae , & Ifidi sacer .

T A B V L A LXXVIII.

Ludi Circenses . 126. 127.

T A B V L A LXXX.

- i. **B**igarum Agitatores . 127. 128.
 iI. Agitator quadrigae . 128.
 * iI. Equus singularis defultorius . 128.

T A B V L A LXXXI.

- i. **D**esultor quatuor equos continens sola virga , sine freno . 128. 129.
 iI. iI. Bigarum Agitatores . 127. 128.

T A B V L A LXXXII.

- i. **G**enii venationi vacantes . 129. 130.
 iI. iI. Venationes ferarum . 129. 130.

T A B V L A LXXXIII.

- i. **H**omunciones Discobolorum mimi . 131.
 iI. Puerorum ad lucram institutio . 131.
 iI. Puer Citbaroedus victor . 133.
 iI. Pueri Pugiles . 131.
 v. Athletae sparteam restem ducentes . 131. 132.

T A B V L A LXXXIII.

- i. **B**estiarius collapsus . 129. 130.

iI. Vir

iI. Vir peregrinus camelo i
 iI. Puer arietis impositus ,

T A B V L

Citbaroedus . 133.
 * i. Pentatylus victor . 133.
 iI. Comicus Poeta . 134.

T A B V L

Comoedi personati .
 i. Vir Comoediae argum
 iI. Moriones , seu Macci
 iI. Artifex Dionysiacus .

C L A S S

CAELESTIA ET
 COMPLECTITVR
 ADIECTA A

T A B V L

* **S**ol verno tempore

T A B V L

* i. **S**ol in quadriga in
 medio Serpentis ca
 iI. Solis Discus . 141.
 iI. Satyrus tibia canen
 gnorum Zodiaci .
 iI. Aquarius . 142.

- i I. *Vir peregrinus camelo insidens, & facem gerens*. 132.
 ii I. *Puer arietis impositus, equestrem artem discens*. 132. 145.

T A B V L A LXXXV.

- * i. *Citharoedus*. 133.
 i I. *Pentatylus victor*. 133. 134.
 * ii I. *Comicus Poëta*. 134.

T A B V L A LXXXVI.

- i. *Comoedi personati*. 135.
 i I. *Vir Comoediae argumentum in tabula exponens*. 135. 136.
 ii I. *Moriones, seu Macci*. 136.
 iii I. *Artifex Dionysiacus*.

C L A S S I S IIII.

SIGNA CAELESTIA ET GEMMAS SYMBOLICAS
 COMPLECTITVR TABVLIS XIIII
 ADIECTA APPENDICE.

T A B V L A LXXXVII.

- * *Sol verno tempore Terram fecundans*. 138. 139. 140.

T A B V L A LXXXVIII.

- * i. *Sol in quadriga in medio Signorum caelestium; Luna in biga in medio Serpentis caudam sibi depascentis*. 141. 142.
 i I. *Solis Discus*. 141. 142.
 ii I. *Satyrus tibia canens, & caper ad aram ignitam, in medio Signorum Zodiaci*. 141.
 iii I. *Aquarius*. 142.

d 3

TA-

T A B V L A LXXXVIII.

- i. Solis vis, & beneficentia. 143. 144.
- ii. Septem sidera circa Lunam. 151.
- iii. Aries caelestis. 151.
- iiii. Cancer, tria sidera, duo pisces, scorpius. 151.
- v. Solis, & Lunae protomae globo impositae. 151.
- vi. Delphinus, & Capricornus in mari. 146. 151.

T A B V L A XC.

- i. Equus marinus alatus. 146.
- ii. Delphinus vebens amphoram cinerariam ad Elysios. 146.
- iii. Equus marinus ferens tridentem. 146.
- iiii. Leo marinus ferens tridentem. 146.
- v. Caper marinus ferens palmulam. 146.
- vi. Pavo crateri maiori insidens. 144. 145.
- vii. Aviculae crateri maiori insidentes. 150.
- viii. Aviculae crateri minori insidentes. 150.
- iiiiii. Fons e columella manans in craterem. 148. 149.

T A B V L A XCI.

- i. Lances aequato pondere, & modius. 153. 154.
- ii. Manus lances tenens; infra malleus, incus, forceps. 153. 154.
- iii. Aries Mercurio sacer. 145.
- iiii. Aries ore ferens palmam, & coronam. 145.
- v. Aries, & Gallus in tutela Mercurii. 145.
- vi. Aries Mercurio sacer. 145.
- vii. Clava cum spicis, cui insertum caduceum inter palmas. 154.
- viii. Corvus insidens arieti. 146.
- iiiiii. Lucerta, & Mus uvae arrodentes, quae e clava pendent. 154.

T A B V L A XCII.

- i. Vulturecula cum Gallis aurigans. 147.
- ii. Galli pugnaces cum palma. 147.
- iii. Genius pugnacibus Gallis offerens palmam, & coronam. 147.
- iiii. Gallus Buccinator. 147.

v. Equus

v. Equus infrenis. 143.
vi. Aquila coronam rostris.
vii. Noctua. 145.
viii. Cicada. 145.
iiiiii. Formica septem spicibus.

T A B V

- i. Sistrum. 151. 152.
- ii. Lotus. 151. 152.
- iii. Sella curulis, & tibiae.
iiii. Vas pullarium, & tibiae.
v. Galli copiae cornibus.
vi. Gallus super calatibus.
vii. Galli auspicales accipitres.
viii. Oscinis, forte Corvus.
iiiiii. Corvus super aram.

T A B V

- i. Chimaera. 147.
- ii. Sphinx cum oscillo.
iii. Sphinx cum bidentibus.
iiii. Sphinx cum rota.
v. Gryps cervum proferens.
vi. Sphinx cum caduceo.
vii. Pegasus. 147.
viii. Gryps cum rota.
iiiiii. Scrophba alata.

T A B V

- i. Leo subsidens.
ii. Leo. 145.
iii. Leo caput cervi.
iiii. Bupalus. 150.
v. Vituli caput infundens.
vi. Bos ad aediculam.
vii. Canis e cochlea.

- v. *Equus infrenis* . 145.
- vi. *Aquila coronam rostro praeferens* . 145.
- vii. *Noctua* . 145.
- viii. *Cicada* . 145.
- viiii. *Formica septem spicas praeferens* . 145.

T A B V L A XCIII.

- i. *Sistrum* . 151. 152.
- ii. *Lotus* . 151. 152.
- iii. *Sella curulis* , & thronus . 153.
- iiii. *Vas pullarium* , vel odorarium . 150.
- v. *Galli copiae cornibus insidentes* . 150.
- vi. *Gallus super calatbum pascens* . 150. 152.
- vii. *Galli auspicales ad aram esca refertam* . 150.
- viii. *Oscinis* , forte *Corvus capiti bubulo insidens* . 150.
- viiii. *Corvus super aram* , ornatus torque , rostro praeferens spicas . 146.

T A B V L A XCIIII.

- i. *Himaera* . 147.
- ii. *Sphinx cum oscillo* , seu *mortis calvaria* . 147.
- iii. *Sphinx cum bidente* . 147.
- iiii. *Sphinx cum rota Deae Nemesis* . 147.
- v. *Gryps cervum prosternens* . 147.
- vi. *Sphinx cum caduceo* . 147.
- vii. *Pegasus* . 147.
- viii. *Gryps cum rota Deae Nemesis* . 147.
- viiii. *Scrophba alata* - 147.

T A B V L A XCV.

- i. *Leo subsidens* , cui *insidet vulpes* . 151.
- ii. *Leo* . 145.
- iii. *Leo caput cervi ore apprehendens* . 151.
- iiii. *Bupalus* . 150.
- v. *Vituli caput infulatum* . 150.
- vi. *Bos ad aediculam mactandus* . 150. 151.
- vii. *Canis e cochlea leporem exenterans* . 149.

viii. Se-

- viii. *Septem animalia terrestria circa oculum humanum*. 151.
 viii. *Felis murem devorans*.

T A B V L A XCVI.

- i. *Cornu frugibus dives, & globus suppositus gubernaculo, quod tractat papilio, eidemque insidet delpbinus*. 154.
 ii. *Gruis Tibicen*. 147. 149.
 iii. *Gryllus canistrophorus*. 148.
 iii. *Mus hram scandens*. 152.
 v. *Lyra composita e cane, delpbinis, & Comica persona*. 152. 153.
 vi. *Gryllus Citbaroedus*. 147. 148.
 vii. *Gryllus thallophorus*. 149.
 viii. *Gryllus fistula canens*. 147. 148.
 viii. *Gryllus spicivorus*. 149.

AP.

P P E
 MARVM XV
 2 V
 TAB. XCVII. XCV
 E X H I B

T A B V I
 i. *Achilles* QVINTI
 ii. *Prolemaeus Lagi F.*
 iii. *Berenices Magna*.
 iii. *Prolemaeus Philadelphus*
 v. *Cassander Macedoni*

T A B V L
 i. *Virinus Pater*.
 ii. *C. Plautius Hypsa*
 iii. *C. Coelius Calvus*
 iii. *Cn. Cornelius Lent*
 * v. *Caius Caesar Calig*

T A B V L
 i. *Claudius Caesar*
 ii. *Claudius Caesar*,
 * iii. *Nero Caesar, &*
 iii. *Commodus Caesar*
 v. *Plautilla Augusta*

T A B V
 * i. *Hercules Iuven*
 ii. *Augustus*. 157.
 iii. *Maedusa*. 157.

A P P E N D I X

G E M M A R V M X V I I I O M I S S A R V M

Q V A E

IN TAB. XCVII. XCVIII. XCVIII. ET C.

E X H I B E N T V R.

T A B V L A XCVII.

- I. **A**chilles QVINTI ALEXAE opus. 155.
- I. Ptolemaeus Lagi F. Aegypti Rex. 155.
- II. Berenices Magna. 156.
- III. Ptolemaeus Philadelphus. 156.
- V. Cassander Macedonum Rex. 156.

T A B V L A XCVIII.

- I. **Q**uirinus Pater. 156.
- I. C. Plautius Hypsaeus Decianus. 156.
- II. C. Coelius Calvus. 156.
- III. Cn. Cornelius Lentulus Marcellinus. 156.
- * V. Caius Caesar Caligula. 156.

T A B V L A XCVIII.

- I. **C**laudius Caesar, & Agrippina. 157.
- I. Claudius Caesar, & Antonia. 157.
- * II. Nero Caesar, & Poppaea. 157.
- III. Commodus Caesar, & Crispina. 157.
- V. Plautilla Augusta. 157.

T A B V L A C.

- * I. **H**ercules Iuvenis. 157.
- I. Augustus. 157.
- II. Maedusa. 157.

AV.

A V C T A R I V M

A L I Q V O T

GEMMARVM ANTIQVARVM LITTERATARVM.

EX DACTYLIOTHECA MEDICEA.

I. In lapide Cyaneo.

Β Ε Δ Φ Ρ
Μ Ε Λ Α Ν Τ
Ε Ρ Ε Σ Ι Ω

II. In Iaspide v. Igiada.

Δ Ι Ο Γ Ε Ν Η Σ
Ι Κ Ε Σ Ι Ο
Σ Ι Ν Ο Π Α Ι

III. In Iaspide nigro, litteris ex albo exstantibus inscripto.

Μ Α Κ Α Ρ Ι
Μ Ε Λ Ι Α Τ
Τ Ι Κ Ο Ν

IV. In Iaspide nigro simili.

Α Κ Τ Ε Ρ Ι Α
Ζ Η Κ Α Ι Γ Α Κ
Ι Κ Α Α Ω Κ

V. In Granato Orient.

Φ Ι Α Ω Ν

VI. In Sarda.

Χ Ι Ο Ν Ε
Χ Α Ι Ρ Ε

VII. In Iaspide rubro.

Ν Α Ε Β Ι Α
Κ Λ Ε Μ Ε Ν Τ Ι Ν Α

VIII. In Chrysolitho.

Τ Ι . Ι Υ Λ Ι Β Σ Α Υ Γ . Λ .
Φ Ι Λ Ο Μ Ψ Ψ Σ

IX. In Iaspide rubro.

Β Λ Π Ι Α
Β Ε Ν Ε Ρ Ι Α

X. In Iaspide rubro.

Β Ε Ρ Ε Κ
Β Ν Δ Ψ Σ

XI. In Sarda.

Ε Ρ Υ Λ
Λ Α Ε Σ
Infra sulptum animalculum.

XII. In Sarda.

Α Π Ε Ρ Ο Δ Ι Σ Ι
Ψ Σ . Γ Ε Μ Ι Ν Ι Α
Π Α Ν Κ Α Ρ Π Ε

EX DACTYLIOTHECA RICCARDIA.

XIII. In Cameo Onyche litteris exstantibus.

Α Θ Α Ν Α Κ Ι
Π Ι Κ Τ Ι Κ

XIV. In Cameo Onyche litteris exstantibus.

Τ Ψ Μ Ε Α
Β Ε Ν Ψ Σ

XV. In Cameo Sardae utrimque litteris scripto in medio corollae.

Α Δ Ε Ο Δ Α Τ Ε
Α Ν Α Σ Τ Α Σ Ι Α

Π

Π Ο Σ Τ Ψ Μ Ι Α Ν Ι
Γ Α Λ Λ Α Β Ι Β Α
Τ Ι Σ

EX

DACTYLIOTHE

In Iaspide nigro litte-
ris clypeis.

XNEMONETB

In Iaspide Chalc. in
quo canis adurgens
in fella.KOINA EN
BAION

DACTYLIOTH

In Iaspide rubro.

A OFFEL
VS P PEDI
GENETLI
AIn Iaspide Cyaneo utrim-
que insculpto, in quo
musca sine capite; in
gro vero haec inscri-
ptio.

OT ON AXOT APA

In Sarda.

ETTYX C
T M H N A

In Onyche.

ETTYXI
TENCI

In Iaspide flavo.

SILVANO
VGV RINO

In Sarda.

MAIAN
ENNHM
ONETEM
EHC

VALEAT Q

EX DACTYLIOTHECA BONARROTIA.

XVI. In Iaspide nigro litte-
ris ectypis.

MNHMONETE

XVII. In Iaspide Chalc. in
quo canis adsurgens
in fella.KOINA EN
BAION

XVIII. In annulo aureo.

BONIFATI VIVAS

XIX. In fragmento Sardae
litteris ectypis.BONAE
MVNVS

EX DACTYLIOTHECA VICTORIA.

XX. In Iaspide rubro.

LA OFFEL
LIVS P PEDI
A GENETLI
AXXVI. In Sarda litteris ecty-
pis ex albo.KYPIA
XAIP EXXI. In lapide Cyaneo utrim-
que insculpto, in quo
musca sine capite; in
gyro vero haec inscri-
ptio.

AETOT ON AXOT APA

XXVII. In Cameo ex albo, &
nigro, in quo iunctae
dexteræ; quarum una
armilla ornata est.ETTTXOC
OMONOIA

XXII. In Sarda.

ETTTXOC
TOMHNA

XXVIII. In Sarda.

KTPIA
KAAH

XXIII. In Onyche.

ETTTXI
TEMCIXXIX. In Sarda litteris ecty-
pis.

HAVE

XXIV. In Iaspide flavo.

SILVANO
AVGVINO

XXX. In Sarda.

EVE
NTI

XXV. In Sarda.

..MAIAN
EMNHM
ONETEM
EΘHCXXXI. In Sarda Illustrifs., &
Rev. D. Ioseph Mariae
Martelli Archiep. Flor.KTNTIAAIANH
ATAΘH ΨTXH

(VALEAT QVI LEGIT)

PROSPECTVS ET ORDO

O M N I V M

QVAE HOC VOLVMEN COMPLECTITVR.

- I. *Praefatio ad Lectorem* . Pag. v.
- II. *Index Gemmarum antiquarum , quae Observationibus illustrantur* . Pag. XIII.
- III. *Auctarium aliquot Gemmarum antiquarum Litteratarum , quae describuntur* . Pag. XXXIV.
- IV. *Centum Tabulae hoc in loco post Pag. XXXVI. inferendae* .
- V. *Observationes in Gemmas antiquas , in*
 - IV. *Classes ordine distributas* .
 - Classis* I. Pag. 5.
 - Classis* II. Pag. 57.
 - Classis* III. Pag. 101.
 - Classis* IIII. Pag. 137.
- VI. *Index Rerum* .

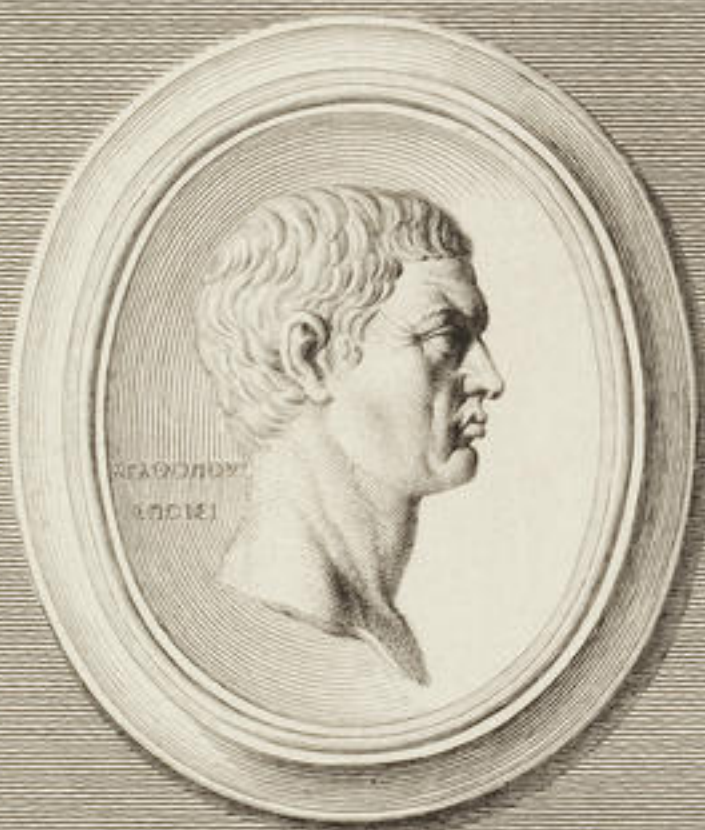

Insc. Beryllo
ex Mus. Med.

del.

I
*Exc. Achat. Sard.
ex Mus. Med.*

II
*Insc. Beryllo
ex Mus. Med.*

III
*Insc. Sardae
ex Mus. Med.*

Io. Dom. Campiglia del.

Carol. Gregori sculp.

I

*Insculptum Sardonyx
ex Museo Mediceo*

II

*Insculp. Sardae
ex Mus. Med.*

III

*Insculp. Sardae
ex Mus. Med.*

Io. Dom. Campiglia.

Carol. Gregori scul.

I
Insculp. Aspidi rubro
ex Museo Mediceo.

II
Impres. Vitro Ameth
ex Mus. Med.

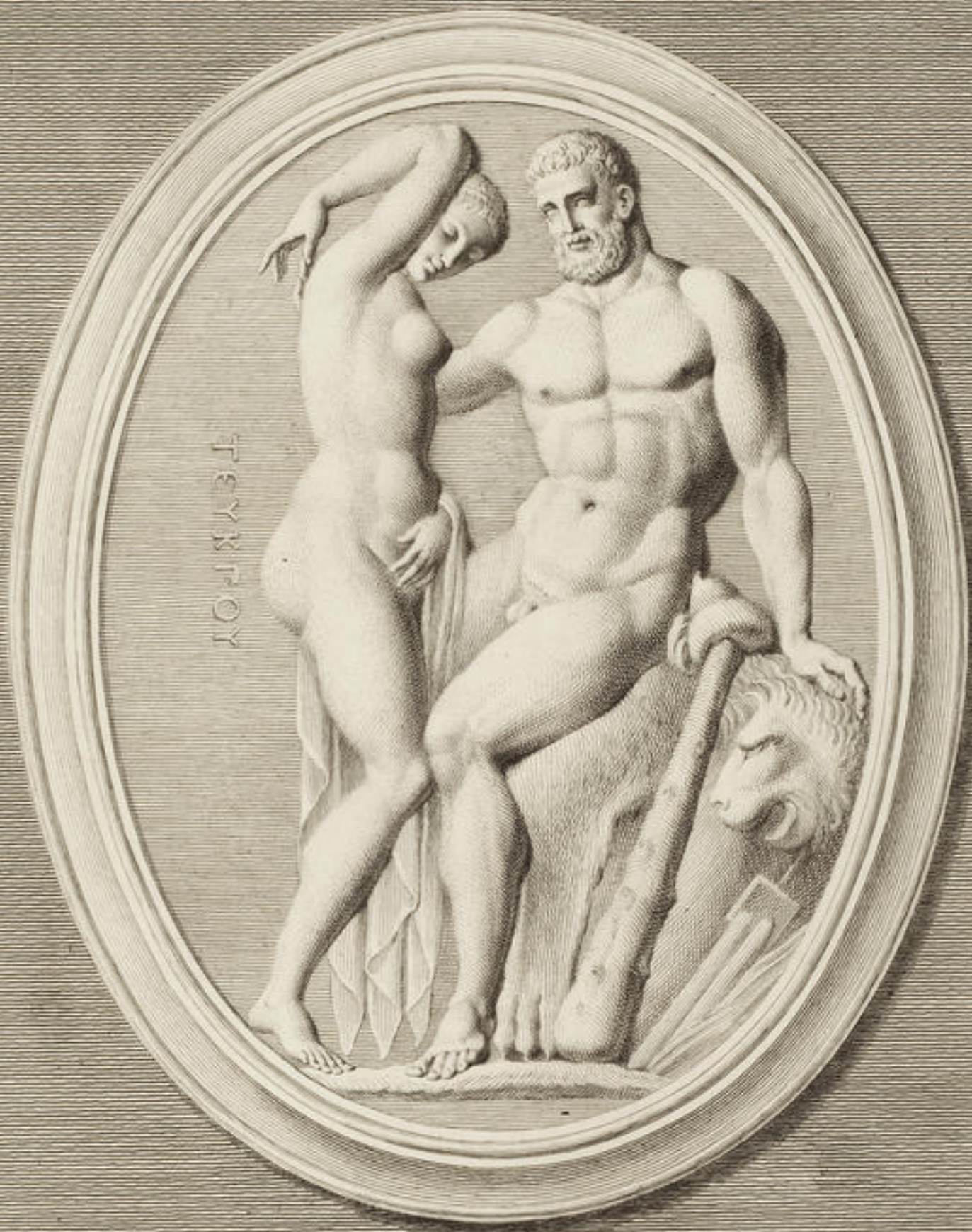

III
Insc. Achat. Sard.
ex Mus. Med.

Io Dom. Campiglia del.

Via Franceschini scul.

IN SCALP. AMETHYSTO
EX MUSEO MEDICEO

F. de Don. Campagna. del.

Carol. Gregori. sculp.

INS CALP. IASPIDI RUBRO
EX MUSEO MEDICEO

Lo-Dom. Campiglia del.

Carol. Gregori, sculp.

I

*Insc. Chalcedonio
ex Mus. Strozio*

II

*Insc. Beryllo
ex Mus. Strozio*

III

*Insc. Sardae
ex Mus. Strozio*

Le Dem. Campiglia del.

Carol. Gregori sculp.

L.D. Campiglia del.

I.B. Jacobonus sc.

I

*Exscalp. Achatae Santon.
ex Museo Stroz.*

II

*Inscalp. Sardae
ex Mus. Riccar.*

III

*Exscalp. Chalced.
ex Mus. Stroz.*

I. D. Campiglia del.

C. Gregory sculp.

*Annulus aureus tribus Gemmis
concoloribus ornatus ex Dactylitheca
Medicea*

Io. Dom. Campiglia del.

Vin. Francoschini scul.

*Insc. Sardae
ex Mus. Med.*

*Insc. Sardae
ex Mus. Med.*

*Insc. Sardae
ex Mus. Med.*

*Insc. Sardae
ex Mus. Med.*

*Insc. Sardae
ex Mus. Med.*

In Domitio Campidoglio

Henr. Martin sculp.

II
*Insculptum Sardae
ex Museo Mediceo*

*Inscalo Iaspide nigro
ex Museo Mediceo*

III
*Inscalo Iaspide Heliostr.
ex Museo Mediceo*

V
*Insculptum Sardae
ex Museo Mediceo*

*Insculptum Sardae
ex Museo Mediceo*

VI
*Inscalo Iaspide rubro
ex Museo Mediceo*

*Incalpastum Sardae
ex Museo Mediceo*

*Incalpastum Sardae
ex Museo Bonar.*

*Incalp. Iaspidi rubro
ex Museo Riccar.*

*Incalp. Achat. vario
ex Museo Bonar.*

*Incalpastum Sardae
ex Museo Mediceo*

Se. Dominicus Campiglia del.

Se. Petrus Masing scul.

*Insculp. Iaspidi rubro
ex Museo Mediceo*

*Insculp. Onychi
ex Mus. Med.*

*Insculp. Sardae
ex Mus. Med.*

*Insculp. Sardae
ex Mus. Med.*

*Insculp. Sardae
ex Mus. Med.*

*Insc. Achatae var.
ex Mus. Med.*

*Exsc. Iasp. Chalc.
ex Mus. Bonar.*

*Insc. Iasp. vir.
ex Mus. Med.*

*Insc. Sardae
ex Mus. Med.*

*Insc. Onychi
ex Mus. Med.*

Le Don. Campiglia del.

Vin. Francorchini scul.

I
*Insculp. Onychi
ex Mus. Med.*

II
*Insculp. Sardae
ex Mus. Med.*

III
*Insculp. Sardae
ex Mus. Med.*

IV
*Insculp. Iaspidi
ex Mus. Atherar.*

V
*Insculp. Sardae
ex Mus. Riccar.*

VI
*Insculp. Granato
ex Mus. Med.*

I.D. Campiglia del.

V. Francoschini pul.

*Insculp. Sappho
ex Mus. Mod.*

Insc. Iacobi Holior

ex Museo Medico

*Insculp. Sarda
ex Mus. Cherac.*

*Insculp. Sarda
ex Mus. Mod.*

Io. Dom. Campiglia del.

V. Francischini scul.

*Inscalp. Sardae
ex Mus. Med.*

*Insc. Onychi
ex Mus. Riccar.*

*Insc. Sardae
ex Mus. Med.*

Jo. Dom. Campiglia del.

Fr. Francoschini scul.

I
*Insculp. Sardae
ex Mus. Bonar.*

II
*Insculp. Achatae
ex Mus. Med.*

III
*Insculp. Sardae
ex Mus. Med.*

IV
*Insculp. Sardae
ex Mus. Med.*

V
*Insc. Achat. var.
ex Mus. Bonar.*

Io. Dom. Campiglia del.

V. F. Scul.

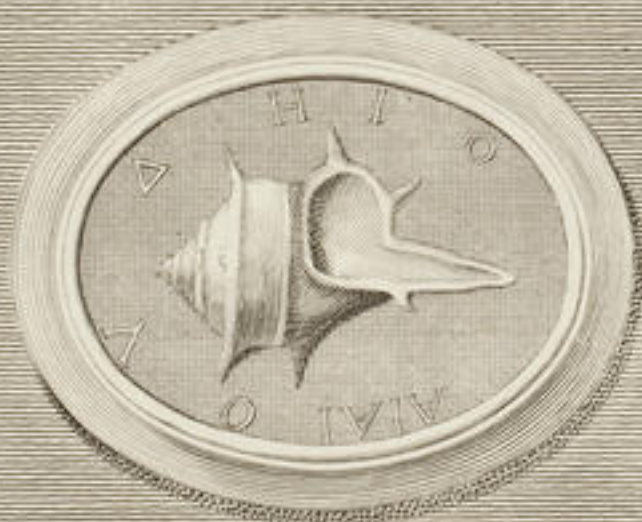
I
Insculp. Iaspidi rubro
ex Mus. Bonar.

II
Insculp. Sardae
ex Mus. Med.

III
Insculp. Onychi
ex Mus. Riccar.

IV
Insculp. Iaspidi rubro
ex Mus. Med.

V
Insculp. Sardae
ex Mus. Med.

J. D. C. del.

V. F. Scul.

I

*Excalp. Anethyrto
ex Museo Mediceo*

II

*Excalp. Iaspidi Chalc.
ex Mus. Med.*

III

*Excalp. Iaspidi Chalc.
ex Mus. Med.*

IV

*Inscalp. Onychi
ex Mus. Med.*

V

*Inscalp. Onychi
ex Mus. Med.*

Sc. Dominicus Campiglia del

Petrus Marini Scul.

I
Insculptum Sardae
ex Museo Mediceo

II
Insculptum Sardae var.
ex Museo Mediceo

III
Insculptum Sardae
ex Museo Mediceo

IV
Insculptum Sardae
ex Museo Mediceo

Io. Dom. Campiglia del.

Vin. Franceschini scul.

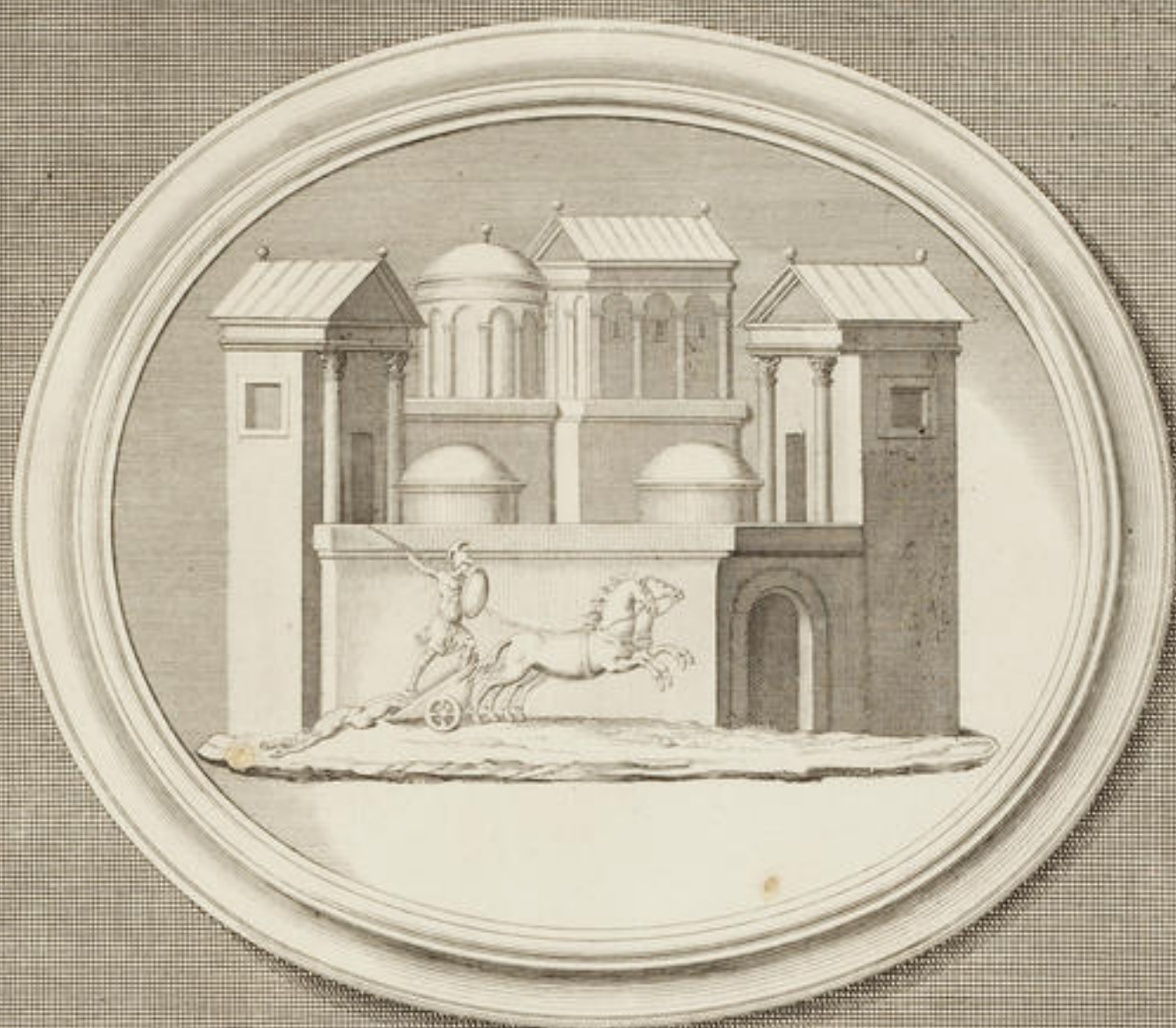
*Insculptum Amethysto
ex Museo Mediceo*

*Ensculp. Achat-Sardon.
ex Museo Mediceo*

*Insculptum Onychi
ex Museo Mediceo*

J.D. Campiglia del. et scul.

*Ex Gemma Antiqua
Musei Victorianae*

*II
Insculptum Sardae
ex Museo Mediceo*

*III
Ex Gemma antiqua
Musei Victorianae*

I.D. Campiglia del.

V. Franceschini scul.

*Ex Gemma antiqua
e Museo Victorio*

*Insc. Achat. Chalcid.
ex Museo Mediceo*

*Insculptum Sardae
ex Museo Mediceo*

J.D. Campiglia del.

C. Gregori fecit.

*Insculptum Sardae
ex Museo Mediceo*

*Insculptum Sardae
ex Museo Mediceo*

*Insculptum Sardae
ex Museo Mediceo*

*Ex Gemma Antiqua
Musei Victorii*

*Insculptum Sardae
ex Museo Med.*

Sc. Dominicus Campiglia del.

Frans Maatz Sculps.

*Insculptum Sardae
ex Museo Mediceo*

*Exovalp. Iaspidi Chalco.
ex Museo Mediceo*

*Insc. Iasp. v. Granto
ex Museo Mediceo*

L.D. Campiglia del.

J.B. Jacobonus scul.

*Ex Gemma antiqua
Musei Victorii*

*Insc. Sardae
ex Mus. Med.*

*Insc. Iaspidi Cyaneo
ex Mus. Med.*

Io. Dom. Campiglia del.

I

*Esculp. Iasp. Chalced.
ex Museo Mediceo*

II

*Insculptum onychi
ex Museo Mediceo*

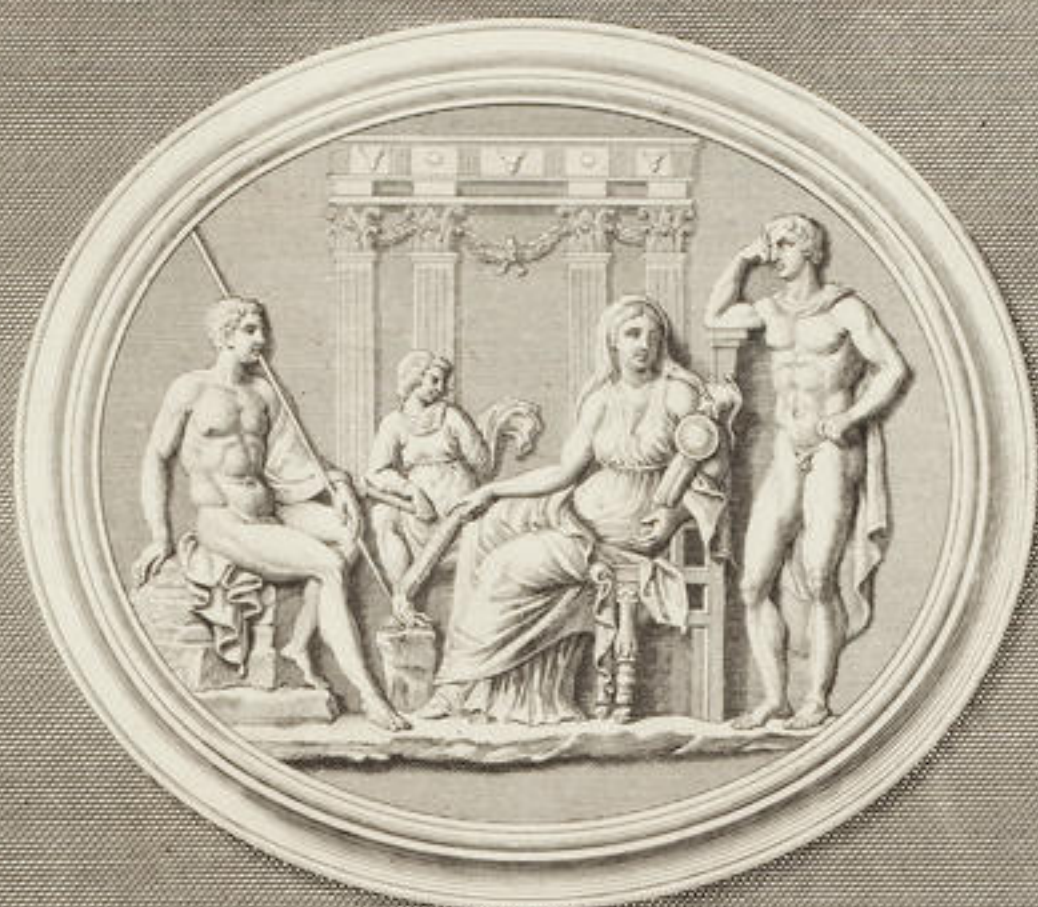

III

*Insculptum Sardae
ex Museo Victorio*

I. D. Campiglia del.

C. Gregori scul.

*Exscalp. Achat. Sardon.
ex Museo Mediceo*

*Inscalptum Sardae
ex Museo Mediceo*

*Ex Gemma Antiqua
Musei Victorii*

I. Dom. Campiglia del.

Vix. Franceschini sculp.

IN SCALPTUM SARDAE
EX MUSEO MEDICEO

Le. Dom. Campiglia del.

Carol. Gregori sculp.

I
*Exsculp. Iasp. Chalc.
ex Museo Mediceo*

II
*Ex Germania Antiqua
Musei Victorij*

III
*Insculptum Sardae
ex Museo Mediceo*

Is. Dem. Campiglia del.

Car. Gregori fecit.

I
*Insculptum Onychi
ex Museo Mediceo*

II
*Insculptum Sardae
ex Museo Mediceo*

III
*Insculptum Sardae
ex Museo Mediceo*

IV
*Insculp. Granato
ex Museo Mediceo*

V
*Insculp. Chalcedonio
ex Museo Mediceo*

Sc. Dominicus Campiglia del.

Petrus Maiani scul.

*Insculptum Sardae
ex Museo Strozzi*

*Insculptum Sardae
ex Museo Mediceo*

*Insculptum Sardae
ex Museo Mediceo*

*Insculptum Sardae
ex Museo Bonar.*

*Insculptum Sardae var.
ex Museo Mediceo*

I.D. Campiglia del.

V. Franceschini pul.

*Exorcyp-Iasp-Chale.
ex Museo Mediceo*

*Invocalptum Sardae
ex Museo Mediceo*

*Invocalptum Achatiae var.
ex Museo Mediceo*

*Exorcyp-Iasp-Chaleed.
ex Museo Mediceo*

*Exorcyp-Iasp-Chaleed.
ex Museo Mediceo*

J.D. Campiglia del.

C. Gregori sculp.

EXSC. ACHAT. SARDON.
EX MUSEO MEDICEO

Jo. Dominicus Campiglia del.

Pierre Mazony sculp.

I
*Insculptum Sardae
ex Museo Bonar.*

II
*Insculptum Onychi
ex Museo Mediceo*

III
*Insculptum Sardae
ex Museo Mediceo*

IV
*Insculptum Prasmae
ex Museo Mediceo*

V
*Insculptum Sardae
ex Museo Mediceo*

Ed. Campiglia del.

I
Ex Gemma Antiqua
Musei Victorii

II
Ex Gemma Antiqua
Musei Victorii

III
Ex Gemma Antiqua
Musei Victorii

IV
Ex Gemma Antiqua
Musei Victorii

V
Insculptum Sardae
ex Museo Mediceo

J. D. Campiglia del-

*Insculptum Sardae
ex Amelgori*

*Ex Gemma antiqua
Musei Victorii*

*Ex Gemma antiqua
Musei Victorii*

*Insculptum Sardae
ex Museo Mediceo*

*Insculptum Præmar
ex Museo Mediceo*

J. D. Campiglia del.

I

*Insc. Heliotropio
ex Mus. Med.*

II.

*Insc. Sarda
ex Mus. Med.*

III

*Insc. Sarda
ex Mus. Med.*

Io. Dom. Campiglia del.

Carol. Gregori Sculp.

I
*Insc. Sarda
ex Museo Mediceo*

II
*Ex Gemma ant.
Musei Victorii*

III

*Insculptum Onychi
ex Museo Mediceo*

Io. Dom. Campiglia del. et scul.

XXXXII

I

*Escalp. Gasp. Charlc.
ex Museo Mediceo*

III

*Inscalp. Sardae
ex Mus. Med.*

II

*Inscalp. Sardon.
ex Mus. Med.*

Io. Dom. Campiglia del.

J. B. Jacobus sc.

*Exsculp. Achat. Surdon.
ex Museo Mediceo*

*Insculp. Iaspidi nig.
ex Museo Mediceo*

*Insculp. Saritae
ex Mus. Med.*

La Don. Campagna del.

C. Gregori sculp.

XXXXV

ANGELPTUM AMETHYSTO
EX MUSEO VICTORIO

Jo. Dominicus Campiglia del.

Petrus Marini sculp.

I. D. Campiglia del.

C. Gregori fecit.

*Insculptum Sapphiro
ex Museo Mediceo*

*Insculptum Sapphiro
ex Museo Mediceo*

*Insculptum Sardae
ex Museo Mediceo*

*Insculptum Achatæ
ex Museo Mediceo*

*Insculptum Sardae
ex Museo Mediceo*

I.D. Campiglia del.

*Insculptum Chrysol.
ex Museo Mediceo*

II
*Insculptum Sardae
ex Museo Mediceo*

III
*Insculptum Sardae
ex Museo Mediceo*

IV
*Insculptum Sardae
ex Museo Mediceo*

I.D.C. del.

*Insculp. Achatæ var.
ex Museo Strozio*

*Ex Gemma Antiqua
Musei Victorii*

*Ex Gemma Antiqua
Musei Victorii*

*Ex Gemma Antiqua
Musei Victorii*

*Insculptum Sardae
ex Museo Mediceo*

I. Dom. Campiglia del.

Baldassar Gubbigiani scul.

I
*Insculptum Prasmæ
ex Museo Mediceo*

II
*Insculptum Onychi
ex Museo Mediceo*

III
*Insculp. Iacpidi rubro
ex Museo Mediceo*

IV
*Insculp. Achat Sardon
ex Museo Acherar.*

V
*Insculptum Sardae
ex Amsteren Electr.*

J. B. de Meuse del.

B. Gabbagiani scul.

*Excalptum Chalced.
ex Museo Mediceo*

*Excalptum Chalced.
ex Museo Mediceo*

*Excalp. Iaspidi Chalced.
ex Museo Mediceo*

Io. Dom. Campiglia del.

W. Francophini scul.

*Insculptum Iaspidi Cyaneo
ex Museo Mediceo*

Io. Dom. Campiglia del.

Carol. Gregori sculp.

I
*Insculptum Onychi
ex Museo Mediceo*

II
*Insculptum Topazio
ex Museo Mediceo*

III
*Insculptum Heliotropio
ex Museo Mediceo*

IV
*Insculp. Iaspidi vario
ex Museo Mediceo*

V
*Insculptum Sardae
ex Museo Mediceo*

I.D. Campiglia del.

V. Franceschini sculp.

*Insculp. Achat. Sardon.
ex Museo Mediceo*

*Exsc. Iasp. Chateed.
ex Museo Mediceo*

*Insculptum Sardae
ex Museo Strozio*

La Don. Campiglia: del

Carol. Gregorj sculp

I

*Exsculp. Chalced.
ex Mus. Med.*

II

*Exsc. Tasp. Chalced.
ex Mus. Med.*

III

*Exsc. Achat. Sard.
ex Mus. Med.*

IV

*Exsc. Achat. Sard.
ex Mus. Sirazio*

Io Dom. Campiglia del.

Car. Gregori scul.

*Insculptum Achat. uarias
ex Museo Mediceo*

*Insculptum Onychi
ex Museo Mediceo*

*Insculptum Chaleod.
ex Museo Mediceo*

*Insculptum Sardae
ex Museo Mediceo*

*Insculptum Sardae
ex Museo Bonar.*

Io. Dom. Campiglia del.

Carol. Gregori scul.

*Ex Gemma antiqua
Museo Mediceo*

*Insculptum Sardae
ex Museo Nicolini*

*Insculptum Sardae
ex Museo Cerretani*

*Insculptum Onychi
ex Museo Cerretani*

*Insculptum Praemae
ex Museo Giustiniano*

L.D. Campigla del.

I.B. Jacobonus sc.

I

*Ex Gemma Antiqua
Musei Victorii*

II

*Insculptum Onychi
ex Museo Mediceo*

III

*Insculptum Sardae
ex Museo Mediceo*

IV

*Insculptum Sardae
ex Museo Mediceo*

V

*Insculptum Sardae
ex Museo Mediceo*

I.D.C. del.

C.G. scul.

*Insculptum Onychi
ex Museo Mediceo*

*Insculptum Sardae
ex Museo Mediceo*

*Insculptum Onychi
ex Museo Mediceo*

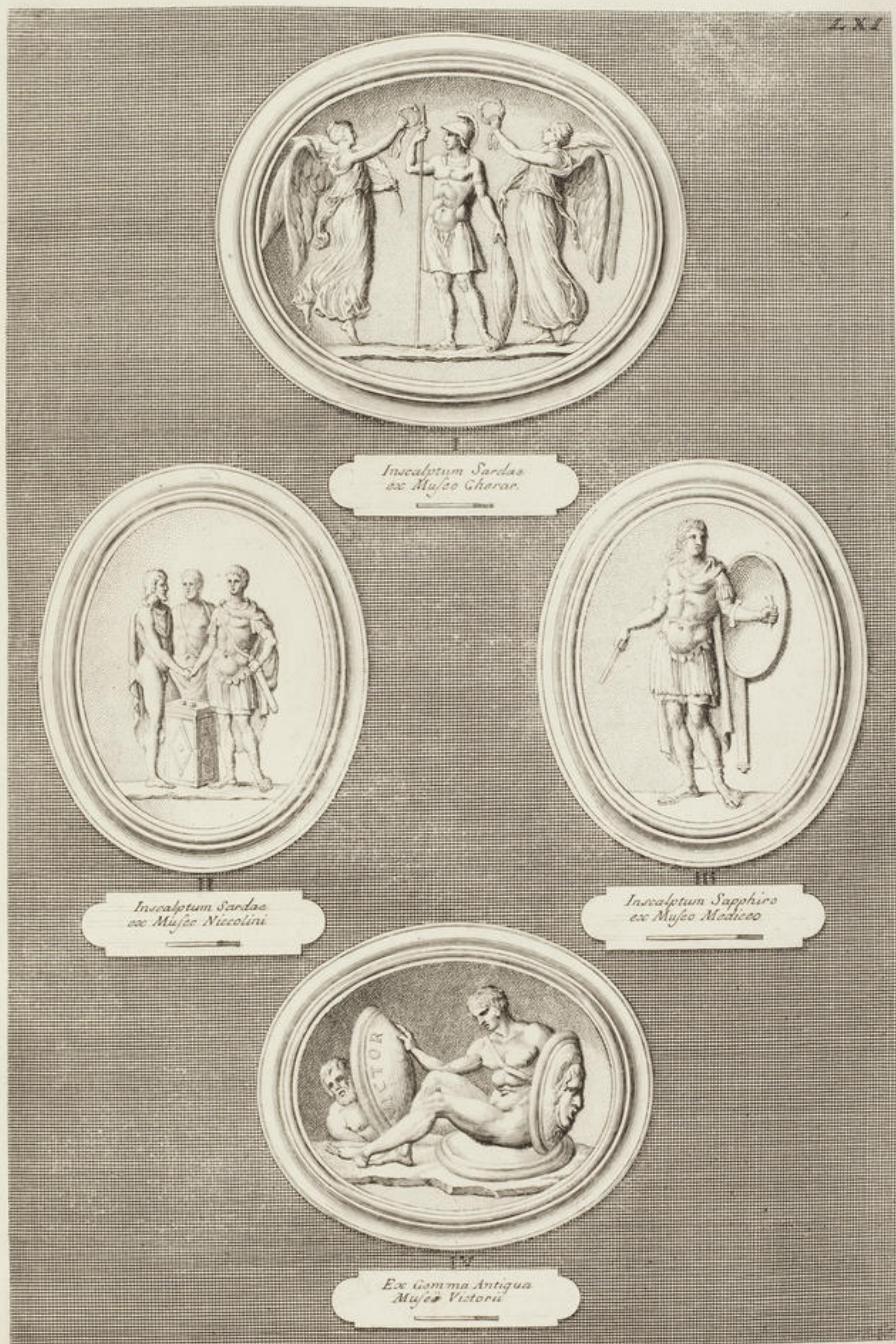
*Insculptum Sardae
ex Museo Mediceo*

*Insculptum Sardae
ex Museo Mediceo*

Io. Dom. Campiglia del.

Io. B. Jacobonus scul.

Io. Dom. Campiglia del.

V. Francobini scul.

I

*Insculptum Onychi
ex Museo Mediceo*

II

*Insculp. Sardae
ex Mus. Med.*

III

*Insculp. Smaragdo
ex Mus. Med.*

Io. Dom. Campiglia del.

Car. L. Gregori sculp.

Ensculptum Sardon
ex Museo Mediceo

Insculptum Achat. Nig.
ex Museo Mediceo

Insculp. Achat. Chaleed.
ex Museo Mediceo

Insculptum Chale. Orient.
ex Cimel. Gianni

Insculptum Achat. Var.
ex Cimel. Gianni

Io. Dom. Campiglia del.

Io. B. Jacobonus scul.

*Insculptum Onychi
ex Museo Mediceo*

II

*Insculptum Onychi
ex Museo Mediceo*

III

*Insculptum Onychi
ex Museo Mediceo*

IV

*Insculptum Sardae
ex Museo Mediceo*

V

*Insculptum Onychi
ex Museo Mediceo*

J.D. del.

V.F. scul.

*Insculptum Sardae
ex Museo Mediceo*

*Insculptum Sardae
ex Museo Mediceo*

*Insculptum Sardae
ex Museo Bonar.*

*Insculptum Sardae
ex Museo Mediceo*

*Insculptum Sardae
ex Museo Mediceo*

Io. Dom. Campiglia del.

Io. B. Jacobson scul.

*Insculptum Sarda
ex Museo Mediceo*

*Insculptum Sarda
ex Museo Mediceo*

*Insculptum Onychi
ex Museo Mediceo*

*Insculptum Sarda
ex Museo Mediceo*

*Insculptum Sarda
ex Museo Mediceo*

I.D. Campigla del.

I.B. Jacobonus sc.

*Insculptum Sardae
ex Museo Nicolini*

*Insculptum Prasmae
ex Museo Gherardesca*

*Insculptum Sardae
ex Museo Mediceo*

*Insculptum Sardae
ex Museo Mediceo*

*Insculptum Onychi
ex Museo Mediceo*

Io. Dom. Campiglia del.

Io. B. Tacchini scul.

*Insculptum Onychi
ex Museo Mediceo*

*Insculptum Sardae
ex Museo Niccol.*

*Insculptum Sardae
ex Museo Cerret.*

*Insculptum Onychi
ex Museo Cerret.*

*Insculptum Proxmae
ex Museo Gherard.*

Io. Dom. Campiglia del.

Io. B. Jacobonus scul.

*Insculptum Sardae
ex Museo Mediceo*

*Insculptum Sardae
ex Museo Mediceo*

*Insculptum Sardae
ex Museo Gherardeseo*

*Insculptum Sardae
ex Museo Gherardeseo*

*Insculptum Sardae
ex Museo Riccardi*

Io. D. Campiglia del.

Via. Fran. scul.

*Inoculatum Sardon.
ex Museo Mediceo*

*Exoculatum Achaet.
ex Museo Mediceo*

*Exoculatum Iaspidei caled.
ex Museo Mediceo*

*Inoculatum Achaet. nigro
ex Museo Mediceo*

*Inoculatum Sardon.
ex Museo Mediceo*

Io. Dem. Campiglia del.

Vin. Fran. scul.

*Involutum Sordae
ex Museo Mediceo*

*Involutum Sordae
ex Museo Mediceo*

*Involutum Amet.
ex Museo Mediceo*

*Involutum Sordae
ex Museo Mediceo*

*Involutum Sordae
ex Museo Mediceo*

Le. Dom. Campiglia del.

Vin. Franzolini scul.

I
*Insculptum Iaspidi rubro
 ex Museo Victoriæ*

II
*Insculp. Achat. Sard.
 ex Museo Med.*

III
*Insculptum Sardae
 ex Museo Riccar.*

Io. Dom. Campiglia del. et scul.

I
*Insculpt. Sardae
ex Amster. Electr.*

II
*Insculptum Sardae
ex Museo Strozzi*

III
*Ex Gemma antiqua
Musei Victorii*

IV
*Insculptum Sardae
ex Museo Riccar.*

V
*Insculptum Sardae
ex Museo Mediceo*

I.D. Campiglia del.

I.D. Jacobonus sc.

*Insculptum Sardae
ex Museo Nise.*

*Insculptum Sardae
ex Museo Mediceo*

*Insculptum Sardae
ex Museo Mediceo*

*Insculptum Sardae
ex Museo Mediceo*

*Insculptum Sardae
ex Museo Mediceo*

I.D. Campiglia del.

I.B. Jacobonus sc.

I

*Insculptum Sardae
ex Museo Mediceo*

II

*Insculptum Sardae
ex Museo Mediceo*

III

*Insculptum Sardae
ex Museo Mediceo*

IV

*Insculptum Aethiopi Varie
ex Museo Mediceo*

V

*Exsculptum Ispidi Chalced.
ex Museo Mediceo*

Jo. Dominicus Campyglia del.

Petrus Martinj scul.

I
Enscalo. Laop. Chale.
ex Museo Mediceo

II
Inscalo. Achat. Sard.
ex Museo Mediceo

III
Insculptum Sardae
ex Museo Mediceo

IV
Inscalo. Amethysto
ex Museo Mediceo

V
Insculptum Sardae
ex Museo Nicol.

*Encaelo Achat. Sard.
ex Museo Mediceo*

*Encaelo Isopidi rubro
ex Museo Gherar.*

*Encaelo Isopidi rubro
ex Museo Mediceo*

*Encaelo Achat. Sard.
ex Museo Mediceo*

*Encaelotum Sardae
ex Museo Mediceo*

J.D.C. del.

V.F. scul.

*Insculp. Iaspide vario
ex Museo Mediceo*

*Insculptum Onychi
ex Museo Mediceo*

*Insculptum Sordae
ex Museo Mediceo*

J. D. C. del.

B. G. scul.

*Infcalotum Sardae
ex Museo Mediceo*

F.D. Campiglia del.

V. Franceschini scul.

I

*Insculptum Sardonychi
ex Museo Mediceo*

II

*Insculptum Sardae
ex Museo Gherar.*

III

*Exsculptum Sard.
ex Museo Med.*

*Insculptum Sardae
ex Museo Mediceo*

II

*Insculp. Sardae
ex Mus. Med.*

III

*Ineo. Iaspidi rubro
ex Mus. Med.*

I. D. Campiglia del.

I. B. Jacobovius sc.

*Insculptum Achatue vario
ex Museo Mediceo*

*Insculptum Sardae
ex Museo Mediceo*

*Insculptum Sardae
ex Museo Strozio*

I.D. Campiglia del.

J.B. Jacoboni Sculp.

I
*Insculptum Sardae
ex Museo Mediceo*

II
*Insculptum Onychi
ex Museo Mediceo*

III
*Insculptum Praemae
ex Museo Mediceo*

IV
*Insculptum Sardae
ex Museo Mediceo*

V
*Insculptum Sardae
ex Museo Victorio*

I.D. C. del.

V. Fictul.

I
*Insculptum Sarc.
ex Museo Mediceo*

II
*Insculptum Calced.
ex Museo Mediceo*

III
*Ex Gemma ant.
Musei Victorii*

Le. Dom. Campiglia del. et scul.

I

*Esarcalp. Chalced.
ex Museo Mediceo*

II

*Inscalp. Sarda
ex Museo Victorio*

III

*Esarcalp. Achat. Sard.
ex Museo Mediceo*

I.D. Campiglia del. et scul.

I

*Ex Gemma Antiqua
Musaei Victoriae*

II

*Insculptum Sardae
ex Museo Mediceo*

III

*Insculptum Sardae
ex Museo Victoriae*

IV

*Insculptum Onychi
ex Museo Mediceo*

To Dem. Campiglia del.

V. F. scul.

EXSCALPTUM SARDAC
EX MUSEO MEDICEO

In Dom. Campislar del.

Carol. Georgi sculp.

I
Inscalp. Onychi
ex Mus. Med.

II
Exscalp. Onychi
ex Mus. Med.

III
Exscalp. Achat. i. d. d.
ex Mus. Med.

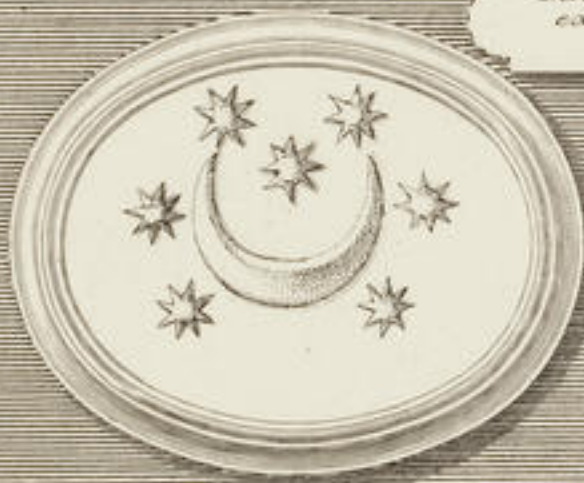
IV
Insc. Lapid. Heliotr
ex Mus. Med.

I.D.C. del.

V.F. scul.

*Insculpt. Iaspide viridi
ex Museo Mediceo*

*Insculptum Sardae
ex Museo Mediceo*

*Insculptum Onychi
ex Museo Gherardi*

*Insculpt. Iasp. nigro
ex Museo Mediceo*

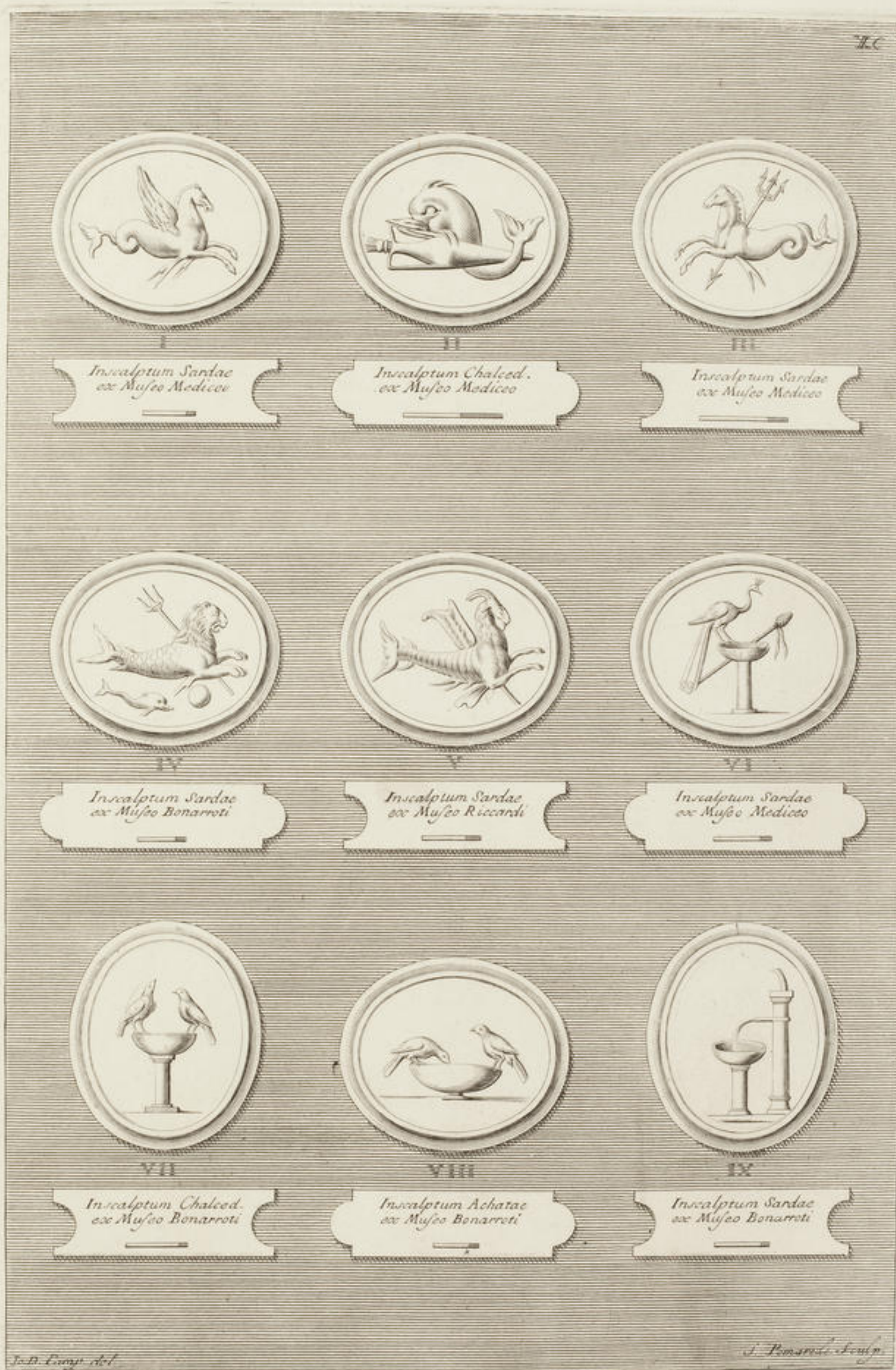
*Insculptum Sardae
ex Museo Mediceo*

*Insculptum Sardae
ex Museo Riccardi*

L.D. v. del.

B. G. scul.

I
Insculptum Onychi
ex Mus. Bonar.

II
Insculp Sardas
ex Mus. Bonar.

III
Insculp Inapidi Cyan
ex Mus. Bonar.

IV
Insculp Onychi
ex Mus. Gherar.

V
Insculp Amethysto
ex Mus. Bonar.

VI
Insculp Lapp. nigro
ex Mus. Bonar.

VII
Insculp Achat. var.
ex Mus. Bonar.

VIII
Insculp Sardae
ex Mus. Bonar.

IX
Insculp Amethysto
ex Mus. Gherar.

I
*Insculp. Lappidi Rubro
ex Museo Mediceo*

II
*Insculptum Onychi
ex Museo Mediceo*

III
*Insculptum Lappidi Rubro
ex Cimely/ Gianni*

IV
*Insculptum Sardae
ex Museo Bonarroti*

V
*Insculptum Achat
ex Museo Mediceo*

VI
*Insculptum Onychi
ex Museo Mediceo*

VII
*Insculptum Sardae
ex Cimely/ Gianni*

VIII
*Insculp. Achat. Sard.
ex Museo Riccardi*

IX
*Insculptum Onychi
ex Museo Bonarroti*

To Dom. Campiglia del.

Carol. Gregori. Scul.

I
*Insculptum Praemae
ex Museo Mediceo*

II
*Insculptum Granato
ex Museo Mediceo*

III
*Insculptum Chalced.
ex Museo Bonarroti*

IV
*Insculptum Sardae
ex Museo Mediceo*

V
*Insculptum Sardae
ex Museo Mediceo*

VI
*Insculptum Sardae
ex Museo Mediceo*

VII
*Insculptum Ispidi Vindi
ex Museo Mediceo*

VIII
*Insculptum Achari Varias
ex Museo Mediceo*

IX
*Insculptum Sardae
ex Museo Mediceo*

I

*Intaglium Sardonychi
ex Museo Mediceo*

II

*Intaglium Sardae
ex Museo Mediceo*

III

*Intaglium Sardae
ex Museo Riccardi*

IV

*Intaglium Iaspidi Varie
ex Museo Mediceo*

V

*Intaglium Sardae
ex Museo Riccardi*

VI

*Intaglium Sardae
ex Museo Bonarroti*

VII

*Intaglium Sardae
ex Museo Mediceo*

VIII

*Intaglium Sardae
ex Museo Bonarroti*

IX

*Intaglium Iaspidi Varie
ex Museo Riccardi*

A. Dom. Campiglia del.

J. P. P. P. P.

I

Incalptum Sarda
ex Museo Bonar.

II

Incalptum Sarda
ex Museo Bonar.

III

Incalptum Sarda
ex Museo Bonar.

IV

Incalptum Sarda
ex Museo Bonar.

V

Incalptum Sarda
ex Museo Bonar.

VI

Incalptum Sarda
ex Museo Bonar.

VII

Incalptum Sarda
ex Museo Bonar.

VIII

Incalptum Onychi
ex Museo Bonar.

IX

Incalptum Onychi
ex Museo Bonar.

Io. Dom. Campiglia del.

Marc. Ant. Corpi. Soul.

Ex gemma antiqua
Murei Victorii

Insc. Granato Orien-
ex Mus. Med.

Insc. Hyacintho
ex Mus. Med.

Insc. p. Sardae
ex Mus. Med.

Insc. p. Sardae
ex Mus. Med.

Io. Dom. Campiglia del.

Io. Petrus Masini scul.

*Insculptum Sardae
ex Museo Mediceo*

*Insculptum Praxmae
ex Museo Mediceo*

*Insculptum Sardae
ex Museo Mediceo*

*Insculptum Sardae
ex Museo Mediceo*

*Exsculp. Achat. Chalced.
ex Cimelijs Marti Medici*

Io. Dem. Campiglia del.

Petrus Marny sculpsit.

Io. Dom. Campiglia del.

Carol. Gregory sculp.

I
*Exsculpt. Chalcedonio
ex Museo Strozio*

II
*Insculptum Sardae
ex Museo Strozio*

III
*Insculptum Sardae
ex Museo Strozio*

Jo. Dominicus Campiglia del.

Jo. Petrus Marini scul.

OBSERVATIONES
IN
GEMMAS ANTIQVAS
M V S E I
FLORENTINI.

E L I

C L

C L

*Gemmae LITTE
graphae insignitas*

C L

*Gemmae HOME
rum, qui ab Home
rum sunt Tabulis XX*

C L

*Romae primordia
renses, Gymnicos*

C L

*Signa caelestia, &
XIIII adiecta*

E L E N C H V S

C L A S S I V M.

C L A S S I S I.

Gemmas *LITTERATAS*, hoc est *Scalptorum nomine*, vel *epigraphæ insignitas exhibet Tabulis XXIII.*

C L A S S I S II.

Gemmas *HOMERICAS* continet, in quibus *res gestæ Hero- rum*, qui ab *Homero laudantur*, & *Deorum imagines expres- sæ sunt Tabulis XXVIII.*

C L A S S I S III.

Romæ *primordia*, *Viros illustres*, *Milites*, *Sacrificia*, *Ludos Circenses*, *Gymnicos*, & *Scenicos exhibet Tabulis XXXIII.*

C L A S S I S IIII.

Signa *caelestia*, & *Gemmas SYMBOLICAS complectitur Ta- bulis XIIII adiecta Appendice.*

LIBRARY OF THE
UNIVERSITY OF HEIDELBERG

C L A

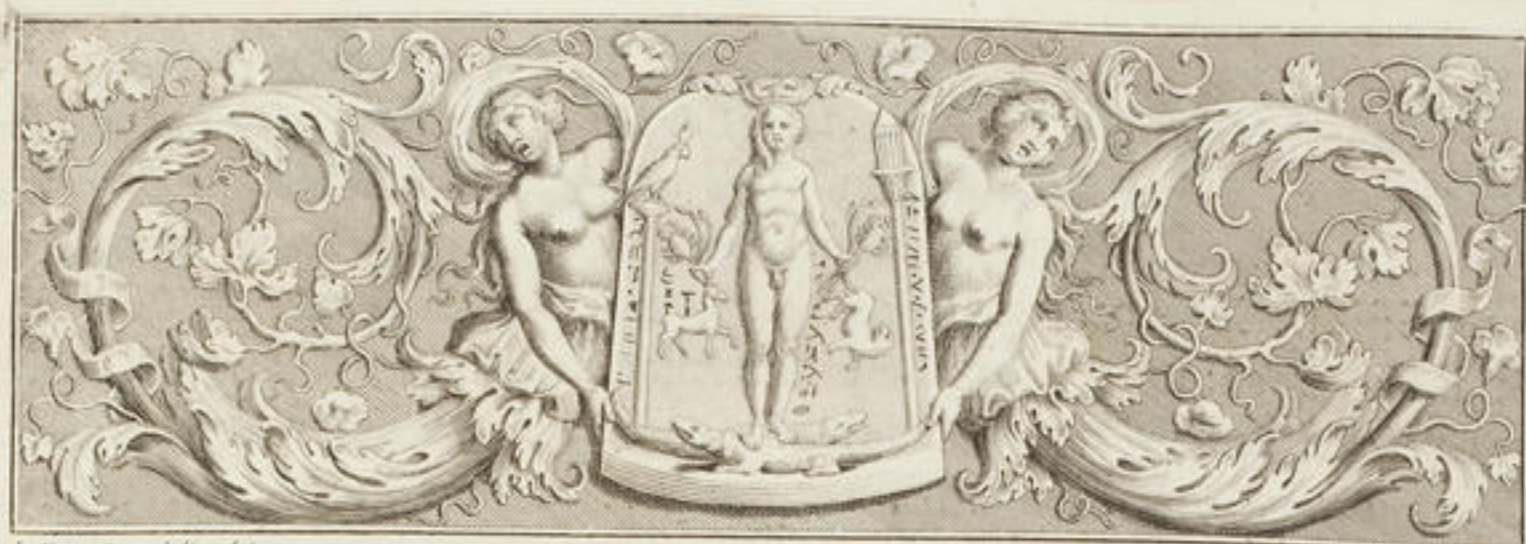
T A

AMOR CITH

inscriptae; quae
nam Historian
meri Poëma mag
Cernitur itaque
que hominum dor
ni, immani rictu

Plato in Convivio
L. V. Cicero de
antiquar. Lit.

Le. Dom. Campiglia del.

Vin. Franzschini scul.

CLASSIS I.

TABVLA I.

AMOR CITHAROEDVS LEONEM DOMANS

PLUTARCHI OPVS.

J.D. Goussier del.

J.D. Goussier sc.

TAB. I.
n. 1.
 B AMORE Deorum antiquissimo, & potentissimo, quo auspice, ac duce omnes homines ad studia quaeque incendi, & quidquid arduum egregiumque est alacri animo adgredi veteres docuere, (1) initium capiunt rarissimae Gemmae huius Voluminis, e Florentinis Dactylithecis depromptae: inter quas non paucae praestantium Sculptorum nominibus inscriptae; quae in Classes distributae tum Graecam, tum Romanam Historiam, ac praesertim Mythologiam, itemque Homeri Poëma magna ex parte illustrant, atque exornant.

Cernitur itaque aliger ille Puerulus, Deorum omnium atque hominum domitor, (2) abiecto arcu, & sagittis, insidens leoni, immani ricu, atque iubis superbienti; quem solo citharae

(1) Consulendus Plato in Convivio; Plutarchus in Quaest. Convival. Lib. I. n. V. Cicero de Oratore. Vide etiam Cael. Rhodiginum Lect. antiquar. Lib. XXIX. Cap. XVI.

(2) Euripides apud Clementem Alexandrinum Lib. VI. Stromat. Plura habes apud Giraldum de Deis Gentium Synagmate XIII.

rae cantu, in quem totus mente incumbit, e saevo, ac feroci, mitissimum, sibi que maxime familiarem reddit. (1) Tanta siquidem Amoris vis, ac potentia est, ut affectus omnes, quo vult, vertat, (2) corrigitque perversae naturae vitia, atque homines ex tristibus lepidos, ac lenes; ex avaris liberales, ex crudelibus, & saevis mansuetos, atque etiam placidos efficiat. (3) Nil vero aptius convenientiusque eximio huius operis artifice PLOTARCHO visum est ad emolliendam, ac temperandam animi ferociam lyrae, seu citharae modulationibus; quarum quidem virtute animi omnium variis affectibus agitati mirifice deliniuntur, atque alio vertuntur. (4) Non enim Amorem leonis aurigam fecit, eumque frenantem habenis, & scutica, quemadmodum alia Gemma praestantis artificis opus ostendit, quam in altero Volumine ex Museo Strozio produximus; (5) quod quidem apophragisma Argentarius Poëta docto Epigrammate illustrat: (6) sed exiguo labore, suavique citharae blandimento generosissimam belluam ab eodem domitam faberrime expressit.

Amoris Citharoedi caput, quod omnia eius imperio subiciantur, variisque harmoniae modis temperentur, regio diademate revinctum est; quo etiam cultu eum ornatum describit Anacreon, & Philostratus: (7) nam probe a me inspecto huiusce Gemmae archetypo, capilli ab eodem diademate coerciti, & compressi manifeste conspiciuntur. Alas quoque, quamquam securus, & quietus sedeat, expansas habet, ac volanti similes. Lyra tetrachordos, quam utrimque levibus digitis percurrit, tamquam basi insistit dorso subiecti, ac domiti leonis.

Quo tempore floruerit Plotarchus sculptor huius elegantissimae Gemmae anaglyptico opere Achatae Sardonychi excisae, incertum est: ex quadam lineamentorum similitudine apparet condiscipulum fuisse Tryphonis, clari aeque viri, qui Nuptias Amoris, & Psyche expressit, ut censet Vir Clarissimus Philippus Stoschius, adlatis his Gemmis, (8) cuius summum iudi-

(1) Virgilius, ut ferunt, ita in Ciri.

Seu malus ille puer, quem nec sua flectere mater
Iratum potuit, quem nec pater atque avus idem
Iuppiter: ille etiam Poenos domitare leones,
Et validas docuit vires mansuescere tigres.

Vide Lucianum in Dial. Veneris, & Cupidinis Tom. IV. pag. 14. Euripides: Μουσικὴν δ' ἄρα ἔπος διδάσκει, καὶ αὖ ἀμύμονος ἢ τὸ πρῶτον. Amor docet musicam, etiamsi quis antea rudis fuerit. De hoc dicto Plutarchus libro superscripto Quaest. Convival. n. V. Amor Citharoedus pictus fuit a Pausia, de quo Pausanias in Corinthiacis Cap. XXVII.

(2) Huc facit Oppianus Cynegetic. Lib. II. v. 410. qui

egregie Amoris vim, & potentiam describit.

(3) Vide Plautum in Casina Act. II. Sc. III. v. 7.

(4) Macrobius in Somn. Scipionis Lib. II. Cap. I. S. Basilii in hortatione ad Iuvenes ad studia Secularium Litterarum, Cael. Rhodiginus Lect. Ant. Lib. VIII. Cap. I. & II.

(5) Tab. LXXVIII. n. VII. vide pag. 154.

(6) Antholog. Lib. I. Cap. XXVII. n. 5.

(7) Anacreontem citat Clemens Alexandrinus Lib. VI. Strom. V. Philostratum Icon. Lib. I. de Amore. Begerum in Gemmas ex Thesauro Brandenburgico pag. 80.

(8) In Gemmas antiquas caelatas, Sculptorum nominibus insignitas, Tab. LIII.

iudicium plurimi facio. Plotarchi nomen Dorica dialecto Gemmae inscriptum est. (1) In universo tamen huius Gemmae opere maxime praecellit leo, spiranti longe simillimus, in quo effigendo summo studio, summaque arte opifex usus est.

C A P V T V I R I I N C O G N I T V M
A G A T H O P O D I S O P V S.

IN scalpenda insigni hac Gemma totus profecto fuit artifex ^{TAB. I.} praestantissimus AGATHOPVS; nam eius opificium censetur ^{n. II.} consummatissimum, atque ob summam excellentiam admirandum; cuius raritas, & pretium quammaxime augeretur si eruditus viris vel nummorum, vel marmorum sculptorum fide perspectus esset vultus tanto ac tam singulari artificio in ea expressus. Non enim adfirmare audeam in ea referri imaginem vel Cnaei, vel Sexti Pompeii, vel Marci Bruti, qui Caesarem interfecit, ut visum est Michaëli Angelo Causeo, (2) & Paulo Alexandro Maffeiio aliisque, (3) audacter potius quam feliciter; qui prototypo eam longe dissimilem, ad haec sine artificis nomine, ac nimis indiligenter delineatam protulerunt. Hi enim, ut censet Stofchius, (4) diversa vultus lineamenta habuere, ut ex nummis eorum capite signatis apparet. Romani igitur viri caput censetur ex capillitio brevissimo, ac tonso. Frons lineis corrugatur, supercilium torvum est; totusque vultus severitatem quamdam & gravitatem summo viro dignam praefert.

De litteris, quae incisae sunt in hac ipsa Gemma, alibi dixi. (5) Nonnulla de artifice tam eximio nunc dicenda essent: verum eius nomen filetur a Plinio, atque a ceteris auctoribus, qui insignium opificum nomina protulerunt. Detecto paucis ab hinc annis in Via Appia pulcherrimi operis Monumento, sive Columbario Libertorum, & Servorum Liviae Augustae & Caesarum, quod publici iuris feci, & illustravi, quum ex titulis sepulcralibus in eo inventis innotuissent complures *Aurifices* Domus Augustae, inter quos praeter Zeuxin, M. Iulium, Stephanum,

(1) Vt observat Paulus Alexander Maffei Eques Par. III. Tab. XII.

(2) In Museo Romano Sect. I. Tab. XXI. pag. 13. 14.

(3) In Par. I. Gemmarum antiquarum Tab. V. pag. 9.

(4) Tab. V. pag. 6. praeaudati operis.

(5) In Par. I. Inscriptionum antiquarum Etruriae Urbium Tab. I. Gemma III. pag. XLII. Nam litterae sine transversis lineis sculptae sunt, quod eas beryllus aegre patiat.

num, M. Livium Menandrum, & Hedym, memorabatur quoque EPITYNCHANVS, ille forsitan qui Germanici Caesaris effigiem summo artificio sculpsit, quam inferius exhibemus n. 1. in Tab. IX. & M. IVLIVS AGATHOPVS; (1) eruditum scrupulum mihi iniecit vir Praeclarissimus Petrus Andreas Andreinius, penes quem fuit tum haec insignis Gemma Agathopodis opus, tum altera quae sequitur, mox illustranda, Onesae nomine inscripta, atque ut peruestigare hortatus est an hi *Aurifices* sint hi ipsi Gemmarum Scalptores, qui a Graecis *Δακτυλιολύφοι* appellantur, ut apud Diogenem Laërtium, qui in vita Pythagorae, Mnesarchum eius patrem laudat anulorum Scalptorem. Non enim hi Gemmarum Caelatores peculiari quodam nomine, ut ceteri artifices, a Latinis donati leguntur. In antiquis inscriptionibus memorantur *Caelatores auri*, & *argenti*, item *Gemmarii*, (2) sed liquido non constat an hi in Gemmis quoque signa inciderint. Fuere praeterea apud veteres *Flaturarii Sigillarii*, vel *Sigillariarii*, quorum etiam frequens mentio in vetustis lapidibus. Hos operam dedisse arbitratur Ioannes Henricus Meibomius gemmis scalpendis, auroque includendis; qua arte praeditus in antiquo titulo (3) laudatur C. Iulius Thalatio, Maecenatis Libertus. Praestat eius verba referre: (4) *At Flaturarii Sigillarii fuere qui, & annulos conflabant ex auro argentoque, aut metallo alio, & iisdem simul gemmas includebant; aut signa gemmis, vel metallo incidebant insculpebantque, Graecis Δακτυλιολύφοι*. De his eadem antea sensit Ioannes Kirchmannus. (5) Quidquid sit, praetermissa etiam hac explicatione, quae an conveniat his artificibus minime nunc est peruestigandum, ex his intelligere quifque facile potest, diserte non nominari in antiquis monumentis, & auctorum libris quodam proprio vocabulo hosce Gemmarum, ut nos dicimus, Scalptores. Quare a doctis viris expendendum est an *Aurificum* nomine iidem intelligendi sint, quum duo ex his celeberrimi Agathopus, & Epitynchanus inter Aurifices, qui aurea Augusti aetate floruerunt, in descripti Conditorii sepulcralibus titulis recenseantur. D. Augustinus (6) *aurifices* laudans, eosdem etiam appellat *insignitores gemmarum*.

HER-

(1) Vide in praedicto Monumento, five Columbario Tit. CXIV. CXV. CXVI. CXVIII. CXX. CXXI. CXXII. pag. 150. & seqq.
(2) De his dixi in Notis, & Observationibus ad Monumentum, five Columbarium praedictum pag. 154.

(3) Vide Gruteri Thesaurum pag. DCXXXVIII. 6.

(4) In Singulari libro *De Maecenate* Cap. XXI. pag. 125. 126.

(5) De Annulis Cap. XI. pag. 93. 94.

(6) De Civitate Dei Lib. XXI. Cap. IV.

Gregiam cu
fert HERCV
CTOR, (1) q
pellari potest, i
sa insculptus
lanugine pubes
Collum ping
minum spoliu
contexta,
Pentstethio in Ol
Olympicorum
victorem coro
iudicio ut m
Petrus I
Olympicorum, &
est; ex qu
Quantus fuer
ipla Gemma,
producimus
vero tempus
socco titulo inf
quo memoratu
tus; sed quae
cum nostro G
randum tamen

basius in Eliacis prior.
Lib. VI. v. 5.
Primum Pa
que pae Alides Pelopi certa
darenturque fera crinem deo
liber etiam Pindarus in Oly
a Nem. Ode XI. Plutarchus in
dorus in Biblioth. Lib. II.
a. Iam, ut memorat Sex. Ri
a. III. fuit sedes Herculis Oly
Lib. VII. Cap.
libi hoc inditum cognomen,
statum, quam in Olympici
statum est.
De hac Heralis appellatio
nem Laertium in Diogene Simo

H E R C V L E S V I C T O R
O N E S A E O P V S .

E Gregiam cum animi, tum corporis virtutem vultu prae-^{TAB. I.}
fert HERCVLES Iuvenis, Olympicorum certaminum VI-^{n. III.}
CTOR, (1) qui etiam *Olivarius*, (2) & Καλλίνικος *Callimicus* (3)
appellari potest, insigni artificio, atque eximia artis gloria ab
ONESA insculptus huic Gemmae elegantissimae. Genae eius mul-
ta lanugine pubescentes summo studio expressae observandae
sunt. Collum pingue est, & valde succulentum, circa quod
leoninum spoliū nodo religatum cernitur. Caput corona ex
oleastro contexta, taeniisque pulcherrimis vincta decoratur; quam
e Panstethio in Olympiam transtulit, (4) seque primum eorum-
dem Olympicorum ludorum auctorem, atque lucta, & pancra-
tio victorem coronavit; non alienis usum suffragiis, sed pro-
prio iudicio ut meritos honores referret. (5) Plura adfert eru-
ditissimus Petrus Faber (6) de origine, & institutione ludorum
Olympicorum, & de coronis ex oleastro, quae καλλιςέφανος ap-
pellata est; ex quibus haec Gemma luculentius illustrari potest.

Quantus fuerit artifex Onesas facile colligi potest tum ex
hac ipsa Gemma, tum ex altera quam in Tab. IV. paullo in-
ferius producimus, in qua Musa cum cithara ab eo sculpta est;
latet vero tempus quo floruerit. Perrarum lapidem sepulcralem
Graeco titulo inscriptum profero inter Donianas Inscriptiones, (7)
in quo memoratur Titus Aelius Onesas Hadriani Imperatoris Li-
bertus; sed quae nam fuerit eius ars non exprimitur. An idem
sit cum nostro Gemmarum scalptore minime adfirmare audeam:
notandum tamen id censui quod in antiquis faxis, & quidem

B

plu-

(1) Pausanias in Eliacis prior. Cap. VII. & VIII. Statius
Thebaidos Lib. VI. v. 5.

Primus Pisaca per arva
Hunc prius Alcides Pelopi certavit honorem,
Pulcreumque fera crinem detorsit oliva.

Diserte etiam Pindarus in Olymp. Ode II. & III. v. 25. &
in Nem. Ode XI. Plutarchus in Vita Thesei. Vide Apol-
lodoros in Biblioth. Lib. II.

(2) Romae, ut memorat Sex. Rufus, & P. Victor in Regio-
ne XI. fuit aedes Herculis *Olivarii*, sive ut aliqui putant,
teste Nardino Lib. VII. Cap. IV. simulacrum; cui for-
tassis hoc inditum cognomen, quod corona oleaginea esset
redimitum, quam in Olympicis victor, & primus Athleta
consecutus est.

(3) De hac Herculis appellatione vide Suidam, & Dioge-
nem Laërtium in Diogene Sinopenfi fol. 216. & Aristidis

Orationem in Herculem; Artemidorum in Oneirocr. Lib. II.
Qua vero de causa hoc cognomen consecutus fue-
rit Hercules erudite exponit Petrus Faber in Agonistico
Lib. II. Cap. XXII. pagg. 336. 337. 338.

(4) Ex Enarratore Aristophanis in Pluto, ad illud κοί-
νου εἴφανος, qui citat Aristotelis verba. Vide Nat. Comi-
tis Mytholog. Lib. V. Cap. I., & Ben. Averanium in
Anthologiam Dissert. II.

(5) In nummis, & antiquis sculpturis expressus est Her-
cules se coronans. Vide Fabretum de Col. Traiani Cap. VI.
pagg. 174. 175. & Cl. Philippum Bonarrotium Senatorem
Flor. in Numism. max. mod. c. Museo Carpineo, Tab. VI.
n. 1. pag. 78. 79.

(6) In Agonistico Lib. I. Cap. XVI. & Lib. II. Cap. XXII.
Confer etiam Tzetzem Chil. I. n. 21.

(7) Classe VII. n. 192. pag. 311.

plurimis quae legi, Onesae nomen mihi legenti numquam occurrerit.

T A B V L A II.

E Q V E S G R A E C V S P V G N A N S

A V L I O P V S.

TAB. II.
n. l.

GEmmarum sculptor AVLVS inter artifices immortalitate nominis celeberrimos numerandus est; cuius complura opera pulcherrima ad nos pervenere: quae licet non unius generis sculpturas contineant, tamen ab eius manu profecta videntur. Principe in loco memorandum est caput Iuvenis eximiae formae, mihi adhuc incogniti, anaglyptico opere Chalcedonio excisum, summo plane artificio, eiusdemque Auli nomine inscriptum; quo nuper Museum suum locupletavit Vir Amplissimus, omniumque vetusti aevi elegantiarum aestimator praeclarissimus Marchio Alexander Gregorius Capponius, Palatii Apostolici Forerius Maior.

Praeter hoc insigne Cameum exstant quinque Gemmae, quae eius nomen inscriptum praefereunt, quas Philippus De Stosch edidit, & illustravit. (1) Ex his habemus quadrigae Agitatore, Dianam, & imaginem Ptolemaei Philopatoris. Reliquas duas e Florentinis Cimeliis Mediceo, & Strozio nos quoque producimus. Prima, quae spectatur in hac Tabula GRAECVM EQVITEM PVGNANTEM exhibet; altera vero mox afferenda in Tabula III. Aesculapium repraesentat.

Quod vero in hoc Mediceo Sardonyche Eques sago, sive chlamyde amictus, ac telum ex equo quamocyslime currente in hostes intorquens, Graecus sit, perspicue docent galea altiori cono ornata, & clypeus Argolicus valde ingens, & gravis, (2) cuius insigne est Medusae Gorgonis caput; quod quidem multo artificio, ac mirabili diligentia excisum est; nam sagax Auli

ma-

(1) Tab. XV. Tab. XVI. Tab. XVII. Tab. XVIII. Tab. XIX.

(2) Vide Ezech. Spanhemium in Hymnum Callimachi in Dianam pag. 167.

manus, ut etiam in hac parte pretium gemmae faceret, altam nativamque eiusdem Sardonychis, ut mihi perspicuum est, albam maculam eidem clypeo repraesentando felici labore accommodavit.

Sculpsit etiam Aulus in hyacinthi Gemma pulcherrima Cupidinem arboris trunco adfigentem papilionem; quam Ioannes Faber ⁽¹⁾ non bene observato Auli nomine, in ea quoque ut in his Gemmis inscripto, putavit ad Brutum olim pertinuisse, qui prius fuit Decimus, sed postea ab Aulo Postumio Albino adoptatus, secundum morem adoptionum, praenomen adoptantis retinuit.

Praegrandes clypeos, ac rotundos in usu quoque fuisse apud antiquos Etruscos plura eorum iam edita monumenta ostendunt. ⁽²⁾ In Graeca, & Romana militia scuta non solum equitum, verum etiam peditum ingentia, & gravia fuisse, nec facile potuisse sustineri ex Cicerone, & Xenophonte ostendit doctissimus Petrus Victorius. ⁽³⁾

A T H L E T A - V I C T O R
A L L I O N I S O P V S.

Non discedam a sententia Leonardi Augustinii, cui etiam ^{TAB. II.} Paulus Alexander Maffei assentitur, qui censet in hac ^{n. II.} Gemma elegantissima sculptum esse *ATHLETAM* in Pythiis ludis *VICTOREM*, laurea corona redimitum, cui decus addunt lemnisci flocculis quibusdam ornati; e quibus praemiis clarius elucet eius spectata virtus. In eo vero iidem alucinati sunt, quod *ALLIONIS* nomen huic Gemmae inscriptum, non artificem, sed ipsum Athletam victorem indicare putarunt. Sed venia danda est his aliisque non paucis de antiquitate optime meritis viris, quorum nominibus libenter abstineo: nam eorum aetate aut prorsus incognita, aut non bene perspecta fuere sculptorum nomina, quae ipsi gemmis adscribere consueverunt. Primus omnium rei antiquariae cultorum, qui eadem accurate observavit, fecitque ut alii observarent, fuit vir longe praestantif-

B 2

⁽¹⁾ In Commentario in Imagines Illustrum apud Fulvium Ursinum Tab. CXIV. pag. 67.

⁽²⁾ Vide edita apud Th. Dempsterum de Etruria Regali Tab. XXI. Tab. XLVIII. Tab. LI. Tab. LIII. Tab. LIV. &c.

Id animadvertit Clarissimus Senator Philippus Bonarrotius ad eadem monumenta addita Operi Dempsteriano. §. XXVII. pag. 45.

⁽³⁾ Variar. Lect. Lib. XIX. Cap. XV.

tiffimus Petrus Andreas Andreinius, qui permultas huius generis gemmas opificio insignes, non summo solum studio magnifque sumptibus, verum etiam animo quodam regio sibi comparavit.

Capilli crispī sunt, ac more Athletarum tonsi, qui convenire nequeunt Apollini, (1) cuius imaginem nullo modo expressam arbitror in hac Gemma. Nam proluxa caesarie insignem Apollinem nobis referunt sculpturae non tantum veterum Romanorum, verum etiam Graecorum, & Etruscorum. Non raro etiam Apollinis capilli, licet perbreves videantur, in elegantes plexus compositi sunt, atque eius caput perbelle coronant. Accedit praeterea amiculum ex laevo humero, ac brachio pendens; quod ornatus gratia eo modo compositum artifices tribuunt athleticis, non vero Apollini, qui paludamento, sive chlamyde ornatus frequenter occurrit.

Vultus huius Athletae multo artificio atque elegantia sculptus, iuvenili decore fulget, vigetque, ut verbis utar Apuleii, athletico succo. Barba quoque incipiens non levem generis pleniusculis gratiam praebet. Cervix, qualis a Philostrato iuniore Hyacintho tribuitur, excitata modice est, & proiecta. Hanc Diomedī, (2) & Vlyssi, atque Alexandro Magno datam veteres sculpturae testantur, (3) ad designandam mentis promptitudinem. (4)

De Allione nulla exstat apud auctores mentio. In scalpendis gemmis valde celebrem, & peritum sua aetate fuisse tum haec Gemma, tum altera, quam exhibet Tabula VIII. in qua Musa expressa est, perspicue ostendit. Complures magni nominis statuarios recenset Plinius qui Athletas sculpsērunt, inter quos memorandus Chalcoſthenes, Mycon, Batton, Euchir, Glaucides, Heliodorus, Hircanus, Myron; inter Pictores vero duo illa lumina Zeuxis, & Protogenes. (5)

CA-

(1) Tibullus audiendus est Lib. I. Eleg. IV. v. 33.

Solis aeterna est Phoebus, Bacchoque inventa;
Nam decet intonsus crinis utrumque Deum.

(2) Huius imaginem eodem modo expressam habes in altero huius Musei Florentini Volumine Tab. XXV. n. XII.

(3) Vide Phil. Stofchii observationes in Gemmas antiquas

caelatas Sculptorum nominibus insignitas Tab. IV. pag. 78.

(4) Ex eodem Philostrato Iuniore in Pelope. Confer Franciscum Iunium de Pictura Veterum Cap. IX. §. 7. pag. 237. & in Catalogo Artificum.

(5) Vide Plinium Lib. XXXIV. Cap. VIII. & Lib. XXXV. Cap. IX.

CAPVT

H Aereo ad
mo artifi
vel Ora
rigens, capill
antes, pallium
quomodo diader
ta est; nam no
ne estypo appa
le eo igitur qu
Hylli nomi
auctores mentio
preter hunc Hy
m. Dionysiacu
mich, (1) fuit et
malyptico oper
re; quod insign
gregii artificii g
dleri Baronis S
num hac epigr

Nam ad distin
men vel patr
qualis fuit Diof

(1) Tab. XXXVIII. Tab. X
Lago Galliar. & ex Ful. V

CAPVT VIRI BARBATI INCOGNITVM
HYLLI OPVS.

HAereo adhuc incertus an hoc caput insigni, atque opti-^{TAB. II.}
mo artificio sculptum ab HYLLO, referat vel Poëtam,^{n. III.}
vel Oratorem, vel potius Philosophum. Barba impexa,
ac rigens, capilli inculti, ac fere hircini, oris dignitatem effe-
rantes, pallium humeros amiciens, Philosophum indicant; sed
quomodo diadema convenire possit Philosopho, si tamen diade-
ma est; nam non bene horrentibus undique capillis in ipso gem-
mae ectypo apparet; nulla nec ratio, neque auctoritas suadet.
De eo igitur quodcumque volunt iudicium ferant viri docti.

Hylli nomine duos fuisse lithographos, quorum nulla apud
auctores mentio, ex eorum eximiis operibus discimus. Nam
praeter hunc Hyllum, qui sculpsit effigiem Cleopatrae, & Tau-
rum Dionysiacum, cuius opera vulgavit C. V. Philippus De
Stosch, (1) fuit etiam Hyllus, Dioscoridis discipulus, vel filius, qui
anaglyptico opere Chalcedonio exscalpsit Faunum iuvenem ridenti
ore; quod insigne opus paucis ab hinc annis vidi inter alias
egregii artificii gemmas Illustrissimi Viri Iacobi Benedicti Win-
ckleri Baronis Saxonis, quum Florentiae moraretur, atque or-
natum hac epigraphe tribus lineis comprehensa:

T A Λ O C

Δ Ι Ο Κ Ο Τ Ρ Ι Δ Ο Τ

Ε Π Ο Ι Ε Ι

Nam ad distinctionem alterius Hylli hunc addidisse arbitror
nomen vel patris, vel praeceptoris, fama nominis celeberrimi,
qualis fuit Dioscorides Augusti aetate. (2)

TA-

(1) Tab. XXXVIII. Tab. XXXIX. Tab. XL. ex Thefauro
Regis Galliar. & ex Ful. Vrsini Imag. Ill.

(2) Vide Suetonium in Augusto Cap. LIX. Plinium Lib.
XXXVII. Cap. I.

T A B V L A III.

I V P P I T E R

A S P A S I I O P V S .

TAB. III.
n. I.

Perijt iniuria temporis superior pars huius Gemmae : verum ex ipso quoque fragmento, in quo **I V P P I T E R** sculptus est tunicatus, facile cognosci potest quam egregius sculptor fuerit **A S P A S I V S** eius auctor. Nulli certe aetatis suae secundum fuisse tum diligentia, tum caelandi peritia intelligere melius possumus ex alia Gemma pulcherrima, in qua **M i n e r v a** Salutifera scalpta est magno studio, & labore, quam vide in praeclaro Opere Stofchiano. (1)

B A C C H A N S

P I G M O N I S O P V S .

TAB. III.
n. II.

Litterae artificis nomen exhibentes in hoc antiquo vitro adeo exiles, & tenues sunt exiguaeque figurae, ut acrem cuiusvis obtutum paene effugiant : accedit quod neque optime impressae sunt ; quare nil mirum si haecenus diversimode interpretatae fuerint. **Leonardus Augustinius** scriptum putavit ΠΕΜΑΛΛΙΟ, quasi ΜΙΜΑΛΛΙΟ, eaque epigraphe declaratum Bacchantis nomen. **Maffei**us admisit ΠΕΜΑΛΛΙΟ, sed nomen artificis censuit. (2) **Philippus De Stofch** sedulo inspecto hoc vitro Mediceo, ut ipse testatur, legit ΠΕΡΓΑΜΟΤ, Pergamumque adseruit huius operis artificem fuisse. Verum collatis his nominibus cum ipso vitro archetypo, eoque non semel diligenter observato cum doctis viris, scriptum esse tum ipsis, tum mihi visum est, ΠΕΙΓΜΟ... deficientibus fortassis tribus litteris, quarum capax est locus, qui superest ; adeoque legendum ΠΕΙΓΜΟΝΟC ; nimirum Pigmo-

(1) Tab. XIII. & v. Tab. XLIX. in qua Bacchans exhibetur. (2) Gemmar. antiquar. Par. III. Tab. LV. pag. 99. 100.

Pigmonis opus ;
no habetur .
Sed quantum
dicte dictu est
BACCHA
quo se se ingurg
tum, saltans, &
conspiciens ; nam
& antistrophen :
multo brachio
tus : dextera t
reus religatae
haec saltatio fie
cebarur ; nam
gebant saltant
is quoque vel
Bacchi res gesta
Fauni quod
tis gemmis, q
Voluminis, acu
tum insanienter
ge describit Ca
tus forsitan est

Praefert I
teris sati
crederen
dumque impen
tissimis litter
vrorum, tum
hoc vocabulum
pretationem sig

(1) Vide Saubertum de Sac
(2) Lucianus Tom. I. pag.

Pigmonis opus ; cuius scalptoris nulla apud veteres auctores mentio habetur .

Sed quantum pulchritudinis , & artificii illud contineat haud facile dictum est . Cernitur expressus absolutissimis corporis lineamentis BACCHANS iuvenis divino furore percitus , epoto vino , quo se se ingurgitavit , ut indicat vas vinarium ad pedes proiectum , saltans , & fluxo crine caput in humeros iactans , caelumque conspiciens ; nam in Orgiis cultores Bacchi saltasse ferunt strophen , & antistrophen ad imitationem motuum stellarum . (1) Pendet e sinistro brachio maculosae tigridis exuvium , e manu vero scyphus : dextera thyrsus intorquet , seu quatit , ad quem etiam taeniis religatae sunt ferulae , quae in sacris Bacchi adhibebantur . Haec saltatio fiebat ad modos Dithyrambicos , (2) ac Pyrrhiche dicebatur ; nam , ut ait Athenaeus , (3) hastarum loco thyrsos gestabant saltantes , eosque alii mutuo in alios vibrabant , ferulas quoque vel lampadas ferentes ; saltandoque repraesentabant Bacchi res gestas , subactos Indos , & Penthei supplicium .

Fauni quoque caudati hoc modo saltantes exhibentur in aliis gemmis , quas vide in Tab. LXXXVII. n. II. IV. VII. primi Voluminis , acutasque habent aures , & breve capillitium . Baccham infanientem artis Scopae insignis statuarii miraculum egregie describit Callistratus ; (4) cuius admirandam peritiam aemulatus forsitan est Pigmon huius operis auctor .

C V P I D O
DV BII ARTIFICIS OPVS.

PRaeferet haec Gemma nomen inscriptum BEICITAAOC ; ^{TAB. III. n. III.} literis satis grandibus , quas artificis nomen indicare non crederem . Nam summi artifices in eo omnem operam studiumque impenderunt ut nomen suum longe minimis , ac minutissimis litteris scriberent . Accedit quod Graeca omnia tum virorum , tum feminarum nomina aliquid semper significant : at hoc vocabulum BEICITAAOC hoc modo scriptum , nullam interpretationem significationemque admittit ; secus vero si scriptum fuisset

(1) Vide Saubertum de Sacr. vet. Cap. XVII.

(2) Lucianus Tom. I. pag. 852. Cal. de non tem. cred.

(3) Lib. XIV. Deipnosoph. Cap. VII. pag. 631.

(4) In Statuis pag. mihi 865, 866.

fuiſſet $\pi\epsilon\iota\kappa\iota\tau\alpha\alpha\omicron\varsigma$, ſive $\Delta\epsilon\iota\kappa\iota\tau\alpha\alpha\omicron\varsigma$. Sed ut Iosephus Scaliger in Gruteriano Indice Capite XIX. & Reinesius (1) observant, adlatis exemplis, quum B & π alternent tum in Graecis tum in Latinis antiquis inscriptionibus, de alternatione vero B & Δ complura occurrant exempla in Aeolica dialecto, idcirco dubium erit an ea epigraphae declararet artificis nomen; in quo tamen scribendo nullus error admittendus fuerat. Igitur $\kappa\upsilon\pi\iota\delta\omicron$ Ali-ger in ea sculptus perelegans est, eoque habitu corporis hastae, seu potius calamo innixus, nam aliquibus nodis distinctus est, egregii opificis manum commendat.

T A B V L A I I I I .

M V S A
O N E S A E O P V S .

TAB. IIII.

Veteres artifices in effigendis pulcherrimis signis maximo inter se studio certasse, palmamque sibi invicem praeripere studuisse docent non solum complura insignia opera vel picta, vel e marmore aut aere, quae a scriptoribus celebrantur, verum etiam Gemmae praestantium sculptorum, quae Deos Deasve, & Heroas inter se omnino similes, vel corporis habitu, ac vestium cultu parum diversos repraesentant: quod quidem tunc potissimum faciebant quum eorum imagines vel ex picturis, vel ex signis longe absolutissimis praecellentissimorum opificum, quae ab omnibus magno cum stupore spectabantur, mirabili solertia incidebant.

In scalpenda $MVSA$, quae in hac Tabula exhibetur, ad canendum se parante, citharaeque fides temperante, admoto nudo atque exerto dextero brachio paxillo, e quo eadem descendunt, qualem etiam, vel parum dissimilem sculpsere Aristocles Sicyonius, & Agelades clarissimi nominis statuarii, quorum opera pereleganti epigrammate ab Antipatro celebrata sunt, (2) sedulam

(1) Cap. XIX. eorum quae ad Grammaticam pertinent.

(2) In Anthologia Lib. IV. tit. 12.

dulam operam navarunt insignes artifices superius laudati Onesas, & Allion. His iungendus, vel praeferendus Cronius, summam artis gloriam Augusti aevo consecutus, laudante eum Plinio, ⁽¹⁾ qui adsimilem Musam gemmae insculpsit; cuius prototypum periiit, solumque cētypum superfuit, olim inter Cimelia Petri Andreae Andreinii, nuper a me editum, ⁽²⁾ quod hodie cum omnibus antiquis magno numero impressis eiusdem figillis apud me exstat. Musa Allionis opus paullo inferius Tab. VIII. proferitur: de Musa Onesae, quam Citharistriam Augustinius censuit, ⁽³⁾ nunc sermo. Ea praealtae columellae, cui impositum est Herois parvum signum, insistit. Poëtarum, & Citharoedorum, illustrium virorum res gestas canentium, ut arbitror, in xystris, vel porticibus, in quibus musica certamina celebrabantur, mos fuit columnis insistere. Hinc Telephilla & aliis de causis femina illustris, quae praecipuum honorem ex poëtica meruit, apud Corinthios in templo Veneris sculpta fuit columnae insistens, & carmina pangens; iacentibus ad pedes eius carminum voluminibus, ipsaque galeam adspiciente, quam capiti iam impositura manu tenebat, uti accurate describit Pausanias. ⁽⁴⁾ Perelegans marmor exstat in Mediceo Cimeliarchio opere anaglypho sculptum, quod protuli; ⁽⁵⁾ in quo Musa stat coram Apolline sedente, ac citharam fulciente genu suo, quae utroque cubito innixa scopulo carmen vel canit, vel meditatur. Adsimilem Musam in aliis antiquis sculpturis columnae incumbentem observavi. ⁽⁶⁾

Cur vero tum Poëtae, tum Citharoedi, ac Citharistriae, canentes columnis insisterent, docet Philostratus iunior, qui Orpheum psallentem ita graphice describit: ⁽⁷⁾ Ο μὲν λαῖος ἀπερείδων εἰς τὴν γλῶσσαν, ἀνέχει τὴν κιθάραν, ὑπὲρ μηρῶν κειμένῳ. ὁ δεξιὸς δὲ, ἀναβάλλεται τὸν ῥυθμὸν, ἐπικροτῶν τῷ δαφνίῳ τῷ πεδίλῳ. αἱ χεῖρες δὲ, ἡ μὲν δεξιὰ, συνέχουσα ἀπρίξ τὸ πλῆκτρον ἐπιτέταται τοῖς φθόγγοις ἐγκειμένη τῷ ἀγκῶνι, καὶ καρπῷ ἔισω νεύοντι, ἡ λαῖα δὲ, ὀρθοῖς πλήττει τοῖς δακτύλοις τὰς μίτρας. *Sinister quidem pes terrae adnexus sustinet citharam supra femur positam; dexter autem rhythmum proludit, solum calceo feriens: manus autem dextra firmiter quidem plectrum tenens extenditur ad fidium sonos anconi incumbens, vola introrsus spectante;*

C

te;

(1) Lib. XXXVII. Cap. I.

(2) In Par. I. Inscriptionum antiquarum Etruriae Urbium Tab. I. n. I. pag. XXXIX.

(3) Vide apud Eq. Maffium Par. II. Gemmar. ant. Tab. L. pag. 106. 107. 108.

(4) In Corinthiacis Cap. XX.

(5) Vide in Par. I. Inscr. ant. Etruriae Urbium in fronte Inscriptionum Musei Medicei pag. 3.

(6) Sculpturas has vel profero, vel indico in eadem Par. I. Inscr. ant. Etruriae Urbium Tab. II. n. II. pag. XLVI. XLVII.

(7) In Iconibus pag. mihi 843.

te ; laeva autem nervos rectis digitis pulsat . Est etiam in hanc rem insignis locus Quintiliani haud sane omittendus . (1) *An vero* (inquit) *Citharoedi non simul & memoriae , & sono vocis , & pluribus flexibus serviunt , quum interim alios nervos dextera percurrunt , alios laeva trahunt , continent , probant ? Nec pes quidem otiosus , certam legem temporum servat , & haec pariter omnia .* Quae Philostrati , & Quintiliani descriptio quam mirifice & hanc Musam canentem illustret , quisque facile intelligit . Nam dexterum pedem posteriori parte elevatum , ac sublimem , iamque paratum ad prosequendos pulsu musicae modulationis numeros tenet : qui gestus *βάσις* , docente Polluce , (2) apud Musicos dicebatur , eo quod canentes pedem ad numeros eo prorsus modo componerent ut in hac Tabula , & in VIII. cernitur ; quae quidem metrica terrae pulsatio fieri recte non poterat nisi Citharoedi per se ipsos tenentes lyram , sive citharam columnis insisterent . Qui vero lyram super bases , aut tripodes statuebant , quemadmodum veteres sculpturae , & numismata ostendunt , quum motus omnes , & pulsationes facile stantes proludere pedibus possent , columnis minime indigebant quibus inniterentur .

Impressa est haec Musae perelegans icuncula massae vitreae croceae , chrysolithi colorem imitanti , quam Itali antiquarii *passam antiquam* vocant , & Plinius obsidianum vitrum fictum ; olim adservatae in Daetyliotheca Andreinia , nunc Medicea .

T A B V L A V.

HERCVLES CVM IOLE
TEVCRI OPVS.

TAB. V.

Quamquam optime & accurate delineatam proferat haec Tabula insignem Gemmam a TEVCRO insculptam , eius tamen prototypum probatissimum si quis cernat , adeo tenet oculos ut nihil desiderari elegantius , ac perfectius possit .
Cer-

(1) Institutionum Oratoriarum Lib. I. Cap. XII.

(2) Lib. II. Cap. IV. Segm. 199.

Cernitur HERCV
maxim
Leonis exuv
Regis
patre eius
eundem H
stat , dem
in exhiben
fortissim
tate .

T A

B A

L Aeta LI
nois Re
ta , quo
habet , cum
pho longe late
haec Gem
ut non satis
et , atque e
im edito Mus
regio laboro
gradi inequit
mea corolla
Gemma panth
monili redimi
andi curru
animalia . Hac
pictorum , &

Ex Apollodoro Lib.

Cernitur HERCVLES provecta aetate, depositis armis, quasi iam plurimis maximisque laboribus fessus quietem cupiat, saxo instrato leoninis exuviis insidens, dexteroque brachio IOLEM Eurythi Occhaliae Regis filiam amplectens, quam valde deperiit, occisoque patre eius & urbe direpta captivam adduxit: (1) ea vero ante eundem Heroam, mira corporis statura eminentem, pudibunda stat, demissis in terram oculis. Scalptoris pereximii artificium in exhibenda Iole puella pulcherrima, monstrorumque dormitore fortissimo Hercule plane certat cum ipsius naturae veritate.

T A B V L A VI.

BACCHVS ET ARIADNE

CARPI OPVS.

LAeta LIBERI PATRIS amore, & coniugio ARIADNE Mi- TAB. VI.
nois Regis Cretae, & Pasiphaës filia, pristini doloris oblita, quod dormiens in Naxo insula a Theseo suo deserta fuisset, cum novo coniuge domiti Orientis victoria, & triumpho longe lateque conspicuo, pantherae inequitat, quemadmodum haec Gemma, CARPI opus, diligenter ab eo delineata, licet non satis optime perpolita, repraesentat. Bacchus barbatus est, atque e collo eius nebris dependet. In primo Volumine iam edito Musei Florentini, in adsimili Gemma VI. Tab. LXXXI. egregio labore sculpta est eadem Ariadne cum Baccho iuvene tigridi inequitans; cuius caput & pectus hederacea, seu pampinea corolla condecoratur, tenetque dextra thyrsus. (2) In hac Gemma pantherae collum corona, ut videtur, myrtea, tamquam monili redimitum est; quo ornamento etiam insigniuntur hirci iuncti currui Liberi Patris, ut vidimus, aliaque eidem sacra animalia. Haec fabula, in qua exprimenda tum celeberrimorum pictorum, & statuariorum, tum scalptorum gemmarum certavit indu-

C 2

(1) Ex Apollodoro Lib. II. Bibliothecae.

(2) Observationes vide pag. 164.

industria & labor, insigne etiam fuit aedium vel Baccho, vel Cereri sacrarum ornamentum, ut memorat Pausanias, (1) & Plinius, (2) qui laudat Liberum Patrem, & Ariadnem egregio artificio pictos ab Aristide Thebano, qui Apellis aequalis fuit, spectatosque Romae in aede Cereris.

T A B V L A VII.

M E D V S A

S O L O N I S O P V S.

TAB. VII.
n. 1.

Quod Callistratus copiose, & eleganter describens marmoream insignem statuam Bacchae insanientis a Scopis factam pronuntiavit, eum divino quodam furore percitum in statuam quoque opificium afflatum ipsum transmisisse: (3) idem merita laude adfirmari potest de MEDUSA formosissima, praecipuo locupletissimae Stroziae Dactyliothecae ornamento; quam crebris anguibus, non ad horrorem, sed ad voluptatem admirationemque excitandam crinitam, SOLON praestantissimus gemmarum sculptor, mirandis absolutissimi vultus lineamentis, summoque artificio, naturam ipsam provocante, quodam oestro plenus, uti archetypum ipsum clare testatur, effinxit.

Quum tanta sit huius operis praestantia, merito arbitratur Philippus De Stosch Solones duos eximios sculptores fuisse: quorum alter antiquior, & Pyrgotelis aevo proximus, ut ex sculpturae ingenio, & litterarum forma apparet, Medusam hanc inciderit; alter vero, Augusti aevo florens, Diomedem, Maecenatem, & Cupidinem fecerit. (4)

HER-

(1) In Atticis Cap. XX.
(2) Lib. XXXV. 10.

(3) In Expositione Statuarum n. II. pagg. 865. 866.
(4) Vide in eius Opere Tab. LXIII. pag. 86.

H
Calpendi a
veteres au
& singulari
rum. In eo e
um, HERCVL
e, insignes ian
ut artificio co
nam docta a
lum iucundur
e labore imm
forum crispo
ignae sunt Ho
rum, ad cu
illis insigne n
rimere voluer
quamquam pro
edum leonini
veteres artifices

A ESCVL
mi vu
chra
pens, vigila
purs est. (2)
gemmae, qu
ex, quem pa

Analliter appellatur
Etrurum in cornu Etrurini
Etrurii Etrurii de
Etrurii, & muller a

H E R C V L E S I V V E N I S
C N A E I O P V S.

S Calpendi arte peritissimum fuisse CNAEVM, de quo silent ^{TAB. VII.}
veteres auctores, perspicue docet hoc opus plane eximium, ^{n. II.}
& singulare, sapphiro pulcherrimi coloris ad veritatem exscal-
ptum. In eo exhibetur, non sine stupore, ac voluptate spectan-
dum, HERCVLIS adhuc imberbis, atque in ipso iuventutis flo-
re, insignes iam iam toto terrarum orbe aerumnas subituri, ca-
put artificio consummatissimum, quod profecto vivere credas,
tantam docta artificis manus vultui pulchritudinem decusque non
solum iucundum, verumetiam subausterum, ac plane virile feli-
ci labore immiscuit. Capillorum brevissimorum, satis etiam
denforum crisporumque quanta concinnitas, & elegantia! Quam
dignae sunt Hercule uberes genae, & collum teres, & succu-
lentum, ad cuius latus adposita est oleaginea clava! Leoninae
pellis insigne non praefert; quod, ut arbitror, artifex eum ex-
primere voluerit ea aetate, qua nondum monstra domuerat;
quamquam provecta quoque, vel ad senium eadem vergente in-
terdum leoninis exuviis circa collum ligatis, aut minime ligatis
veteres artifices referre consueverint.

A E S C V L A P I V S
A V L I O P V S.

A ESCVLAPII Dei *Servatoris*, atque *Auxiliatoris maxi-* ^{TAB. VII.}
mi vultus ^{n. III.} (1) miti decore, ac maiestate plenus est; pul-
chra caesarie, barbaque gravis simul atque venustus.
Serpens, vigilantissimum animal, baculo circumvolutus pone ad-
positus est. (2) Quod alii scalptores non fecere, AVLVS huius
gemmae, quae temporis iniuria fracta est, elegantissimus opi-
fex, quem paullo superius laudavimus, nomen suum in tes-
fera

(1) *Auxiliator* appellatur Aesculapius a Statio Lib. III.
Silvarum in coma Earini ei sacra:
Dicitur Idalios Ericis de vertice lucos
Dum petit, & molles agitat Venus aurea cyenos,

Pergameas intrasse domos, ubi maximus aegris
AVXILIATOR adest, & festinantia silens
Fata, salusfero mitis Deus incubat angui.
(2) Vide Festum.

fera scripsit, ut spectantium oculis facilius occurreret, atque emeretur.

T A B V L A V I I I .

M V S A
ALLIONIS OPVS,

TAB. VIII.

MVSA huic Sardaë incisa ab ALLIONE, licet habitu, ac motu ipso corporis omnino similis videatur alteri, quam sculpsit Onesas, & nos supra produximus in Tab. IV. tamen non in paucis aliquantulum differt: siquidem diversus est capillorum cultus, qui crispatis eleganter, ac superne more virginum nodo religati, quasi florem quemdam conficiunt. Palla multo elegantior ad pedes usque defluit; quae etiam adeo tenuis ac pellucida est ut membra latentia, nuda quodammodo appareant. Pes, ut ita dicam, metricus, ad metiendum sonorum tempus paratus, praealto terrae cumulo incumbit. Lyra vero structura sua parum, vel minimum ab altera diversa est, cuius iugum dextero brachio tendit Musa; laeva vero manu non inferiorem partem, nempe anconem tenet, sed eidem anconi cornu intortum subiectum est, quo pulsatae lyrae, seu citharae fides maiorem effundant sonitum. Quod vero cornua, Graece κέρατα, praecipuae partes essent lyrae, docent diserte Hesychius, Theophrastus, (1) M. Tullius Cicero, (2) aliique auctores. Iulius Polux Comicorum testimonio probare volens, (3) rudi adhuc seculo veteres in lyra cornuum loco arundine usos fuisse, ad augendum scilicet, non terminandum sonum, his verbis usus est: καὶ δόνακα δὲ τινὰ ὑπολύριον οἱ Κωμικοὶ ἀνόμαζον, ὡς πάλαι ἀντὶ κεράτων ὑποτιθέμενον ταῖς λύραις. id est; & arundinem quamdam hypolyriam Comici appellarunt; quippe quae olim, vice cornuum lyris supponeretur. Sed de universa lyrae, seu citharae structura singulisque eius partibus luculenter scripsit Ioannes Baptista Donius Patricius Flo-

(1) Lib. II. de Musica apud Porphyrium.
(2) De Divinatione.

(3) Lib. IV. Cap. IX. Segm. 61. De lyrae partibus idem Polux Lib. VI. Cap. XXXIX. Lib. VII. Cap. XXXIII.

Florentinus
tero, e do
erum, opt
Vittis
in antiquis
& Heroibus
tar. Icuncu
aliam Deam
lostratus, (1
Quo vero n
lope, seu E
que lyram t

T A

G E

E PITY
summ
effigie
refere censu
nem; in quo
bent, desidera
sacerdo, dec
absolutissimo
fracta est hae
vero eiusdem
mle, summ
Augusti
curus occurri
Servorum Li

(1) Vide in Dempsteria
(2) Iamum Lib. I. in

Florentinus in eruditissimo opere, quod quamprimum, ut potero, e domesticis eius forulis, in quibus haftenus delituit, eruam, optatamque in lucem producam.

Vittis, ac taeniis lyra ornatur, tum in his Gemmis, tum in antiquis Graecorum, & Etruscorum sculpturis; (1) quod Diis & Heroibus sit dedicata, qua eorum hymni, & gesta cantantur. Icuncula columellae superposita, vel Venerem, vel aliquam aliam Deam repraesentat, vel Semelem; quam, ut narrat Philostratus, (2) Musae in caelum ascendentem cantu celebrarunt. Quo vero nomine appellanda sit haec Musa an Clio, seu Caliope, seu Erato, non determino; nam veteres Poetae his quoque lyram tribuunt. (3)

T A B V L A V I I I I.

G E R M A N I C V S C A E S A R
E P I T T Y N C H A N I O P V S.

EPITYNCHANVM Gemmarum opificem pereximium ad ^{TAB. VIII.} summum artis fastigium pervenisse perspicue declarat haec effigies, quam Ioannes Faber, & Philippus De Stosch referre censuerunt GERMANICVM CAESAREM Augusti nepotem; in quo nullae virtutes, quae in optimo principe esse debent, desideratae sunt. Egregia eius forma, vultus comitas, mansuetudo, decorque, qui a Tacito laudatur, (4) optime cum hoc absolutissimo opere conveniunt. Inferiori parte invidia temporis fracta est haec Gemma Sardonychi anaglyptice exscalpta; caput vero eiusdem Principis integrum, longe spiranti, ac viventi simile, summam artis praestantiam ostentat. Floruit Epitynchanus Augusti aetate, ac fortassis ille ipse est cuius Manibus dedicatus occurrit in Monumento, five Columbario Libertorum, & Servorum Liviae Augustae, & Caesarum, ut supra diximus, sepul-

(1) Vide in Dempsteriano opere Tab. XVII.
(2) Iconum Lib. I. in Semele.

(3) Vide Volum. I. Musei Flor. Observationes pag. 100. 103.
(4) Annal. Lib. II. n. 72. 73.

pulchralis titulus ita inscriptus : (1) ΕΡΥΤΥCΑΝVΣ ΑΥΡΙFΕX ; sed emendate ita legendum est : ΕΡΙΤΥNCHΑΝVΣ ΑΥΡΙFΕX . Vixit Germanicus annis trigintaquatuor ; sed in hac gemma in ipso adolescentiae flore expressus videtur .

S I L E N I P E R S O N A
S E L E V C I O P V S .

TAB. VIII.
n. II.

Primus omnium artificum , qui personas , & larvas fecerunt , Hermon fuisse fertur ; quae , ut inquit auctor Etymologici magni , apud Graecos Ερμώνεια nomen ab inventore acceperunt . (2) Inter Satyricas personas enumerat Pollux (3) Satyrum canum , Satyrum barbatum , Satyrum imberbem , Silenum , Anum ; & reliquas his similes . Ex his complures exstant in antiquaria supellectile , & quidem egregio opere scalptae in Gemmis a praestantibus lithographis ; quarum non paucas produximus in primo Volumine huiusce Musei Florentini : (4) verum quae artificis nomen inscriptum praeferant , praeter has duas Gemmas in hac Tabula IX. relatas , ac depromptas ex Dactyliotheca Riccardia , & Strozia , nullae aliae ad hoc tempus ad manus nostras venere ; quare perrarae sunt , ac singulares , meritoque pluris faciendae .

Riccardia haec Gemma , SELEVCI opus , inscalptam praefert multo artificio SILENI PERSONAM . Hederacea corona revinctum est recalvastrum caput , & quassabundum , quod multo vino gravatum videtur . Frons tuberosa est , oculi emissicii , eminentia supercilia , os patulum , barba horride impexa , atque intorta ; tota denique persona ad hilaritatem , & risum miro artificio composita .

Aliae Gemmae , si a me editae non fuissent , (5) his addi poterant , scalptorum nomine insignitae ; nempe Musa *Croni* opus ; Apollo Citharoedus *Cleonis* ; Minerva *Antiochi* ; quae quum iam perierint , pro archetypis ectypa tantum supersunt , ac penes me sunt , olim mihi dono data ab egregio viro Petro Andrea Andrei-

(1) Vide n. CXV. pag. 151.

(2) Vide etiam Franciscum Iunium in Catalogo Artificum .

(3) Lib. IV. Cap. XIX. Segm. 142.

(4) Observa Tabulas XXXXV. XXXXVI. XXXXVII. XXXXVIII. usque ad LII.

(5) In Par. I. Inscr. ant. Etruriae Urbium Tab. I.

Andreinio
reptum Pa
numquam

P Raet
scim
arte
mit ; verun
cio connix
barba hispi
tiam perspi
tyricis per
marum ap
consecutum
Scotch adf
Tepolo . (

T

D Epc
pla
Pr
SOLONE ,
de beneficu
et dexterar

(1) Tab. LIX.
(2) Lib. III. Eleg.

Andreinio . Exstat etiam apud me Diomedes , & Vlyffes ob fur-
reptum Palladium invicem contententes , *Felicitis* alterum opus ,
numquam antea vulgatum , quod inferius describam .

S A T Y R I P E R S O N A
S C Y L A C I S O P V S .

Praeter Seleucum , ex hac Gemma Strozia SCYLACEM di-^{TAB. VIII.}
scimus in scalpendis Satyricis personis multo ingenio , & ^{n. III.}
arte excelluisse . Semihircina SATYRI facies risum expri-
mit ; verum cum ipso risu certat quidam horror , egregio artifi-
cio conmixtus . Rigent hac illac diffluentes inculti capilli ; horret
barba hispida atque impexa : quae omnia eximiam Scylacis peri-
tiam perspicue declarant . Neque vero in effingendis tantum Sa-
tyricis personis valde eminuit Scylax ; in aliis quoque Gem-
marum apophragismatis , & emblematis multam artis gloriam
consecutum fuisse docet Hercules Musarum , quem Philippus De
Stosch adfert ex Sardonyche anaglyptice exscalpto , ex Museo
Tepolo . (1)

T A B V L A X.

C V P I D O
S O L O N I S O P V S .

DEpositis armis , arcu , face , & sagittis , cernitur CVPIDO ^{TAB. X.}
placidus , ac ridens , quasi pacis Deus , uti laudatur a ^{n. I.}
Propertio , (2) pereleganter expressus in hac Gemma a
SOLONE , de quo supra diximus ; qui ut eum mortalibus val-
de beneficum , atque auxiliatorem ostenderet , inermem fecit ,
ac dexteram manum salutarem protendentem , blandeque porri-

D gen-

(1) Tab. LIX.

(2) Lib. III. Eleg. III. v. 23.

*Pacis Amor Deus est , pacem veneramus amantes ;
Stant mihi cum Domina praelia dura mea .*

gentem quasi propitium, & placidum numen. Alae expansae, atque ad volandum faciles, ad celerem opem praestandam eum indicant paratissimum, qualis etiam describitur in Graeco antiquo Epigrammate. (1)

M A E C E N A S
SOLONIS OPVS.

TAB. X.
n. II.

MAECENATIS ex Etruriae regibus orti effigiem, SOLONIS opus, ex Sarda Daetyliothecae Boncompagniae Ludovisiae edidit saepius a me omni cum laude memorandus Philippus De Stosch; (2) quae ad amussim huic Sardae ex Riccardiis Cimeliis depromptae respondet. In utraque eadem est characterum forma, & $\sigma\omicron\lambda\omega\nu\omicron\varsigma$ artificis nomen non hoc modo in ectypis impressum cernitur, sed inverso ordine, videlicet, $\sigma\omicron\lambda\omega\nu\omicron\varsigma$; quod praestantes Graeci artifices numquam fecisse animadverti: nam id summam in scalpendis litteris oscitantiam, & imperitiam perspicue arguit.

RHOEMETALCES THRACIAE REX
AMPHOTERI OPVS.

TAB. X.
n. III.

ARtificis nomen $\alpha\mu\phi\omicron$ non integrum, sed decurtatum, huic Gemmae incisum antiqua manu, utrum $\alpha\mu\phi\omicron\tau\epsilon\rho\omicron\varsigma$, an aliter interpretandum sit, suppletis aliquot litteris, videant viri docti. Quod vero artifices celeberrimi per compendiaras notas inscribere consueverint nomen suum, satis superque indicant complures aliae Gemmae a Philippo De Stosch, (3) atque a nobis superius editae. (4) Rhoemetalcis Thraciae Regis effigies sculpta censetur in hac Gemma, quae cum alia convenit, quam descripsimus in priori iam edito Volumine huiusce Musei Florentini Tab. XXVI. n. III.

TA-

(1) Anthologiae Lib. IV. Cap. XII. n. 56.
(2) Vide Tab. LXII. pag. 84. & 86.

(3) Tabul. VI. XXVI. XXXVII. XLIV. LXV.
(4) Vide Tab. III. n. II. & Tab. IX. n. II.

(5) Vide Ioannem

T A B V L A X I.

A N N V L V S A V R E V S
 T R I B V S G E M M I S C O N C O L O R I B V S O R N A T V S
 D O N O D A T V S I N C I R C E N S I B V S.

EXpositis Gemmis Scalptorum nomine insignibus, ad reli- TAB. XI.
 quas huius Classis observandas gradum facio; quae quum
 ornatae sint inscriptionibus, & titulis vel Phoeniciis, vel
 Graecis, vel Latinis; *litteratae*, ut ita dicam, Plauti, & Athe-
 naei exemplo, qui vascula litteris nobilitata hoc vocabulo com-
 mendarunt, appellari possunt. Praecedit has omnes Gemmas
 opificio, raritate, elegantia, atque eruditione, quam continet,
 maxime notabilis aureus ANNVLVS; in quo quum dispositae
 sint tres Gemmae e rubro pellucido lapillo, qui *granato* ab Ita-
 lis dicitur, utraque caelandi arte elaboratae, *trigemmus* vocari
 potest; eodem modo ut in epistola Valeriani Imperatoris apud
 Trebellium Pollionem, (1) memoratur *annulus bigemmus uncia-*
lis. Forma eius valde peculiaris est; eaque in medio huius Ta-
 bulae ostenditur. Singulis quatuor partibus, quibus compo-
 nitur, intus rotunda fere forma constans, aliae maiores omni-
 no similes spectantium commodo ita expressae, iisdem numeris
 indicatae respondent.

In funda, seu pala n. I. prominet anaglyptico opere exscal-
 pta non ineleganter feminae imago; cuius caput mitella, & re-
 ticulo comas cooperiente, ac vinciente pereleganter ornatum
 est. Hinc, & hinc n. II. & III. in duabus Gemmis eiusdem ge-
 neris diaglyptice incisa sunt equorum capita. Extra has Gem-
 mas in utroque latere in auro subscripta sunt eorumdem equo-
 rum nomina, in dextero AMOR; in laevo OSPIS. Quod
 vero eximiam huius annuli raritatem valde auget atque illustrat
 est epigraphe POMPHINICA, faberrime expressa in orbiculo ex
 adverso imaginis, ut in n. IV. cuius litterae, sublati omnibus
 spatiis, tanto ingenio, tantaque artis securitate circumquaque per-

D 2

fora-

(1) Vide Ioannem Kirchmannum de Annulis Cap. II.

L. Begerus annulum affert ex integra Gemma p. 150.

foratae sunt, ut intuentium oculos in admirationem huiusmodi eximii operis rapiant, cui quidem aliud simile videre numquam contigit.

Insignis hic annulus non indiget Oedipo, qui coniiciat quid haec emblemata in eo inserta significant. Aurigae Circensium victori dono forte datum fuisse indicant equi funales eius quadrigae, ut puto, factionis Russatae, cui lapillorum color alludit: in quorum virtute agitadores spem omnem victoriae reponebant; quos etiam in Circo decurrentes proprio nomine compellere, excitare, accendere, & urgere solebant; eorundemque nomina in tabulis memoriae causa recenscebantur; ac palmae numerabantur, quas vicerant, addita eorum patria, & colore. (1) Iugales equi, utpote infirmiores, nullum ex his honoribus consequiebantur; quapropter nil mirum si praetermissi fuerint, duoque tantum principes quadrigae in hoc annulo sculpti conspiciantur, addito etiam nomine. Funalis equus ad dexteram appellatur AMOR, eo quod velox esset vel pulcher; cui alius adsimilis in Gruteriano laterculo dicitur CUPIDO: alter vero ad sinistram vocatur OSPIS, fortasse HOSPES; omissa, ut veteres non raro fecere, adspirata H. scriptoque I pro E. Hoc nomen forsitan ea de causa consecutus est (non enim nomina sine aliqua ratione ab antiquis imponebantur) quod domino factionis esset valde carus, ac veluti hospes magnis honoribus adfectus. Insanisse veteres, quod etiam hodie usu venit, equorum amore pervulgatum est. Vnicum adferam Caii Caesaris exemplum, ut de L. Vero, & Commodio ceterisque taceam; de quo ita Suetonius: (2) *Prasinae factioni ita addictus, & deditus, ut coenaret in stabulo assidue, & maneret. Agitatori Eutycho commissatione quadam in apophoretis vicies H-S contulit. Incitato equo, cuius causa pridie Circenses, ne inquietaretur, viciniae silentium per milites indicare solebat, praeter equile marmoreum, & praesepe eburneum, praeterque purpurea tegumenta, ac monile e gemmis, domum etiam & familiam, & supellectilem dedit, quo lautius nomine eius invitati acciperentur. Consulatum quoque traditur destinasse.*

Equorum generosum animum inflatumque populorum, qui in Circo spectabant, plausu, & favore, indicat elata cervix, ac frons veluti laceffens, quemadmodum victores equi a poetis descri-

(1) Vide Gruterum CCCXII. & CCCXLII.

(2) In eius vita Cap. 55.

scribuntur. (1) Iubae equi AMORIS perbreves sunt, solutae, atque impexae; (2) HOSPITIS vero proprius collum rasae, quo facilior cursus redderetur. (3)

Neque etiam dubitare nos finit quin ad Circenses pertineat hic annulus, quum POMPHII aurigae nomen praeferat ita expressum POMPHINICA, tamquam unica voce ex duabus; quod in Circo populi adclamantes ita proferebant; quum compositum sit ex POMPHI, hoc est Pompei vocativo casu, e Pompeia familia Romana fatis nota; (in qua scriptura H stat loco E, non sine exemplo complurium vetustorum lapidum, quos attuli, & illustravi, (4) in quibus scriptum est SIIRVO MIIRIINTI FIICIT, & FIILIX FIICIT. pro Servo merenti fecit, & Felix fecit.) & Graeco verbo NICA, quod Graecis litteris est νικά, id est vince: nam hoc modo aurigis adclamabant spectatores vel quum decurrerent, vel quum per Circum incedentes ante decur- sionem se ostenderent; quo etiam nomine victoris aurigae tota factio compellabatur. (5) Circi favorem, & studium expres- sit Ovidius: (6)

*Circus in hunc exit, clamataque palma theatri;
Sic quoque cum Circi munere carmen eat.*

Idem cursum Hippomenis ita describit ut Circensium favorem repraesentet: (7)

*Signa tubae dederant, cum carcere pronus uterque
Emicat, & summam celeri pede libat arenam.
Posse putes illos sicco freta radere passu,
Et segetis canae stantes percurrere aristas.
Adiiciunt animos inveni clamorque favorque
Verbaque dicentum, nunc nunc incumbere tempus;
Hippomene propera, nunc viribus utere totis;
Pelle moram VINCES.*

Et

(1) Silius Punicorum Lib. XVI. v. 397.
Cyrnum post terga relinquit,
Confremit & caelum, & percussus vocibus altis
Spectantium Circus; fertur sublime per auras,
Altiuss attollens cervicem vultu ovantem
Panchates.
(2) Sidonius ad Cosent.
Vestra insignia continent ministri:
Ora, & lora manu, iubaque
Cognos flexibus latere nodis.
Statius Lib. VI. Theb.

Circumstant fidi, nexusque & torta iubarum
Expediunt, firmantque animos, & plurima monstrant.
(3) Vegetius Lib. I. de re veter. Multi enim curulibus, & sel-
lariis iumentis pressus colla radunt: quae res licet praestare,
creditur, tamen sub honesto fessore deformis est.
(4) Vide Par. I. Inscr. antiq. Etruriae Urbium pag. 161. &
162. n. 100. & pag. 431. n. 10.
(5) Confer Observationes ad Vasa vitrea Coemeter. Sen. Phi-
lippi Bonarroti in Tab. XXVII. Fig. I. pag. 181.
(6) Fastorum Lib. V.
(7) Metamorphos. Lib. X. Fab. XI. v. 652.

Et Martialis in Labullum, (1)

Vis cursu pedibusque gloriari?

Tigrim VINCE, levemque Passerinum.

In hanc rem mire facit Plinii locus: (2) *Circenses erant, quo genere spectaculi ne levissime quidem teneor. Nihil novum, nihil varium, nihil quod non semel spectasse sufficiat. Quo magis miror tot millia virorum tam pueriliter identidem cupere currentes equos, insistentes curribus homines videre. Si tamen aut velocitate equorum, aut hominum arte traherentur, esset ratio nonnulla. Nunc favent panno; pannum amant: etsi in ipso cursu, medioque certamine hic color illuc, ille huc transferatur, studium favorque transibit; & repente agitadores illos equos, illos quos procul noscitant, quorum clament nomina, relinquent. Tanta gratia, tanta auctoritas in una vilissima tunica. Alia his similia nomina inscripta leguntur cum in annulis, tum in nummis, & in antiquis inscriptionibus, hoc pacto; AVXILINICA. (3) LEAENINICA. STEFANNICA. PANNONINICA. GARAMANTINICA. GENTINICA; de quibus luculenter differit totius antiquitatis genius Amplissimus Senator Philippus Bonarrotius; (4) quae etiam tum hoc modo simul iuncta, tum una voce ab altera seiuncta leguntur.*

Supereft ut investigemus quam feminam designet exscalpta imago; quae quum ornata sit Deae cultu, facile crediderim referre eiusdem aurigae POMPHII, sive POMPEII coniugem, fretus auctoritate Vasculorum vitreorum, quae profert, omnique eruditionis copia illustrat, & explicat idem Senator Philippus Bonarrotius; in quibus tum auriga, tum eius uxor quasi divina apotheosi donati, haec Nymphae specie, ille Genii Fluminis, volitantibus per aëra Geniis, picti observantur. Neque id mirum esse debet, quum neminem lateat veteres tanti fecisse virores certaminum, ut Heroas, & Deos arbitrarentur; quos etiam adhuc viventes consecrarunt, iisdemque templa, & aras dedicaverunt. (5) Pro cunctis eni Horatii testimonium: (6)

Sunt

(1) Lib. XII. Epigr. XXXVI.

(2) Lib. IX. Epist. 6.

(3) Vide in Praefatione pag. XXVIII. Monumenti a me editi Libertorum, & Servorum Liviae, & Caesarum.

(4) Tab. XXX. & XXXI. pag. 180. 181. 117.

(5) Vide Lucianum de Gymnasis Tom. I. pag. 729. Dionysium Halicarnasensem in Arte in fine Protrept. Herodotum Lib. V. Plinium Lib. VII. Cap. XLVII. De his honoribus fufius Petrus Faber in Agonistico Lib. II. Cap. XVI.

(6) Carminum Lib. I. Ode I.

*Sunt quos curriculo pulverem Olympicum
Collegisse iuvat : metaque fervidis
Evitata rotis , palmaque nobilis
Terrarum dominos euehit ad Deos .*

Hanc explicationem libentius praetulerim alteri meae coniecturae , qua etiam adducor ut credam hanc imaginem referre posse aliquam feminam e Domo Augusta , quae Circenses ediderit ; nam ab his etiam , & a feminis privatis haec spectacula dari solita docent veteres lapides . (1) Quinquennale ludum testamento institutum a Septicia memorat Modestinus . (2)

Si quis vero censet hunc annulum dono datum fuisse puellae tamquam praemium , quod ea certanti sponfori amico hunc POMPHIVM , sive POMPEIVM aurigam indicarit victorem futurum in Circensibus , non repugno : nam quod sponsiones fierent pro futura equorum , & aurigarum victoria , complurium auctorum testimonio probari potest , ac praesertim Homeri , qui inducit contententes Idomeneum , & Aiace[m] Oilei filium , depositurosque pignora vel tripodem , vel lebetem , ut Agamemnon victoriae iudex esset , nisi Achilles eorum iurgia compescuisset : (3) sed his paucis contenti erimus , ut spectatores in Circo , aliisque per Urbem locis insanus quodammodo constet . Ammianus ita hunc furorem describit : (4) *Videre licet per fora , & compita , & plateas , & conventicula , & circulos multos collectos in se conversis iurgiis ferri , aliis aliud , ut sit , defendentibus ; inter quos hi , qui ad satietatem vixerunt , potiores auctoritate longaeva per fanos , & fora clamitant saepe , Rempublicam stare non posse , si futura concertatione equus , quem quisque vindicat , carceribus non exiluerit princeps , & currum flexerit ad metas . Exoptato die equestrium ludorum illucescente , nondum Solis puro iubare , fufus omnes festinant praecipites , ut velocitate currus ipsos anteeant , certaturi super equorum eventu , discissis votorum studiis . Quod vero in his sponsionibus pro Circensibus puellarum auspicia , & oracula , ut ita dicam , studiose perquirerentur , colligi potest ex Ovidio : (5)*

*Non ego nobilium sedeo spectator equorum ;
Cui tamen ipsa faves , vincat ut ille precor .*

Et

(1) In Gruteri Thesuro CI. 4. 5. 8. Vide etiam Henr. Norisium in Cenotaphia Pisana Dissert. III. Cap. III. pag. 378.

(2) Lib. L. Tit. XII. DD. L. XX.

(3) Iliad. Lib. XXIII. Vide Tzetzem Chil. XIII. Cap. CXLIIV.

(4) Lib. XXX.

(5) Lib. III. Amorum Eleg. II. v. 1.

Et ibidem :

O , cuicumque faves , felix agitator equorum .

Et alibi : (1)

*Cuius equi veniant , facias studiose requiras ,
Nec mora quisquis erit , cui favet illa fave .*

Diserte etiam id testatur Iuvenalis , (2)

——— *Spectent iuvenes , quos clamor , & audax
Sponsio , quos cultae iuvat adsedisse puellae .*

Annulos inter pignora sponforum enumerat Vlpianus . (3)
In antiquis lapidibus ad Circenses ludos pertinentibus , (4) inter
ceteros nominantur MARGARITARIJ ; qui , ut erudite notat
Ioannes Argolus , (5) margaritas , & gemmas in Circo vendebant
sponforibus , Praetoribus , Consulibus , Quaestoribus , ceterisque
qui ludos edebant ; quibus ipsi postea remunerarentur victores
aurigas . Solitas tradi margaritas pro munere testis est Martialis
de ludis Arruntii Stellae Patavini : (6)

*Omnis habet sua dona dies , nec linea dives
Cessat .* —————

Alia quoque otiosis in Circo spectatoribus vendebantur , umbellae ,
torques , monilia , inaures , bellaria , aliaque huius generis ; qua-
re facile etiam est hunc ipsum annulum vel puellae aurigae
POMPHIO faventi , vel eidem aurigae POMPHIO , sive POMPEIO
cum imagine puellae faventis factioni suae a sponse dono da-
tum fuisse .

TA-

(1) Lib. I. de Arte amandi .

(2) Satyra XI. v. 201.

(3) Lib. XVII. D de praescript. verb.

(4) Apud Gruterum pagg. CCCXL. 2.

(5) In Notis ad Lib. I. Onuphrii Pauvini de Circensibus
Cap. XV. pag. 35.

(6) Lib. VIII. Epigr. LXXVIII.

(7) Vide Plutarchum
Lib. IV. Cap. 11.
de Themistocle.
(8) Ex Iuliano Lib.
(9) Idem colligitur ex
de Silvanum Lib. I.

T A B V L A XII.

H E R C V L E S I N V I C T V S.

EXimio sculptori huius Gemmae HERCVLES ipse videtur ^{TAB. XII.}
 se repraesentandum exhibuisse, tanto artificio, tantaque ^{n. I.}
 veritate expressus est. Inscriptum in ea est antiqua manu
 Philippi Macedonum regis nomen, hoc pacto ΦΙΛΙΠΠΟΥ; quod su-
 spicioni locum facile praebere potest an ad obsignandum eadem
 usus fuerit. Hercules non iuvenis, sed multa aetate confectus,
 oleaginea corona redimitus pro aposphragismate insculptus est,
 quod Macedonum Reges ab eo genus suum repeterent: (1) qua-
 re & in nummis eiusdem Philippi Herculis caput impressum est.
 Memorant Scythas astu Philippi victos; qui, ut exercitum in fi-
 nes eorum mitteret, praemissis legatis, quo securiores faceret, se
 aeneam statuam Herculi vovisse nuntiavit, ad quam in ostio
 Istri ponendam veniret; pacatum accessum ad religionem Dei
 petens. (2) Hunc ipsum Deum magnopere coluit etiam Alexan-
 der Philippi filius, quem, in mensa posito eius sigillo, hospitem,
 geniumque suum & tutelam habuit. (3) Quum scriptum sit ΦΙ-
 ΛΙΠΠΟΥ grandibus litteris, haud puto referre artificis nomen.

MILES cernitur armatus, exquisito artificio expressus. Lit- ^{n. II.}
 terae magna ex parte detritae sunt, ac fortasse HANNIBAL
 praeferunt. Galea eiusdem militis pura est, nulloque ornatu &
 caelatura insignis. In galeis nomen suum milites inscribere con-
 suevere. Galeam militis Carthaginensis, quae exstabat olim inter
 Cimelia Andreinia, nunc Medicea, delineatam dedimus, in
 qua Punica epigraphe incisa est. (4) Graeci & in clypeis nomen
 suum sculpsere, confectoque bello arma Diis in eorum templis
 suspensa dedicarunt. (5) Id etiam in more positum apud Roma-
 nos ostendit aerea galea, quae Romae adservatur in Museo Bar-

E be-

(1) Vide Plutarchum in Alexandri vita. Q. Curtium, Lib. IV. Cap. II. 3. Constantinus Porphyrog. Lib. II. de Themat.

(2) Ex Iustino Lib. IX. Cap. III. 10.

(3) Id colligitur ex Martiale Lib. IX. Epigr. 44. ex Stat-
 tio Silvarum Lib. IV. 6. 31.

(4) Vide in Par. I. Infer. ant. Etruriae Urbium Tab. XX. pag. LXXXVI.

(5) Consule Pausaniam in Eliacis prior. Cap. X. Livium Lib. XXXIX. qui Fulvii triumphum describit. Cornelium Tacitum Annal. Lib. II. Machabaeorum Lib. I. Cap. VI. Oppianum de Pif. Lib. II.

berinorum, in qua haec inscriptio incisa est: AVR. VICTORINVS MIL. COH XII VRB. idest: *Aurelius Victorinus Miles Cohortis Duodecimae Urbanae*. Non raro etiam in his armis notatum artificis nomen.

TAB. XII.
n. III.

OLYMPIONICES honoris, ac virtutis causa oleastro coronatus exhibetur in hac Gemma, quae hac quoque inscriptione nobilitatur: ΜΗΝΕΩΝ ΟΛΥΜΠΙΑΣ; hoc est; *Meminerit Olympias*; vel ΜΝΕΣΘΗΤΙ ΟΛΥΜΠΙΑΣ; *Memento Olympias*. In perenne spectatae virtutis monumentum cenſeo donatam fuiſſe hanc Gemmam victori Olympicorum ab Agonotheta, eandemque eius imagine, & hac fauſta acclamatione ornatam, quae eum ad alias non modo victorias in Olympicis conſequendas excitaret acveretque, verum etiam adeptae gloriae, & laudis, ac praeteriti laboris recordatione frequenter exhilararet: nam, ut ait Pindarus in Olympicis, (1) celebres victores laudans: ὁ δ' ὄλβιος ἐν φάμαϊ κατέχοντ' ἀγαθαί. *beatus ille est, quem fama amplectitur bona*. Victoribus certaminum omnia bona ſpectatores precari ſolebant, iisdemque optare ut fauſta laetaque omnia evenirent; atque ut ſeram viridemque ſeneſtam ferrent; neque adveniens tempus felicitatem eorum aboleret; quod ſaepius idem Pindarus docet. Ab Agonothetis praeclare ſuo munere functis Herculi Olympicorum inſtitutori gemmas conſecratas fuiſſe, ac veluti anathemata in eius templis dedicatas, alibi adlata inſigni Gemma adnotavimus. (2)

n. IV.

FAVSTINA AVGVSTA Annii Veri filia, L. Aelii ſoror, Antonini Pii Caſaris uxor, egregio opere ſculpta eſt in hac Gemma, cuius in eius honorem nummis effigie optime reſpondente; capillis, ut ſolebat, ſupra verticem eleganter in orbem religatis; (3) ſubieſtaque epigraphe SYRA; quae eam Syriae quoque Deae nomine poſt mortem in Dearum numerum relatam, diviniſque honoribus conſecratam fuiſſe teſtatur. Eadem quoque, ut docent percuſſa numiſmata, (4) habita eſt Veſta, Ceres, Iſis, Iuno, ac Cybele Magna Deum Mater Salutaris; quae ipſamet Dea Syria eſſe cenſetur; cuius ſacra a Luciano deſcribuntur. (5)

n. V.

CAPVT VIRILE, incognitum, cum inſcriptione P. POM-
PONI ARPOCRES

TA-

(1) Ode VII. in laudem Diagorae Rhodii pugilis.

(2) In Par. I. Inſcriptionum antiquar. Etruriae Urbium. Tab. I. pag. XXXIV.

(3) De hoc ſeminarum cultu. vide Lucianum de Merc. con-

duct. Tom. I. pag. 352.

(4) Conſule Mediobarbum pag. 207. in Annia Fauſtina.

(5) Tom. III. in Lucio, ſive Afino pag. 380. & in Dea Syria pag. 748. & ſeqq.

T

F

FOR
ce
re

est, sed

ria omne

mae oste

Invidi,

inſcriptio

adfert, i

adde Me

perſpicue

LVI

preſta eſt

ris, & fe

ru praed

Lunam

ac domi

praeeſſe

quia eas

obſcuretu

ταχέα,

dicem bie

brium pr

Lunae ig

vios vapo

remque v

C. PVB

(1) In Panegy

(2) Cluſe I. n.

(3) In Miſcellan

(4) In altero ia

n. IX.

T A B V L A XIII.

FORTVNAE COMES VICTORIA.

FORTVNAE individuum comitem VICTORIAM veteres fe-^{TAB. XIII.}
cere; eandemque alatam, coronam, & palmam praefe-^{n. I.}
rentem: *quod hominum cum fortuna euntium, non cursus*
est, sed volatus, ut ait Latinus Pacatus. (1) Ab eadem Victo-
ria omnes fere Dii coronantur, ut vetera numismata, & gem-
mae ostendunt. Victoriam, ac Fortunam comitem Iovis, Solis
Invisi, Apollinis, Lunae, Dianae, & Martis testatur vetus
inscriptio apud Reinesium, (2) & Sponium; (3) qui etiam aram
adfert, in qua Fortuna *Supera* cum Osiride coniungitur. His
adde Mercurium, ut complures Gemmae iam a nobis editae (4)
perspicue declarant.

LUNA SIVE DIANA pharetra, ac duplici hasta armata ex-^{n. II.}
pressa est in hac Gemma annulari, & quidem ancipiti specie ma-
ris, & feminae, iuxta illorum opinionem, qui eam utroque se-
xu praeditam censuere; adeoque vel Deum Lunum, vel Deam
Lunam venerati sunt. Pluviis nubibus tamquam earum regina,
ac domina insistit; qui typus plane singularis est. Luna pluviis
praeesse credita est, non quod earum sit causa, & origo, sed
quia eas indicat, ac portendit: praesertim si eius cornu ab aëre
obscuratur; atque, ut ait Ptolemaeus, si fuerit μέλαινα, ὥχρα,
παχέα, χειμώνων, καὶ ὀμβρῶν δηλωτικῶς. *nigra, pallida, crassa; in-*
dicem hiemis, atque imbrum esse observatum est. Virgilius im-
brium praefagia, & significationes diserte in Lunam refundit: (5)
Lunae igitur subiectae sunt nubes quod cum ipsas, tum plu-
vios vapores per aërem disperfos ita cogat ut in pluviam, ro-
remque vertantur, quare eius filius ros esse dicitur. (6) Litteras
C. PVB. VIT. ita explico C. PVBLCII VITALIS.

E 2

PER-

(1) In Panegyrico Theodosio Augusto dicto.

(2) Classe I. n. CCXLIV.

(3) In Miscellaneis cruditae Antiquitatis Sect. III. pag. 72.

(4) In altero iam edito Volumine Musei Flor. Tab. LXXI.

n. IX.

(5) Georgic. Lib. I. v. 417.

Luna revertentes cum primum colligit ignes,

Si nigrum obscuro comprehenderit aëra cornu,

Maximus agricolis pelagisque parabitur imber.

(6) Plutar. III. Symp. 10. Plin. XVIII. Cap. XXXV.

TAB. XIII.
n. III. PERSONA COMICA SENIS expressa in annulari Gemma cum inscriptione Q. VERIANI SVAVIS. Verianiae familiae nulla mentio in editis inscriptionibus.

n. IV. LYRA CAELESTIS tribus chordis instructa, cum symbolis astronomicis Veneris, & Martis; quibus ad nativitatem suam interdum adludebant. Nomen eius viri, qui hanc Gemmam in annulo praeferebat, ita incisum est P. CLOD. POMP. forte *Publii Clodii Pomponiani*. In averfa parte eiusdem Gemmae sculptum caput Apollinis *Laurigeri*.

n. V. MILITIS SIVE DVCIS effigies mihi incognita, cum epigraphe CHILO.

n. VI. IUVENIS imago adhuc ignota, cum his litteris CALISTENI. lege CALLISTHENI.

T A B V L A XIIII.

SOL IN MONTIBVS TAVRISCORVM CVLTVS.

TAB. XIII.
n. I. **R**arissima haec Gemma, antiquo fane sed aliquantulum rudius opere sculpta, exhibet SOLEM, Rhodiorum simulacro fere similem, cum capite radiato, & flagello in manu dextera, crebris altisque montibus insistentem. Qui sint hi montes, indicat inscriptio, eadem artificis manu incisa, TAVRIS duabus litteris praetermissis, quarum Gemma vix capax ei visa est, ne deformaretur; nimirum TAVRISCI, qui Alpibus neantur in finibus Helvetiorum, & a Strabone describuntur. (1) Hos quoque immanes montes indicat prope sculpta fera, quae alces esse videtur, figura capris consimili; cuius cubile erat in finitima silva Hircinia. Describit hoc animal Iulius Caesar, (2) aliaque duo ferarum genera pingit, scilicet bovem cervo, & urum elephanto adsimiles.

n. II. IVPPITER FVLGERATOR nudus, quasi festinans, seque in eum statum componens, ac si fulmen dextera elevata iaculaturus

(1) Geographiae Lib. IV.

(2) De Bello Gallico Lib. VI. n. 3.

turus esset, ut in nummis Diocletiani; cui etiam convenit epithetum illud apud Pindarum ⁽¹⁾ αἰολοβρόντα Διὸς, *velociter fulminantis Iovis*. Ad eius pedes posita est protome Magnae Deum Matris Cybeles, sive Terrae, quasi etiam designetur IVPITER CVSTOS terrarum; & ὁ ὑψόθεν Σκοπός, & Επίσκοπος, *ex alto Custos, & Speculator aerumnosorum mortalium*, uti apud Aeschylum. ⁽²⁾ Cupido apud Lucianum ⁽³⁾ Iovem terrificum carpens, eum ioco ita hortatur ut erga omnes serenum, & amabilem se reddat. Εἰ δ' ἐθέλεις ἐπέραστος εἶναι, μὴ ἐπίσειε τὴν αἰγίδα, μηδὲ τὸν κεραυνὸν φέρε, ἀλλ' ὥς ἡδίστον ποίσεις αὐτὸν, ἐκατέρωθε κατειμένος βοστρύχους, τῇ μίτρᾳ τούτους ἀνειλημμένος. πορφυρίδα ἔχε, ὑποδέον χρυσίδας, ὑπ' αὐλῶ καὶ τυμπάνοις εὐρυθμα βαῖνε, καὶ ὄψις ὅτι πλείους ἀκολαθήσουσί σοι τῶν Διονύσου Μαινάδων. *Quod si vero voles amabilis esse, neque concutias aegidem, neque fulmen geras; sed quam suavissimum te ipsum praebe, utrimque demisso capillo, eoque mitra revincto: vestem sume purpuream, crepidas subliga auratas; ad tibiam, & ad tympana composito gressu incede; & videbis quod plures te sequentur quam Bacchum Maenades*. Quid vero significant duo illa, ut ita dicam, litterarum symplegmata, alii divinabunt.

SERAPIS DEVS OMNIA VINCENS exhibetur in hac elegantissima Gemma; cuius comites sunt hinc atque hinc CANOPI, qui ab aquilis eiusdem Serapidis, (qui, ut diximus, idem est ac Iuppiter) sustinentur, eoque modo consecrantur. Idem quoque Serapis, usitato apud Aegyptios consecrationis symbolo, ⁽⁴⁾ recto statu parvo navigio impositum est, quod cistam Niloticis viminibus intertextam refert; sinistra manu ad imperandum composita; dextra sceptrum in ima parte incurvum gerens. Epigraphe haec eidem Gemmae incisa, ΠΑΝΤΑ ΝΙΚΑ Θ (nempe ΘΕΟΣ) ΣΕΡΑΠΙΣ, *Omnia vincit Deus Serapis*. perspicue ostendit pro amuleto ad mala omnia propulsanda adhibitam fuisse; gestatamque vel in annulo, vel collo appensam, aut brachio circumligatam. Aliam huic consimilem Gemmam, de Serapide differentes, ⁽⁵⁾ descripsimus, cum hac inscriptione ad fascinum avertendum composita: ΝΙΚΑ Ο ΣΕΡΑΠΙΣ ΤΟΝ ΦΘΟΝΟΝ. *Vincit Serapis invidiam; nempe malum, sive invidum fatum, sive etiam mortem; nam mors eo nomine interdum appellatur*.

HER-

(1) Od. IX. Olymp. p. 86.

(2) Suppl. v. 288. Vide Ez. Spanhemii Observationes in Hymnum in Iovem v. 82. pag. 34. & in Dianam v. 39. pag. 158.

(3) In Deorum Dialogis Tom. I. pag. 190.

(4) Vide in Vol. I. iam edito Musei Florentini Tab. LIV. n. IV. pag. 123.

(5) Ibidem pag. 118.

TAB. XIII.
n. IV.

HERCVLES FONTINALIS, five *Fontium repertor*, & *deductor*. Patratum a Mose prodigium, qui sitientibus in deserto Hebraeis eductas e rupe aquas propinavit, in Herculem Ethnici Theologi transcribere; (1) quod quidem non veteres solum scriptores perspicue testantur, verum etiam haec insignis Gemma, quae nunc primum in lucem prodit ex Dactyliothea V. C. Philippi Bonarrotii Senatoris Florentini, multumque lucis adfert huic commento; quare magno in pretio habenda est cum propter raritatem, tum propter caelaturae opus: nam, quum ex Achate exscalpta sit, refert figura sua Scarabaeum; quod animal, Solis symbolum, sacrum habuere Aegyptii, & inter Deos coluere, (2) suisque numinibus in pectore gerendum consecrarunt; (3) atque hinc Graeci, & Romani pro amuleto ad mala averruncanda eo usi sunt, brachiisque circumligare consuevere, traiecto per foramen utrimque protensum filo, uti etiam in hac Gemma observatur. In inferiori planitie, seu Scarabaei ventre, insculptus est Hercules, eo modo ut in hac ipsa Tabula exhibetur, stans; dextera manu clavae innixus, laeva vero fonti e rupe mananti amphoram admovens, & aquam excipiens. Hoc monumento nil insignius adduci potest ad illustrandum Pausaniam, (4) qui memorat apud Troezenios se fontem vidisse, Herculeum appellatum, cuius aquam ab Hercule inventam iidem populi memorabant. En eius verba: *Πρὸ δὲ αὐτῆς ἔστιν Ἡρακλῆος καλουμένη κρήνη, τὸ ὕδωρ (ὡς οἱ Τροιζήνιοι λέγουσιν) ἀνευρόντος Ἡρακλέους*. Apud Pheneatas effecit Hercules, eodem Pausania teste, (5) ut Olbius amnis, quem Arcadum alii Araonium appellant, perenni aqua efflueret; fossamque per medios Pheneatici agri campos duxit, ut per eam idem amnis laberetur. Fama quoque est amnem a Sperchio non longe remotum, cui nomen inditum est Dryas, emeruisse ad ferendam Herculi opem, ut auctor est Herodotus. (6)

Praeterea eundem Herculem ferunt per Africam iter facientem maxima siti laborasse, Deique monitu pulsata calce pedis petra prope paludem Tritonida, largifluum aquae fontem manare fecisse, sitimque suam restinxisse: cui Herculis operi magis adludere

(1) Id observat doctissimus Petrus Daniel Huetius in Demonstrat. Evangelic. Prop. IV. n. XII.

(2) Vide Plinium Lib. XXX. Cap. XI.

(3) In Par. I. Inscr. ant. Etruriae Urbium Tab. XVII. plura antiqua monumenta Aegyptiorum protuli, quae id

perspicue ostendunt.

(4) In Corinthiacis Cap. XXXII.

(5) In Arcadicis Cap. XIV. & XIX. quem consules; nam rem diserte, ac perspicue narrat.

(6) In Polymnia Lib. VII. n. 196.

dere videtur haec Gemma. Audiendus Apollonius Rhodius, qui id diserte testatur: (1).

Ηλυθε δ' ἔν κ' αἰεὶνος, ἄτε χθόνα πεζὸς ὁδεύων,
Δίψῃ καρχαλέος. παῖφασσε δὲ τόνδ' ἀνὰ χῶρον
Ἵδωρ ἐξερέων, τὸ μὲν ἔποθι μέλλεν ἰδέσθαι.
Ἦν δ' ἄρα τις πέτρῃ Τριτωνίδος ἐγγύθι λίμνης.
Τὴν ὄγ' ἐπιφρασθεῖς, ἥ καὶ Θεὸς αἰνεσίῃσι,
Λάξ ποδὶ τύψεν ἔνερθε. τὸ δ' ἀθρόον ἔβλυσεν ἕδωρ.

Qui versus in hunc modum Latine reddi possunt:

*Hercules hac venit; confecto itinere, magna
Iamque siti exarsit, praecepsque per arva ruebat
Dulcem aquam quaerens, licuit quam cernere nusquam.
At prope tunc quaedam Tritonida petra paludem,
Quam forte invenit, sive auspice numine, largos
Calce pedis latices percussa e fonte reclusit.*

His igitur insignibus scriptorum locis quantum lucis adferat haec rarissima Gemma nemo non videt. Herculem aquarum educatorem, investigatorem, & coactorem eximium fuisse docet etiam Plutarchus: (2) quare in vetusto anaglypho e marmore, quod producit, & erudite illustrat Raphaël Fabrettus, (3) Hercules comes, & socius Nympharum, Fontium, & Genii Fluminis, ceterorumque Deorum, qui aquis praesunt adiungitur; ac pro clava, arundinis thallum gestat, vel ut in nummis Antonini Pii, & Septimii Severi, aquatilem florem, qui forte est Iris palustris lutea, cuius ingens in uliginosis locis copia innascitur. Quod vero Hercules Nympharum comes sit, colligi etiam potest ex numismate Coloniae Thermae in Sicilia, apud eruditissimum L. Begerum, (4) quae cum eo sculptae sunt; quod ei peragranti littus eius insulae in gratiam Minervae calidarum aquarum fontes aperuerint, quibus contractam in itinere lassitudinem adlevaret; cuius fabulae testis est Diodorus Siculus. (5) Hinc balnearum tutela praesens habitus idem Hercules, eiusque

(1) In Argon. Lib. IV. v. 1441.

(2) Initio opusculi, quod cum Principibus maxime debeat Philosophus sermoneari.

(3) De Columna Traiani Cap. VI. pag. 174. & Inscr. ant.

Cap. VI. n. 5. pag. 431.

(4) In numismat. Siciliae, in Thesauro Brandenburgico. pag. 365. 366.

(5) Lib. IV., & V.

eiusque statua non secus ac in palaestris in iisdem quoque balneis consecrata, ut antiquorum monumentorum anaglypha testantur. Athletis Herculeis ab Anonymo in Catalogo Olympiadum, quem Scaliger edidit in Eusebianis, notatur aedes data apud Thermas Traianas. (1) Exstat etiam maxime memorandus antiquus lapis a Fabretto productus, (2) quem Herculi Fontium praefidi consecravit P. Clodius Fortunatus Quinquennalis Perpetuus, per insignes iuris Interpretes diremta iam lite inter Fullo-nes, & Magistros Fontanos: ex qua colligimus Fontes, & lavacra in eius tutela fuisse, eorumdemque hominum praesentissimum numen habitum fuisse perinde ac Minerva, & Diana; quibus etiam ab iisdem Magistris Fontium, eorumque Collegio arae dedicatae fuere: (3) quibus etiam addi potest Collegium Lotorum, qui Dianae se devoverunt, eidemque aram marmoream posuere, quam explicat Octavius Falconerius in eruditis Notis ad Inscriptiones Athleticas. (4) Herculem hunc superius FONTINALEM appellavi, ad imitationem Plauti, (5) qui Deum Fontium, *Fontinalem* appellat; non enim hoc cognomen Herculis apud veteres auctores hactenus offendi.

Reliquum nunc est ut de epigraphe aliquid dicamus. Per-
spicue legitur ΑΙΟΝΑ, fortassis pro αἰονάω; unica littera deficien-
te, quod est *aspergo*, *perfundo*; quasi huius amuleti gestator
crediderit Herculem aqua se lustrasse, ut ferunt, antequam ab
Eumpolpo sacris Cereris initiaretur. (6) Sed aliquid magis recondi-
tum praefert si cum Ω legatur ΑΙΩΝΑ *saeculum*, vel potius ΑΙΩΝΑΣ
saecula, unica littera s praetermissa; explicatque, ni fallor, im-
pium Valentini haeretici commentum, de quo B. Hieronymus
audiendus, qui de portentosis fabulis, & commentis Marcionis,
eiusdemque Valentini, & Basilidis differens, hanc Gemmam, quae
ex eorum doctrinae regulis forte inscripta est, & superstitiose ad
abigenda adversa delata, mirifice ita illustrat. (7) *Ascendant ad
montes superbiae eius, & videant multas insanias in medio civitatis,
dum unusquisque fingit quod voluerit, & adorat figmentum suum: ut
Marcion bonum Deum, & otiosum: ut Valentinus ΑΙΩΝΑΣ triginta,
& extremum Christum, quem appellat ἔκτρομα, id est abortivum:
ut Basilides, qui omnipotentem Deum portentoso nomine appellat*

ΑΒΡΑ-

(1) Vide etiam Octavium Falconerium in Notis ad Inscr-
ptiones Athleticas pag. 16. & 19. edit. Rom. MDCLXVIII.

(2) Inscr. ant. Cap. IV. pag. 178. n. 170.

(3) Ibidem pag. 332. & 333. n. 495. & 496.

(4) Pag. 14. & 15. eiusdem editionis Romanae.

(5) Stich. Aët. V. Sc. IV. v. 17.

(6) Ex Apollodoro in Biblioth. Lib. II.

(7) In Amos Cap. III. V. 10. Macharium in Abrax. pag. 11.

ABRAXAS, & eundem secundum Graecas litteras, & annui cursus numerum dicit in SOLIS circulo contineri; quem Ethnici sub eodem numero aliarum litterarum vocant MITHRAM, & Iberae ineptiae in Balsamo Barbeloque mirantur. Nonne haec insaniae sunt, & multae insaniae, unoquoque fingente quod in animum eius inciderit?

FORTVNA OPIFERA exhibetur alata, galeata, cum spica ^{TAB. XIV.} in sinistra, cui navis gubernaculum iunctum est, & copiae cornu in dextera. Litterae si colligantur haec praeferunt ^{n. 7.} ΔΗΜΗΤΗΡ ΕΤΕΑΝΙC. hoc est Ceres Bonae Spei: nam ut ait Tibullus; (1)

*Spes alit agricolas, Spes sulcis credit aratri
Semina, quae magno fenore reddat ager.*

Fortuna eadem ac Ceres habita est ab auctore huius Gemmae; cuius tutelae horrea commendata leguntur in antiquis inscriptionibus. (2)

T A B V L A XV.

FORTVNA OBSEQVENS.

FORTVNA OBSEQVENS iisdem cum symbolis in hac ^{TAB. XV.} Gemma sculpta est, nimirum cum patera in dextera, & ^{n. 1.} cornu omnium frugum, ac fructuum copia abundanti in sinistra, sicuti exhibetur in Imperatorum nummis, ac praesertim Antonini Pii. (3) Quod observatu dignum est caput habet turritum non secus ac Dea Cybele: nam non tantum rebus quae e terra proveniunt eam praecessse crediderunt, (4) verum etiam Urbibus, Portubus, & Provinciis: hinc Pausania teste, (5) Φερέπολις Civitatum tutrix vocata a Pindaro. Bupalus solers artifex, Smyr-

F

(1) Lib. 2. Eleg. VII. v. 3.
(2) Apud Gruterum pag. LXXV. 1.
(3) Vide Mediobarbum in Antonino Pio pag. 200.
(4) Diserte Horatius Carm. Lib. I. Od. XXXV.
(5) O Diva gratum quae regis Antium Praefens.

& paullo post:
*Te pauper ambit sollicita prece
Ruris colonus: te dominam aequavit,
Quicumque Bithyna laecesti
Carpathium pelagus carina.*
(5) In Messenicis Cap. XXX.

Smyrnaeis fingens Fortunae signum, primus omnium eam fabricavit habentem polum in capite, alteraque manu dives cornu tenentem. (1) Hunc morem tribuendi Deabus polum, sive apicem & fastigium, (πῶλον appellat Pausanias; (2) quem aliqui, imperite ut arbitror, *gnomonem horologicum* interpretati sunt (3)) originem habuisse reor ab Aegyptiis, qui poligeros, & tutulatos Deos suos fecere, nimirum gestantes apices, & metas ornatas accipitris & vulturis pinnis, & palmarum foliis, & spicis, uti videre est in Mensa Isiaca. (4) Aegyptios mysteriorum, cultusque falsorum Numinum auctores imitati sunt Graeci, qui polum Deabus tribuere; meminitque Pausanias simulacri Veneris, (5) & Minervae polo ornatae: (6) eosque secuti etiam sunt Etrusci nostri, qui & ipsi tutulum eidem Minervae tribuere, ut ostendit edita patera e Museo DD. Comitum e Gherardesca; (7) atque id quamplura testantur aenea idola, quae capite metam gerunt, & frequenter in Etruriae nostrae urbibus a fossoribus inveniuntur. (8) Idem mos ad Romanos pertransiit, qui & ipsi, teste Varrone, (9) tutulatos Deos fecere; & Numa Pompilius Sacerdotes, & Flamines tutulo ornari praecepit. (10) Hinc maioris cultus, & dignitatis causa comas in tutuli speciem postmodum matronae Romanae, ac praesertim Augustae Feminae componere solitae; quod quidem Titi Vespasiani, & Domitiani aevo maxime in usu fuit, ut earum icones marmoreae, gemmae, & numismata, in quibus repraesentantur, perspicue ostendunt. Feminas etiam habuere ornatrices artisque in fastigium atque suggestum attollendi capillos valde peritas; inter quas Aponia Successa, ORNATRIX A TVTVLO memoratur in vetusto lapide penes Gruterum. (11)

Litterae in hac Gemma sculptae, sicuti & in aliis, quae a nobis adferuntur, Oedipum aliquem desiderant. In rebus adeo obscuris ne quidem hariolari fas esse puto. Persaepe hae compendiariae notae praenomen, nomen, & cognomen per principes litteras indicant illius domini, qui eam gemmam in anulo insertam gerebat: interdum etiam sacrae, & occultae sunt.

Pri-

(1) Ex Pausania ibidem.

(2) Ibidem; & in Achaicis Cap. V.

(3) Vide Franciscum Iunium De Pictura Veter. in Catalogo Artificum, in BVPA LO pag. 40.

(4) Edita, atque illustrata a Laurentio Pignorio.

(5) In Chorinthiacis Cap. X.

(6) In Achaicis Cap. V.

(7) Vide in Opere Th. Dempsteri de Etruria Regali Tom. I.

Tab. II. pag. 78.

(8) Hos dedi delineatos in II. Par. Inscr. antiquar. Etruriae Urbium pag. 129.

(9) Lib. VI. de L. L. ubi exponit Ennii versum,

Libaque fiores Argeos, & tutulatos.

Vide Gasparem Bartholinum de inauribus pag. 9.

(10) Fulgentius de pris. Serm. in voce *Tutuli*.

(11) Pag. DLXXIX. 5.

Primus
deinde
luxu in
& animi
tis om
tae Ba
tarumq
Ioanne
igitur
Gemma
B
in aliis
rum,
bament
dicunt
nio Lo
dedicat
mo.

A
barbaru
qualem
coluere
hamero
opertur
puberis
rit; (6)
insigne
& Solis
grotoru
Solis sy
cursu S
aeri, n
proveni
dem fa

(1) De huius
cat. Critic
u. Amphitru
(2) MXVII.
(3) In Cori
(4) Vide Se

Primum nudae dumtaxat litterarum notae sculpi coeperunt; deinde additae Deorum Dearumque imaginibus, & crescente luxu imaginibus illustrium virorum, & amicorum maiorumque, & animalibus ab Aegyptiis inter Deos cultis, ac postmodum brutis omnis generis, & piscibus, ut videbimus. (1) Deinceps ortae Basilidianorum haereticorum, Valentinianorum, Marcionitarumque sectae, qui portentosas Gemmas excogitarunt, quas Ioannes Macarius, & Ioannes Chifletius erudite illustrant. De his igitur litteris occultis, illisque tantum cognitis, qui eas sculpi in Gemmis fecere, satis dictum esto.

BONVS EVENTVS seminudus in hac Gemma sculptus est, TAB. XV.
n. II. in aliis saepius nudus. Caput habet modiollo, five calathio ornatum, quo beneficum numen ostenditur: dextera pateram ad libamenta praefert, sinistra copiae cornu, quod Graeci Amaltheae dicunt, frugibus refertum. Exstat ara apud Gruterum (2) Genio Loci, Fortunae Reduci, Romae Aeternae, & FATO BONO dedicata; quod cum Bono Eventu idem habitum fuisse existimo.

AESCVLAPIVS exhibetur non provectus aetate, pariterque n. III. barbatus, & capillatus, sed tonso crine, iuvenis, & imberbis; qualem, Pausania teste, Phliasii, & Sicyonii alique populi coluere. (3) Medicorum more pallio cinctus est, (4) dextero humero, ac pectore nudus; neque eodem pallio caput habet opertum, ut cernere est in aeneo sigillo eiusdem Aesculapii imuberis, quod adfert Laurentius Pignorius, (5) sed galericulum gerit; (6) qui ei tribuitur non modo tamquam artis, & sapientiae insigne, verum etiam tamquam capitis tutamen adversus aëris, & Solis iniurias; propterea quod multis susceptis itineribus aegrotorum saluti prospexisset. (7) Superne additum est astrum, Solis symbolum: nam putarunt corporum salubritatem in terris cursu Solis effici, quem hac de causa eius patrem fecere; qui aëri, nempe eidem Aesculapio, ut commenti sunt, ex quo provenit bona valetudo, salubritatem impertit. (8) Prope eundem salutarem Deum, cuius imaginem aegri pro amuleto gestabant,

F 2

(1) De huiusmodi annulorum sculpturis vide Meursii Exercitat. Critic. Par. II. Cap. IX. & Taubmannum in Plauti Amphitruonem Act. I. Sc. I. v. 266. pag. 40.
(2) MXVII. 7.
(3) In Corinthiacis Cap. X. & XXVII.
(4) Vide Sen. Phil. Bonarrotii Observationes in Numism.

max. mod. e Museo Carpineo pag. 125. 126.
(5) In Symbolic. Epist. XIII. pag. 47. 48.
(6) Vide Lucianum in Pseudoman. Tom. I. pag. 582.
(7) Ex eodem Luciano in Dialog. Deorum Tom. I. pag. 199.
(8) Vide etiam Cl. Bonarrotium ibidem.
(8) Confer Pausaniam in Achaicis Cap. XXIII.

bant, (1) posita est arbor trunca, atque arida, nullis ramis, & foliis ornata; quae fortasse eum quoque indicat de caelo a Iove fulmine tactum fuisse. (2)

TAB. XV.
n. IV.

DIANA EPHESIA capite velato, & turrito multisque mammis insignis, ad cuius latus cervi eidem sacri positi sunt, nihil praefert viris doctis incognitum. (3) Manibus insistere verubus, seu iaculis tricuspibus aliqui putant, quod venationis Dea sit: ego vero fulcra esse arbitror, eidemque data honoris, & dignitatis causa; nam iisdem fulcris insistentem observo in nummis Iovem, & Iunonem Samiam, quae venationibus minime praesunt; quem morem Graeci ab Aegyptiis accepisse mihi videntur: nam apud eos, ut docet mensa Isiaca, Numina sceptris, & fulcris insunt. Neque etiam statu ornatuque corporis, & pedum conformatione haec Graecorum simulacra differunt ab Aegyptiorum Deis, ut facile quisque eadem in mensa Isiaca videre potest. Litterae A C T nomen gestatoris annuli designant.

n. V.

VOLCANVS galeam fabricans, a Thetide Achilli dono dandam (4) si cui forte videatur sculptus in hac Gemma, non renuam; qui licet barbatus frequenter in nummis (5) marmoreisque anaglyphis, (6) & in gemmis occurrat, (7) capite pileo munito; tamen & imberbis, & iuvenis sculpi potuit, exemplo aliorum Deorum, nempe Iovis, Apollinis, Aesculapii, Martis, Mercurii, & Bacchi, qui imberbes, & barbati exhibentur, nec raro ab auctoribus describuntur. Nam Diis alii iuventutem, alii senectutem dedecere existimarunt. (8) Cassidarii quoque effigiem esse posse, cuius generis artificum fit mentio in hac ex Donianis Inscriptionibus, non ibo inficias. (9)

C. I V L I V S	C. I V L I V S F E L I X
A N T I O C H V S	F A B E R. T I G N
C A S S I D A R I V S	C O L L E G I. D E N D

Scriptum est ΝΕΙΚΗΦΟΡΟΥ, pro ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ, nempe cum EI pro I. cuius scripturae sexcenta occurrunt exempla cum in Graecis, tum in Romanis inscriptionibus.

TA-

(1) Vide Iacobum Philippum Tomasinum de Donariis, seu Tabellis votivis Cap. XXXIII.

(2) Ex Luciano in Dial. Deorum Tom. I. pag. 199. 200. & in Concilio Deorum Tom. II. pag. 909.

(3) Vide Claudium Menetrierum de Diana Ephesia.

(4) Vide Pausaniam in Eliacis Prior. Cap. XIX.

(5) In Cassia Gerte, & L. Cottae denariis apud Patinum,

pag. 43.

(6) In Ara Iovis Tab. IV. Inscriptionum Donianarum a me editarum.

(7) In Gemmis Leonardi Augustinii a Maffeo editis, & illustratis Par. III. Tab. XXVI.

(8) Vide Lucianum in Dea Syria Tom. III. pag. 785.

(9) In Classe VIII. n. 19.

(1) Vide Lucianum in Dea Syria Tom. III. pag. 785. & in Dea Syria Tom. III. pag. 785. & in Dea Syria Tom. III. pag. 785.

T A B V L A XVI.

AMOR IOVIS VICTOR.

AMORIS summam esse potentiam summumque in caelo, ^{TAB. XVI.}
in mari, & in terris imperium veteres finxere. ^{n. I.} (1)
Iovem ipsum Deorum omnium potentissimum eidem ce-
dere ostendit haec Gemma elegantissima; nam eius fulmina ma-
gno corporis nisu conterit; quo typo descriptio Amoris omnium
Deorum domitoris potentissimi, quam exhibet Oppianus, (2) nos-
que alibi adduximus, (3) mirifice illustratur.

CVPIDINES CANTVM DISCENTES sculpti sunt in hac ^{n. II.}
Gemma elegantissima: quorum unus lyra, sive cithara; alter ve-
ro fistula humi sedentes canunt. Discentes ad pedes magistrorum
vel stabant, vel sedebant, atque interdum humi iacentes in
hunc modum compositi studiis dabant operam, uti etiam anti-
qua monumenta ostendunt. (4) Maria, ut est in Lucae Evange-
lio, (5) παρακαθίσασα παρὰ τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ, ἤκουε τὸν λόγον αὐ-
τοῦ. *sedens secus pedes Iesu, audiebat verbum illius*: ex quibus
verbis discimus Christum Dominum ex praealta sede sermocina-
tum fuisse, Mariam vero humili in loco constitutam, nimirum
ad pedes eius, divina verba audivisse. Nam magistri tum apud
Iudaeos, tum apud Graecos, & Romanos e sellis altioribus,
vel e cathedris docebant. Spectandus est inter imagines viro-
rum illustrium apud Fulvium Ursinum (6) M. Mattius Epaphro-
ditus Grammaticus Graecus in cathedra sedens cum volumine
habitu docentis; cui adsimilis fuisse videtur statua Orbilii Gram-
matici Beneventani, quam Suetonius describit. (7) Adnotatum est
nomen CAI CALIDI *Caii Calidii*, qui hanc signatoriam gemmam
gestabat. Calidia gens patricia fuit, uti ex scriptoribus, qui
eius meminerunt, intelligimus.

SPON.

(1) Vide Lucianum in Dial. Veneris, & Cupidinis Tom. I. pag. 205. & in Demost. Encom. ibid. pag. 893. In hanc rem insigne legitur Epigramma in Anthologia Lib. IV. Cap. XII. n. 63.

(2) Lib. II. Cynegetic. v. 410.

(3) In Par. I. Infer. ant. Etr. Urbium Tab. VI. n. II. pag. LVIII.

(4) Vide Sen. Phil. Bonarrotii Observat. in Vasa Vitrea Coemeter. Tab. XVII. Fig. I. pag. III.

(5) Cap. X. v. 39.

(6) Tab. XCI. cum Comment. Io. Fabri pag. 57. Confer Ioann. a Wovver in Tract. de Polymathia.

(7) De Viris Illustr. Grammat. Cap. IX.

TAB. XVI.
n. III.

SPONSAE ET SPONSI CONNVBIUM. Virum humilioris conditionis, ac fortasse servilis indicat brevis tunica. Additae sunt litterae VT FX. nimirum VTERE FELIX. vel FELICITER. quae adclamatio in nuptiis adhibebatur, (1) ut etiam ex Iuvenale colligi potest: (2)

*Signatae tabulae, dictum FELICITER, ingens
Coena sedet: gremio iacuit nova nupta mariti.*

Domitiano ita adclamatum in amphitheatro, & epulari die, forte reconciliata iam ipsi Domitia, *Domino, & Dominae feliciter*. (3) Munera quoque, & dona mittentes eadem adclamatione utebantur; additum etiam VTERE FELIX MULTIS ANNIS. quamvis in muneribus exhibendis verba quam paucissima esse debeant, ut ait Lucianus. (4) Notandum est quod uxor ad dexteram viri posita est; quem ritum Romanos ab Etruscis accepisse arbitror: nam in sepulcrorum anaglyphis eorundem Etruscorum hoc modo ante ostium domus in manum sponsa, & sponsus conveniunt. (5)

n. IV.

THALIA Musa Comoediae inventrix comicam larvam praefersens spectanda est. Thyrsum gerit utraque parte capulo, seu cuspide munitum. Epigraphe ΚΑΛΑΙΜΟΡΦΟΣ.

n. V.

FAVNVS HIRCVM DVCENS Baccho immolandum, quod vitibus sit infestus, adeoque grata ei sit victima. Virgilium audi: (6)

*Frigora non tantum cana concreta pruina,
Aut gravis incumbens scopulis arentibus aestas;
Quantum illi nocuere greges, durique venenum
Dentis, & admorso signata in stirpe cicatrix.
Non aliam ob culpam Baccho caper omnibus arvis
Caeditur, & veteres ineunt proscenia ludi.*

Caprum ducit pedibus anterioribus; qui unus fuit ex variis modis victimas ad altaria Deorum perducendi. (7)

TA-

(1) V. S. Gregorium Turon. Histor. Lib. VI. Cap. XXX.

(2) Satyr. II. v. 119.

(3) Apud Suetonium in eius vita c. 13. in quem locum vide Laevinum Torrentium.

(4) In Cronosolone Tom. II. pag. 497.

(5) In Dempsteriano Opere Tab. XLIV. & Tab. LXXXIV.

(6) Georgic. Lib. II. v. 376.

(7) Vide Saubertum de Sacrificiis veterum Cap. XIX. pag. 453.

T A B V L A X V I I .

GLADIATOR RVDE DONATVS.

Gladiatores saepius spectati in amphitheatro quum populo placuissent, exauctorati rude donabantur, nec amplius ferro decernere cogebantur. Gladiator sculptus in hoc Onyche rudem ipsam loro, seu balthéo ornatam ostentat, tantoque honore efferre se quodammodo videtur. Arma, quibus antea usi fuerant gladiatores, ad postes templi Herculis figere consuevere, quod ex Horatio colligitur. (1)

TAB. XVII.

n. I.

DISCOBOLVS Δισκοβόλος *Disci iaculator* nudus, (2) multorum certaminum victor, egregio artificio sculptus, spectandus est. Discus, quem tenet, superficie haud planus est, sed quasi lentis speciem refert; (3) adeoque quum sit ex genere graviorum, quos Vlysses iaculasse, atque omnes superasse narrat Homerus, (4) maiorem huius athletae virtutem ostendit; quam plurimi aestimatam fuisse ostendunt insignia complura praemia, oleae ramus maior cum quo incedit, vas ansatum, sacer tripus, corona, & ramusculus, quibus donatus fuit.

n. II.

MILES VICTOR dextera oleae ramum, sinistra galeam, & scutum sustinet, emeritae virtutis praemia. Tunica brevior, & succincta, calcei, & promissa caefaries non athletam, sed militem victorem in militari certamine, quod post triumphum celebrari solebat, perspicue designant. In hac Gemma scriptum ΝΥΜΦΕΡΩC, compositum ex Nympha & Cupidine nomen; non vero ΝΑΜΦΕΡΩC quod nihil significat, ut perperam exhibent Leonardus Augustinius, & Paulus Alexander Maffei, qui an artificis huius Gemmae sculptoris nomen sit subdubitat. (5)

n. III.

MIRMILLO PROSTRATVS indicatur genu in quod prolapsus est: nam gladiatores, & mirmillones alique his similes, qui

n. IV.

(1) Lib. I. Epist. I. ad Maecenatem
Spectatum satis, & donatum iam rude, quaeris
Maecenas iterum antiquo me includere ludo:
Non eadem est aetas, non mens. Vicianus, armis
Herculis ad postes fixis, latet abditus agro.

(2) Ad Petrum Fabrum n. II. in Agonistico Lib. II. Cap. IV.
(3) Vide Hieronymum Mercurialem de Arte Gymnastica.
Lib. II. Cap. XII.
(4) Odyss. Lib. VIII. v. 186.
(5) Gemm. ant. Part. III. Tab. XLVI. pag. 70.

qui in amphitheatris pugnabant missum faciebant (ut gladiatoria, & circensi utar loquendi forma) nempe se victos declarabant quum in genua vel sponte , vel adversarii virtute coacti concidissent . Gladiatoris genicularii in utrumque genu prolapsi imaginem alibi dedimus ex Sardonyche Daëtyliothecae Mediceae . (1) E contra victores illi celebrabantur , atque a spectatoribus adclamabantur , qui pugnando numquam in genua procubuissent ; qua laude ornatur Milo athleta Graeco disticho in Anthologia . (2) Mirmillones pro gladiis usos quoque fuisse rudibus docet haec Gemma , & Suetonius in Caligula , (3) qui haec de eo scribit : *Mirmillonem e ludo rudibus secum batuentem , & sponte prostratum , confodit ferrea sica , ac more victorum cum palma discurrit* . Imperante M. Antonino Philosopho , qui a caedibus abhorruit , gladiatoribus interdictum est ne acutis gladiis dimicarent . Scutum gerit praegrande , & pileolo aereo pro casside caput munitum habere videtur .

TAB. XVII.
n. V.

AGITATOR EQVO DESULTORIO VICTOR ex eorum genere , qui a Dionysio Halicarnassensi παραβάται , & ab Atheniensibus ἀναβάται dicuntur , observandus est ; cuius pectus loris triplici ordine circumplicatum est , caputque levi aenea casside protectum ; dextera equum regit habenis , altera flagello impellit . Equus currens ramusculum ore praefert victoriae indicem . Equi victores publice coronabantur , & honoris causa publicis impensis alebantur . Inscriptum ΠΙΤΙΚΙΝΝΑΣ , forsitan nomen equi desultoris , vel agitatoris . In Circo equos desultorios agitados a pueris nobilissimis , spectante Iulio Caesare , memorat Suetonius . (4) In nummis Calpurniae gentis sculpti agitadores equorum desultorum interdum scuticam , interdum ardentem tae-
dam , & tridentem , interdum palmam humero praeferunt , quae quid significant explicat praestantissimus Ioannes Vaillant . (5)

n. VI.

AVLOEDVS PYTHIORVM VICTOR duplices tibias manu gerens accedit ad mensam Apollini Pythio sacram , in qua posita sunt praemia , quae consecutus est in Musico certamine , nimirum vasculum cum ramusculo oleae . Olympiadis quadragesimae octavae anno tertio Amphictyones instituerunt ut non solum Poëtae lyra canentes , sed etiam Auloedi contenderent . (6)

TA-

(1) In Par. I. Inscr. ant. Etruriae Urbium Tab. VII. n. 1. pag. LX.
(2) Lib. III. Cap. II. n. II. Vide etiam Lib. II. Cap. I. n. XI.

(3) Cap. XXXII.
(4) In eius vita Cap. 39.
(5) Vide in Gente Calpurnia edit. Amstel. an. MDCCIII.
(6) Vide Benedict. Avcranii Dissert. III. in Antholog. n. 8.

T A B V L A XVIII.

M A R S S E V M I L E S.

MARS, seu MILES pugnae avidus, egregio artificio scul-^{TAB. XVIII.}
ptus est instructus armis, nimirum galea horrida, hasta,^{n. I.}
clypeo, brevique gladio, qui post humeros e balteo
pendet. BLETE inscriptum nomen, utrum eiusdem militis sit, an
viri, qui gemmam annulo inclusam gerebat, incertum est.

MIMVS ANTIOCHENV S VRSVM SALTANTEM EXHI-^{n. II.}
BENS. Peculiari quadam veste indutus est hic Mimus, seu Ma-
gister, qui ursum flagello cogit ad saltandum, ac ludendum,
allicitque proposito ante oculos praemio duorum frustulorum car-
nis, quae tenet sinistra, coriaceis loris circumquaque ligato bra-
chio ne eius unguibus laceretur. Pedus quoque, praeter puden-
da, & latera, munitum habet quibusdam fasciis, ut puto, co-
riaceis, & pedes caligis altioribus reticulato opere confutis con-
tectos. Mansuesiebant ferae ab his domitoribus, vel ad vehen-
dos currus triumphantium, vel agitatorum in circo, vel ad va-
rios ludos edendos in amphitheatro, ut spectatorum, vel risum
vel voluptatem excitarent, praesertim quum vestibis curiosis in-
dutaе, itemque torquibus, monilibus, bracteis, ac margaritis or-
nari solerent. (1) Exstat vetus lapis inscriptus in laudem urfi to-
gati, qui pila lusit vitrea, laudante populo maximis clamoribus
in thermis Argippae, Titi, atque Traiani. (2) Hi homines, qui
omni arte iubebant feras mansuescere, *Mansuetarii* appellantur a
Lampridio in vita Elagabali: qui Imperator leones, & leopardos
exarmatos in deliciis habuit, ac per eosdem mansuetarios edo-
ctos, quos ad secundam & tertiam mensam iubebat accumbere,
ignorantibus cunctis quod exarmati essent, ad pavorem, & ri-
sum excitandum. De his plura perraram hanc Gemmam illu-
strantes Leonardus Augustinius, & Eques Paulus Alexander Maf-
feius.

G

(1) Ex libro Spectaculorum Martialis, qui plura adfert epi-
grammata. Seneca Epist. XLI. & LXXXV. Philostratus

de vita Apollonii Tyanei Lib. V. Cap. XV.
(2) In Gruteri Thesauro p. DCXXXVII. 1.

feius; (1) qui non pauca ex Ioanne Argolo in Panvinium de Ludis Circensibus excerptit. (2)

Nomen huiusce Magistri domitoris urfi expressum videtur in Gemma cum hac fausta adclamatione ΕΥΤΥΧΙ (pro ΕΥΤΥΧΕΙ) ΜΑΡΚΕΛΛΕ: *Felix esto Marcelle*: additaque est circa ursum saltantem eadem antiqua artificis manu epigraphe ΕΙΡΗΝΗ scilicet *Pax*; quasi hoc fuerit urfi gesticulatoris, & saltatoris nomen: adeoque colligere possumus & his feris mansuefactis nomina a circulatoribus imponi consuevisse, quemadmodum & canibus, asinis, mulis, equis, tigris, leonibus, elephantibus, ceterisque quadrupedibus faciebant; ne quid dicam de gruibus, ciconiis, turturibus, gallis, quae ad ludos edendos erudiebantur.

Eundem Marcellum Magistrum patria Antiochensem fuisse coniicio ex sculptura averſae partis eiusdem Gemmae, in qua expressa est Fortuna cum copiae cornu spicis divite, & navis gubernaculo; atque in ea adclamatio in spectaculis edita non solum in honorem eiusdem Mimi mansuetarii, verum etiam in laudem eius patriae legitur ΑΥΓΕΙ ΤΥΧΗ ΑΝΤΙΟΧΕΩΝ. *Crescit Fortuna Antiochenſium*; quae quidem nec Augustinus, nec Maffeiſus observarunt. Quare si quis censeat hanc Gemmam Marcello Antiochenſi urſi ludionis Magistro peritissimo dono datam fuisse in praemium eius virtutis, quod in spectaculis populo placuiſſet, non repugno.

TAB. XVIII.
n. IV.

IVVENIS HASTATUS EX EQVO VICTOR prostrato barbaro milite. Plinius memorat Apellem pinxisse Neoptolemum ex equo adversus Perſas pugnantes. (3) Ad exemplum eiusdem picturae sculptam arbitror hanc Gemmam: nam constat lithographos egregia pictorum, & sculptorum opera in gemmis referre ſtudiſſe.

n. V.

CAIVS ET LVCIVS CAESARES AVGVSTI F. ut docet inſcriptio, sculpti ſunt antiqua manu in hac Gemma, non velato capite ſacerdotum more, ut in nummis exhibentur, ſed aperto; tenentque parmas, & haſtas, quibus donati fuere. Supra cernitur lituus, & ſimpuvium, Augurum, & Pontificum inſignia: nam Caius Pontifex, & Conſul designatus fuit; Lucius vero Augur, itemque Conſul designatus; uterque principes Iuventutis appellati. (4)

TA-

(1) Gemm. ant. Par. III. Tab. LXXIV.
(2) Lib. I. Cap. III.
(3) Ex Plinio Lib. XXXV. Cap. X.

(4) Locupletiore explicationem in hanc Gemmam habes apud Henricum Norſium virum praestantissimum in Cenotaphia Piſana Diſſert. II. Cap. V.

T A B V L A XVIII.

COLONIAE MILITVM ROMANORVM EX
LEGIONE XI. IN AFRICAM AEGYPTVM
ET HISPANIAM DEDVCTAE.

HAnc Gemmam plane rarissimam, ac nobilissimam auguror^{TAB. XVIII. n. I.}
dono datam Praetori Provinciae, sive Legato, sub cuius
imperio, & cura fuit Legio XI. Claudia, Pia, Felix,
quam indicant singulares litterae L XI C P F. Eiusdem Prae-
toris, sive Legati latet nomen in reliquis literis Q. E. T. T. Q.
Vrbis aeternae originem significat lupa nutrix Romuli, & Remi
conditorum, quae etiam symbolum est coloniae militum ex ea-
dem Legione deductorum in Africam, (1) quam refert mulieris
caput elephanti promuscide tectum; iuxta quod positus scorpio
maximi aestus eiusdem regionis index: inferius vero Nili imago
cernitur, Aegyptum designans; e cuius capite eminent cancri
brachia: (2) e contra ad Hispaniam declarandam sculptum est caput
feminae turritum, quam etiam declarat cuniculus. Plura non ad-
feram, quum hanc Gemmam alibi paullo fusius illustraverim. (3)

LUPA NVTRIX ROMVLI ET REMI insigne fuit Roma-^{n. II.}
narum aliquot familiarum, praesertim Pompeiae, & Terentiae,
ut earum nummi indicant; quo etiam non solum clypeos, &
cassides ornare consueverunt, (4) verum etiam annulos, quos
gerebant.

SVS LACTANS SVCVLOS, fausti bonique ominis gratia, ^{n. III.}
sculpta est in hac Gemma, in qua scriptum nomen eius viri,
qui annulo insertam gestabat, nimirum CAIVS BIBIVS FAV-
STVS; e Gente Vibia, quae plebeia fuit.

G 2

TA-

(1) Vide Io. Vaillantium in Numism. Coloniar.

(2) Adi Fabrettum de Columna Traiani Cap. IX. pag. 504.

(3) In Pars. I. Inscr. ant. Etrur. Urb. Tab. VI. n. V. pag. LIX.

(4) Vide Virgilium Lib. VIII. v. 630. Iuvenalem Sat. IX. v. 207. Sidonium Apollinarem Carm. V. v. 23.

T A B V L A XX.

CAPRI AD CRATEREM COLLVDENTES.

TAB. XX.
n. I.

PRaeter capros ad craterem colludentes, pedesque anteriores iungere simul studentes, sculpti sunt superne lepores, atque in medio avicula; quae laetitiae praesagia habita sunt. In more etiam receptum apud antiquos nonnulla sculpere in annulis signisque eo modo ut in somniis vidissent. (1) Epigraphe ita legenda videtur; M. IVLIUS STEPHANVS.

n. II.

TAVRVS FVRENS caeleste signum denotat. In annulis gestabant veteres caelestia signa, vel boni ominis causa, vel ad horoscopum suum declarandum. (2) Taurus cornupeta signatus in nummis Livineiae gentis ad spectaculum alludit Iulii Caesaris, in quo primus omnium taurum exhibuit. (3) Epigraphe Q. NA. FIRMVS. forte NASONIVS.

n. III.

PEGASVS, qui Musis in Helicone fontem aperuit, inter sidera constitutus, insigne fuit gentis Aemiliae, Caeciliae, & Popilliae. Gemma inscripta est nomine STEPHANI; quo an artifex eiusdem Gemmae scalptor declaretur, incertum est; opus plane est elegantissimum.

n. IV.

EQVVS INFRENIS sculptus est in hac Gemma, quam Castori sacram fuisse testatur inscriptio.

n. V.

CANIS MELITAEVS BALNEARIS. Canum Melitaeorum, quorum meminit Athenaeus, (4) ea laus fuit sequi euntes ad balneum. Servi officium hi implebant, olei guttum, & strigiles ferentes, quibus domini ungerentur destringerenturque, uti haec rarissima, & pulcherrima Gemma ostendit. Canes non solum ad luxum, ad delicias, ad ludos, (5) verum etiam ad voluptatem, & ad aliqua vitae commoda instructos habuisse veteres constat ex pluribus auctorum locis, quae brevitati studens praetermitto. Nostra quoque aetate plures canes famulorum praestare servitia non

(1) Vide Athenaeum Lib. XII. Cap. XI. 269.

(2) Confer Manilii Astron. Lib. I. & Hyginum Astron. Lib. II. Cap. XXI.

(3) Ex Suetonio in eius vita c. 39. Plinio Lib. VIII.

Cap. XLV. Vide Io. Vaillant in nummos gentis Livineiae n. VII.

(4) Deipnosoph. Lib. XII. Cap. III. n. 255.

(5) Vide Pauli Diac. Hist. Lib. II. de cane imp. Iuliano.

non raro videmus ; & nonnulli tanta arte edocti praedicantur ut epistolas ad dominos missas , atque ab iisdem ad amicos remissas sine duce ferre consueverint .

T A B V L A XXI.

S E R A E T C L A V I S .

CLavium , quibus veteres usi sunt in claudendis aperien-^{TAB. XXI.}
disque ostiis , arculis , operculis , cellis , quibus etiam^{n. I.}
universam penum , ac domesticam supellectilem obfignarunt , iconismi noti sunt , (1) rarior vero ferarum figura ; quae qualis fuerit ex hac singulari Gemma cognoscenda est , in qua cum fera clavis quoque coniuncta est . Hanc Gemmam auguror vel Mercurio , vel Herculi divitiarum custodibus dono datam fuisse ab aliqua femina , cuius cognomen VERA inscriptum in ea legitur : nam utrique Lucii Dii , & thesauris praeesse crediti sunt ; Mercurius quidem apertis lucris , & negotiationi ; Hercules vero opertis lucris , sive thesauris . (2) Quod vero gemmae Diis Deabusque dedicari solerent , alibi me observare memini .

MODIVS SPICIS REFERTVS quemadmodum honoris , ac^{n. II.}
memoriae causa sculptus cernitur in nummis gentis Atiliae , & Valeriae ; e quibus Aediles in magna annonae caritate distributo frumento , populi Romani gratiam sibi maxime conciliarunt . (3) Litterae D XI quae in ipso modio utrimque ansato scriptae sunt , vel undecies divisum , vel denaria undecim indicant , quanti fortassis in ea annonae inopia frumenti modius valebat .

CRATER SPHINGE ORNATVS cum avicula superne po-^{n. III.}
sita ; quae taciturnitatis , & hilaritatis symbola sunt . Siglae Oedipodem desiderant .

CON-

(1) Vide Ioan. Kirchmannum de Annulis Cap. X. Laurentium Pignorium de Servis pag. 106. 107. & Dissert. Laur. I. Molin de Clavibus Veterum in Sallengriano novo Thesauri Antiquitatum Romanarum Tom. III.

(2) Vide Inscriptiones antiquas a Io. Bapt. Donio colle-

ctas , & a me editas Cl. I. n. 163. Veteres item Scholiastas Horatii ad Satyr. VI. Lib. II. Arnobium ad ver. Gent. Lib. IV. Peri Enarratorem ad ver. XI. Satyr. II.

(3) Vide Ioan. Vaillant. in nummis harum Familiarum , edit. Amstelæd. an. MDCCIII.

TAB. XXI.
n. IV.

CONCHA ROSTRATA ad purpuram, qualis a Plinio describitur; (1) cuius verba quum ab hac Gemma mirifice illustrentur, adferenda sunt: *Concharum ad purpuras, & conchyliis eadem quidem est materia, sed distat temperamento. Duo sunt genera: Buccinum minor concha ad similitudinem eius buccini, quo sonus editur: unde & causa nomini, rotunditate oris in margine incisae. Alterum purpura vocatur, cuniculatum procurrente rostro & cuniculi latere introrsus tubulato, qua proferatur lingua. Praeterea clavatum est ad turbinem usque aculeis in orbem septenis fere, qui non sunt buccino, sed utrisque orbes totidem quot habent annos. Graeca epigraphe arcana est, & occulta.*

n. V.

LOCUSTA inter pisces crustaceos primam obtinens dignitatem (2) in hac Gemma sculpta est, quam Hermes Ponticae puellae amasiae dono dedisse coniicio ex inscriptione ΕΡΜΗC ΠΟΝΤΙΚΗ.

T A B V L A XXII.

IVNCTAE DEXTERAE FIDEI TESTES.

TAB. XXII.
n. I.

MOs fuit antiquissimus Grecorum, Etruscorum, Persarum, aliarumque gentium ad fidem, amicitiam, foedusque sancendum iungere dexteras; nam data dextera sanctissimum fidei pignus iisdem fuit. Ab Etruscis nostris arbitror Romanos didicisse in nuptiis, & foederibus, aut pacis pacationibus, peracto sacrificio, dexteras complicare, nam utriusque moris in antiquis eorundem Etruscorum monumentis exempla exstant. (3) Iuvenes amatores amicis puellis dona mittere solebant singulorum mensium Kalendis, vel natalitio die, (4) ac praesertim annulos, (5) & earum imagines, (6) unguenta, vasa, (7) atque alia, quae amorem suum fidemque testarentur. Inter haec
dona

(1) Lib. IX. Cap. XXXVI.

(2) Vide Pauli Iovii Lib. de Romanis Piscibus Cap. XL.

(3) In opere Th. Dempsteri de Etruria Regali Tom. I. Tab. XLVI. pag. 310. Tab. XLVIII. Tom. II. Tab. LXXXIV. ad finem.

(4) Vide Corippum Lib. II. Plautum in Epid. Act. V.

Sc. I. v. 33.

(5) Ex eodem Plauto in Mil. Act. IV. Sc. I. v. 11. Most. Act. I. Sc. III. v. 28.

(6) Idem in Añ. Act. IV. Sc. I. v. 23. Vide Propertium Lib. III. Eleg. VIII. v. 16. Ovid. Lib. II. de Remed. Amoris.

(7) In Trin. Act. II. Sc. I. v. 22.

dona gemmae quoque numerantur, quae vel nomen amantis puellae exprimebant, vel laudabant fausta adclamatione, uti in pluribus hoc modo legitur, $\chi\alpha\iota\pi\epsilon\ \kappa\alpha\alpha\eta$. *Ave pulchra*; $\kappa\alpha\alpha\eta\ \psi\tau\chi\eta$. *Pulchra anima*; $\kappa\tau\pi\iota\alpha\ \chi\alpha\iota\pi\epsilon$. *Domina ave*; & $\kappa\tau\pi\iota\epsilon\ \chi\alpha\iota\pi\epsilon$. *Domine ave*: & in ima parte vasculi crySTALLINI inter Cimelia Philippi Venuti Patricii Cortonensis, Academici Etrusci, omnium antiquitatum studiosissimi, aureis litteris scriptum est $\nu\omicron\tau\iota\varsigma\ \mu\epsilon\iota\varsigma\ \kappa\lambda\omicron\delta\iota\alpha\ \nu\iota\upsilon\alpha\varsigma$. In hac Gemma iunctis dexteris praeponitur $\mu\epsilon\rho\epsilon$ nomen puellae. In Cameo ex albo & nigro ex Museo Victorio, saepius a me laudato, puellae, & iuvenis iunctae sunt dexteræ, ornatque armilla dexterum puellae brachium, cum hac inscriptione $\epsilon\tau\tau\chi\omega\varsigma\ \omicron\mu\omicron\nu\omicron\iota\alpha$. *Feliciter concordia*.

Eiusdem generis sunt aliae duae Gemmae, quae in hac Ta-^{TAB. XXII.}
bula conspiciuntur n. II. & III. nam manus aurem vellens cum^{n. II.}
inscriptione $\mu\eta\eta\mu\omicron\eta\tau\epsilon$ *Memento*, vel $\mu\eta\eta\mu\omicron\eta\tau\epsilon\tau\epsilon$ *Mementote*, ut in aliis Gemmis legitur, adhortatio est ad amasium, vel amasiam ut mutui amoris recordetur. In adsimili gemma scriptum $\mu\eta\eta\mu\omicron\eta\ \epsilon\tau\epsilon\tau\epsilon\ \kappa\alpha\alpha\eta\varsigma\ \tau\tau\chi\eta\varsigma$. *Memento bonae fortunae*: nam, ut ait Plinius, (1) *est in aure ima memoriae locus, quem tangentes attestantur*.

In altera Gemma, quae sequitur sculptus est papilio cum^{n. III.}
delphine, qui amoris symbolum est; papilio vero animae, quo nomine amicae ab amantibus iuvenibus appellantur, ut superius observavimus. Accedit inscriptio $\epsilon\tau\tau\chi\iota$ nimirum $\epsilon\tau\tau\chi\epsilon\iota$. *Feliciter*; quae adclamatio, vel vox boni ominis frequens erat inter amasios, & in nuptiis repetebatur. Neptunus apud Lucianum (2) Alpheum dum hortatur ut Arethusam amet, atque eius fruatur amore, eadem usitata amatoria formula utitur, $\epsilon\upsilon\tau\acute{o}\chi\epsilon\iota\ \epsilon\upsilon\ \tau\acute{o}\ \epsilon\pi\omega\tau\iota$, *feliciter utere amore*.

Reliquae duae Gemmae, quae subiiciuntur, victorum Athle-^{n. IV. V.}
tarum, seu Palaestritarum nomina praeferunt; quorum tutelare numen fuit Mercurius & Hercules; quare cum ramusculo oleae sculptum est eiusdem Mercurii caduceum.

T A-

(1) Lib. XI. Cap. XLV.

(2) In Dialogis Deorum Marinorum Tom. I. pag. 228.

T A B V L A XXIII.

O S I R I S.

TAB. XXIII.
n. I.

GEmmarum omnium litteratarum, quas produximus, hae plane rarissimae habendae sunt, quae ornatae peregrina inscriptione vel Phoenicia, vel Etrusca, pro coronide huius Classis in hac postrema Tabula exhibentur. OSIRIS antiquissimum Aegyptiorum numen, non absimilis pluribus eius simulacris, quae in Mensa Isiaca conspiciuntur, sculptus est in hac Sarda rudi caelatura, ac lineari antiquissima, quae apud Aegyptios in usu fuit, atque ab ipsis originem habuit; quam nos alibi fidelius repraesentavimus, additis observationibus, (1) quas huc rursus adferre non vacat.

n. II.

MARS A VICTORIA CORONATUS cernitur in hac Gemma, rudi item opere sculpta. Nereidum una, sive Thetis, sive Venus Pelagia equo marino per mare vehitur; & fortassis aliquem militem, vel exercitus imperatorem terra marique victoria clarum indigitat.

n. III.

MINISTRI SALIORVM ANCILIA CONTIS SVSPENSA FERENTES, ut putat Leonardus Augustinius, fretus Dionysii Halicarnassei auctoritate, quem vide. (2) In anaglyphis sepulcrorum veterum Etruscorum, quae nuper Volaterris reperta sunt, tecto capite cucullata veste observavi incedere servos, qui dominam carpento a mulabus vectam vel praecedunt, vel comitantur; & iuvenem equo vectum: quare cum Etruscis litteris ipsa Gemmae sculptura Etrusca convenire videtur.

n. IV.

SERPENTES BICORNES OVVM APPREHENDENTES ORE, generationis rerum omnium symbolum apud Ethnicos fuisse, ut ostendit Plutarchus; sculptique eo modo conspiciuntur in simulacris Canopi. Ovum vero mundi figura est.

CLAS-

(1) In Par. I. Inscription. ant. Etruriae Urbium Tab. XI. pag. LXX.

(2) Editum, & illustratum a P. A. Maffeo Gemm. ant. Par. III. Tab. LXXXVI. pag. 158.

CLASSIS II.

TABVLA XXIIII.

IUDICIUM PARIDIS.

ISTORIAM cum Graecam, tum Romanam, quam tot insignes scriptores litteris commendarunt, diligenter conferre, clareque cognoscere ex antiquis Gemmarum sculpturis, quae non oculos modo, verum etiam animum detinent atque oblectant, res profecto est, doctorum hominum iudicio, valde utilis, ac periucunda. Hanc laudem sibi vindicant huius Classis Gemmae rarissimae, praestantiumque sculptorum opificio nobilissimae; quae praesertim Homerum, magnitudine operum, & fulgore carminum sine exemplo maximum, egregie illustrant, & ab eo mirifice illustrantur; atque etiam Heroum, qui in Graecis, & Romanis monumentis celebres sunt, praeclara gesta perspicue repraesentant.

IUDICIUM PARIDIS Priami regis filii, quod tantarum TAB. XXIIII.
n. 1. II. cladium, Troiaeque exscidii causa fuit, exhibent duae Gemmae praestanti artificio scalptae, ipsaque varietate inter se commendabiles. Meminit huiusce iudicii Homerus, quamquam id perperam

H

peram

peram neget Macrobius, quem sequitur Spondanus, (1) atque ea potissimum occasione meminit, quum rationem reddit cur Iuno, & Minerva Troianis adeo infensae fuerint, atque ita ait: (2)

Ἀλλ' ἔχον ὥς σφιν πρῶτον ἀπήχθετο Ἴλιος ἱρὴ ,
Καὶ Πρίαμος , καὶ λαὸς , Ἀλέξανδρου ἔνεκ' ἄτης ,
Ὅς νείκεσσε Θεὰς ὅτε οἱ μέσσαντων ἴκοντο ,
Τὴν δ' ἤνεσ' ἢ οἱ πόρε μαχλοσύνῳ ἀλεγείνῳ .

*Verum affecti erant ut ipsis primum odio erat Ilium sacrum ,
Et Priamus , & populus , Alexandri propter iniuriam ,
Qui probro affecerat Deas , quando eius ad tugurium venerunt ,
Hanc vero laudavit , quae ei praebebat libidinem tristem .*

In prima Gemma stat Venus amorum conciliatrix, nudo corpore, non tamen pudoris oblita, recina palla; in altera vero exsculpta opere anaglypho sedet coram Alexandro Paride, qui seminudus est, & sub arbore sedet, uti egregie pingitur ab Ovidio; (3) quem Cupido a tergo sollicitat ut posthabita Iunone Iovis sorore, & coniuge, quae ei in omnes Asiae terras imperium, & Minerva, quae egregium bellatorem, multarumque victoriarum compotem, & omniscium, se auspice, mox futurum promiserat, formosissimae omnium Dearum matri suae aureum pomum certaminis praemium adiudicet, quae ei in coniugem se daturam Helenam Tyndarei filiam, Graecarum feminarum pulcherrimam, nullaue in parte sibi inferiorem sponderat. Mercurius, Dearum ductor, testis adstat. In eodem elegantissimo Cameo, Minerva abiecto clypeo, & circa pectus Medusa Gorgone, pro hasta clavam gerit; quo armorum genere primum Dii contra Gigantes, ac postmodum in bello Heroes usi sunt. Ad pedes Paridis sedentis in scopulo montis Idae iacet canis armenti custos.

TAB. XXIII.
n. III.

PLATANVS AVLIDENSIS insculpta est antiqua artificis manu in hac rarissima Gemma; cuius elucidatio ex Homero pendet. (4) Congregatis in Aulide Graecorum navibus, antequam Troiam proficiscerentur, quum Iovis sacra facerent sub platano umbrifera iuxta fontem, terribilis draco ex ima ara

pro-

(1) Saturnal. Lib. V. Cap. XV.
(2) Iliad. Lib. XXIV. v. 29.

(3) Heroidum Epist. XVI.
(4) Iliad. Lib. II. v. 300.

profliens platanum complexus, latitantes in ramis octo pullos, matremque circa eos volitantem, ac miserandum in modum clamantem devoravit. Trepidantibus, atque obstupescantibus hoc signo, & ostento Achivis, Calchas vates serum belli exitum portendi dixit; nimirum novem post annos expugnatum iri Troiam, ac decimo ab ipsis capiendam pronuntiavit. Pro Homeri versibus, qui adferri possent cum interpretatione Ciceronis, (1) ut brevitati consulam, Ovidii tantum carmina exscribam: (2) nam & hanc Gemmam valde illustrant, quum passeris pullos in nido repositos fuisse a matre in eadem platano declarent, quod ex Homérico textu non evincitur; nam in summo ramo foliorum tegmine septi, ac latitantes ab eo describuntur. In hunc igitur modum se se habent:

*Heic patrio de more Iovi cum sacra parassent,
Ut vetus accensis incanduit ignibus ara,
Serpere caeruleum Danai videre draconem
In platanum, coeptis quae stabat proxima sacris.
Nidus erat volucrum bis quattuor arbore summa,
Quas simul & matrem circum sua damna volentem
Corripuit serpens, avidaque recondidit alvo.
Obstupere omnes: at veri providus augur
Thestorides; Vincemus, ait, gaudete Pelasgi;
Troia cadet: sed erit nostri mora longa laboris,
Atque novem volucres in belli digerit annos.
Ille, ut erat virides amplexus in arbore ramos,
Fit lapis; & servat serpentis imagine saxum.*

Peraccurate hoc monstrum explicat Eustathius, quem immortali labore in Latinum sermonem vertit, & eruditissimis annotationibus illustratum publici iuris facit doctissimus Alexander Politus Florentinus, e Clericis Regularibus Scholarum Piarum, olim in Theologicis, & Dogmaticis institutionibus Praeceptor meus, insigne nostri aevi decus, quem adeat lector si plura cupit.

H 2

T A-

(1) De Divinatione Lib. II.

(2) Metamorphos. Lib. XII. Fab. I. v. 22.

T A B V L A XXV.

ACHILLES VICTOR HECTOREM TRAHENS.

TAB. XXV.
n. I.

ACHILLES quum in certamine HECTOREM vicisset, occisumque armis spoliaffet, (1) religato eius cadavere ad currum, traiecitque per talos loris, ad naves Achivorum traxit, & iterum post Patrocli exequias circa eius sepulcrum raptavit, ut canit Homerus. Antequam vero id contingeret raptatum quoque fuisse circa moenia Troianorum, quod Euripides, (2) Quintus Smyrnaeus, (3) Hyginus, (4) Virgilius, (5) aliique diserte memorant, ex eodem Homero colligit vir illustris Laurentius Begerus. (6) Id quoque confirmat haec insignis Gemma, in qua cernitur Achilles bigam non moderans solum, verum etiam pugnans in curru, hastamque intorquens, ad mentem eiusdem Homeri, apud quem ita Achivos adloquitur: (7)

Εἰ δ' ἄγετ' ἀμφὶ πόλιν σὺν τεύχεσι πειρηθῶμεν,
Οφρὰ κέ τι γνῶμεν Τρώων νόον ὅντιν' ἔχουσιν.
Ἡ καταλείψουσιν πόλιν ἄκρην τῆδε πέσοντος,
Ἡ μὲνείν μεμάασιν καὶ Εκτορος ἔκ' ἔτ' ἔοντος.

*Eia agite circa civitatem cum armis experiamur
Vt quid intelligamus Troianorum mentem, quamnam habeant,
An deserant urbem summam, hoc interempto;
An manere velint etiam Hectore non amplius existente.*

Iisdem instructus armis sculptus est in Tabula Iliaca, quam primum edidit, & illustravit eruditissimus Raphaël Fabrettus. At in marmore Aracaelitano nudus est, & gladio minatur; spectante Hectorem e moenibus cum gemitu Priamo patre, qui solus expersus est sine Hecuba uxore; quam etiam eum respexisse, inde-

(1) Ex Homero Iliad. Lib. XXII. v. 5. & v. 131. 147. 272.

326. 336. &c.

(2) In Andromache.

(3) Lib. XIV. v. 132.

(4) Fab. CVI.

(5) Aeneid. Lib. I. 483.

(6) De Bello, & excidio Troiae ex antiq. Tab. Iliaca pag. 33.

(7) Iliad. Lib. XXII. v. 383.

indeque prae doloris magnitudine & comas suas evellisse, & tenue velamen abiecisſe canit idem Homerus. E contra quum inducit trahentem eius cadaver ad naves Graecorum, flagellum ei tribuit, quo equos impellat: (1)

Αμφοτέρων μετόπισθε ποδῶν τέτρηνε τένοντε
Ες σφυρὸν ἐκ πτέρνης, βοέας δ' ἐξήπτεν ἱμάντας.
Εκ δίφροιο δ' ἔδησε· κάρη δ' ἔλκεσθαι ἔασεν.
Ες δίφρον δ' ἀναβὰς ἀνά τε κλυτὰ τεύχε' αἰίρας,
Μάξιζεν ῥ' ἐλάαν· τῷ δ' ἔκ' ἄκοντε πετέσθην.
Τῷ δ' ἦν ἐλκομένοιο κονίσσαλος· ἀμφὶ δὲ χαῖται
Κυάνεαι πῖλναντο, κάρη δ' ἄπαν ἐν κονίῃσι
Κεῖτο, πάρος χαρίεν.

*Amborum pone pedum perforavit nervos
Ad talum usque a calcaneo, bovinaque appendit lora,
Ex curru autem ligavit, caputque trahi sivit:
In currum autem ascendens, supraque inclyta arma elevans
Flagellabat ut impelleret: hi autem non inviti volabant.
Is quum traheretur, oriebatur turbo pulveris, circumque capilli
Flavi terram tangebant, caputque totum in pulveribus
Iacebat, olim gratiosum.*

In vetustis iam editis sculpturis observandum est totum fere corpus Hectoris extra currum agi, quum tamen Homerus solum caput eius tractum fuisse, & in pulvere iacuisse memoret.

ACHILLES A CHIRONE EDOCTVS FIDIBVS CANERE, TAB. XXV.
n. II.
& noscere Heroas, qui digni sint ut praeclara eorum facinorae cithara cantentur. (2) Chiron diademate cinctus est, & citharae iugum quomodo tendendum, fidesque temperandae sint egregium adolescentem Achillem docet, uti huius elegantissimae Gemmae sculptura ostendit. Homerus ita eundem Achillem describit laxato a curis animo cithara se oblectantem, & virorum illustrium gesta canentem: (3)

Τὸν δ' εὖρον φρένα τερπόμενον φόρμιγγι λιγέῃ
Καλῇ, δαιδαλέῃ, ἐπὶ δ' ἀργύρεος ζυγὸς ἦεν,

Τὴν

(1) Iliad. Lib. X. 396.

(2) Ex Statio Lib. I. v. 118.

Labor unus inermi,

Nosse salutiferas dubiis animantibus herbas:

Aut monstrare lyra veteres Heroas alumno.

(3) Iliad. Lib. IX. v. 226.

Τὴν δ' ἄρετ' ἐξ ἐνάρων, πτόλιν Ηετίωνος ὀλέσσας
Τῇ ὅγε θυμὸν ἔτερπεν, αἶδε δ' ἄρα κλέα ἀνδρῶν.

*Hunc autem invenerunt animum oblectantem cithara arguta,
Pulchra, daedalea, superne autem argenteum iugum erat;
Quam ceperat e spoliis, urbe Eetionis eversa:
Hac is animum oblectabat, canebat utique praeclara facinora virorum.*

Praeter musicen alias quoque artes Achillem didicisse ferunt a Chirone, ac praesertim Medicinam; (1) nam Chiron fuit artis medendi peritissimus: praeterea venandi, currendi, iaculandi, equoque utendi arte eo praeceptore maxime excelluisse adfirmant. (2)

TAB. XXV.
n. III.

HECTOR APVD INFEROS MAERENS lugensque fatum, & iuventutem suam exhibetur in hac Gemma perelegantis operis, eodemque habitu corporis uti describitur a Pausania, (3) nimirum sedens, & utraque manu laevum genu premens; tristi admodum facie, depositis armis, nempe clypeo, cuius insigne est Medusa horrida, anguibus crinita, & parazonio, quod e trunco arboris religatum balteo pendet. (4)

T A B V L A XXVI.

ACHILLES IN PROELIVM REVERTENS.

TAB. XXVI.
n. I.

PErrarae huius Gemmae scalptor ACHILLEM e curru proeliantem sculpsit, impellente, ut commodo suo consularet, equos Automedonte auriga eius non ante eum, sed post, consensu eodem curru ut videtur. Adducam Homeri carmina, quae rem omnem perspicue aperiunt:

Ιπ-

(1) Vide Eustathium in Homeri Iliad. Lib. I. n. LXIX. Florent. edit. pag. 96. 97.

(2) Confer Statium Lib. II. v. 381. & 404. Philostratum in Heroicis pag. mihi 704. Plutarchum de Musica; Athenaeum

Deipnosoph. Lib. XIV. Cap. V. & VI.

(3) In Phocicis Cap. XXXI.

(4) Adsimilem Gemmam adfert L. Begerus, atque ita explicat in descripto opere pag. 31.

Ἰππας δ' Ἀυτομέδων τε καὶ Ἀλκιμος ἀμφιέποντες
 Ζεύγνυσαν, ἀμφὶ δὲ καλὰ λέπαδν' ἔσαν· ἐν δὲ χαλινῶς
 Γαμφηλῆς ἔβαλον, κάτα δ' ἠνία τῆναν ὀπίσσω
 Κολλητὸν ποτὶ δίφρον. Ὁ δ' ἄρ' μάλιστα φαεινὸν
 Χεῖρὶ λαβὼν ἀραρυῖαν, ἐφ' ἵπποιιν ἀνόρυσεν
 Ἀυτομέδων, ὀπίσθεν δὲ κορυσσόμενος βῆ Ἀχιλλεύς,
 Τεύχεσι παμφαίνων ὥστ' ἠλέκτωρ ὑπερίων.

*Equos Automedon & Alcimus curantes
 Iunxere, pulchrasque antilenas misere; frena autem in
 Ora iniecerunt, & habenas extenderunt retro
 Compactum ad currum. At scuticam fulgentem
 Manu prebendens aptam, in currum insiluit
 Automedon: retro vero elatus impetu inscendit Achilles,
 Armis resplendens veluti lucidus Sol.*

Achilles hastam e curru proeliaturus intorquet in hostes, quam, quum valde gravis, magna, ac firma esset, nemo alius Achivorum tam bene, ut ipse solebat, tractare poterat. Deest Alcimus, qui certe equos Achillis curavit cum Antomedonte, sed currum cum eo non inscendit.

ACHILLES VULNERATUS tandem concidit obiitque, ^{TAB. XXVI. n. II.} nec fata potuit intervertere, quamvis Thetis eius mater adhuc puerpera, ut eum invulnerabilem efficeret, Stygis aqua totum eius corpus tinxisset praeter talum, quem id faciens apprehendit, qui idcirco mortalis fuisse dicitur. (1) Hector igitur sepulto, quum idem fortissimus Achilles circa moenia Troianorum vagaretur, ac diceret se solum Troiam expugnasse, Apollo iratus, Alexandrum Parin se simulans, talum eius, ut haec Gemma exhibet, sagitta percussit & occidit, quemadmodum ei Hector praedixerat, Homero teste: (2)

————— Σε Πάρις, καὶ Φοῖβος Ἀπόλλων
 Ἐσθλὸν ἔόντ' ὀλέσωσιν ἐνὶ σκαιῇσι πύλῃσιν.

————— *Te Paris, & Phoebus Apollo
 Strenuum existentem perdent in Scaeis portis.*

ACHIL.

(1) Vide Statium Achill. Lib. I. v. 269.

(2) Iliad. Lib. XXII. v. 359.

TAB. XXVI.

n. III.

ACHILLES SEMIANIMIS CADENS. Quum Troiani, incitante Paride, Achillis cadaver rapere vellent, Ajax Telamoni-
nius, & Vlysses ob eximium amorem, quo virum omnium
Graecorum fortissimum prosequerantur, egregiamque virtutis
aemulationem, manus contra hostes conferentes, acerrime illud
tutati sunt, & Troianos vacuos in urbem reverti coegerunt.
De Aiace haec canit Q. Smyrnaeus: (1)

Οἱ δ' ἄμειλ' ἔλκε' ἀνὰ λείαν ἑλκυσσάμενος Αἴας·
Ἀλλὰ τοῦτο περὶ βῆ· πάντας δ' ἄπο δόρατι μακρῷ
ὦθε' ἀπὸ νέκυος.

*Eius curam non posthabuit Ajax Diis aequiparandus,
Quin subito propugnaret. Omnes igitur longa hasta
Reppulit a cadavere.*

Haec quoque memorat de Vlysse. (2)

Ἀγχι δὲ Λαέρταο δαΐφρονος υἱὸς Ἀμύμων
Μάρνατο δυσμενέεσσι, φοβέοντο δὲ μιν μέγα λαοὶ.

*Et prope Laertae prudentis egregia soboles
Cum hostibus pugnabat, & valde eum formidabant Troum agmina.*

In Tabula Iliaca (3) socii milites portant cadaver Achillis, ad quem lugendum in Thetidis obsequium Musae convenere, sicuti cecinit Homerus. (4) Neque alium quam ex Achivis aliquem esse arbitror militem illum, qui cum semianimem sustinet, uti haec praenobilis Gemma exhibet: nam Smyrnaeus, ut vidimus, Aiace, & Vlysses armis cum iam mortuum protulisse, & tutatos esse, non vero in humeris sustulisse narrat. Florentiae iuxta Templum S. Felicitatis, & pontem, qui vetus dicitur, perinsigne opus cum stupore spectatur, nimirum eodem fere modo e marmore sculptus Achilles semianimis, quem miles socius sustinet.

T A-

(1) Lib. III. v. 216.
(2) Ibid. v. 295.

(3) Num. 87.

(4) Odyss. Lib. XXIV. v. 60. & Q. Smyrnaeus Lib. III. v. 592.

T A B V L A XXVII.

V L Y S S I S I M A G O.

VLYSSIS magnanimi, strenui, sapientissimique omnium TAB. XXVII.
 Graecorum viri, cuius consilio capta atque everfa Tro- n. I.
 ia est, effigiem egregio opere expressam continet haec
 insignis Gemma. Chlamyde amictus est, quam rasilis gemma
 subnectit; & pileum praefert capite, quem ei addidit primus
 omnium Nicomachus pictor: (1) quem, quum in usu esset viato-
 ribus, ei praesertim convenire credidit, quod iter quam lon-
 gissimum terra marique emensus, mores hominum multorum &
 urbes vidisset. (2)

RHESVS THRACVM REX A DIOMEDE ET VLYSSE n. IV.
 INTERFECTVS. Complura observatione digna continet hoc
 rarissimum opus, quod DIOMEDIS & VLYSSIS exhibet facinus
 Homeri carminibus celebre, sed, quod sciam, e nullis haecenus
 sculpturis antiquisque monumentis in lucem prolatum. Diome-
 dem cernimus comanti galea instructum, Vlysem vero pileo;
 quem hac de causa, ut cenfeo, ei tribuit artifex, ut facile cum
 heros ille, tum Diomedes eius socius dignosci posset. Nam ali-
 ter apud Homerum armati speculatum proficiscuntur: siquidem
 Diomedi non hastam, sed gladium scutumque dedit Thrasy-
 medes, & galeam taurinam sine cono, & crista, quae *καταί-
 τυξ* vocatur, capiti eius imposuit: Vlyssi vero Meriones dedit
 arcum, pharetram, & ensen, caputque eius munivit galea in-
 trinsecus multis loris, extrinsecus vero multis apri candidis den-
 tibus instructa: sed haec omnia, ut mos est artificum, ac pi-
 ctorum, sculptor non curavit, contentusque fuit heroas hoc no-
 tiori modo expugnantes exhibere. Vtrique hastam duplici cus-
 pide munitam tradidit, quam minaci gestu tractant, expugnantium
 more. Insigne clypei, seu scuti Diomedis est gryphus cervam
 sibi subiiciens, atque opprimens; Vlyssis vero, ni fallor, em-
 blema

I

(1) Vide Plinium Lib. XXXV. Cap. X.

(2) Odyss. Lib. I.

blema est strenuus athleta, ut eius status, motusque corporis indicat, fama virtutis (ut verisimile est) ea tempestate clarus, mihi incognitus. Iacet ad pedes eorum vel somno, vel maerore vel vulneribus oppressus vir barbatus, gerens capite galeam ab iis quibus Graeci utuntur diversam; arma quoque indutus diversa; clypeo puro se protegens, hasta vero desideratur. Hunc esse RHESVM Thracum regem, a Diomede, & Vlysse cum aliis interfectum, ex Homero colligere possumus, qui in Libro X. Iliadis (1) rem omnem aperit; ex quo ea quae in rem nostram faciunt breviter colligam.

Diomedes assumpto socio Vlysse, iussu Agamemnonis regis, optimatumque Achivorum consensu, prima quiete noctis clanculum missus ad castra Troianorum ut exploraret quid ipsi agerent, molirenturque, Doloni occurrerunt, quem Hector ad Achivos speculatum miserat; a quo prodente omnia, quum ordinem eorum qui castra custodiebant rescivissent, cum pluribus aliis tum eundem Dolonem, tum Rhesium Thraciae regem somno oppressum interfecerunt. Is ad Troiam venerat laturus auxilia, clausisque iam portis tentoria locaverat in littore; cuius etiam albos equos iidem Diomedes, & Vlysses subripuere, e quibus Delphico oraculo Troiana fata pendebant, ut si Troianum pabulum gustassent, vel e Xantho Troiae fluvio aquam bibissent, Troia perire non posset. (2) Huius cladis primas partes Diomedi tribuit Homerus, quare primo in conspectu, ut cernitur, sculptus est, atque ad eius pedes Rhesus, vel, si aliter placet, Thrax miles maeret.

Ὡς δὲ λέων μήλοισιν ἀσημάντοισιν ἐπελθὼν
Αἴγεσιν, ἢ οἷεσσι κακὰ φρονέων ἐνορέσῃ.
Ὡς μὲν Ὀρήϊκας ἄνδρας ἐπώχετο Τυδέος υἱός.

*Sicut autem leo pecudibus incustoditis superveniens,
Capris vel ovibus mala machinans irruit:
Sic quidem Thraces viros aggrediebatur Tydei filius.*

Ex Homero rem hoc pacto pingit Virgilius: (3)

Nec

(1) A. versu 250. paene usque ad finem.

(2) Didys Cret. Lib. II. Troiae fata recitantur ab Ovidio Lib. XIII. Metamorph. v. 98. & v. 336. Vide Plautum.

in Bacchid. Aet. IV. Sc. IX. Silium Italicum Lib. XIII.

in principio.

(3) Aeneid. Lib. I. v. 469.

*Nec procul hinc Rhesi niveis tentoria velis
 Agnoscit lacrymans ; primo quae prodita somno
 Tydides multa vastabat caede cruentus :
 Ardentisque avertit equos in castra , priusquam
 Pabula gustassent Troiae Xanthumque bibissent .*

Egregie quoque Ovidius rem omnem ordine narravit . (1) Euripides Rheso Troianorum auxiliatori , cuius nomine tragoediam inscripsit , eiusque gesta narravit , non scutum , ut hic artifex fecit , sed peltam auro insignem , caelatisque figuris nobilem tribuit : quo interfecto Minervae monitu , fingit Terpsicoren Musarum unam eius matrem apparuisse , atque eius cadaver ad sepulturam sustulisse .

AIAX ET TEVCER TELAMONII E NAVI CONTRA ^{TAB. XXVII.} ^{n. V.} HECTOREM PVGNANTES eo fere modo sculpti sunt in hac perrara Gemma , ut in Tabula Iliaca repraesentantur . (2) Quum Hector Achivorum castra invadere coepisset , exorsus a navi Aiacis Telamonii ; hic contra eum e navi pugnans strenue se defendit , & Caletorem Hectoris patrualem , qui ignem navi suae supponere conabatur , percussit ; cuius interitu Hector valde conquestus , hastam in eundem Aiacem iaculatus est , sed Lycophronem Mastoris filium interfecit . Ajax , mortuo socio omnium fidelissimo , maiori impetu congressurus cum Hectore , qui e curru pugnabat , Teucrum Telamonium fratrem suum , Telamonis spuriam prolem , sagittandi arte peritissimum , hortatus est ut Hectorem sagittis conficeret , qui , uti in hac Gemma ab diligenti artifice sculptus est , sub fratris clypeo ex more latens , (3) Clytum sagitta interfecit , non vero Hectorem , ut volebat ; nam Iuppiter eum tali gloria privare voluit . Rem omnem ordine narrat Homerus , (4) cuius carmina non invitus adferrem si paucis haec omnia exponerentur .

I 2

TA-

(1) Metamorphos. Lib. XIII. Fab. I. v. 336. Vide Fabretum in Tabulam Iliadis pag. 345.

(2) Apud Fabretum n. XXVII. pag. 324. & 325. & apud

L. Egerum n. XXIV. pag. 13.

(3) Ex Iliad. Lib. VIII. v. 267.

(4) Lib. XV. v. 436.

T A B V L A XXVIII.

DIOMEDES PALLADIO POTITVS ET VLYSSES
INTER SE LITIGANTES.TAB. XXVIII.
n. I. II. III.

Fatale Palladis simulacrum e caelo delapsum summa religione servatum in arce urbis Troianae, si quando ex ea asportari, & auferri contingeret, exitium eiusdem urbis mox futurum portendi ex Apollinis responso cives accepere. (1) Troiana fata quum Helenus Graecis nuntiaffet, ad Palladium furto auferendum missi sunt DIOMEDES, & VLYSSES, qui conscensa arce, occisisque custodibus, idem, ut credebatur, aeternum imperii pignus sustulere. Quum vero ad naves revertentur, Vlysses primas sibi partes in Palladii ereptione sibi vindicans cum Diomede contendit, eumque occidere voluit; verum Diomedes, splendente tunc forte luna, ensis vibrari lucem quum vidisset, stricto gladio Vlysssem a caede absterruit. (2) Exhibet igitur haec Gemma, & aliae duae, quae in hac Tabula expressae sunt, Diomedem quadratae basi, e qua pendet encarpus, insidentem; dextera gladium stringentem, sinistra vero tenentem Palladium, quod cum sacrum esset, velatis manibus adhuc cruentis caede custodum eius templi, veste sua, quae ex humero defluit, tenet, atque Vlyssi ostendit; primasque sibi partes in eius subreptione sibi quodammodo tribuere videtur: quam quidem gloriam vetusta e marmore anaglypha, & gemmarum aposphragismata, quae etiam praestantium artificum nomina praefereunt, nimirum Dioscoridis, Felicis, Polycleti, & Solonis, (3) Diomedi, non Vlyssi tribuunt; quibus addi quoque potest scriptorum auctoritas, Pausaniae, (4) Cononis apud Photium, (5) Euripidis, (6) & Q. Smyrnaei, (7) qui Vlysssem Diomedis dumtaxat

(1) Vide Servium in Virgilium Aeneid. Lib. II. v. 165. Ovid. Metamor. Lib. XIII. v. 330. Plautum in Bacchide Act. IV. Sc. X. v. 29. Callimachum in hymnum in Palladem, in quem confer Spanhemium in Observationibus pag. 573. 574.
(2) Ex Conone in Narrationibus apud Photium Cod. 186. Cap. 34. pag. 442. ex rec. Schotti.

(3) Vide apud C. V. Philippum de Stofch Tab. XXIX. XXXV. LIV. & LXI.

(4) In Atticis Cap. XXII.

(5) Loco supracitato.

(6) In Rhed. v. 501.

(7) Lib. X. v. 330.

taxat comitem faciunt; quamvis Plinius (1) in descriptione emblematis cuiusdam phialae, quam ex argento caelavit Pytheas, primum nominet Vlyfsem, deinde Diomedem; & Ovidius (2) communem cum Tydide laudem in eum derivet, quam etiam Virgilius parem utrique tribuit. (3) Notandum vero est ad pedes tum Diomedis, tum Vlyffis statui cadaver vel sacerdotis templi Minervae, vel alicuius viri ex his qui arcem custodiebant, ut canit Virgilius:

*Impius ex quo
Tydides, sed enim scelerumque inventor Vlyffes
Fatale aggressi sacrato avellere templo
Palladium, caesis summae custodibus arcis,
Corripuere sacram effigiem, manibusque cruentis
Virgineas ausi divinae contingere vittas.*

Vlyffes eo gestu expressus litigans cum Diomede, cadaver eius viri, quem occiderat, brachio manuque inferius protensa indicat, & dextero pede insistit columnae cui signum superpositum est. Inter mea Cimelia exstat eëtypum Gemmae, quae, ni mea me fallit opinio, periit, fuitque olim penes Petrum Andream Andreinium eximium virum, quod omnino simile est Sardae, quam ex Arundelliana Daëtyliotheca Londinensi profert V. C. Philippus De Stosch Tab. XXXV. in quo Diomedes cum Vlyffe sculptus est, nomenque artificis inscriptum est in extimo latere basis cui insidet Diomedes, hoc modo. ΦΗΛΙΞ ΕΠΟΙΕΙ. *Felix faciebat*; quum e contra in Sarda Arundelliana circa inferiorem oram haec inscriptio incisa sit ΚΑΛΠΟΥΡΝΙΟΥ ΣΕΒΕΡΟΥ ΦΗΛΙΞ ΕΠΟΙΕΙ. *Calpurnii Severi Felix faciebat*; quare hinc facile argui potest quod idem sculptor Felix fuerit Calpurnii Severi vel libertus, vel discipulus, vel filius, qui duo opera eodem emblemate exornata, sed diversa nominis inscriptione evulgarit.

Magno impetu concurrentes Diomedem, & Vlyfsem ad diripiendum Palladium inspice in praecedenti Tab. XXVII. n. II. & III. iacente ad pedes utriusque cadavere alicuius viri e custodibus arcis, vel sacerdote templi in quo sacratum illud pignus reconditum fuerat. Falluntur Leonardus Augustinius, & Eques

Maf-

(1) Lib. XXXIII. Cap. XII.

(2) Metamorph. Lib. XIII. v. 336, & 350.

(3) Aeneid. Lib. II. v. 165. in quem locum vide enarrationem, quam Servius adfert.

Maffei, qui in Gemmis, quas proferunt (1) adsimili aposphragismate insculptas, pro Diomede, & Vlyffe fanaticos Deae Bellonae vel sacerdotes vel ministros expressos putant; & ex Vlyffis manu, qua iacens cadaver indicat, lustralem aquam effluere, qua se sacerdos ille vel minister Bellonarius perfundat plane dormitantes adfirmant.

T A B V L A XXIX.

DIOMEDIS ET GLAVCI CONGRESSVS FIDESQVE.

TAB. XXIX.
n. I.

Virorum doctorum si accedat iudicium, non invitus credam in hoc antiquae caelaturae opere exhiberi congressum fidemque DIOMEDIS & GLAVCI, quam exponit Homerus in Libro VI. Iliadis. (2) Galeae praealto cono insignes sunt, nec dedecent hos milites; quorum alter natione Graecus est, alter vero Lycius. In Tabula Iliaca frequenter cum Graeci tum Troiani milites aliarumque nationum, qui auxilium eis tulere, adsimili galea ornantur. Id etiam ut credam facit hasta, quae iuxta Diomedem humi fixa videtur; quamquam deficiente opere antiquo in inferiori parte, pro certo id adfirmari minime possit; facile tamen observantibus humi defixa apparet, quum neque Diomedes, neque Glaucus eam sustineat: hanc vero humi defixisse Diomedem antequam Glaucos fidem daret acciperetque, narrat Homerus.

Igitur Diomedes cum Glaucos e curru pugnaturus, egregiam admiratus eius virtutem animique alacritatem, scire antea ab eo cupiit quis nam esset: qui quum se Glaucum Hippolochi filium esse dixisset, memorato avito hospitio pugnam detrectavit; statimque ambo e curru desilientes, mutatis invicem armis, dataque fide se numquam in bello deinceps offensuros, amicitiam instaurarunt; tanti apud antiquos valuit hospitii ius, quod etiam inter hostes habitum est sanctissimum. (3) Huius operis

(1) In Parte II. Gemm. Figur. Tab. LXXVIII. LXXIX. & LXXX.

(2) A versu 118. ad v. 246.

(3) Vide Bened. Averanii Dissertat. XII. in Euripidem.

ris artifex mutuo affectu se se complectentes expressit hos heroes; quod officium frequens inter amicos, atque inter eos qui hospites omni benevolentiae, & humanitatis significatione excipiunt. Homerus manus sibi mutuo prehendisse, fidemque dedisse ita testatur:

Τεύχεα δ' ἀλλήλοισ ἐπαμείψομεν, ὄφρα καὶ οἷδε
Γνώσιν ὅτι ξῆνοι πατρώιοι εὐχόμεθ' εἶναι.
Ὡς ἄρα φωνήσαντε, καθ' ἵππων αἶζαντε
Χεῖράς τ' ἀλλήλων λαβέτω, καὶ πιστώσαντο.

*Arma autem inter nos permutemus, ut & hi
Cognoscant nos gloriari paternos esse hospites.
Sic utrique locuti de curru desilientes
Manus mutuo prebenderunt, & fidem dederunt.*

In Tabula Iliaca, quam profert Fabrettus numero LVII. (1) duo se invicem amplexantes sculpti sunt; an vero quum sint his fere similes, Diomedes, & Glaucus esse possint, videant viri docti. Fabrettus hos Achillem & Hectorem statuit; quod adfirmare non audet Begerus, (2) quum hi hostiliter concurrisse memorantur; sed repraesentari putat Apollinem humana specie Hectorem periculo subducentem.

NESTOR PHIALA DONATVS AB ACHILLE. Tres cer-^{TAB. XXIX.}
nimus Graecos milites ante columnam stantes, quorum unus vas^{n. II, III.}
pulchrum accipere, vel humi ponere videtur. Achilles, ni fallor, hic est, qui constructo rogo in quo corpus Patrocli omnium amicorum suavissimi, iuvenisque praestantissimi, quem Hector occiderat, cremaret, sepulcrum ei erexit, quod columella illa designat, cui etiam, ut in altera Gemma cernitur, sphinges impositae sunt, quae statui solebant in defunctorum monumentis, atque in eius honorem bigarum decursionem, & funebres ludos instituit; ac postmodum distributis ordine praemiis, quae victoribus proposuerat, quintum quod supererat, nimirum phialam Nestori Pyliorum regi dono dedit, quae Patrocli exequiarum perenne esset monumentum. Nestor gravis annis ille est, qui adstat ante ipsum Achillem, cana barba verendus, clypeo, hasta, & gladio

(1) Pag. 330.

(2) Num. XXXV. pag. 27. & 28.

dio armatus . Homeri carmina adducam , quae has Gemmas mirifice illustrant , summamque iisdem conferunt raritatem : (1)

Πέμπτον δ' ὑπελείπετ' ἄεθλον ,
 Ἀμφίθετος φιάλη , τῷ Νέστορι δῶκεν Ἀχιλλεὺς
 Ἀργείων ἀν' ἀγῶνα φέρων · καὶ ἔειπε παραστάς .
 Τῇ νῦν , καὶ σοὶ τῷ γέρον κειμήλιον ἔστω
 Πατρόκλοιο τάφῳ μνήμ' ἔμμεναι · ὃ γὰρ ἔτ' αὐτὸν
 Οὔφει ἐν Ἀργείοισι · δίδωμι δέ τοι τό δ' ἄεθλον
 Αὐτῶς · ὃ γὰρ πύξ γε μαχήσεαι , ὃδὲ παλαίσεις ,
 Οὐδὲ τ' ἀκοντιστὸν ἐνδύσεαι ὃδὲ πόδεσσι
 Θεύσεαι , ἴδῃ γὰρ χαλεπὸν κάτα γῆρας ἐπέγαι .

Quintum vero supererat praemium
 Vtrimque sedem habens phiala , quam Nestori dedit Achilles
 Graecorum pro agone ferens , & dixit adstans ;
 Cape nunc , etiam tibi hoc , senex ; munus esto
 Patrocli sepulturae monumentum ut sit ; non enim amplius ipsum
 Videbis inter Graecos : do autem tibi hoc praemium
 Gratis : non enim pugnis certabis , neque luctabis ,
 Neque iaculandi certamen adgredieris , neque pedibus
 Curres , iam enim te gravis senectus urget .

Alter vero e Graecis unus , qui adstat prope Nestorem , ex his forte est , qui in bigarum decursione certarunt , atque , ut auguror , Antilochus eiusdem Nestoris filius , cui praemium secundo ordine propositum contigit , equa nimirum indomita sex annos aetatis , utrumque gravem ferens .

TA-

(1) Iliad. Lib. XXIII. vers. 615.

T A B V L A XXX.

PRIAMVS CADAVER HECTORIS AB
ACHILLE REDIMENS.

Magnitudine, atque opificio valde insignem fuisse arbitror TAB. XXX.
n. I.
hunc Iaspidem Chalcedonium anaglypho opere exscal-
ptum, temporis iniuria misere nunc fractum mancum-
que; in quo ex multis imaginibus, quas praeferebat, sola
PRIAMI Regis Troiae superfuit. Maerentium more humi se-
det, sinistro brachio caput suffulciens, supplicemque dexteram
extendens; eo fere modo ut in Tabula Iliaca n. LXXIII apud
Fabretum sculptus est (1) Achillem obsecrans, ut accipiat pre-
tiosa munera, quae adtulerat, & Hectoris filii sui corpus red-
dat. In hoc igitur nobilissimo, ut dicimus, Cameo, praeter
eundem Priamum, sculptum fuisse crediderim Achillem in ta-
bernaculo, & cum eo, ut narrat Homerus in Libro XXIII. ad-
stantes socios Automedontem, & Alcimum. Sculptorem huius
operis fateor aliqua licentia usum, quam etiam in platte Tabu-
lae Iliacae adnotavit Fabretus, quod Priamum humi sedentem
fecerit, id enim non liquet ex Homero; (2) quin imo Priamus
negat se umquam fessurum eo in loco ubi filius suus insepul-
tus, & inhonoratus iacet. (3) Sed venia danda est sculptori,
qui eo modo supplicem maerentemque Priamum expressit, ut hi
solent qui dolore maximo ac vehementissimo perculsi sunt, nem-
pe in terra sedentem; quod etiam a maestissimo Iobo, Davide,
ceterisque animi aegritudine oppressis factum fuisse memorant di-
vinæ Litterae.

Priamus non fecus ac Paris supra exhibitus, Phrygio pileo
& amictu indutus est. Eius imaginem ab Actione sculptam ex
antiqua Gemma protulit ex sua Daetyliotheca V. C. Philippus
De Stosch Tab. III. quam vide.

AENEAS PATRIA PROFVGVS etfi ob egregiam fortitu- n. II. III.
K dinem

(1) Quem vide pag. 341. & L. Begerum n. XLIV. pag. 36.
(2) Lib. XXIII. Iliad.

(3) Histor. Var. Lib. III. Cap. XXII. Vide Bened. Ave-
ranium Dissert. XIV. in Livium.

dinem, ac prudentiam, ceterasque animi dotes, quae divinis laudibus in caelum ab Homero feruntur, (1) valde commendatur, pietate tamen maxime fuit insignis. (2) Nam relictis omnibus, quae sibi ducebat carissima, pretiosis vestibus, auro, gemmis, vasis argenteis, solos Deos Penates, quorum tutelae Troia commendata fuerat, eorumque sacra secum auferre, ANCHISEM patrem senio confectum suis humeris comportare, atque ASCANIVM filium manu trahere maluit; (3) & quidem ardente patria incendio, inter tot pericula, inter medios hostes, in tempesta nocte, quam indicat sculpta luna silens, comitante Creusa uxore, quae in his Gemmis expressa non est, visitur tamen in Tabula Iliaca; in qua omnes tecto capite abscedunt. In Medicea Gemma Anchises, sacerdotum more, capite pallio velato Penates Deos in larario inclusos defert; in altera vero ex Museo Victorio, Anchises aperto capite, nudaque superiori parte corporis, non secus ac Iuppiter, Penates Deos cistula reconditos, quae mysticam Bacchi, in Tabula vero Iliaca rotundam aediculam imitatur, asportat; solusque Ascanius pileo Phrygio operto capite incedit, pedum incurvum tenens. Penates Dii primum lignei, postmodum vigente luxu e pretioso metallo fuerunt. Tibullus: (4)

*Tunc melius tenuere fidem, quum paupere cultu
Stabat in exigua ligneus aede Deus.*

Aeneas chlamyde amictus est, quum tamen Virgilius leonis pelle se contexisse memoret: (5)

*————— Latos humeros subiectaque colla
Veste super, fulvique insternor pelle leonis,
Succedoque oneri. Dextrae se parvus Iulus
Implicuit, sequiturque patrem non passibus aequis:
Pone subit coniux. —————*

Ad maiora rerum initia natus Aeneas ducentibus fati, gentis Romanae universis gentibus imperaturae auctor, & conditor fuit, ut narrat Livius. (6)

TA-

(1) Iliad. Lib. XI. v. 58. Lib. XVII. v. 523. Lib. XIX. v. 159.

(2) Virgilius Aeneid. Lib. I. v. 10.

(3) Vide Aelianum Histor. Var. Lib. III. Cap. XXII.

(4) Lib. I. Eleg. XI. v. 19.

(5) Aeneid. Lib. II. v. 721.

(6) Libro I.

T A B V L A XXXI.

THEANO ANTENORIS VXOR DOLENS
PALLADII TRADITIONEM.

EXimum fane, sed, ut alibi dixi, (1) explicatu valde difficile est hoc Cameum, quod virorum doctorum declarationem libentius amplexurus in lucem iterum mitto. Si coniecturis indulgere liceat, crederem ab egregio artifice in femina sedente, quae sinistra Palladium, Palladis videlicet galeatae simulacrum tricubitale e caelo lapsum, fatale Ilii pignus tenet, dextera inversam quassamque facem, maeroris indicium, THEANONEM Antenoris uxorem repraesentatam esse; cui, ut Homerus, (2) Stesichorus, & Euphormio tradidere, utpote Palladis sacerdoti, Palladium custodiendum traditum fuerat. Respicit post se virum suum ANTENOREM sedis suae columnae innixum, lacrymantem, sinistra mento supposita cogitabundum, ac dubium, ut videtur, tradendum sit nec ne Palladium Diomedes, vel potius Vlyssi, quem, ut narrat Homerus, hospitio apud se excepit. (3) Vlysses sedet in scopulo, & hastam tenet, quem, ut diximus, praecipuum Palladii raptorem plures auctores faciunt, eosque, blando vultu intuetur. Visitur etiam alia figura revincto vitta brevi capillo, veste pariter e sinistro brachio in tergum reiecto, ventilante; quae, ut auguror, aliquem filium Antenoris refert, vel Glaucum, vel Eurymachum; vel si femina sit, ut nonnullis videtur, Crinonem, quos memorat Pausanias; (4) eo vultu gestuque expressos quo adversis casibus perculsi esse solent. Conspicuum est in medio Templum, in quo fatale Palladium servabatur.

CASSANDRA AB AIACE VIOLATA. Ilio capto, quae calamitas in urbium direptione matronis virginibusque accidere solet, CASSANDRAM Priami Regis filiam, Phoebi vatem, Mi-

K 2

ner-

(1) In Par. I. Inscriptionum antiquarum Etruriae Urbium. Tab. XIII. pag. LXXV.

(2) Iliad. Lib. VI. Vide Panvinium de Civitat. Rom. pag.

mihi 401. aliosque apud Pitiscum in voce *Palladium*.

(3) Iliad. Lib. III. v. 104.

(4) In Phocicis Cap. XXVII.

nervae sacerdotem , intactam virginem , ΑΙΑΧ Locrus , Oilei filius , perdit eam amans , temerarius atque sacrilegus , in templo eiusdem Deae , & ut aliqui volunt , in genua procumbentem ante eius aram , quod etiam declarat pereximia haec Gemma Medicea , stupro violavit . Cassandra passis crinibus , sublata dextera palma , sinistra aram Palladis tenens , contumeliae sibi inlatae vindictam a Pallade exposcere videtur . Ajax vero patrato scelere furiis captus fugit . Segmentum Tabulae Iliacae ⁽¹⁾ a Templo ab Aiace abreptam docet , idque cum Virgilio : ⁽²⁾

*Ecce trahebatur passis Priameia virgo
Crinibus a templo Cassandra adytisque Minervae ,
Ad caelum tendens ardentia lumina frustra :
Lumina : nam teneras arcebant vincula palmas .*

Altera Gemma e Museo Victorio , quae exhibet Cassandram in ara eiusdem Minervae sedentem , eiusque simulacrum manibus complectentem , a Palladio eam ab Aiace abreptam adumbrat ; neque enim passos crines , sed collectos habet , adeoque adhuc integra est , neque vim passa : quod colligo ex Pausania , ⁽³⁾ qui Polygnotti depictas fabulas ad mentem Homeri describens , Cassandram expressam fuisse adfirmat humi sedentem , Palladium complexam . En eius verba : Αἴας δὲ ὁ Οἴλεως ἔχων ἀσπίδα βωμῷ προσέστηκεν ὀμνύμενος ὑπὲρ τοῦ ἐς Κασσάνδραν τολμήματος . ἡ δὲ κάθηται ἡ Κασσάνδρα χαμαὶ , καὶ τὸ ἄγαλμα ἔχει τῆς Ἀθηναῖς , εἶγε δὴ ἀνέτρεψεν ἐκ βάθρων τὸ ξόανον , ὅτε ἀπὸ τῆς ἱερείας αὐτὴν ὁ Αἴας ἀφείλε . *Ajax Oilei cum scuto ad aram accedit , iureiurando confirmans facinus , quod in Cassandram ausurus erat . Sedet ipsa Cassandra humi , Palladium complexa ; quod ipsum e suis sedibus virgo avellit , quum supplicem ab ara Ajax abstraxit .*

T A-

(1) CII & CIII. apud L. Begerum n. LX.
(2) Aeneides Lib. II. v. 403.

(3) In Phocidis Cap. XXVI.

T A B V L A XXXII.

AMAZONVM AD TROIAM PVGNA.
PENTHESILEA AB ACHILLE OCCISA.

HEclore caeso, latura auxilium cum agmine Amazonum Troiam advenit PENTHESILEA regina, Martis, & Otreres filia, quam Achilles adversum se pugnantem interemit, uti exhibet haec Gemma eximii operis. Egregiam eius virtutem ita describit Virgilius: (1)

*Ducit Amazonidum lunatis agmina peltis
Penthesilea furens, mediisque in millibus ardet,
Aurea subnectens exsertae cingula mammae
Bellatrix, audetque viris concurrere virgo.*

Eam in genua lapsam, ac fauciam altera e primis Amazonum, vel potius e feminis Scythis, earundem in bello fociis, nam diverso ab aliis vestium cultu amicta est, (2) cum eodem Achille fortiter pugnans tutatur. Iuxta Achillem posita est columna cum urna cineraria, ac non procul super muro requiescit leo, qui Hectoris sepulcrum extra urbem exstructum designare videtur, cuius insigne fuit leo ad mentem plastae Iliacae Tabulae. (3) & fortassis Amazonum pugna eo loci commissa est cum fortissimis Graecorum. Haec omnia tacuit Homerus, quia facta sunt post Hectoris mortem, sed ea memorant Quintus Smyrnaeus (4) aliique Graeci, & Latini auctores. (5)

T A-

(1) Aeneidos Lib. I. v. 490.

(2) Vide Iustinum Lib. II. Cap. IV.

(3) Vide apud Fabretum n. CX. & apud L. Begerum.

Tab. LXIV. pag. 60. & 61.

(4) Lib. I. v. 609.

(5) Tryphiodorus, Dyctis Lib. III. Iustinus Lib. II. Cap. IV.

T A-

T A B V L A XXXIII.

ACHILLES PENTHESILEAM
MORIENTEM SVSTINENS.TAB. XXXIII.
n. 11. 111.

PENTHESILEAM, ut memorant scriptores, in bello Troiano adversus Graecos magna edentem virtutis exempla, quum Achilles lethali vulnere adfecisset, cadentem, uti hae Gemmae perelegantes ostendunt, pietatis ergo sustinuit; detractaque ex eius capite galea, summam oris dignitatem venustatemque contemplatus, amore captus, vehementer doluit quod eam interemisset, nec sibi matrimonio copulasset. Panaenus hoc, ut arbitror, modo eam pinxit, ut memorat Pausanias. (1) Quintus Smyrnaeus ita delineat: (2)

Αχιλλεὺς ἀλίσστον ἔῳ ἐνετέρετο θυμῷ
Οὐνεκά μιν κατέπεφνε, καὶ οὐκ ἄγε δῖαν ἄκοιτιν
Φθίῳ εἰς εὐπωλον, ἐπεὶ μέγεθος τε καὶ εἶδος
Ἐπλετ' ἀμώμητός τε, καὶ ἀθανάτησιν ὁμοίη.

*Achilles graviter animo suo cruciabatur
Quod eam necasset, nec egregiam uxorem duxisset
In Phthiam equis fecundam, quum statura, & forma
Inculpabilis esset, & Deas aequaret,*

Servius in Virgilium (3) eam honorifice sepultam fuisse ab Achille adfirmat; id vero non constat: nam Therfitem id sibi exprobrantem occidit; quare Troiani sibi redditam prope moenia in edita turri, iuxta Laomedontis ossa eam non sine maerore sepeliere. (4) In altera Gemma ex Dactyliothea Nobilium Victoriorum iuxta Penthesileam cernitur equus; quem artifex hatis apposite adiecit, Amazonas enim equis strenuas appellat Pindarus, (5)

ex

(1) In Eliacis Prior. Cap. XI.
(2) Lib. I. v. 669. & seqq.
(3) Aeneid. Lib. I. v. 491.

(4) Ex eodem Q. Smyrnaeo Lib. I. v. 797. & seqq.
(5) Olymp. Ode VIII. Confer etiam paullo ante citatum Pausaniam in Phocicis Cap. XXXI.

ex equo etiam viriliter pugnare consuevisse, Arrianus (1) equitum ritu armatas prodiisse in bellum refert. Philostratus in Heroicis Myfas feminas laudat quod ex equis pugnarent quemadmodum Amazones. Primas omnium ausas equum conscendere, atque hostes alienis pedibus insequi, & fugere, primasque armis ferreis corpus texisse orator Lysias testatur. (2) Eadem diserte adfirmat Propertius de Penthesilea; (3)

*Ausa ferox ab equo quondam oppugnare sagittis
Moeotis Danaum Penthesilea rates.*

Praeposita est his duabus Gemmis in hac Tabula imago TAB. XXXIII. n. 1. bellatricis Amazonis anaglypho opere antiquissimo scalptra ex Iaspide Chalcedonio. Si eam dixeris Myrinnam Amazonum praestantissimam, cuius meminit Homerus, (4) vel ex iis, quas inclytus Bellerophontes occidit e primis aliquam, ut idem Homerus cecinit, (5) per me licet. Si cui vero videatur imago fortis Menalippes Amazonum reginae, quam Hercules devicit, & pretium arma eius accepit; vel Hippolyten quam Theseus in praemium victoriae obtinuit captivam, & ex eadem in matrimonium accepta genuit Hippolytum; (6) vel ipsam Hippolyten, quam Hercules necavit, atque eius balteum abstulit, non adversabor. Notandi sunt huius Amazonis capilli breves, adeoque tonfi. Arma eius sunt securis, arcus, & pharetra plena sagittis. Securem Amazoniam a Penthesilea inventam fuisse memorat Plinius; (7) quare eius quoque imago esse potest. Hippocrates haec de ipsis scribit: (8) Ἰππάζοντάς τε, καὶ τοξόους, καὶ ἀκοντίζουσι ἀπὸ τῶν ἵππων. Equitantque & arcu utuntur, & ex equo iaculantur. Hasta praeterea persaepe usas Amazonas in bello ostendit erudite Petrus Petrus in Dissertatione de Amazonibus. (9)

T A-

(1) Lib. VII. de Alexandri expeditione.

(2) In oratione in aux. Corinth.

(3) Lib. III. Eleg. XI.

(4) Iliad. Lib. II.

(5) Iliad. Lib. VI.

(6) Vide Iustin. Lib. II. Cap. IV. Apollod. in Biblioth. Lib. I.

(7) Lib. VII. Cap. LVI.

(8) Lib. de Aëre, Locis, Aqu. Vide etiam Lucianum in Dialogo Εἰκόνες, Imagines.

(9) Cap. XXIV. Edit. Lutetiae Paris. anno MDCLXXXV.

T A B V L A XXXIIII.

BELLEROPHON CHIMAERAM
INTERFICIENS.T. XXXIIII.
n. I.

BELLEROPHONTEM Glauci filium, PEGASO alato equo
vestum, quem Deorum munere acceperat, CHIMAERAM
primum occidisse, deinde Solymos, & Amazonas de-
bellasse narrat Homerus. (1) Causae adeo notae sunt ex eodem
Homero, Hygino, (2) Apollodoro, (3) atque ex aliis, ut expli-
catione minime indigeant. Chimaera, ut fabulantur, Typho-
nis, & Echidnae filia, seu Cheldriae, ut vult Servius, mon-
strum fuit horrendum ac ferocissimum, velox pedibus, robustum
ac triceps, nempe ore leo, postremis partibus draco, media
capra; (4) quae omnia quid designent fufius explicat Natalis Co-
mes. (5) Bellerophon in hac Gemma elegantissima sculptus, Chi-
maeram non sagittis, ut tradit Pindarus, (6) & Apollodorus, (7)
sed hasta conficit; quae, ut narrat Theopompus, (8) quum
plumbum haberet in summa parte collocatum, igne colliquefa-
ctum infixio mucrone in ore Chimaerae, in eius ventrem de-
fluxit, combustisque intestinis eam morte adfecit. Galea arma-
tum habet caput. De eo haec Pindarus cecinit: (9) *Ἀναβὰς δ' εὐ-
θὺς ἐνόπλια χαλκωθεὶς ἔπαιξε. Statim ac vero equum conscendit, ae-
ratus lufit saltationem enoplion.*

n. II.

BELLEROPHON CAELVM CONSCENDENS. Rerum ge-
starum gloria, & felicitate nimium elatus Bellerophon, quale
plerumque ingenium mortalium esse solet, in caelum quoque
ascendere super equo Pegaso voluit; sed ex eo ab Iove temeri-
tatis vindice praeceps in terram deturbatus, in Aleiam Ciliciae
planitiem cecidit, caecusque factus, quo ad vixit per eam pla-
nitiem infelicitate erravit. (10)

PER-

(1) Iliadis Lib. VI.

(2) Fab. LVII.

(3) Biblioth. Lib. II.

(4) Vide Hesiodum in Theog. Servium in Virgilium Aeneid.
Lib. VI. v. 288.

(5) Mytholog. Lib. IX. Cap. III. & IV.

(6) Olymp. Ode XIII.

(7) Ibidem.

(8) Rerum Philippicarum.

(9) Ibid. Olymp. Ode XIII.

(10) Vide Pausaniam in Corinthiacis Cap. IV. & eundem.
Natal. Comitem ibidem.

PERSEVS CVM MEDVSAE CAPITE, quod Mercurii au-^{T. XXXIII.}
xilio, & Minervae potissimum ductu obtruncavit, ut narrat Lu-^{n. III. IV. V.}
cianus, qui rem omnem egregie pingit, (1) hisque verbis bre-
viter exprimit Apollodorus: (2) *Ἀπεστρεμμένος, καὶ βλέπων εἰς ἀσπίδα χαλκῷ, δι' ἧς τὴν εἰκόνα τῆς Γοργόνης ἔβλεπεν: Aversus, oculis in aereum clypeum defixis, per quem ipsam Gorgonis imaginem respiciebat; quemadmodum prae ceteris Gemma relata numero III. optime refert, quae diligentissimi sculptoris opus est eximium. Minervae sigillum honoris causa praealtae arulae pancarpo coronatae impositum est: nam haec Dea, ut alibi diximus, Medusae maxime infensa, eius manus in hac capitis amputatione direxisse fertur. Mercurius eidem Perseo arma dedit, harpen, talaria pedibus, & galeam, qua invisibilis aliis omnia pervideret. Resecto Medusae capite Pegasus alatum equum ex eius sanguine repente profiluisse tradunt. Chlamyde ornatus cernitur, uti etiam exhibetur in patera Etrusca; (3) in qua eadem Minerva adstante Perseo hasta confodit Medusae caput.*

T A B V L A XXXV.

MINOTAVRVS LABYRINTHO CONCLUSVS.

Singularis est haec Gemma e Daetyliotheca Strozia deprom-^{TAB. XXXV.}
pta, magnoque opificio commendabilis, in qua sculptus
est MINOTAVRVS tauri concubitu, ut ferunt, a Pasiphae
procreatus; quem labyrintho inextricabili multarum viarum am-
bage conclusum THESEVS adiit, liberatisque Atheniensibus suis
ab saevissimo vectigali, qui quotannis ob Androgei mortem se-
ptem liberos ad eum mittebant ut epularetur, occidit, evasitque
feliciter e labyrintho monitu, ac ductu Ariadnae eius sororis, Mi-
nois Cretensium regis filiae. (4) Hanc fabulam egregio artificio
pingit Catullus, quem videre operae pretium est. (5)

L

IVPPI-

(1) In Dialog. Deorum Marin. Tritonis, & Nereidum To-
mo II. pag. 61.
(2) Biblioth. Lib. II.

(3) In Opere Dempsteriano Tom. I. Tab. V. pag. 78.
(4) Vide Hygini Fab. XL. XLI. XLII.
(5) In Nuptiis Pelei, & Thetidos v. 73.

TAB. XXXV.
n. II.

IVPPITER PORPHYRIONEM FVLMINANS. Fuit hic omnium gigantum facile princeps; quare regio diademate coronatus est: terribili plane vultu, promisso capillo, proluxa barba, anguineis pedibus ad terrorem instructus. (1) Is captus Iunonis amore, aususque cum fociis regnantem Iovem e caelo pel- lere, ab eo ictus est fulmine. Sublato sinistro brachio, ac ma- nu Iovi minari videtur, non secus ac describitur ab Horatio: (2)

*Magnum illa terrorem intulerat Iovi,
Fidens iuventus horrida brachiis,
Fratresque tendentes opaco
Pelion imposuisse Olympo.
Sed quid Typhoeus, & validus Mimas,
Aut quid minaci PORPHYRION statu;
Quid Rhoetus, evulsisque truncis
Enceladus iaculator audax,
Contra sonantem Palladis aegida
Possent ruentes? —————*

n. III.

HERCVLES HALCYONEVM INTERIMENS. Hic quo- que gigantum omnium, qui vel in Phlegraeis campis, vel ad Pellenen habitabant, atque in caelum saxa, & accensas arbores iaculabantur, fortissimus fuit; qui ab Hercule aenea clava, ut haec eximia Gemma docet, vel ut alii volunt, sagittis per- cussus occubuit. (3) Herculem, Palladis consilio, socium in ea pugna sibi accersivit Iuppiter; fuit enim inter Deos rumor gi- gantum posse occidi neminem, nisi mortalium quispiam in so- cietatem advocaretur. (4) Audiendus rursus Horatius: (5)

*Nec saevos Lapithas, & nimium mero
Hyleum, domitosque Herculeae manu
Telluris iuvenes: unde periculum
Fulgens contremuit domus
Saturni veteris. —————*

n. IV.

CADMVS INTERFICIENS SERPENTEM Martis filium,
Ca-

(1) Vide Apollodorum in Biblioth. Lib. I.
(2) Carmin. Lib. III. Od. IV.
(3) Vide Apollodorum Lib. I. Biblioth.

(4) Hanc fabulam interpretatur Macrobius Saturnal. Lib. I. Cap. XX.
(5) Carm. Lib. II. Ode XII.

Castalii fontis custodem, ad quem Europam sororem quaerens accesserat hausturus aquam, ut inferius indicat hydria proiecta; cuius dentes monstrante Minerva sparsit, & aravit, e quibus Sparti enati sunt. (1) Fabula clarissime exposita ab Ovidio (2) fusiori explicatione non indiget.

ORITHYA RAPTA A BOREA. Hanc fabulam sculptam TAB. XXXV. n. V. quoque fuisse in arca Cypseli memorat Pausanias. (3)

T A B V L A XXXVI.

HELICAON PUGIONEM DEDICANS.

HELICAON filius fuit Antenoris, quem vulneratum in T. XXXVI. n. L. nocturna pugna Vlysses agnovit, atque e mortis periculo liberavit, ut tradit Lescheus apud Pausaniam. (4) Delphis aereum pugionem suspendit, ut memorat Athenaeus, (5) in quo haec carmina incisa erant:

Θάησαι μ' ἔτεδ' ὃν γὰρ ἐν Ἰλίσ εὐρεῖ πύργῳ,
 Ἦν, ὅτε καλλιόμῳ μαρνάμεθ' ἀμφ' Ἑλένη.
 Καί μ' Ἀντηνορίδης ἐφόρει κρείων Ἑλικάων,
 Νῦν δέ με Λητοῖδου θεῶν ἔχει δάπεδον.

*Me specta, quem spectarunt lata agmina Troiae,
 Cum pro Helena arderent proelia pulchricoma.
 Iam me Antenorides stringebat dux Helicaon,
 At nunc Lutoidae divus habet paries.*

Hunc igitur heroem sculptum arbitror in hac Gemma, quae tum raritate, tum praestantia operis insignis est. Nam ad columnam accedit galea & hasta armatus, & pugionem suspendit dextera manu. De antiquissimo ritu adfigendi, vovendique

L 2

arma

(1) Confer Apollod. Lib. III. Schol. Euripidis ad Phoeniss. v. 5.

(2) Metamorph. Lib. III. Fab. I.

(3) In Eliacis Prior. XIX.

(4) In Phocicis Cap. XXVI.

(5) Deipnosoph. Lib. VI. Cap. IV. n. 117.

arma in templis Deorum , non est hic opportunus agendi locus . (1)

T. XXXVI.
n. II.

NARCISSVS , ut veteres fabulae tradunt , amnis Cephisi , & Nymphae Liriopes filius , venationi maxime deditus fuit : quod ut ostenderet huius Gemmae elegantissimae artifex , pileum venatorium seorsim scopulo , sive antro imminentem sculpsit , quem venatores humero suspensum saepe gerere solebant , ut videmus in antiquis sculpturis veterum Graecorum , Etruscorum , ac Romanorum . (2) Hic forma praestanti praeditus , ut ferunt , venationis labore , atque aestu fatigatus , quum ad fontem devenisset aquam bibiturus , adeo captus est amore imaginis suae , quam in aqua adspexit , ut quum potiundae talis formae nullam sibi spem reliquam esse intelligeret , sui ipsius desiderio paulatim contabuit , Deorumque misericordia in florem suo nomine postea dictum conversus est ; quem florem laeva manu praefert , Diis inferis sacrum , (3) e quorum numero Ceres est , quae cernitur imposita marmoreae columnae , ardentes taedas utraque manu gerens , quibus raptam a Plutone Proserpinam filiam multo labore quaesivit . (4) Chlamydem manibus utrimque diductam explicat Narcissus ; quod etiam ab eo factum notat diligenter Ovidius : (5)

*Dumque dolet , summa vestem diduxit ab ora ,
Nudaque marmoreis percussit pectora palmis .*

n. III.

MELEAGER , quemadmodum a Philostrato pingitur , sculptus est Onychi Mediceo a praestanti artifice , egregio animi robore , viribus totoque corpore vicens . Insigne virtutis suae monumentum , recisum apri caput scopulo impositum indicat ; quem Diana Oeneo eius patri irata , quod eius annua sacra praeteriisset , ad vastandum Calydonium agrum immiserat . (6)

n. IV.

CHRYSSIPPVS Pelopis filius satis laudatus apud veteres Mythologos ob eximiam formae dignitatem , sculptus videtur opere anaglypho pulcherrimo huic Iaspidi Chalcedonio e Medicea Daetyliotheca . Hunc Laius Labdaei filius rapuit Nemeaeis ludis .

(1) Vide Iac. Philippum Thomasinum de Donariis Cap. XIX. & XX.

(2) Vide Epistolam Ez. Spanhemii ad Begerum , & Cl. Senatorem Phil. Bonarrotium in Explicationibus , & Coniecturis additis Dempsteriano Opere §. XXXII. pag. 55.

(3) Plinius Lib. XXI. Cap. XIX.

(4) Vide Pausaniam in Boeoticis Cap. XXXI. Nat. Comitum Mythol. Lib. IX. Cap. XVI. Callistratum in Statuis pag. mihi 869. & Philostratum Icon. Lib. I. pag. 764.

(5) Metamorphos. Lib. III. Fab. V. & VI.

(6) Ex Hygino Fab. CLXXII. & CLXXIV. & Ovidio Metamorph. Lib. VIII. Fab. IV.

ludis. (1) Dextero brachio innititur Herculis Hermeo simulacro. Herculem Nemeaeorum ludorum institutorem fuisse nemo est qui ignoret. Imaginem quoque insignis Athletae hanc esse posse non ibo inficias; nam Hermea illa figilla palaestrae indicium sunt, quam exornabant, atque in ipsis palmae ante oculos certantium inferi solebant.

T A B V L A XXXVII.

IVNO GANYMEDEM DEPERIENS.

Opus longe eximium, atque admirandum Sardonychi bicolore insignis magnitudinis exsculptum exhibeo e Mediceo Thesauro, in quo praecellentissimi artificis ingenium certat cum opificio, & diligentia qua illud absolvit. IVNONEM repraesentari censeo GANYMEDI blandientem clam IOVE, qui scepro innixus post alas aquilae latitat. Ganymedem propter egregiam formam alii ab aquila, alii ab Iove in aquilam converso raptum putant dum in Ida monte Phrygiae venaretur; (2) quare cum pelta ceteroque cultu venatorio sculptus cernitur. Homerus (3) non ab Iove tantum, sed a Diis raptum adfirmat, ut immortalis factus pocula ministraret. Apollonius Rhodius eadem in hunc modum repetit, quae cum hac Gemma conveniunt: (4)

Εὔρε δὲ τόνγ' ἀπάνευθε Διὸς θαλερῇ ἐν ἁλῶνι,
Οὐκ οἶον μετὰ καὶ Γανυμήδεα τὸν ῥά ποτε Ζεὺς
Οὐρανῷ ἐγκατένασεν ἔφεστιον ἀθανάτοισι.

*Hunc Iovis in molli seiunctum repperit aula,
Non solum, simul & Ganymedem; quem tulit olim
Iuppiter in caelum, cum Diis ut transigat aevum.*

Iu-

(1) Vide Hyginum Fab. LXXXV. & CCLXXI. Aelianum Lib. XIII. Cap. V. & Animal. Lib. VI. Athenaeum Lib. XIII. p. 603. Plutarchum Parall. XXXIII.

(2) Virgilius Aeneid. Lib. III. Hyginus Fab. CCLXXI. &

Poët. Astron. II. 16. & 29. Ovidius Lib. X. Metamorph. v. 155.

(3) Iliad. Lib. XX.

(4) Lib. III. Argonauticorum.

Iuno, remota Hebe filia sua a poculorum ministerio, aegre ferens eius loco ab Iove assumptum fuisse Ganymedem adolescentem tantae ac tam eximiae pulchritudinis, ut invidiam & contumeliam coniugi suo faciat, quemadmodum hoc anaglyphum exhibet, omni lenocinio eum amplectitur; qui contempto ministerii sui honore, quod indicat vas ad eius pedes proiectum, silentium admoto ori digito indicit, metuens Iovis iram si id resciat. Artifex perbelle lapidis colores in rem suam accommodavit; aquila nativo colore subravo insignis est, summo artificio expressa.

T A B V L A XXXVIII.

NEPTVNVS ET AMYMONNE.

T. XXXVIII.
n. I.

N EPTVNVS, plausum faciente Tritone, quadriiugo curru per mare vectus cernitur, uti a Virgilio describitur, (1) AMYMONEN Danaï filiam complexu tenens. Haec dum studiosè in silva venaretur, Satyrum iaculo percussit, qui ei vim inferre voluit: verum imploratus ab ea Neptunus praesto adfuit, Satyrum abegit, & ipse cum ea concubuit, quo conceptu natum tradunt Nauplium. (2) Propertii carmina elegantissima adducam: (3)

*Sed non Neptunus tanto crudelis amori,
Neptunus fratri par in amore Iovi.
Testis Amymone, latices cum ferret in arvis
Compressa, & Lernae pulsa tridente palus.*

n. II.

LATONA in lectisternio sedens mihi videtur haec mulier, quae mammam exerit accedenti puerulo praebitura. Insidet fulcro lectisternii avicula, quae forte coturnix est, in quam ferunt eam mutatam fuisse, quum fugeret Iunonem, atque ita Delum appu-

(1) Aeneid. Lib. V. v. 817.

(2) Vide Hyginum Fab. CLXIX.

(3) Lib. II. Eleg. XVIII. v. 45. Vide etiam Pausaniam in Corinthiacis Cap. XXXVII.

appulisse, ibique latentem ea forma Apollinem, & Dianam peperisse; quam insulam postea Ortygiam nominavit. (1) Alii non Latonae, sed Asteriae eius sorori Iovis concubitus fugienti, id contigisse memorant: alii Iovem sub specie coturnicis Latonam compressisse tradunt. (2)

Libentius vero aliam coniecturam amplector, quod non Latona, sed Iuno esse possit, quae Iovis dolo, placata a Pallade, eius suasu Herculi lac praebuit; qui quasi ab ea cognosci nolit, mentito habitu se se offert. (3) Avicula vero, vel vultur, vel accipiter, qui Iunoni sacri sunt, esse potest. (4)

TERRA, ut veteres Mythologi fabulantur, *hominum Divum-que aeterna genitrix* (5) sculpta est in hac Gemma pulcher-
T.XXXVIII.
n. III.
ma; quae, eo prorsus modo uti magna Deum mater Cybele, tympanum terrae symbolum (6) manu praefert, quod Genius accipit: superne vero, quod observatu dignum est, duo Genii eam coronant. Altera manu perinde ac Fortuna copiae cornu gerit, quod ex ea omnia proveniant. In marmoreo anaglypho quod edidi, (7) exstatque in Museo Mediceo, Terra magna parens sculpta est duos pueros gremio fovens, atque alens. Pausanias laudat apud Athenienses templum Terrae *Κουροτρόφου Nutricis puerorum*. (8)

CERES velato capite fellae insidens, atque hastam tenens; cui puerulus offert vas spicis refertum. n. IV.

PANDORA femina vaferrima, eximiae pulchritudinis, quam Iovis iussu Vulcanus ex luto effinxit, cui Minerva animam dedit, ceterique Dii donis omnibus cumularunt, ob idque Pandoram nominarunt; (9) superne nuda, ceteris vero corporis partibus velata, sedens sculpta est: arculam, seu vas aperit & contemplatur, in quo mala omnia continebantur, quibus humanum genus pessumdaret: ita enim Iuppiter ulcisci voluit Promethei facinus, qui ut mentem inderet confectis a se e creta hominibus, sacrum e caelo ignem subduxit, ut eos redderet Diis longe simillimos. (10) n. V.

T A-

(1) Vide Criticos ad Pindari Pyth. p. 185. Callimachum in hymn. in Apoll. v. 59. & in Delum v. 224. atque in hos Observat. Ez. Spanhemii. Nat. Comitum Mythol. Lib. IX. Cap. VI.

(2) Confer citatos auctores.

(3) Pausanias in Boeoticis Cap. XXV.

(4) Aelianus de Animal. Lib. X. Cap. XXII. & Lib. XII. Cap. IV.

(5) Statius Lib. VIII. Thebaid. v. 304.

(6) Ex Varrone Lib. XVI. Rer. Divinar. apud D. Augustinum Lib. VII. de Civit. Dei Cap. XXIV.

(7) In Parte I. Inscr. ant. Etr. Urb. Tab. XIV. pag. LXXVI.

(8) In Atticis Cap. XXII.

(9) Ex Hygino Fab. CXLII.

(10) Lege Aeschylum in Prometheus; Hesiodum Lib. I. Oper. & Dier. Horatium Lib. I. Carm. Ode III.

T A B V L A XXXIX.

THESEVS CENTAVRVM
PROSTERNENS.T. XXXIX.
n. I.

MEmoriae proditum est non Herculem modo, verum etiam THESEVM, qui rerum ab eo gestarum gloriam paene aequavit, magna animi virtute, ac fortitudine CENTAVROS debellasse, atque occidisse. Pausanias narrat Herculem sagittis, (1) Theseum securi eos confecisse. (2) Artifex praestantissimus, qui hoc opus multo ingenio, ac diligentia elaboravit, Theseum iuvenili adhuc aetate florentem exhibere voluit tanto praeditum robore, tantaque animi magnitudine, ut cominus cum Centauro congressus, depositis armis, clava, clypeo, galea, solo virium suarum fretus auxilio, cum, licet strenue reluctantem, debellare, ac prosternere valuerit. Centaurus, quod animadversione dignum est, eodem modo uti Theseus ornatur chlamyde, Heroum more, atque anteriori parte corporis homini omnino similis est, cum anterioribus pedibus humanis, posterioribus vero equinis, ad exemplum eius Centauri, quem Pausanias describit. (3)

n. II.

DAEDALVS, quemadmodum omnes artifices, qui in vetustis monumentis repraesentantur, sedet, alas sibi, & filio componens, ut Minois Cretensium regis supplicium intentantis iram effugerent. Fuit hic artis fabricandi, lignaque, & simulacra Deorum efformandi peritissimus inventor, quam a Minerva didicit. (4) Hanc fabulam inde confictam ferunt, quod Daedalus velis navium, & antennis inventis e Creta in Siciliam quamvelocissime fugerit, atque e manibus insequentis Minois avolarit. (5)

n. III.

ICARVS Daedali filius, aptatis sibi a patre alis, quae in hac perrara Gemma utroque brachio vinculis insertae conspiciun-

(1) In Eliacis Prior Cap. XIX.

(2) Ibidem Cap. X.

(3) In Eliacis Prior. Cap. XIX.

(4) Vitam Daedali exornavit Franc. Iunius, quem vide in

Catalogo Artificum, praecipue Pidorum, Statuariae, Caelatorum, &c. in v. DAEDALVS pag. 61.

(5) Vide Palaephatum in Fabul. narr. & L. Egerum in Spicileg. XI.

ciuntur quum prae iuvenili quadam exultantia sublimius evola-
ret, cera, quae pennas continebat, sole liquefacta, in mare su-
biectum decidit; pater vero qui demissius volabat, & alas inter
volandum subinde humectabat, incolumis pervenit in Siciliam.
Figura iuvenilis flexo genu procumbens ad pedes Icari, eumque,
ut videtur, supplicans, forsitan TALVM sororis Daedali filium re-
praesentat, qui Daedalo praeceptore suo fuit ingeniosior. (1)

IASON sculptus creditur, draconem sopiens, ut arietis au-
reum vellus, fatale regni Colchorum pignus, quod in templo
Martis Phrixus consecraverat, auferre posset. (2)

SPINTHARVS Pentathlos magni nominis forsitan exhibe-
tur; cuius statuam insigni artificio sculpsit Telephanes Phocaeus,
ut narrat Plinius his verbis: (3) *Artifices, qui compositis volumi-
nibus condidere haec, miris laudibus celebrant & Telephanem Pho-
caeum, ignotum alias, quoniam in Thessalia, ubi habitaverat, la-
tuerint opera eius: alioqui suffragiis ipsorum aequatur Polycleto,
Myroni, Pythagorae. Laudant eius Larissam, & SPINTHARVM
PENTATHLON, & Apollinem.* Codex Plinii manuscriptus, om-
nium qui Florentiae sunt, ac fortasse alibi, vetustissimus, qui
servatur in Bibliotheca Marchionum Riccardiorum, habet SPI-
NARVM PENTATHLVM: verum Celeberrimus Ioannes Hardui-
nus restituit SPINTHARVM, (4) proprium viri nomen apud Plu-
tarchum, Pausaniam, & Suidam; nam vox *Spinarum* nihil signi-
ficat. Vtramque ego vocem retinerem, nempe *Spintharum*,
quae forte excidit librariis, ob sequentis vocis similitudinem, &
pro *Spinarum*, legerem *Spinarium*, qui spinas in pedibus infixas
sibi educeret. Ex Pausania (5) constat in Xysto Elidenfi, in quo
athletae se se exercebant, pullulare solitos sentes, quos olim
Hercules Amphitryonis filius ad laborum patientiam quotidianis
exercitationibus se confirmans, evellere consuevit: quare proba-
bile est eiusdem Spinthari Pentathli pedes spinis in certamine
offensos fuisse, statuamque in eius honorem dedicata, sculpta a
Telephane, *Spinarium* cognominatum. Huic Athletae adsimilis
est antiqua statua ex aere exquisitissimi operis, quae hac nostra
aetate spectatur Romae in Capitolio. (6)

M

T A-

(1) Ovidius VIII. Metamorph. v. 241. Seneca Epist. XC.
Hyginus Fab. XXXIX. Vide Servium ad vers. 143. primi
Georgicon.
(2) Ex Hygino Fab. XXIV. XXV. XXVI.
(3) Lib. XXXIV. Cap. VIII.

(4) Tom. II. Histor. Nat. C. Plinii pag. 653. in notis 85.

(5) In Eliacis Prior. Cap. XXIII.

(6) Hanc editam vide Tab. XXIII. inter Statuas, quas
collegit Dominicus Rossius, & Eq. Paulus Alexander Maf-
feius illustravit pag. 23.

T A B V L A XL.

D E V S L V N V S.

TAB. XL.
n. I.

LVNVN DEVM, five Lunam marem, magno in honore a Mesopotamiae populis, praesertim a Carrhenis, atque ab aliis compluribus cultum fuisse, satis superque cognitum est. (1) Aegyptii Deos utroque sexu praeditos esse primi omnium docuere; quam veterem traditionem finitimae gentes postea amplexatae sunt. (2) Luna enascens non eius capiti imposita, ut in pluribus nummismatis cernitur, sed protomae subiecta est. Pileo, ut aiunt, Phrygio, & chlamyde ornatur. Hanc Gemmam egregii artificis opus mihi dono dedit omnium amicorum suavissimus V. C. Franciscus Victorius, Equestris Ordinis Divi Stephani, atque aureo annulo a se inclusam hac epigraphe decoravit ex hymno, qui Orpheo tribuitur, ΘΗΛΥΣ ΤΕ ΚΑΙ ΑΡΣΗΝ. nimirum *Femina Masque*.

n. II.

SATVRNVS senex, non, ut in aliis Gemmis feminudus, caput veste opertum suffulciens, sed toto corpore veste amictus spectatur; laevam manum sublatam, sinistra falcem tenet; quod agrorum, vinearum, arborumque culturae inventor fuerit. (3)

n. III.

VVLCANVS TAEDIFER in hac rarissima atque elegantissima Gemma pileo ornatus, ac tunica succinctus, non secus ac in antiquis numismatis, & e marmore anaglyphis sculpturis exhibetur; (4) quo, ut arbitror, expeditior sit ad opera fabrilis suae artis conficienda: nam Deorum, multorumque Heroum arma fabricasse veteres prodidere. Dextera manu, quemadmodum ab Homero describitur, (5) gravem malleum, laeva vero non forcipem, quae ad eius pedes posita est, sed ardentem taedam, seu facem praefert. Taeda ei tribuitur non ea tantum de causa, quod ignem, ut aliqui tradunt, invenerit; (6) quare

(1) Tertullianus in Apologetico. Vide Vaillantium in Nummis Coloniae.

(2) Athenaeus Lib. XV. Euripides in Troad.

(3) Vide Macrobius Saturnal. Lib. I. Cap. VII. & VIII. & Tibullus Lib. I. Eleg. III.

(4) Vide Fabretum de Columna Traiani Cap. III. pag. 71. 73. & 82.

(5) Iliadis Lib. Σ.

(6) Tzetzes in Histor. 335. In hymno in laudem Vulcani, qui Orpheo tribuitur.

quare *ignipotens* a Virgilio dicitur ; (1) verum etiam quia in nuptiis adferre facem foleret , uti ex Euripide liquet :

Ηφαιστε δαδσχεῖς μὲν ἐν γάμοις βροτῶν .

In nuptiis mortalium Vulcane fers faces .

Praeterea Athenis , ut constat ex Sophoclis enarratore , in Academia cum Prometheo , & Pallade communis ei ara fuit , atque cum iisdem instituta in honorem eius certamina *Lampadoforia* ; in quibus iuvenes accensis ab eadem ara lampadibus per urbem decurrebant , summoque studio conabantur easdem accensas ad metam deferre : quod si cui lampas exstincta fuisset is victoriam succedenti concedebat , atque inhonoratus a cursu cessabat . Si quis vero cum accensa lampade fuisset a sequente superatus , lege certaminum tenebatur sequenti accensam lampadem tradere ; quod si nulli ardentem praeferre contigisset , palma in medio relinquebatur . (2) Horum certaminum meminit Herodotus , eademque Pausanias describit , nulla tamen mentione facta Vulcani , sed tantum Promethei . (3)

MERCURIUS in Gemma IV. VIALIS exhibetur , in V. TAB. XL. n. IV. V. vero INFERUS in scopulo sedens , de quo satis superque in altero Volumine diximus .

T A B V L A XLI.

T Y P H O N .

EGregius artifex huius perrarae Gemmae , in qua TYPHON TAB. XLI. n. I. Terrae , ac Tartari sive Erebi filius , (4) ut docet Hesiodus , truci , atque horrido vultu , horrentibusque capillis sculptus cernitur , illorum sententiam secutus est , qui Typhonem

M 2

nil

(1) Aeneidos Lib. VIII. v. 423.

(2) Plura de his certaminibus erudite Nat. Comes Mythol. Lib. II. Cap. VI. & Lib. IV. Cap. VI.

(3) In Atticis Cap. XXX.

(4) In Theogonia . Vide etiam Hyginum Fab. CLII. & Nat. Comitem Mythol. Lib. VI. Cap. XXII.

nil aliud esse crediderunt quam vim ventorum non subterraneorum modo, sed etiam e sublimi loco spirantium; qui orientem, & occidentem plagam manibus pertingeret. Velum inflatum vento, quod eius caput ambit, id satis perspicue indicare videtur.

TAB. XLI.

n. II.

ARIADNE Minois regis Cretae, & Pasiphaës filia, domus paternae immemor, Theseo interfectori Minotauri fratris sui exitum Labyrinthi monstravit, ut eius coniugio potiretur. Verum Theseus fidei proditor, eam in insula Naxo dormientem reliquit; quam Liber pater amans, inde sibi in coniugem abduxit. Sculpta est multo artificio, solutis crinibus maerens, qualis describitur a Catullo. (1) Augustinius, & Maffei perperam, ut videtur, Cleopatrae imaginem censuere. (2)

n. III.

VENVS ANADYOMENE e mari exiens, e capillis aquam exprimit; (3) cui famulantur Cupidines, quorum unus duas armillas brachiorum ornamenta offert, alter vero vas unguentarium.

T A B V L A X L I I .

H O R V S .

TAB. XLII.

n. I.

Agyptii orientem solem exprimere volentes, HORVM puerum ita depinxere, ut docet Plutarchus. (4) Lotum gerit capite, eique frequenter insidet; quia Solem nasci, & ali ex humore, atque exhalationibus putarunt. (5)

n. II.

AMOR BIBAX. Perelegans haec Gemma est, in qua sculptus Amor vinum e cornu exhauriens, & ardentem faculam ferens. Amor ignis est, atque igni comparatur. (6) Vinum quoque cum igne mirifice convenit, ita enim apud Athenaeum Lib. II. Cap. II. canit Cyrenaeus poeta: Οἶνος τῷ πυρὶ ἴσον ἔχει μένος: *Est eadem vini, ac ignis vis.*

n. III.

ARATOR iunctis bubus aratro adunco circumagens fulcum, Colo-

(1) Carm. LXIII.

(2) Gemm. ant. fig. Par. I. Tab. LXXVI. pag. 88.

(3) V. Aufonii Epigr. CIV. Antholog. Lib. IV. Cap. XII. n. 26.

(4) Lib. de Iside, & Osiride.

(5) Ex eodem Plutarcho. V. Cuperum in Harpocrate pag. 4.

(6) Vide Antholog. Lib. I. Cap. XXVII. n. 8.

Coloniae, five Urbis conditorem fortasse designat. Alii Triptole-
mum, ali Osiridem aratri inventorem faciunt. Pro Osiride
stat Tibullus: (1)

*Primus aratra manu solerti fecit Osiris,
Et teneram ferro sollicitavit humum.*

T A B V L A XLIII.

S O S T R A T V S A B H E R C V L E
T V M V L A T V S.

COnsideranti mihi hanc Gemmam faberrime insculptam, in ^{TAB. XLIII.}
qua Heros iuvenis clavam tenens ad sepulcrum maeret, ^{n. I.}
quod designat columella cui urna cinerum imposita est,
iuxta quam aridus arboris truncus cernitur; nihil in praesen-
tia verisimilius occurrit, quam quod HERCVLES esse possit lu-
gens ad sepulcrum SOSRATI pueri, qui ei in deliciis fuit;
quod in suburbano Dymes agro ad viam dexteram ei posuit,
atque in eius inferiis capillum misit, ut memorat Pausanias. (2)
Hercules etsi frequentius occurrat amictus pelle Leonis Nemeaei,
quem suffocavit; non raro tamen chlamyde etiam ornatus con-
spicitur. Praeterea id fortasse evenit ante caedem eiusdem Leo-
nis Nemeaei.

TELEPHVS A TEVTHRANTE EXCEPTVS, ni melio- ^{n. II.}
ra, ac probabiliora legendo in posterum occurrant censetur a
me puer, quem, ut ex urna prodeat, vir prehensa eius manu
educit; quod ut is faciat vir quidam alius, ex habitu forte au-
gur, hortari videtur. Aleus fertur mares liberos habuisse Licur-
gum, Amphidamantem, & Cepheum, filiam vero Augen. Cum
hac Hercules concubuit, quum forte Tegeam venisset, e qua na-
tus puer, Telephus appellatus. Id ubi ex puerperio filiae rescivit
Aleus, puerum cum matre in urnam, seu arcam ligneam con-
clu-

(1) Lib. I. Eleg. VIII. v. 29.

(2) In Achaicis Cap. XVII.

clusos in mare abiecit. Delata urna est aestu ad Teuthrantem Dynastam in campis ad Caicum amnem, qui tum puerum Telephum, tum Augem matrem excepit, ut narrat Pausanias. (1) Haec fabula, utpote feralis, clarius exhibetur in anaglypho opere perelegantis urnae sepulchralis, quae nuper Volaterris eruta est, quam cum ceteris permultis haecenus ineditis veterum Etruscorum antiquitatibus omni eruditione refertis, quantocius in lucem proferam, si mihi impensarum onera haudquaquam ferre valenti aliquis Maecenas adsit, ac praesto sit. Hanc ipsam Gemmam primum edidit Leonardus Augustinius, iterumque cum observationibus vulgavit Eques Paulus Alexander Maffei; (2) qui puerum dolio inclusum, atque adsurgere nitentem praetermiserunt; & virum illum, qui Teuthrantes mihi videtur, in ipsa urna impositum fecere, ac Diogenem Cynicum in dolio habitantem putarunt, praeter sculpturae fidem.

TAB. XLIII.

n. III.

VIR ANTE DEI SIGNVM. Ignotum mihi est tum Dei signum, tum vir ille qui illud indicat dextera manu. Datis Medus forte esse potest, quem impense Deos coluisse perhibent; nam quum Apollinis signum in Phoenissa navi reperisset, statim illud tradidit Tanagraeis, ut ad Delios reportarent, feruntque orationem ad eosdem Delios habuisse. (3)

T A B V L A XLIV.

E Q V E S G R A E C V S P V G N A N S.

TAB. XLIV.

n. I.

HEROS ex equo adversus barbarum hostem pugnans incognitus mihi est; natione Graecum indicat clypeus Argolicus. Plinius laudat Neoptolemum ex equo adversus Persas pugnans, quem pinxit Apelles. (4) Pro certo adfirmare minime audeam hunc esse Neoptolemum, vero tamen simile esse dicam.

n. II.

HERCVLES MVSARVM, ut legitur in denariis Q. Pompeii

(1) In Arcadicis Cap. IV.

(2) Gemm. ant. Fig. Par. I. Tab. LIV. pag. 66. 67.

(3) Ex Pausania in Phocicis Cap. XXVIII.

(4) Lib. XXXV. Cap. X.

ponii Musae, five Μουσάγέτης Musarum dux & comes, magno honore cultus in Graecia (quod cognomen Apollinis praecipuum fuit) (1) spectandus est in hac Gemma elegantissima, diligenti opificio sculptus, non tamen iuvenis, sed provecta aetate. Citharam pulsans sedet in saxo instrato leoninae pellis exuviis, vultumque in caelum conversum tenet, ut ii omnes solent, qui fidibus canunt. Pausanias (2) memorat Herculem didicisse musicam a Lino, qui Ismenius dictus est; Theocritus vero ab Eumolpo. (3) Romae fuit aedes Herculis Musarum, quam in Circo Flaminio Fulvius Nobilior ex pecunia censoria fecit. (4)

MINERVA CLAVIPOTENS tum in hac perrara Gemma, TAB. XLIV. n. III. tum in altera, quam superius produximus n. II. Tab. XXIV. cernitur; qua clava, ut Diana, & Parcae fecere, (5) impios gigantes contudit, vel ab Hercule victore eam dono accepit. Memorat Pausanias (6) Herculem dedicasse clavam suam Mercurio Πολυγίω Polygio; Minervae quoque Deae sibi salutari, atque adiutrici clavam donasse ex his Gemmis colligere possumus. Non longe a Pallade sculpti sunt iuvenes in Panathenaeis certaminibus victores, oleagineum ramum praeferentes, de quibus alibi erit sermo.

T A B V L A XLV.

ACRATVS BACCHI GENIVS.

Q Vanto ingenio, quantoque opificio a praestanti artifice insculptus sit Amethysto caelatura admodum profunda ACRATVS BACCHI GENIVS, qui ex Dactyliothea Victoriorum nunc primum eruditorum virorum conspectum subit, nemo satis perspicue ex hac delineatione intelligere potest nisi archetypum ipsum accurate contempletur. Puer exhibetur expansis alis, ore ridenti, ac periucundo: decori sunt oculi, in qui-

(1) Ex Pausania in Atticis Cap. II.
(2) In Boeoticis Cap. XXIX.
(3) Idyll. XXXI.

(4) Vide Gyraldum in Syntagm. Deorum X.
(5) Ex Apollodoro Biblioth. Lib. I.
(6) In Corinthiacis Cap. XXXI.

quibus Charites esse dicas : pulchrae sunt genae , praetumidae , ac succulentae ; frons laeta , labia suavitatis plena , qualia idem Bacchus habere cupiat . Corona e florentibus hederis baccisque contexta blandum caput eius eleganter inumbrat . Quod vero notatu dignum , laevum brachium armilla gemmata , in qua scilicet inserta est gemma , ornatum est ; dextera vero manus velata conspicitur . Quid vero hoc significet , aperit Livius , de Numae sacro in honorem Fidei instituto verba faciens : ⁽¹⁾ *Lucus erat , quem medium ex opaco specu fons perenni rigabat aqua : quo quia se persaepe Numa sine arbitris , velut ad congressum Deae , inferebat , Camoenis eum locum sacravit ; quod earum sibi concilia cum coniuge sua Egeria essent , & soli Fidei solemne instituit . Ad id sacrarium Flamines bigis curru arcuato vehi iussit , manuque ad digitos usque involuta , rem divinam facere ; significantes fidem tutandum , sedemque eius etiam in dextris sacratam esse .* Pausanias signa describens Deorum , quae ornabant domum Polytionis , sua tempestate Libero Patri consecratam , memorat quoque illud extitisse Acrati Genii , qui fuit unus e Bacchi comitibus , cuius os e pariete eminebat . ⁽²⁾

T A B V L A XLVI.

N E R E V S E T D O R I S .

PRaestantium operum , quae in Gemmis sculpta sunt , periti aestimatores nihil vel pulchritudinis , vel artificii , vel diligentiae desiderant in hoc Amethysto , in quo NEREVS ET DORIS exhibentur . Maris viam inter fluctus aperit aliger Cupido , praecit Delphinus : Doris marinos Deos festivam sobolem suam utraque manu tenet . Solum nomen artificis in hac insigni sculptura desideratur .

T A-

⁽¹⁾ Lib. I.

⁽²⁾ In Atticis Cap. II.

T A B V L A XLVII. XLVIII.

T R I T O N .

TRITONEM conchae inventorem, cuius inaudito sonitu ^{T. XLVII.}
 Gigantes adversus Deos pugnantes exterruit, ^{n. I.} (1) atque
 in fugam vertit, per mare parvus Amor tenui filo cir-
 cumagit, eique insidens sine flagello moderatur. Caput habet dia-
 demate praecinctum.

GALATEA delphino vecta per mare, vestem ad Zephy- ^{n. II.}
 rum tollit supra caput, quae etiam ei umbraculum sit, & cur-
 renti velum, uti a Philostrato describitur. (2)

NEREIDVM Nympharum e numero una hippocampo per ^{n. III.}
 mare vecta, capite galeam, sinistra clypeum gerit. Huic alia
 similis sculpta in Gemma II. Tab. XLVIII. quae sequitur. Fe-
 runt Palladem iisdem galeam, & clypeum dono dedisse.

OCEANVS Deorum hominumque antiquissimus parens, hu- ^{n. IV. V.}
 mi decumbens, aquas ex urna effundit.

TETHYS Oceani uxor, Nympharumque mater, equis ma- ^{T. XLVIII.}
 rinis per mare vecta, pede delphinis insistit. Hanc rerum om- ^{n. I.}
 nium primordium appellat Homerus. (3)

AMPHITRITE equum frenat, dextera virgam praefert. ^{n. III.}
 Hanc memorant Theseo coronam adtulisse, quam ad perpe-
 tuam eius facinoris memoriam inter sidera retulit Neptunus. (4)

VENVS PELAGIA a Tritone vehitur per mare. Caput ^{n. IV.}
 habet mitella ornatum. Venus e mari orta fingitur, eique Tri-
 tones, & Nymphae marinae famulantur quasi dominae humidi
 elementi; quia, ut docet Phornutus, ad omnium generationis
 causam, motu & humiditate opus est; quae utraque in mari
 abundant.

N

T A-

(1) Confer Hygini Poëticon Astronom. Lib. II. Cap. XXIII.

(2) Iconum Lib. II. CYCLOPS. pag. mihi 811.

(3) Iliad. E. v. 201. & v. 303.

(4) Vide Nat. Comitum Mytholog. Lib. VII. Cap. IX.

TABVLA XLVIII. L. LI. LII.

N E P T V N V S.

T. XLVIII.
n. L.

NEPTVNVS terrae marisque Rex, ac potens Deus (1) cernitur stans in continenti, quare Γαιαδῶχος dicitur, (2) laeva tridentem, dextera delphinum tenet. Posita est iuxta eum urna, in eius sacris adhibenda, & ancora, cum qua coniunctum est aplustrum, maritimae potentiae symbolum; (3) quod etiam per saepe manu tenet, ut in nummis Vespasiani, (4) & Titi videre est. (5) Piscator mare excurrit lintro vectus, magnamque piscium copiam hamo piscatur. Caput, quod notandum est pileo tectum habet, ad vitandas aëris, & aestus iniurias. Hanc Gemmam faberrime insculptam eidem Neptuno voti causa donatam fuisse censeo ab eodem piscatore.

T. n. XLVIII.
& L.

NAVIGIA VARIA MVLTIREMIA sculpta sunt in pluribus Gemmis tum in hac Tabula XLVIII. tum in sequenti L. Interdum aliqua ex ingenio a caelatoribus expressa occurrunt; quale illud est n. III. in Tab. L. quod delphinus efformat. In Gemma I. eiusdem Tab. L. supra navem duo sidera conspiciuntur, quae Castorem, & Pollucem designant, qui a navigantibus invocari solebant. Horatius ad Virgilium Athenas navigantem: (6)

*Sic te Diva potens Cypri,
Sic fratres Helenae lucida sidera,
Ventorumque regat pater,
Obstrictis aliis, praeter Iapiga,
Navis, quae tibi creditum
Debes Virgilium, finibus Atticis
Reddas incolumem precor.*

Complures quoque ex his Gemmis vetustissimam indicant
con-

(1) Vide Anthol. Epigr. Lib. IV. Cap. XXII. n. 2.
(2) Pausanias in Laconicis Cap. XX. & XXI.
(3) Vide Fabretum ad Tabellam Iliadis pag. 347.

(4) N. IV. apud Trifanum pag. 287.
(5) Apud Oisellum Tab. XXXVI. n. XII.
(6) Carmin. Lib. I. Ode III.

consuetudinem suspendendi arma, & clypeos in puppibus & ad latera navigiorum, cuius testis est Homerus, & Virgilius; idque ab Etruscis nostris factum fuisse docent vetera e marmore anaglypha, in quibus naves sculptae sunt. Signa Legionis cum aquila legionaria infixa sunt in navi actuaria rostrata, quae exhibetur in Gemma iv. Tab. XLVIII. cuius signum est Capricornus. In Gemma iv. Tab. L. navis victoriae symbolo ornatur, nempe tropeo, diviti cornu, & aquila coronam ore praeferente. Gemma vero v. quae consequitur in eadem Tab. L. perrara est omnique observatione digna, quae non solum ornatur appensis armis thorace, clypeo, & sagitta, verum etiam ad belli usum comparata, turris propugnaculum habet, ut in ea velut e muris milites in mari pugnarent. Hae turres ad libram impositae, & ad proram, & ad puppim statuebantur, ob idque dictae *turritae* a Virgilio, ut observat Lazarus Bayfius. (1) Antonianos in pugna illa navali, quae ad Actium facta est cum Caesarianis, turres in navibus habuisse liquet ex Dione. De his audiendus Horatius ad Maecenatem: (2)

*Ibis Liburnis inter alta navium
Amice propugnacula.*

OCEANI PATRIS HORTI in hac Gemma, ni fallor, designatur. TAB. LI. Femina in scopulo sedens vas tenet, in quo planta mihi ignota consita est. Vir nudus e regione palmam amplexatur, duaeque arbores non procul apparent. E specu exit cetus; hinc inde innatant delphines. Horti Oceani patris describuntur ab Aristophane in Nubibus, (3) in quibus Nymphas ducere choreas fingit.

AMOR A DELPHINIS VECTVS imperium in mari quoque se habere ostendit. (4) Delphinus non solum Neptuno sacer est, verum etiam eidem Amori, & Veneri eius genetrici, quam e mari natam fingunt. Amorem regem per mare alii Cupidines comitantur. n. II.

AMPHIDAMAS TRITONIS VXOR, (5) vel Cimotheoe, vel Nereidum Nympharum aliqua ab eo vecta per mare. Coralii fruticem n. III.

N 2

ticem

(1) De Re navali pag. mihi 61. edit. Paris. Rob. Stephani.
(2) Epod. I. Ode I.

(3) In Nubibus, fere in principio.

(4) Vide Tzetzae Histor. Chil. V. n. 11. pag. mihi 347.
& Pierium Valerianum Lib. XXVII. de Delphino.

(5) Ex Hygino Fab. XIV. & Apollodoro Biblioth. Lib. III.

ticem laeva manu ostentat. Altera Nympha in mari pectore tenus merfa, velum ad Zephyrum expandens, fortassis GALATEA est, uti pingitur a Philostrato.

TAB. LII. ALEXANDRIAE Genium expressum arbitror in hoc insigni lapide cyaneo, secutus Leonardi Augustinii iudicium, vel ANNONAM Aegypti, e cuius horreis, quae superne sculpta sunt (ni tamen ad templa Isis, Osiris, & Harpocratis referenda sint) Romani maximam frumenti copiam ad victum deducebant; quare etiam in flumine triremis, & navis oneraria conspiciuntur. Hanc exhibet figura sedens iuxta ripam, mulieris habitu, quae ornatum habet caput cidari, vel sacra mitra cum loti flore; humeros vero parva chlamyde variegata: laeva tenet sceptrum, cubitoque innititur capiti Nili, e quo, ut superius etiam ostendimus in Gemma I. Tabulae XVIII. erumpunt cancri brachia; quare fallitur Augustinius, qui scorpionem caeleste signum eidem subiectum opinatur, adeoque ad Genium quoque Africae reduci posse putat. Ad indicandam vel Alexandriae, vel Aegypti fertilitatem ubertatemque puer ei calathum frumento plenum cum spicis offert, ut in nummis in quibus Annona expressa est: circumstant quoque eam varia animalia, quibus pastor praepositus est. Sed de hac insigni sculptura satis superque Augustinius, & Maffei in Par. IV. Tab. XXX.

Fe. Donn. Campeggio in. et del.

V. Franzoni sculpsit.

CLASSIS III.

TABVLA LIII.

DEA ROMA.

Fe. Donn. Campeggio in. et del.

J. B. Fischer sculpsit.

Vndarum paene gentium terrarumque domi-
na ac parens ROMA, omni laude maior,
praeit insignes Gemmas huius Classis; in qua
complura eorum quae praecipua sunt, ac
maxime memoratu digna in Romana Histo-
ria, veterum monumentorum auctoritate il-
lustrantur.

Incluta haec DEA, (1) quae divinis honori-
bus culta est, (2) templaque habuit non modo Romae in monte
Palatino, (3) verum etiam apud Smyrnaeos, (4) & Alabaden-
ses, (5) aliosque populos, (6) si caput eius galea cristata orna-
tum, solutisque crinibus decorum spectetur, Palladem ipsam re-
fert; si vero pectus, nudam exertamque habens dexteram mam-
mam, (7) pendente balteo ex humero, vel Amazonem, vel He-
roinam aliquam bello adfuetam, hostemque nullum metuentem
reprae-

TAB. LIII.
n. I. II. III.

(1) Martialis Lib. XII. Epigr. VIII.
Terrarum Dea, gentiumque Roma,

Cui par est nihil, nihil secundum.

(2) Prudentius Lib. I. contra Symmachum.

(3) Ex Dione Cassio Lib. LI. Claudiano Lib. II. in Stilicon.
Vide Inscr. apud Gruterum pag. CCCXVII. 7. CCCXX. 8.

(4) Apud Tacitum Lib. IV. Annal. Cap. LV. & seqq.

(5) Apud Livium Lib. XXXV.

(6) Vide Aristidem in Panegyrico Romae; Xiphilinum in Se-
vero; Claudii Rutilii Numatiani Itinerarium.

(7) Ita quoque describitur a Corippo Lib. I. de laudibus
Iustini.

repraesentat. Laeva manu stringit parazonium, cuius capulus in aquilae caput definit; dextera vero, ut in nummo maximi moduli Commodi Imperatoris, gestat omni fructuum copia dives cornu, felicitatis symbolum, quam imperio optimorum Principum consecuta est. (1) Veterum Poëtarum nemo, meo iudicio, melius Claudiano (2) pinxit Romam tanta venustate, orisque dignitate praeditam; quae etiam ut legitur in vetustis inscriptis lapidibus, & nummis ΒΑΣΙΛΕΥΟΥΣΑ ΡΩΜΗ *Regina Roma*, (3) & ΘΕΑ ΡΩΜΗ *Dea Roma*, ΚΑΛΗ ΡΩΜΗ *Pulchra Roma*; (4) & apud Horatium *Urbium Princeps*, (5) apud Tibullum vero, (6) ut in antiquis quoque lapidibus & nummis VRBS AETERNA, (7) cui templum Romae ab Antonino erectum, praedicatur. En igitur eius imago picta apud Claudianum, huic plane respondens:

*Ipsa triumphatis qua possidet aethera regnis
Adfilit, innuptae ritus imitata Minervae:
Nam neque caesariem crinali stringere cultu
Colla, nec ornatu patitur mollire retorto.
Dextrum nuda latus, niveos exserta lacertos
Audacem tetigit mammam, luxumque coercens
Mordet gemma sinum. Nodus, qui subleuat ensen,
Album puniceo pectus discriminat ostro.
Miscetur decori virtus, pulcherque severo
Armatur terrore pudor, galeaeque minaci
Flava cruentarum praetenditur umbra iubarum;
Et formidato clypeus Titana laceffit
Lumine, quem tota variarat Mulciber arte.
Hic patrius Mavortis amor, foetusque notantur
Romulei; pius amnis inest, & bellua nutrix.*

In duabus Gemmis, quae sequuntur, eadem Dea clypeum tenet vel purum, vel ornatum Medusae Gorgonis capite, quod ei ad exemplum Palladis tribuitur: quare Prudentius: (8)

*Aegidaeque in dubiis pro se pugnasse periclis
Dicere.*

Haec

(1) Vide C. V. Phil. Bonarrotium Senatorem Flor. in Numismata max. mod. Tab. VII. n. 6. pag. 111. 112.

(2) In Panegyri de Olybrii, & Prohini fratrum Consulatu v. 82.

(3) Vide Inscriptiones Athleticas ab Oët. Falconerio illustratas pag. 1. & 30. 31. 32. Gruteri Thesaurum pag. CV. 9.

(4) Lege Oët. Falconerium in Inscript. Athleticas pag. 32.

(5) Carmin. Lib. IV. Ode III.

(6) Lib. II. Eleg. V. v. 23.

(7) Apud Gruterum p. CVII. 5. MXVII. 7. Vide Medobarbum in Indice.

(8) In Symmachum Lib. II.

Haec imago DEAE ROMAE pulcherrima est, absolutoque ac stupendo opere Sardae insculpta a peritissimo artifice: ea vero quae exhibetur in sequenti Tabula LV. quae bellatricem Palladem refert, eximio certe opificio Sardonychi expressa est, & propter Gemmae magnitudinem singularis.

VICTORIAE icones peregregii operis in eadem Tabu-^{TAB. LV.} la LV. ea de causa subiectae sunt quod Roma frequenter scul-^{n. II. III.}pta sit dextera manu praeferens parvum signum Victoriae, quae coronam ei imponit, ut in Tabula LIII. videre est. Nemo enim ignorat Romanos viros fortissimos totum orbem victoria emensos, omnes nationes imperio suo subegisse, & ubique victrices aquilas intulisse. Romam VICTRICEM, hac quoque de causa sculptam congestis armis insidentem, ita laudat Claudianus: (1)

*Haec est in gremium victos quae sola recepit,
Humanumque genus communi nomine fovit
Matris, non Dominae ritu, civesque vocavit
Quos domuit, nexuque pio longinqua revinxit.*

Perfaepe etiam dextera orbem, vel clavum, vel coronam, vel Palladium gestat, ut edita numismata ostendunt.

SVS TRIGINTA SVCVLOS ENIXA ET LACTANS AL-^{TAB. LIII.} BOS, iam amissa a Troianis in Campania, & in litore Lau-^{n. IV.}renti inventa ab Aenea, omen fuit Albae urbis condendae ab eius filio Ascanio. De ostento in somniis admonitum Aeneam a Tiberino patre ita canit Virgilius: (2)

*O sate gente Deum, Troianam ex hostibus urbem
Qui revehis nobis, aeternaque Pergama servas,
Expectate solo Laurenti arvisque Latinis;
Hic tibi certa domus, certi (ne absiste) Penates:
Neu belli terrere minis, tumor omnis & irae
Concessere Deum.
Iamque tibi, ne vana putes haec fingere somnum,
Litoreis ingens inventa sub ilicibus SVS,
Triginta caputum foetus enixa, iacebit;
Alba, solo recubans, albi circum ubera nati.*

Hic

(1) Lib. III. de Laudibus Stiliconis. Lege Rutilium Numatianum in Itinerario v. 47.

(2) Apud Virgilium Aeneid. Lib. VIII. v. 36. vide etiam Aeneid. Lib. III. v. 390. atque in haec loca Servium.

*Hic locus urbis erit , requies ea certa laborum :
Ex quo ter denis urbem redeuntibus annis
Afcanius clari condet cognominis ALBAM.*

Hanc Gemmam rarissimam inter illas enumero , quae annulo circumligatae boni ominis gratia deferri solebant .

T A B V L A LIV.

ROMVLVS ET REMVS A LVPA EDVCATI.

CLypei Deae Romae insigne esse solet non modo caput Medusae Gorgonis , verum etiam LVPA LACTANS ROMVLVM ET REMVM , nec alio emblemate insculptus clypeus a Vulcano factus , quem Virgilius describit : (1)

*Fecerat & viridi foetam Mavortis in antro
Procubuisse lupam : geminos huic ubera circum
Ludere pendentis pueros , & lambere matrem
Impavidos : illam tereti cervice reflexam
Mulcere alternos , & corpora fingere lingua .*

Cernitur etiam idem insigne in clypeo , quem tenet Roma sculpta anaglypho opere in stylobate marmoreae columnae , quae Antonino Pio parenti Antoninus , & Verus filii in urbe omnium principe dedicarunt . (2)

Memoriam gloriamque antiquae originis VRBIS AETERNAE complures non solum Coloniae , sed etiam Familiae Romanae ut renovarent , Romulum , & Remum a lupa educatos cum in nummis , tum in gemmis annularibus insculpi iusserunt .

TAB. LIV.
v. L.

FAVSTVLVS magister regii pecoris , qui pueros altricis lupae uberibus inhiantes , expositos sub ruminali ficu , ad ripas Tiberis invenit , spectandus est , cui alius pastor comes adiungitur .

LA-

(1) Aeneidos Lib. VIII. v. 630.

(2) Hanc illustravit Cl. Ioannes Vignolius .

LARENTIA cernitur, cui Faustus eius maritus pueros ^{TAB. LIV.}
educandos dedit. *Sunt* (ut ait Livius) *qui Larentiam vulgato* ^{n. II.}
corpore lupam inter pastores vocatam putent; inde locum fabulae,
ac miraculo datum. ⁽¹⁾

LVPA PVERORVM ALTRIX eos lactat iuxta Lupercal, ^{n. III.}
spelaeum scilicet ad radices montis Palatini. Duo pastores hinc
& hinc eos custodiunt; capri arboribus insiliunt.

MARTIS CAPVT cernitur, quem Romuli, & Remi paren- ^{n. IV.}
tem aliqui tradunt, compressa Rhea Silvia. Ruminale ficui infi-
det picus, quem, inspectante Faustulo, qui adest, advolasse ferunt,
& ore pleno cibum pueris ingessisse; quare tum picus, tum lu-
pa in tutela Martis ponuntur.

T A B V L A LVI. LVII.

H O R A T I V S C O C L E S.

EXimia sane omnique aevo miranda cum fortitudinis, tum ^{TAB. LVI.}
pietatis in patriam exempla celebrant historiae Romanae ^{n. I.}
prisca monumenta in illis viris longe praestantissimis Ho-
ratio Coclite, Mutio Scaevola, Marco Curtio, Attilio Regulo,
atque Sergio Silo, quorum imagines, & gesta in his rarissimis
Gemmis exhibentur. Primus omnium in hac Tabula occurrit
HORATIVS COCLES; qui, quum invaderet Romam infesto exer-
citu Lartēs Porſena rex Etruscorum, ut expulsos Tarquinius in
regnum restitueret, iamque cepisset primo impetu Ianiculum,
terrore senatu, metu plebe perculsa, trepidantibus suis, arma or-
dinesque relinquentibus, unus omnium positus forte in statione
pontis Sublicii, qui Etruscis paene iter dederat, egregia animi
virtute impetum hostium sustinuit, ipsoque miraculo audaciae
eos obstupefecit: deinde rupto ponte sic armatus in Tiberim
desiluit, multisque superincidentibus telis, incolumis ad suos
tranavit; rem ausus, ut ait Livius, ⁽²⁾ plus famae habituram

o ad

(1) Livius Lib. I.

(2) Lib. II. Dec. I. Vide etiam Florum Lib. I. Cap. X.

Dionysium Halicarnasenum Lib. V. Orosium Lib. II. Plutar-
chum Cap. XVI. Parall. & in vita Publicolae.

ad posteros, quam fidei. Insigne hoc facinus anaglypho opere Chalcedonio exsculptum est, ostenditque quanto honore tanti viri memoria consecutis quoque temporibus coleretur; cui, dum adhuc viveret, tamquam eximio patriae liberatori, statua in Comitio posita est; postea vero de caelo tacta, in aream Vulcani translata: (1) & agri quantum uno die circumaravit datum.

TAB. LVI.
n. II.

G. MUTIVS SCAEVOLA, obsidente paullo post urbem eodem Porfena, alterum in tuenda adferendaque patriae libertate clarissimum lumen, duabus in Gemmis praestanti artificio sculptus, nimirum in hac Tab. LVI. Gemma II. & in Tab. LVII. Gemma I. ut pictoris commodo consulamus, spectandus est. Ante tribunal Porfena regis a satellitibus constitutus, accenso ad sacrificium foculo, velut alienato a sensu animo, peccantem dexteram in caede eiusdem regis memorando adfecit supplicio; atque inter tantas fortunae minas metuendus magis quam metuens haec praeter alia plura, quae disertissimus Livius memorat, dixisse fertur: (2) *Romanus sum civis; C. Mutium vocant: hostis hostem occidere volui; nec ad mortem minus animi est, quam ad caedem fuit; & facere & pati fortia, Romanum est.* Reliqua ex Livio huc adferenda essent, sed volentibus obvia sunt; doctis vero hominibus, nobisque ad alia properantibus prope supervacanea.

n. III. IV.

MARCUS CURTIUS, iuvenis bello egregius, si famae rerum standum est, pro salute patriae se devovit. Nam quum responsum esset voraginem illam, quo medium ferme forum specu vasto collapsum in immensam latitudinem dicitur, re tantum expleri posse qua Populus Romanus plurimum valeret; interpretatus virtute armisque excellere, equo quam poterat maxime exornato armatum se in eam immisit: quamobrem quum super eum donaque ac fruges multitudo virorum, ac mulierum congestisset, continuo terra pristinum hiatum recuperavit. Duae Gemmae nobilissimae insigne hoc pietatis erga patriam exemplum ostendunt. (3)

TAB. LVII.
n. II.

Perraram atque insignem ut faceret hanc Gemmam Leonardus Augustinus in ea sculptum censuit se se armantem, & caligas inducentem L. QUINTIVM CINCINNATVM, ut ab aratro ad dictaturam transiret: fides sit penes virum antiquitatis peri-

(1) Vide A. Gellium Lib. IV. Cap. V. & Marliani Topographiam Lib. III. Cap. XIX.

(2) Ex Livio Lib. II. Decad. I.

(3) Idem Livius, ibidem.

peritissimum. Arma nulla ab eo sumpta, sed togam propere e tugurio prolatam ab uxore eius Racilia constat ex Livio; quare contra historiae fidem posita videntur scuta humi, & parazonium columellae appensum. Vrna vero eidem columellae imposita quid declaret, ab Augustinio elucidari vellem: penes me, ut supra dixi, sepulcrum indicat: adeoque quid sepulcrum cum Cincinnato? Funebribus de more certaminibus in honorem Patrocli persolutis, non dubito in hac Gemma referri ACHILLEM ocreas induentem, & reliqua arma, quae a Thetide matre acceperat, fretus auctoritate Tabulae Iliacae n. XLVII.

ATTILIVS REGVLVS Romani exercitus imperator in bel-^{TAB. LVII.} lis Punicis, ad flumen Bagradam balistis tormentisque, uti vero ^{n. III.} in hac Gemma exhibetur, hasta ex equo serpentem ingentis magnitudinis expugnavit, nimirum centum & viginti pedum longitudinis; quem commodo suo consulens sculptor, utcumque potuit, expressit. Pellis eius maxillaeque, ut narrat Plinius, (1) usque ad bellum Numantinum duravere Romae in templo.

Sequuntur duae Gemmae, in quibus ARMA MILITVM scul-^{n. IV. V.} pta sunt, nempe thorax, parazonium, galea cristata, clypeus, hasta, ocreae.

T A B V L A LVIII.

M. S E R G I V S S I L V S.

EXprimit hoc opus rarissimum, vitro caerulei coloris im-^{TAB. LVIII.} pressum, Romanorum heroum fortissimum M. SERGIUM ^{n. I.} SILVUM dextro brachio destitutum, qui sola sinistra manu quater pugnans, maximo virtutis exemplo adversam belli fortem superavit, aeternamque sui nominis gloriam posteris reliquit. Sed qualis quantusque vir fuerit libet audire ex Plinio, qui ita eum laudat: (2) *M. Sergio, ut quidem arbitror, nemo quemquam hominum iure praetulerit; licet pronepos Catilina gra-*

O 2

tiam

(1) Lib. VIII. Cap. XIV.

(2) Hist. Nat. Lib. VII. Cap. XXVIII.

tiam nomini deroget. Secundo stipendio dexteram manum perdidit: stipendiis duobus ter & vices vulneratus est; ob id neutra manu, neutro pede satis utilis, uno tantum servato, plurimis postea stipendiis debilis miles. Bis ab Hannibale captus (neque enim cum quolibet hoste res fuit) bis vinculorum eius profugus: viginti mensibus nullo non die in catenis, aut compedibus non custoditus: sinistra manu sola quater pugnavit, duobus equis, insidente eo, suffossis. Dexteram sibi ferream fecit, eaque religata proeliatus, Cremonam obsidione exemit, Placentiam tutatus est; duodena castra hostium in Gallia cepit: quae omnia ex oratione eius apparent, habitata, quum in Praetura Sacris arceretur a Collegio, ut debilis. Quos hic coronarum acervos constructurus hoste mutato? etenim plurimum refert in quae cuiusque virtus tempora inciderit. Quas Trebia, Ticinusve, aut Trasymenus civicas dedere? quae Cannis corona merita? unde fugisse, virtutis summum opus fuit. Ceteri profecto victores hostium fuere; Sergius vicit etiam fortunam. Paene eadem repetit Solinus. (1) Recte artifex iuxta eius simulacrum in hoc singulari opere sculpsit Victoriæ columnae insistentem, quae ei palmam offert, & amissum eius dextrum brachium indicare videtur.

TAB. LVIII.
n. II. III. IV.

MARS VICTOR praebet MILITVM agmen, qui ex antiquis Gemmis a nobis proferuntur. Nudus graditur, dextraque hastam, seu pilum utrimque cuspide armatum, sinistra tropaeum in humeris gerit; eodem typo ut in pluribus Imperatorum nummis exhibetur, cum inscriptione MARS VICTOR. Si quis vero tum in his annularibus Gemmis, tum in aliis duabus IV. & V. quae exhibentur in Tab. LVIII. quae consequitur, MILITES VICTORES hostium spolia ferentes, forte in Deorum templis suspendenda, sculptos censeat, haud improbabile id esse dicam. Mars specie non iuvenis tantum, sed etiam senex frequenter occurrit. Hoc prorsus modo sculptum habes in Gemma II. & III. sequentis Tabulae LVIII. Scorpius ei facer, (2) galeae insculptus est, & lupa ad terrorem hostibus iniiciendum.

TA-

(1) Cap. IV.

(2) Vide Macrobius Saturnal. Lib. I. Cap. XII.

T A B V L A L V I I I I .

B V C C I N A T O R .

B VCCINATORVM officium fuit classicum canere, ut docet ^{TAB. LVIII.} Vegetius, (1) indicta in castris munia explere, vigilias ^{n. 1.} distinguere, convivium convocare, vel dimittere. (2) Buccinam in semetipsam aereo circulo flexam tenet iuvenis militari chlamydio ornatus. Hoc munere aliquando functos esse viros summo loco natos docet Romanus lapis in Gruteriano Thesauro, (3) in quo P. Aelius Decimius Eques Singularis Augusti BVCCINATOR dicitur, & titulum ponit Aelio Lucio amico pientissimo. Primum Quirites in concilium buccina convocari consuevere. Propertius: (4)

*Buccina cogebat priscos ad verba Quirites ;
Certum illi in prato saepe Senatus erat .*

T A B V L A L X .

M I L E S C V P I D I N E M F E R E N S .

N On raro in nummis Mars perparvum Victoriae signum ^{TAB. LX.} dextera praefert. In hac Gemma five Mars, five Miles ^{n. 1.} Cupidinem gerit; quasi cum declaret rerum omnium domitorem victoremque maximum, nullamque victoriam armis consequi posse sine praesentia eius numinis, vel gloriae amore. Potest etiam aliger ille puerulus Genium, vel Exercitus, vel Centuriae designare, quem milites praecipuo honore colebant; aedicu-

(1) Lib. II. Cap. VII.

(2) Vide Fabretum de Col. Traiani Cap. VII. pag. 203.

(3) Pag. LXVI. 8.

(4) Lib. IV. Eleg. I. v. 13.

aediculasque omni cultu exornatas, & aras cum eius signo superposito dedicabant, praesertim susceptis votis, vel missi honesta missione, ut complures antiqui lapides in Gruteriana suppellectile testantur. (1)

TAB. LX.
n. II.

MILES INCENDIARIUS. Romani Imperatores occupatis hostium castris, ea succendi a militibus per saepe iuebant; quod etiam factum a Traiano, superatis Dacis, ostendit Columna in eius honorem dedicata, ut videre est in Tab. XXIII.

T A B V L A L X I.

I M P E R A T O R V I C T O R.

TAB. LXI.
n. I.

DVae Victoriae, fummis pedibus gradientes, IMPERATOREM VICTOREM coronant. Duplex corona, duplex palma duas ab eo devictas nationes forte designat. Victoria triumphantes Imperatores semper praecit, vel lateri eorum comes addita, palmam & coronam offert; vel eorum gesta clypeo insculpit. Ovidius ad Augustum: (2)

*Sic adfuerat tuis semper VICTORIA castris,
Nunc quoque se praestet, notaque signa petat.
Ausoniumque ducem solitis circumvolet alis,
Ponat & in nitida laurea ferta coma.*

Proficiscentibus ad bellum Imperatoribus, aut ab illo redeuntibus, vel quum imperio auspicarentur, boni ominis causa Victoriolae offerri solebant. En Ammiani testimonium: *Tripolitani Severinum, & Flavianum creare Legatos, Victoriarum aurea simulacra Valentiniano ob imperii primitias oblaturus*. Cyrillus in prooemio librorum contra Iulianum ad Theodosium: *Igitur dum alii vobis offerunt Victoriolas, coronas, gratulatorias voces, & alia, quibus Imperatoris potentia honoratur; nostri muneris fuerit, qui*

(1) Pag. CVIII. 1. 4. 5. 6. 7. Pag. CIX. 1. 2. 3. 8. pag. 71. & seqq.
Pag. DXXXV. 9. Vide Fabrettum Inscr. ant. Cap. II. (2) Lib. II. Tristium.

qui divino fungimur sacerdotio, exhibere libros ad divinam potissimum gloriam compositos. Haec, licet ab aliis erudite adnotata, huc rursus adferre libuit, ut horum auctorum testimonio facilis esset meae coniecturae locus, non solum numismata, & aurea simulacra, verum etiam Gemmas cum Victoriae simulacris insculptas Imperatoribus donatas fuisse boni ominis gratia; inter quae donaria haec quoque Gemma numerari potest.

OTHRYADES LACEDAEMONIVS, ut arbitror, exhibetur TAB. LXI. n. IV. in hac eximia, ac perrara Gemma, quam profero ex Dactylionthea Victoriorum. Othryades, quum inter Argivos, & Spartiatis convenisset, ut trecenti utrinque delecti, de agro Thyreatae inter se decernerent, & utri superiores extitissent, eorum regio foret, unus hic tantum VICTOR e Spartiatis superfuit. Quum duo, qui ex Argivis reliqui erant, fugissent, castris suorum relictis, aiunt etiam Othryadem, spoliatis prius hostium corporibus, & ad sua castra relatis armis, quum puderet Spartam reverti ob socios interfectos, sibi mortem conscivisse, suoque sanguine inscriptis in clypeo litteris se victorem adseruisse.

T A B V L A L X I I .

P O S T V M I V S A L B I N V S .

Fortium virorum est in adversis quoque casibus egregiae TAB. LXII. n. I. virtutis, animique magnitudinis clara edere exempla.

Graeci laudant Othryadem, Romani POSTVMIVM ALBINVM, quem inito cum Samnitibus bello ducem legere. Hic ad furcas Caudinas, loco quam angustissimo, insidiis pressus, tres amisit legiones, acceptoque lethali vulnere ipse quoque cecidit. Media fere nocte aliquantisper recepto spiritu, hostium cadaveribus clypeos detraxit; tinctaque sanguine manu, tropaeum ex iisdem excitatum hoc titulo inscripsit IOVI VICTORI ROMANI DE SAMNITIBVS. Deinde Marcus cognomento Gurges conspecto

(1) Vide Herodotum Lib. V. Pausaniam in Corinthiacis Cap. XX. & Suidam; Valerium Maximum Lib. III.

Cap. II. num. 4. Raphaellem Volaterranum Comm. Urb. Lib. XVII.

cto eo tropaeo hilari animo accepit augurium, signisque conlatis victoriam retulit, regemque, qui captus est, Romam misit. (1) Statu corporis fere similes sunt Othryades, & Postumius Albinus: hanc vero Gemmam libuit mihi potius eidem Postumio Albino tribuere, quam Othryadi; quia iuxta eum est arbor, cui verisimile est, decisis ramis, Samnitum arma ab eo suspensa fuisse, atque ita tropaeum constitutum. Constat enim arborum truncis, praesertim vero quercuum, affixa fuisse hostium arma; quod ab Aenea factum, suspensis in tropaeum exuviis Mezentii ducis, canit Virgilius. (2)

TAB. LXII.
n. II. III.

MILITVM PIETAS erga conmilites in bello occisos, ne eorum corpora insepulta remaneant; quae suprema officia etiam hostes hostibus non raro persolverunt. Exempla obvia sunt cum in Graeca tum in Romana historia. Niciae exemplum haudquaquam silentio praetereundum est. Hic dux Atheniensium, quum forte rescivit, duos ex suis ad Corinthum proelio insepultos relictos esse, quamvis victor, inhibuit exercitus cursum; maluitque victoriae laudem profundere petendo a victis ad sepulturam corpora, quam duos cives inhumatos relinquere. (3) Hoc prorsus modo in Gemma Musei Victorii sculptum vidi Aiace Achillis cadaver sustinentem, quem sagitta in malleolo pedis infixata declarabat.

T A B V L A LXIII.

M I L E S E T R V S C V S.

TAB. LXIII.
n. V.

MILES armatus hasta, scuto, & gladio, sculptus in hac Gemma, propemodum similis est Etruscis militibus, qui in antiquis nostris monumentis occurrunt; cuius etiam exempla praebet Tab. LXXVIII. in Dempsteriano opere. (4) Gemmae caelatura peculiaris est, & Etrusca videtur.

T A-

(1) Ex Plutarcho Parall. de Casibus Graecorum, & Rom.
(2) Lib. XI. v. 5. Vide, quae interpretes adnotarunt.

(3) Idem Plutarchus in eius vita.
(4) Tom. I. pag. 461.

T A B V L A LXIIII.

SIGNIFER LEGIONIS.

Nihil in Romana militia fuit signis venerabilius, nihil au-^{TAB. LXIIII.}
 gustius; quae nec minus sacra habebantur colebanturque^{n. l.}
 quam Deorum simulacra. (1) Signa Deorum, ac Caesa-
 rum imagines, vexilla vero eorum nomina praeferebant. (2) Qui
 in Legione, Cohorte, Centuria, & Turma ea ferebant, SIGNI-
 FERI dicebantur. Imaginem SIGNIFERI LEGIONIS exhibet
 haec Gemma, qui hasta, & clypeo armatus ea signa in terra fi-
 gere videtur: nam hastae, seu conti, quibus ea imposita erant,
 in ferratam cuspidem acutam desinebant; quae si deinde a Si-
 gnifero facile ex humo evellerentur, faustum istud omen cuncti
 censebant, & certam de futura victoria spem concipiebant.
 Claudianus: (3)

*Haec ubi sederunt genero, notissima Marti
 Robora praecipuos electa pube maniplos
 Disponit, portuque rates instaurat Etrusco:
 Herculeam suus Alcides, Ioviamque Cohortem
 Rex ducit superum: premitur nec SIGNIFER ullo
 Pondere, festinant adeo vexilla moveri.*

Contra vero si difficulter illa evellerentur, & Signifero
 moventi velut reluctarentur, infaustum id augurium erat, &
 certam cladem portendebat; cuius rei exempla in Romana hi-
 storia fatis abundant. (4)

P

T A-

(1) Vide Dionysium Halicarnasense Lib. VI. Valtrinum de
 Re militari veter. Rom. Lib. III. Cap. IX.

(2) Confer Laevinum Torrentium in Suetonium in Ve-

spas. c. 7.

(3) De Bello Gildonic.

(4) Vide Gasperium Gevartium in Elect. Lib. I. Cap. II.

T A B V L A L X V .

M I L E S G R A E C V S .

TAB. LXV.
n. I.

MILES pereleganti opificio sculptus, corpore nudus, clypeo & hasta armatus, pendente ex humero chlamyde, GRAECVS censetur; statque ante signum Palladis, quod columellae impositum est. Antequam ad bellum milites proficiscerentur vota Diis nuncupare solebant, quae persolverent si victoria potirentur. Minerva Graecis tutelare numen fuit, cui arcem sacrarunt. Eadem Dea Achilli proelium inituro, ut canit Homerus, (1)

Νέκταρ ἐνὶ στήθεσσι, καὶ ἀμβροσίην ἐρατεινὴν
Στάξε. —————

*Nectar in praecordiis, & ambrosiam iucundam
Instillavit. —————*

T A B V L A L X V I .

M I L E S G A L E A M O S T E N T A N S .

TAB. LXVI.
n. III.

Milites, qui in bello egregiam navassent operam, militaribus donis ab Imperatoribus donari solebant. Inter cetera dona galeae quoque enumerantur. (2) Inter has Gemmas plures milites Graeci sculpti sunt, qui galeam manibus gerunt, ostentant, & contemplantur; quare facile crediderim artifices in iisdem repraesentare voluisse Deiphobum, qui galeam

(1) Iliad. Lib. T. v. 353.

(2) Vide Virgilium in Aeneid. Lib. IX. v. 270.

leam Aescalapho rapuit postquam hasta confossum humi eum stravit, ut narrat Homerus. (1)

T A B V L A L X V I I.

T R O P A E V M A V I C T O R I A
E X O R N A T V M C L Y P E O.

VICTORIA DEA, quam Romani tamquam vigilem imperii custodem, tutelamque praesentem divinis honoribus adfecere, (1) sculpta est in hac Gemma elegantissima ante tropaeum stans, & clypeum ei suspendens, quem hoc titulo inscripsit, VOTIS V. hoc est *Votis Quinquennialibus*. Haud procul Orator, vel Poëta sedet, & caput cubito suo suffulcit, quasi laudes Imperatoris, cui Victoria tropaeum, & clypeum dedicat, meditetur. Exaëto quinquennio ab imperii initi die, vota publica pro salute, & incolumitate Imperatoris ubique multiplicabantur, ludi edebantur, sacrificia celebrabantur. Quia vero eo tempore vel Poëta carmen, vel Orator panegyryn recitare coram Imperatore, & eius gesta ad caelum laudibus ferre solebat, ea de causa sculptus est meditabundus vel Rhetor, vel Poëta ante tropaeum a Victoria adornatum. Perpauca verba adferre libet ex Panegyri Nazarii ad Constantinum Imperatorem: *Quintumdecimum annum maximus Princeps salutaris imperii degit; sed auguramur iam vicennalia, & venturi fidem superiorum felicitate sentimus. Quinquennalia beatissimorum Caesarum occupatos in gaudiis habent; sed in destinatis decenniis iam vota properantia, & spes volucres constiterunt. Et paullo post: Verum quid agimus, vicenis, aut iam tricenis annis circumscribendo quae aeterna sentimus? Ampliora sunt merita Principum quam optata votorum.*

TAB. LXVII.
n. 1.

P 2

T A-

(1) Iliad. Lib. XIII.

(2) Vide Claudianum de Laudibus Stilicon.

T A B V L A LXVIII.

DVAE VICTORIAE CLYPEVM
EXTOLLENTES.

Triumphantium Regum, & Imperatorum mos fuit in templis Deorum arma, ac spolia devictorum hostium in perenne gloriae monumentum suspendere; coronas aureas & argenteas magni ponderis pro gratiarum actione offerre, CLYPEOSQUE dedicare, qui ornati essent vel sua, vel maiorum suorum imagine, vel historia rerum, quas gesserant, vel inscriptione. (1) Clypei Imperatoribus dedicati magno cum honore consecrabantur, ut ex Suetonio in Caligulae vita (2) colligi potest: qui haec de eo scribit: *Quas ob res inter reliquos honores decretus est ei CLYPEVS AVREVS, quem quotannis certo die collegia Sacerdotum in Capitolium ferrent, Senatu prosequente, nobilibusque pueris ac puellis carmine modulato laudes virtutum eius canentibus.* Veteres inscriptiones epulum quoque datum in dedicatione clypeorum testantur. (3) Nemo vero ignorat quanto apparatu inter Graecos Poëtas Homerus, Hesiodus, Nonnus, inter Latinos Virgilius, Statius, & Silius, ut alios mittam, clypeos suorum heroum exornent, & quanta in iisdem sculpta fuisse narrent. Memoratu dignus clypeus votivus antiquus ex argento puro, pondo librarum viginti duarum, diametri duorum pedum, unciarumque duarum, cuius schema exhibit Iacobus Sponius, (4) in quo egregium Scipionis Africani facinus expressum, qui captam in expugnatione Carthaginis eximia forma Virginem, Allucio Celtiberorum Principi, cui desponsata erat, intactam gratis reddidit, ut Livius, & Polybius narrant. Pausanias adfert epigrammata insculpta in scutis, quae dedicata fuerant in templo Itoniae Palladis, & Iovis Dodonaei. (5) Hanc igitur veterem consuetudinem clypeos adfigendi, inscribendique re-

(1) Vide Cl. Senatorem Phil. Bonarrotium in Numism. max. mod. Musei Carpinei pag. 9. 10. 11. 12.
(2) In eius vita Cap. XVI.

(3) Vide Iac. Phil. Thomassinum de Donariis Cap. XX.
(4) In Miscellaneis erud. antiq. Sect. IV. pag. 152.
(5) In Atticis Cap. XIII.

repraesentant hae Gemmae , in quibus Victoria vel clypeum inscribit , ut in Gemma 1. sequenti Tab. LXVIII. , vel duae Victoriae eum sustinent , atque adtollunt . Aliger Cupido , sive earumdem Victoriarum Genius , inter eas medius , lancem tenet , quasi aequatum laborem a gloria designet ; vel , iuxta Homerum , alludit ad Iovis lancem , qua pugnantium sortes expendit , eorumdemque vel victoriam decernit , vel fatum .

T A B V L A LXVIII. LXX. LXXI.

V I C T O R I A B I G A M A G I T A N S .

VICTORIA , quae frequenter in antiquis Gemmis occurrit ^{T. LXVIII. n. IV.} bigam agitans , vetustissimum illum bigarum usum repraesentat , in quibus Heroes , ut Homerus docet , pugnare consuevere . Hinc ortae ludorum Olympicorum apud Graecos , ac deinde Circensium apud Romanos celebritates , ut in his fortes viri ad proelia committenda adsuescerent , victoresque summis laudibus celebrati ad gloriam vehementius inflammarentur , ac praeterea palmam , & coronam consequerentur ; quae praemia idcirco praefert Victoria sculpta in his Gemmis .

T A B V L A LXXII.

S E R A P I S E T M I N E R V A .

DE Sacrificiis in honorem Deorum nonnulla mihi nunc ^{TAB. LXXII. n. I.} delibanti ex antiquarum Gemmarum sculpturis , primum insignis Iaspis ex Museo Victorio occurrit , in quo , quod rarissimum , atque animadversione dignum est , MINERVA

fa-

facrum faciens SERAPIDIS focia est, atque, uti de eodem Serapide, Iside, Anubide, & Harpocrate scriptum legimus in antiquis lapidibus, (1) tamquam Dea σύνναϊος atque σύνβαμος cum ipso sculpta. Minervam SOCIAM magno in honore habitam apud Aeduos Augustoduni laudat Eumenius Orator pro Flavienſibus, memoratque ei aram dedicatam fuisse in Capitolio, ſimulque cultam cum Iove *Patre*, & Iunone *Placata*. In hac Gemma ambo πάρεδροι haſtam, ſive ſceptrum tenent, blandoque vultu ſe mutuo conſpiciunt. Minervam a dextris conſidentem perſpicue indicat Medusae Gorgonis caput, quod pectus eius ornat; Serapidem vero a ſiniſtris notat triceps Orci ianitor Cerberus, nullis vinculis conſtriatus, ſed liber, qui iuxta eum adſtat, ut in aliis vetuſtis monumentis, quae adfert Fabrettus, cernere eſt, (2) & in nummis Antonini Pii, Caracallae, & Gordiani iunioris: nam Plutonem, & Serapidem unum idemque numen eſſe, diverſo ſolum nomine expreſſum, veteres cenſuere, quod luculenter oſtendit idem Fabrettus. (3) Frequentius in vetuſtis ſculpturis Serapis capite gerit modium, ſive calathum; in hac vero Gemma, quaſi Iovem referat divino diademate cinctum, eo minime ornatus eſt. In medio eorum poſita eſt ara accenſa, quam manu indicat Serapis, quaſi focus flammulas bene auſpicas ad caelum adtollat, quod in ſacrificiis ſollicite obſervabatur; (4) Minerva e patera ſacra libamina in eandem aram infundit. Eadem quoque Minerva cum Bono Eventu ſacrificat, non vero ſedens, ſed ſtans, ut in Gemma Medicea, quae exhibetur in Tabula LXII. n. II. in primo Volumine Muſei Florentini.

Hoc apoſphragiſmate non dubito auctorem huius Gemmae declarare voluiſſe tum Serapidem, tum Minervam Deos valde beneficos, & ſalutares. Nam Dii σωτῆρες cum in nummis, tum in antiquis ſculpturis hoc modo expreſſi, ſacrificantium ritu pateras porrectis manibus ſuſtinentes, ni mea me fallit opinio, id potiſſimum ſignificare volunt, ſe hominibus bona precantibus faciles aures praeberere, eorumque ſaluti, & fortunis conſulere, & ultro dona dare & accipere.

Singulis humani corporis male affectis membris Deos praeeſſe veteres crediderunt; idque teſtantur appenſae in templis infir-

(1) Vide Fabrettum Inſcript. antiq. Cap. VI. num. 182. 183. 185.

(2) Inſcr. ant. Cap. VI. pag. 467. 468.

(3) Ibidem.

(4) Ex Ovidio de Ponto Lib. IV. Eleg. IX. Vide Sauerburtum de Sacrificiis Veterum Cap. XVI.

firmarum partium imagines , quae in eis inventae sunt , & inter cimelia complurium Museorum nunc adservantur , ut ostendit Fabrettus . (1) In tutela Isidis pedes fuere ; Serapidis numen pedibus podagra , manibusque chiragra laborantibus praesse creditum est , ut ad Gemmam I. Tabulae LV. primi Voluminis Musei Florentini ostendi . (2) Minerva vero capillis , & auribus praefuit , (3) itemque digitis , ut docet Servius , (4) qui ei dedicati sunt : nam , ut Proclus in Timaeum notat , non tantum vaticinia , verum etiam sanationes in eius cura fuere ; quare cognomento MEDICA in vetustis inscriptionibus , & MEMOR dicitur , (5) quae supplicantibus praesto fuit , & e gravi infirmitate eos liberavit ; quamobrem Serapidis comes facta .

SACRVM PRIAPO ET VENERI facit vir nudus ad arden-^{TAB. LXXII.}
tem aram , arietem mactans . Priapi hermeum simulacrum , &^{n. II.}
ara iuxta arborem posita est , ritu antiquissimo , ut alibi observavimus . Venus , cuius sinistram manum Cupido complectitur , dextra sublata coronam praefert , fortasse myrteam . Huius Gemmae opus antiquum mihi non videtur , multa tamen venustas , & elegantia illud commendant .

TELLURI DEAE SACRVM , ut auguror , exhibetur in^{n. III.}
hac Gemma eximii operis ; quod eo gestu brachii eadem Dea probare videtur . Amicus quidam meus putat referre sacrificium , quod Potitii , & Pinarii in honorem Herculis instituerunt .

T A B V L A LXXIII.

MONS ARGAEVS IOVI SACER.

MONS ARGAEVS omnium altissimus , ac maxime ar-^{T. LXXIII.}
duus , (6) solemne est Caesariensium Cappadociae infi-^{n. I.}
gne ; quem frequenter exhibent in nummis tamquam
peculiare numen ; in cuius vertice veluti Diis loci , Urbisque
ad

(1) Inscriptionum Cap. VI. pag. 469. & 470. 471.

(2) Vide Observationes pag. 115. & 116.

(3) Lege Illustr. Gisbertum Cuperum ad Inscript. & Marmora antiqua exposita , & illustrata pag. 300. 301.

(4) Ad Lib. III. Aeneid. v. 607.

(5) Apud Gruterum p. LXXXI. MLXVII. 3. 4. Apud

Reinsium Cl. XI. n. 81. & 98.

(6) Strabo Geogr. Lib. XII.

ad eius radices sitae Geniis, adulationis causa, Imperatoribus simulacra dedicare consueverunt, ut complura numismata ostendunt: in hac vero Gemma non alicuius Imperatoris, sed Iovis, cui sacer erat hic mons, sigillum eius vertici impositum est, & quidem sine fulmine, solo sceptro, sive hasta verendi.

Hi montes ceteris editiores magno in honore Ethnicis fuisse; forte, ut coniicit doctissimus Senator Philippus Bonarrotius, (1) quia traditione acceperant in ipsis Sanctos Patriarchas sacrificasse: sed eos profanaverunt delecto eorum vertice, in quo Iovi potissimum sacra facerent, accenso thymiamate, sub umbra quercus, vel populi, vel terebinthi, ut ait Oseas. (2)

Sol, & Luna utrinque sculpta, montis altitudinem declarant, ut idem Bonarrotius erudite observat. Sunt etiam Strabone teste, circa hunc montem quidam hiatus, e quibus flammæ erumpunt, qui etiam in hac Gemma expressi sunt.

T. LXXIII.
n. II.

SACERDOS FEMINA ad aram stans, dextera vasculum gerens, exquisitissimo artificio insculpta est Sardae e Dactylitheca Strozia. Ara praealta est, ἄπυρος, & incruenta; inter eas numeranda, in quibus nulla victima apponebatur, nec ignis accendebatur, sed placentiae offerebantur, atque croco, balsamo, oleo omnibusque odoribus perfundebantur. (3)

n. III.

VICTORIA VITVLVM SACRIFICANS ante signum Dianae Virginis, eiusque caput sursum trahens, ut caelum respiciat; quod veteres observabant quum maiorem victimam caedebant in honorem superiorum Numinum; huncque ritum ἀναρρῦειν dicebant; unde ἀναρρῦσις Atheniensium festum, & in genere sacrificium: & ἀναρρῦω non tam sursum traho, quam sacrifico. Minoris vero victimae collum refringebant; & in sacris Deorum inferiorum caput supprimebant, ut terram intueretur. (4) Victoria vitulo superimposita inter egregia Myronis opera laudatur. (5)

n. V.

GLADIATOR BVSTVARIVS ante sepulcrum dimicans, in genu lapsus, caput scuto defendit. De Bystuariis, qui ad placandos sanguine suo Deos Manes circa sepulcra defunctorum pugnabant, nihil quod ab aliis notatum non fuerit occurrit. Hanc ipsam Gemmam in lucem protulit, & illustravit Augustinus, & Maffei. (6)

TA-

(1) In Obser. in Numif. max. mod. Tab. XI. n. 2. pag. 231.

(2) Cap. IV. v. 12. 13.

(3) Vide Saubertum de Sacrificiis Veterum Cap. XV.

(4) Ex eodem Sauberto de Sacrificiis Cap. XIX.

(5) Tatianus Orat. adversus Graecos.

(6) Gemm. ant. Par. III. Tab. LXXXVII. pag. 160.

T A B V L A LXXIV.

TIBICEN CANENS ANTE DEAM ROMAM.

DE serpentibus, qui aris ardentibus in sacris Aesculapii, ^{TAB. LXXIV. n. IV.} & Hygiae, vel ad captanda auguria admoveri solebant, ea vide quae alibi adnotavimus; (1) quare in his adsimilibus Gemmis, quae tum in Tabula LXXIII. n. IV. tum in hac Tabula LXXIV. producuntur, lectorem non moror. Pauca dumtaxat adferre libet ad Gemmam IV. in qua Tibicen canit ante simulacrum Deae Romae; qui fortasse sculptus videtur in memoriam eius temporis quando Tibicines a Tribunis militum privati ingentibus honoribus, quae Numa eos ornaverant, Roma Tibur secesserunt, ac postmodum desiderati, & acciti, quod nemo sacrificiis praecineret, astu liberti Romam universi reducti sunt, iisdemque permissum ut quotannis floridis, ac muliebribus vestibus amicti per urbem circumirent, ut docet Plutarchus. (2) Horum Collegium Romae celebre fuit; nam sacris publicis praesto erant, ut docent veteres inscriptiones. (3)

T A B V L A LXXV.

VIRGINVM NVPTIALES CHOREAE.

SPonsa praecinentibus tibiis, & quinque facibus praelucentibus in thalamum viri deducta, atque a pronuba matrona ^{TAB. LXXV. n. I.} in geniali lecto conlocata, virgines ante ostium floribus, frondibusque exornatum, epithalamium carmen canebant, lactisque vocibus Hymenaeum nuptiarum praesidem Deum invocabant,

(1) Vide Observationes in Tab. LXVIII. primi Voluminis Musei Florentini pag. 136.

(2) Quaeft. LV.

(3) In Gruteriano Thesauro pag. CLXXV. 10.

bant, & festas choreas ducebant. Hoc nuptiale tripudium, ut arbitror, repraesentat haec Gemma elegantissima, cuius sculptura aliquibus antiqua non videtur, quamvis cum hoc antiquo nuptiarum ritu, quem exhibet, minime pugnet. Quatuor igitur Virgines, quae zonulam nondum solverunt, manibus mutuo complexae, choreas agunt circa ardentem taedam humi defixam, quam unaquaeque virgo quatit ut splendida exerat comas; idque singulae facere videntur quum ante eam saltantes transeunt. Illustrari haec omnia possunt Catulliano epithalamio, in quo Hymenaeus invitatur ad nuptias, & hortatur ut saltet, & manu quatiat taedam.

Cantato epithalamio fores cubiculi nuptialis claudebantur, & Virgines discedebant. Fax illa praealta eam indicare potest facem, quam veteres Iunoni Sponsae, ac Pronubae tribuunt; Virginesque manus in nodum conferentes vincula coniugalia referre possunt. Hinc Statius de Stellae, & Violantillae coniugio: (1)

——— *dat Iuno verenda*
Vincula, & insigni geminat concordia taeda.

TAB. LXXV.
n. 11.

FEMINA PHIALAM ET LEBETEM OFFERENS. Signum columellae superpositum adeo perparvum est ut paene oculos fugiat. Referre tamen mihi videtur athletam victorem, nam palmam manibus tenet. Divinis honoribus colebantur victores athletae, ut omnes eruditi norunt. Ante simulacra eorum a Poëtis laudes canebantur; atque adhuc vivi heroes habebantur consecrabanturque. (2) Si quis vero censeat hanc feminam non phialam, & lebetem offerre athletae victori, sed lustralem aquam, qua ante sacrificium veteres se purificabant, praeferre ante Dei signum, non repugno. Vasa, quae ad hunc usum in templis habebant, Graeci περιρραντήρια nuncupant. (3) Huic perfimilis est Gemma IV. quae in sequenti Tabula LXXVI. exhibetur.

Gemma V. relata in hac Tabula LXXV. & I. in sequenti Tabula LXXVI. summorum artificum praestantiam aemulatur; verum Valerii Vicentini Gemmarum sculptoris sua aetate peritissimi opera censentur.

T A-

(1) In Silvis Lib. I.

(2) Vide Lucianum de Gymnaf. Horat. Carm. Lib. I. Ode I.

Cicer. pro Flacco Pind. in Olymp. Plin. Lib. VII. Cap. XLVII.

(3) Ex Herodoto Lib. I. Clemente Alexandr. Stromat. Lib. I.

T A B V L A LXXVI.

VENATOR ANTE AEDICVLAM DIANAЕ.

Heroem VENATOREM, e numero eorum quos valde ^{T. LXXVI. n. III.} celebrat antiquitas, exhibet haec Gemma longe elegantissima, qui adstat ante aediculam Dianae Venatricis, vel Apollinis super congestis faxis erectam. Venabulum, sive hastam tenet; caput vero opertum habet petaso venatorio, ad pedes adest canis eius comes. Venationis studium in animum heroum a Deo immissum non semel docet Homerus. Veterum quoque monumentorum auctoritate perspicue intelligimus Venatores cum ante itum ad venationem, tum post reditum sacra Diis, qui venationi praesidebant, fecisse, eisdemque vota nuncupasse. MELEAGER, sive PELEVS aliquibus videtur expressus in hac Gemma.

T A B V L A LXXVII.

FEMINA AD TVMVLVM IMMOLANDA.

Gemma in qua sculpta est FEMINA velato capite, strictoque ^{T. LXXVII. n. I.} dextera manu pugione, quasi iam iam sibi necem inlatura ante tumulum, quem indicat columella, cui urna cineraria imposita est, non solum antiqua est, verum etiam Graeci artificis exquisito opificio insignis; quae mihi referre videtur POLYXENAM, quam ad tumulum ACHILLIS mactatam fuisse a Neoptolemo docet Tabula Iliadis, (1) quam Fabrettus, & Begerus illustrent, & Pausanias, (2) & Euripides. (3) Verum Philostratus (4) mihi

(1) Num. CXIV. Vide Fabrettum pag. 379. Begerum n. LXV. pag. 61. & 62.

(2) In Phocidis Cap. XXV.

(3) In Hecuba v. 220.

(4) In Vita Apollonii Lib. IV. Cap. V. & in Heroicis, in ACHILLE.

mihi auctor est, qui quidem duobus in locis adfirmat non a Neoptolemo maectatam fuisse, sed sua sponte, amore scilicet impatientem, sibi manus intulisse; cui opinioni, ac testimonio favet haec perrara sculptura Achatae Sardonychi expressa anaglypho opere. Nam haec virgo nobilissima pugionem manu sua stringit, atque ante sepulcrum operto capite palla adstat. Ad pedes eius iacet urnae, ut videtur, operculum.

T. LXXVII.

n. II.

MINERVA POLIAS, Athenarum custos, in porticu sculpta est, non stantis, sed ambulantis specie: laeva clypeum & hastam, sinistra oleae furculum tenet, insigne monumentum certaminis quod cum Neptuno habuit de Attica. (1) Hinc ut arbitror, ΘΑΛΛΟΦΟΡΟΣ, dicta; cuius meminit Xenophon in Symposio.

n. III.

ΣΑΡΑΠΕΙΟΝ, TEMPLVM SERAPIDIS, qui idem est ac Iupiter, adeoque in folio sedet, adstante aquila. Romae huic Deo Salutari aedem dedicavit M. Aurelius Antoninus, ut docet vetus inscriptio penes Gruterum. (2) Iuxta Capitolium, ut colligo ex duabus inscriptionibus Gruteriani Thesauri, (3) aliud quoque templum Serapidi dedicatum fuit, quod columnis, cum epistylis, & introitu ornarunt Sex. Pompeius Primitivus, & M. Vibius Saturninus, voto suscepto pro salute eiusdem Imperatoris M. Aurelii Antonini.

n. V.

SACRVM GENIO IOVIS, quod suffimentis factum indicat ara ante eum accensa. (4) Primum mero, thure, & floribus sine caede, postmodum vero immolatis quoque victimis veteres eidem litasse satis superque constat. Ara festivo encarpo coronata est. Quod vero Iovis Genius sit (nam singulis Diis Deabusque Genios famulos, & comites adsignatos fuisse compertum est) (5) perspicue declarat regia Iovis ministra aquila, quae eius brachio insidet. Arnobius (6) Genium *Iovialem* appellat. Columnae cubito innititur, & hastam sive sceptrum tenet. Praecipuum vero Genii ornamentum, & insigne sunt alae; adeoque & ipse inter Deos *Alatos* numerandus, quos recenset nobilissimus Gisbertus Cuperus. (7) Genio quoque Theatri alas dederunt veteres, ut ostendit iam edita rarissima Gemma e Medicea Dactylitheca. (8)

Non

(1) Vide Pausaniam in Atticis Cap. XXVI. & XXVII.

(2) Pag. LXXXV. 6.

(3) Pag. LXXXV. 3. 4.

(4) Vide Censorinum de die Natali. Horatium Carm. Lib. III. Ode XVII. Epistol. Lib. II. v. 144. Fabrettum Inscr. ant. Cap. II. pag. 73. & seqq. & Cap. V. pag. 360.

(5) Vide Martianum Capellam Lib. II. Plutarchum de Orac. defectu; Gisb. Cuperus in Monum. ant. pag. 242.

243.

(6) Lib. III. adversus Gentes.

(7) In Commentario in Apotheosin Homeri pag. 169. & seqq.

(8) Tab. XLIV. n. VII. Vol. I. Musci Flor.

Non raro etiam, ut complura numismata ostendunt, in quibus eius imago expressa est, ἀπτηρος cernitur.

T A B V L A LXXVIII.

M I T H R A.

DEVM INVICTVM MITHRAM exhibet haec insignis Gem-^{T. LXXVIII.}
ma utrimque sculpta, quam luculenter illustrat Leonar-^{n. 1.}
dus Augustinius, & Paulus Alexander Maffei, quibus
si addas eruditissimas observationes Philippi a Turre Adriensis
Episcopi, nihil omnino superest quod dictum observatumque non
fuerit. Mithra Solem ipsum refert; eaque omnia symbola, quae
circa eum sculpta sunt, ad omnium rerum generationem, & con-
servationem referuntur. Stellae septem duplici ordine dispositae
sunt, & Planetas designant, quorum Sol dux, princeps, & mode-
rator est. Deorum quoque arma circa Mithram sculpta, nempe
Iovis fulmen, Mercurii caduceum, Dianae seu Apollinis sagitta,
Martis gladius, Persei harpe; ac praeterea animalia, quae iisdem
Diis sacra sunt, aquila Iovi, testudo Veneri, corvus Apollini,
delphinus Neptuno, scorpius Marti; cornu erectum, & inver-
sum, & quidem vacuum; Solis & Lunae capita, quasi eorum
vi, & potestate omnia generentur, ac conserventur.

In averfa parte sculptus Leo, qui Solis imago est, cuius os
intrat apis. Circa eum sculptae quoque septem Stellae, quae sex
litteris clauduntur, quae forte Angelorum nomina designant, ut
Basilides aliique haeretici commenti sunt. Quandoque tauri ca-
put eiusdem Leonis ori proximum est, quod animal genera-
tionis symbolum est, atque ex eo procreari apes ferunt, quae
sunt animarum symbola, ut docet Porphyrius. Idem quoque
animal quia Lunam refert capite suo, in Gemma III. sculptus
cum astro Solis, & Lunae in vertice capitis.

Mithrae arcana sacra multiplicia fuere, nimirum *Leon-*
tica, *Coracica*, *Patrica*, *Perfica*, *Eliaca*. In his faces, & lucer-
nae

nae adhibitae ; nam in antris , ac spelaeis , & subterraneis locis peragebantur : nec quisquam iisdem mysteriis initiabatur nisi antea per octoginta cruciatuum gradus probatus fuisset ; quo probationum tyrocinio persoluto , eodem ornatu Persico , cum tiara , & chlamyde , uti Mithra sculptus est in hac Gemma , ad aram admovebatur , eidemque dextro genu insistens fictum martyrium subibat , palmaque & corona donabatur : quod sacrum exhibent complures quoque arculae sepulcrales nostrorum veterum Etruscorum , apud quos maxime in usu fuit . (1) Perquamlibenter his sacris Ethnici initiabantur , quia credebant omni poena carituros initiatos post mortem , nec Orcum subituros , sed ad Elysiorum camporum beatitudinem convoluturos . (2) Sed de his sacris alibi accuratius atque luculentius erit agendi locus .

T A B V L A LXXVIII.

L V D I C I R C E N S E S .

Veterem omnem priscae gentium religionem quatuor potissimum rebus , Sacrificiis , Epulis , Ludis , Feriis constasse nemo est in studio eruditionis , & antiquitatis aliquantulum versatus qui ignoret . Igitur post Sacrificia Deorum , ex antiquarum Gemmarum sculpturis a nobis declarata , ad LV DOS CIRCENSES , GYMNICOS , & SCAENICOS gradum facere non abs re duximus .

Speâculorum celebritate & frequentia nihil apud veteres fuit optabilius , nihil iucundius . Graeci amore effusi in Olympicos ludos , Romani in Circenses . De Circo , eiusque ludis , & sacris , ac religiosiis ornamentis nihil dicam , occupata iam sparta a viris doctis , ac praesertim a magno illo studii antiquitatum amplificatore , & interprete summa cum laude semper memorando Onuphrio Panvinio . Haud igitur lectores detinebo in explicanda hac Gemma operosissima , in qua tam insigni artificio sculptae

(1) Vide Sen. Phil. Bonarrotii ad Monumenta addita operi Dempsteriano Explicationes §. XXIV. pag. 32.

(2) Ex Iamblico de Myster. Sect. II. Cap. VI. & IX. & Apuleio Metamorph. Lib. XI.

ptae sunt non modo currentes quatuor factionum quadrigae, sed etiam Circi aliqua praecipua ornamenta, quae in spina conspiciuntur, nempe obeliscus Soli sacer, mensa tripus encarpis ornata cum apophoretis, Victoriarum simulacra columnis imposita, ara, & aedicula Soli dedicata, delphines, meta utrimque constituta cum ternis summitatibus. Quod vero rarum, & animadversione dignum est, duo tropaea ad extrema eiusdem spinae erecta sunt, quae profecto in omnibus iconibus Circi, & Circensium ludorum, quae ex antiquis nummis, & marmoreis sculpturis proferuntur a Panvinio desunt, praeterquam in marmorea Tabula, quae Fulginii exstat in Praetorio urbis: quae quidem non eo in loco, sed supra fastigium aedificii vel moeniani, in quo Aediles, ut arbitror spectabant, erecta sunt; adeoque huius Gemmae auctoritate inter ornamenta Circi, quorum non meminit Panvinus, recenseri possunt, nisi tamen ex ingenio suo ea addiderit sculptor, quod minime crederem. Vtrum vero ab aliquo Imperatore posita fuerint quasi devictarum gentium monumenta, haud facile dixerim. De Traiano suspicari aliquis forte poterit, a quo superatis Dacis, scimus, Dione auctore, spectacula magnificentissima per centum & viginti dies Romae edita; ad quem etiam referri potest *Ludus Dacicus*, qui inter Romana aedificia a P. Victore numeratur in tertia Regione.

T A B V L A LXXX. LXXXI.

B I G A R V M A G I T A T O R E S.

BIGARVM AGITATORES sculpti in hac Gemma, prout TAB. LXXX. n. 1. insistent equis, quos flagello, & habenis moderantur. Pectus habent loris munitum, non vero, ut interdum solebant, iisdem equorum habenis circumplicatum, quod faciebant ut excidentes evibrarentur a loris longe a curriculo. Capite galeam aeream gerere mihi videntur, quae in usu fuit. Aurigae quadrigarum in Gemma paullo ante descripta galericulum,

lum, seu petasum gerunt ornatum pinna, quae etiam capiti equorum inferebatur, ut antiqua numismata, & marmorea anaglypha ostendunt. Iisdem quoque pinnis ornatos ad pompam descendere consuevisse gladiatores, & lanistas docet Iuvenalis, ac vetus eius interpres. (1) Non raro etiam operto capite aurigasse testantur veteres sculpturae atque Gemmae, inter quas spectanda ea est quae n. III. in hac eadem Tabula LXXX. adfertur, & in sequenti LXXXI. n. III. Hoc modo expressi Aurigae victores Eutymius, & Philocamus, qui etiam *Dominus* appellatur, ut videre est in nummis Neronis, & Severi Caesarum. (2)

Circensium bigarum equis addita fuisse tintinnabula appensa in pectorali fascia, ut acrius ad ocyorem cursum incitarentur, adnotavimus ad marmorei Sarcophagi fragmentum in Descriptione Monumenti, sive Columbarii Libertorum, & Servorum Liviae Augustae & Caesarum. (3)

TAB. LXXX.
n. III.

EQVVS SINGVLARIS ET DESVLTORIVS, qui in Gemma III. Tab. LXXX. exhibetur, singulis bigis, & quadrigis addebatur, qui vel missum nunciaret, vel aurigas comitaretur tamquam minister, & adhortator, victoriae tamen praemio carens. De his videndus Panvinus, qui Ciceronis, Dionysii, Suetonii, & Isidori adfert testimonia. Hunc additum putat Casiodorus, (4) quod ita imitari credebant *Luciferi praecursorias velocitates*. In compluribus anaglyphis sculpturis, quae Circenses exhibent, iuxta quadrigarios, vel bigarios agitadores sculpti videntur.

TAB. LXXXI.
n. I.

DESVLTORES ii erant qui duobus equis quam ocyssime currentibus ex uno in alium summa dexteritate, ac peritia transliebant; qui ludus non apud Graecos modo, verum etiam apud Romanos maxime celebris fuit. Eiusdem fit mentio in Graeca inscriptione, quae inter Antiquitates Asiaticas adfertur ab eruditissimo Edmundo Chishullo; memoratque Pylemenem regis Amyntae filium populo epulum, ac ter spectacula dedisse ΑΓΩΝΑ ΓΥΜΝΙΚΟΝ ΑΡΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΚΕΑΗΤΩΝ *certamen gymnicum, curruum, & equorum defultorum*. Fuere homines adeo periti, inter quos Libes numerandi sunt, teste Strabone, qui plures equos sine freno currentes, sola virga continerent, & moderarentur. Hos, ut arbitror, refert Gemma 1. quae in Tabula LXXXI. exhibetur,

(1) Satyr. III.

(2) Apud Panvinium de Ludis Circensibus Cap. XII. pag. 16.

(3) Vide Tab. XI. litt. B. pag. 27. 28.

(4) In Epistola ad Faustum.

tur,
Paulu
opera
defult
Casto
funge

T

L
hum
ex
nibu
seru
natu
puta
gue
run
def
seiu
bus
Vir
na

(1)
(2)
(3)
(4)
In
(5)

tur, quam primum vulgavit Leonardus Augustinius, iterumque Paulus Alexander Maffei, quique eam illustrarunt. (1) Inter opera Canachi egregii statuarii laudat Plinius Pueros *κελητίζοντας defultores*. (2) Defultorum ludum Romani in Circo in honorem Castoris ea de causa dedicarunt, quod ille sua & fratris vice fungeretur. (3)

T A B V L A LXXXII.

V E N A T I O N E S.

DVOS GENIOS venationi indulgentes exhibeo in hac Gemma Medicea; quorum alter cervos, alter vero aprum, & vulpem canibus insequitur. Veteres artifices ut varia humanorum animorum studia, & adfectus ob oculos ponerent, ex Platonicorum sententia, Genios variis artibus & exercitationibus operam dantes, pro ut quisque maxime delectatur, expresserunt. Nam Genium, Deum esse, in cuius tutela ut quisque natus est vivit, ac vim rerum omnium gerendarum obtinere putarunt. (4) Hunc natali die thure, mero, floreis fertis, unguentis, ac luminibus coluere, multaque prece eum invocaverunt; (5) eundemque non solum vivis hominibus, verum etiam defunctis praesse existimarunt; (6) quorum animas a corpore seiunctas etiam apud Elysios in iisdem studiis, & artibus, quibus in hac vita delectatae fuere, operam dare finxerunt: quare Virgilius Elysiorum sedem describens ex Platonicorum disciplina, ita ait: (7)

*Pars in gramineis exercent membra palaestris,
Contendunt ludo, & fulva luctantur arena:
Pars pedibus plaudunt choreas, & carmina dicunt.*

R

Ac

(1) Gemmar. Figur. Par. IV. Tab. LII. pag. 77.

(2) Lib. XXXIV. Cap. VIII.

(3) Ex Hygino Astronomic.

(4) Ex Censorino de die Natali Cap. I. Vide Fabrettum Inscr. ant. Cap. II. pag. 73. & seqq.

(5) Ex eodem Censorino, Tibullo Lib. IV. Carm. V.

Plauto in Prol. Aulular. Ovidio Lib. III. Trist. Eleg. XIII. & Lib. V. Eleg. V. Vide C. Theod. de paganis sacrif. & templis.

(6) Fabrettus loco superius citato multas adfert inscriptiones Genio defunctorum dedicatas.

(7) Aeneidos Lib. VI. v. 642.

Ac paullo post : (1)

————— *quae gratia currum*
Armorumque fuit vivis , quae cura nitentis
Pascere equos , eadem sequitur tellure repostos .

Hinc in sepulcris sculpti Genii , qui gymniciis exercitationibus incumbunt in palaestra ; frequenter in Circensibus ludis agitant currus ; nunc lyra canunt , tropaeum exstruunt ; clypeos , cassides , thoraces , hastas , aliaque arma militum fabricant ; nunc coronas neant , Deorum aediculas floreis fertis ornant , feras in venatione confectantur , atque conficiunt ; piscium piscatui sedulo vacant .

T A B V L A LXXXIII.

L V D I G Y M N I C I .

Quamvis in antiquis Gemmis , atque in sculpturis anaglyphis vel ex ebore , vel e marmore frequentius expressi sint Pueri gymniciis certaminibus , ac ludis , qui in Circo , & in Amphitheatro fieri solebant , operam dantes ; non tamen credendum est solos Pueros iisdem vacasse . Sunt enim complura certamina , quae a Pueris exerceri minime possunt . Inter haec recensenda est Ταυροκαταψία , nempe *Taurorum venatio* , quae ab equitibus fieri solebat . Haec a Thessalis primo instituta , tandem imperante Iulio Caesare in Circo Romano , ac deinde per alias etiam civitates in spectaculum dabatur . Hanc tamen in marmoreo anaglypho edito inter marmora Oxoniensia (2) exhibent quinque Pueri , qui tres Tauros prosternere , ac sibi subiicere egregia animi virtute , ac robore nituntur . Genio artificum magis adrisit pueros , quam iuvenes , aut viros fingere in his ludis se se exercentes .

Ho-

(1) Aeneid. Lib. II. v. 653.

(2) In Notis ad marmor Ταυροκαταψίων pag. 266. n. CXXX.

Homunciones fenes, pileati, nudipedi, gibbi, qui spectantur in Gemma I. huius Tabulae discum longe a se iaciunt; atque, ut videtur, quasi mimi Discobolorum, ludicram aliquam exercitationem ad exhilarandos spectatores edunt. T. LXXXIII. n. 1.

PVERORVM AD LVCTAM INSTITVTIO exhibetur in his Gemmis; quarum altera relata numero II. iam edita est, & luculenter illustrata a Leonardo Augustinio, & a Paulo Alexandro Maffeo. (1) Gymnaestes adstat cum flagello, ut errantes castiget. n. II. IV.

In altera vero Gemma IV. ante oculos PVERORVM PVGLVM proposita sunt praemia, nimirum vasculum, & palma; quare facile crederem adstantem illum virum dextera manu gerentem non flagellum, sed virgam, referre non Gymnaesten, sed Agonothetam certamini praesidem, cuius iudicio victores praemia adsequebantur; quod etiam clarius ostendit perpulchrum anaglyphum marmorei Sarcophagi, quod exhibet Iacobus Sponius. (2) Pueri pugiles in genua lapsi sunt; alius vero alio fortior adversarii caput ad terram prosternere studet. Fortium Athletarum ea laus maxima fuit, certaue victoriae spes non inclinari, non dimoveri loco, neque in genua concidere. In veteri lapide Gruteriani Thesauri laudatur M. Aurelius Asclepiades Pancratiastes, quod ΠΕΡΙΟΔΟΝΕΙΚΗΣ, ΑΛΕΙΠΤΟΣ ΑCΙΝΕΞΩCΤΟΣ ΑΝΕΚΚΑΗΤΟΣ, *per omnia victor, inexpulsus, non inclinabilis fuerit*. (3)

ATHLETAE SPARTEAM RESTEM DVCENTES nunc primum spectandi sunt in hac Gemma rarissima; quae exercitatio ludusque in palaestris valde celebris fuisse videtur. Igitur Athletae, ut roboris periculum facerent, spartea reste, seu fune in medio duorum tigillorum ligato, summo conatu hinc atque hinc certantes, tamdiu illum ad se trahere studebant, donec aut rumperent, aut alteruter viribus fessus, ac destitutus adversario cederet; vel gradu suo, in quo consistere debebat, excideret; vel omissa tigilli prehensione in nates caderet: quod si contigisset spectatorum risus non iniucundo spectaculo excitabatur. Hoc Athletarum certamen indigitat Plautus in Poenulo: (4)

*Iamne hoc tenetis? si tenetis, ducite;
Cave dirumpatis:*

R 2

In

(1) Gemm. antiq. figur. Par. IV. Tab. LV. pag. 87. 88. 89.

(2) In Miscellan. erud. Ant. Sect. VI. pag. 228.

(3) Pag. CCCXIII. 10.

(4) In Prologo v. 110.

In quem locum vide Taubmannum , & Pareum . (1) Adludere quoque huic ludo videtur Horatius : (2)

*Imperat , aut servit collecta pecunia cuique ,
Tortum digna sequi potius , quam ducere funem .*

Meminit huius ludi Aristides Sophista , & Tertullianus de fune contentionis agens . (3) De eo quoque luculenter Iosephus Scaliger in Varronem , (4) quem consules si plura cupis .

T A B V L A LXXXIIII.

M E R C V R I A L I S P V E R .

T. LXXXIIII.
n. III.

PVER MERCVRIALIS arieti insidens , indutus chlamyde , ad equestres ludos in honorem Mercurii , ni fallor , instituitur a ludimagistro , qui ad eum accedit , atque cum eo colloqui videtur . Aries in tutela Mercurii fuit ; quare hic Deus Κροφόρος dictus , quod eum gestare soleret , ut constat ex Pausania , qui eius simulacrum describit . (5) Eodem modo equestre certamen in honorem Liberi Patris pueri ad eius templum celebrare solebant , hircis , qui eidem sacri sunt , inequitantes ; quod ludicrum certamen eleganter describitur ab Anyte Poëta Graeco in veteri Anthologiae epigrammate . (6)

n. II.

Vir peregrinus camelo insidens , & facem praeferens , noctu ita editum aliquem ludum forte indicat . Ptolemaeus Lagi filius duas res novas in Aegyptum adducturus , post alia multa spectacula Camelum Baetrianam totam nigram , auro , purpura , & gemmis ornatam , & hominem per medium nigrum , & album exhibuit ; quod aliis risui , aliis horrori fuit , teste Luciano in Prometheo .

TA-

(1) Item in Lexico , atque in Elestis .

(2) Lib. I. Epist. X.

(3) In princ. Libri adversus Iudaeos , & Lib. de Pudicit. Cap. II.

(4) De Re Rustica Lib. III.

(5) In Eliac. prior. Cap. XXVII. & in Boeoticis Cap. XXII.

(6) Lib. I. Cap. XXXIII. n. 28.

T A B V L A LXXXV.

C I T H A R O E D V S.

CITHAROEDVS sedens citharae fides hinc dextera manu, ^{TAB. LXXXV.}
 illinc sinistra variantibus digitis oberrat, altera videlicet ^{n. I.}
 graviores, acutiores altera. Citharam sustinet supra de-
 xtrum genu positam. Plectro non utitur, quod dextera manu
 tenebant si eo utebantur, ut ex Philostrato, qui Orphei psallen-
 tis imaginem describit, (1) & ex antiquis sculpturis colligi po-
 test. Tres fuere apud veteres fidibus accinendi modi, quos no-
 tat Pindari Scholiastes. (2) Primus quum pulsatis fidibus succine-
 bant *πρῶτον ἔκρπον ἔτα ἐπῆδον*: secundus quum voce simul ac fidi-
 bus concinebant: tertius quum prius voce simul & fidibus cane-
 bant; postea sola voce idem cantabant. Ex his modis postre-
 mus in usu esse desiit; reliqui duo etiamnum usurpantur, ut
 observat vir praestantissimus Ioannes Baptista Donius. (3) Citha-
 roedi in certaminibus victores non plausu solum, & osculis, ve-
 rum etiam magnis praemiis honorabantur, ac ditabantur. Citha-
 roedum puerum victorem palma donatum, atque honoris causa
 curru vectum exhibet Gemma III. superius adlata in Tabu-
 la LXXXIII. A pueris citharam pulsantibus plectroque cunctas si-
 mul fides cursim ferientibus adhibitos fuisse modos anapesticos,
 quum hymnus in honorem Dei caneretur, notat Athenaeus. (4)

PENTATHLVS VICTOR, membrorum vigore pollens, ^{n. II.}
 stat, dexteraeque manus digito indicat nobilem palmam in ur-
 na repositam, quam adeptus est; eamque cum voluptate con-
 templari videtur tamquam virtuti suae debitum praemium, qua
 adhuc vivus inter heroas consecratur. Laeva manu strigilem te-
 net, quasi sudorem, pulverem, oleumque, quo se unxerat ante
 certamen, sit deterfurus. Athletae in aliptorio per se ipsos potius
 quam per servos tum ante exercitia, tum post oleo se perun-
 gebant,

(1) In Iconibus.

(2) Ad Odem II. Olympicor.

(3) Cap. VIII. Lyrae Barberinae, quod opus omnigena eru-

ditione, compluribusque Iconismis aeri incisus refertum adhuc
 ineditum publici iuris faciam.

(4) Lib. IV. Cap. VII.

gebant, fordesque corporis cum strigili destringebant. Si omnia illustrare voluero, Hieronymi Mercurialis viri doctissimi scrinia expilare necesse erit: si quis vero legerit eius Libri I. Caput VIII. de Arte Gymnastica, perspicue intelliget quantum eruditionis sit in hac Gemma elegantissima. Corona pectoralis in modum torquis appensa Hermae simulacro facile esse potest praemium eidem Pentathlo datum; nam in his simulacris etiam palmae infigi, atque erigi solebant, ut alibi observavimus: (1) vel etiam ab eo consecrata, atque donata fuit Mercurio certaminum praesidi, cuius statua in palaestris dedicata erat. Nam vel eidem Deo, vel ceteris, quibus ante certamen vota fecerant, victoriam adepti coronas consecrare solebant.

TAB. LXXXV.
n. III.

COMICVS POETA (ex arena, & palaestra ad theatrum, & scenam gradu facto) spectandus est pallio amictus, laeva manu pedum tenens, dextera gesticationem faciens ante Comicam personam praealtae columellae impositam, e qua duplices corollae tamquam monilia pendent. Status ille corporis Poetae Comici, qui se se incurvat, & sinistro genu innititur, sublatum pedem fulciete scopulo, cum Comica persona colloqui, vel Comoediam ante eam meditari designat. Ad sinistram cernitur femina item palliata, quae eundem gestum facit, atque, ut arbitror, est Thalia Comoediae inventrix.

In hanc rem facit quod Plinius (2) memorat de M. Ofilio Hilario Comoediarum Histrione. Is quum populo admodum placuisset natali die suo, conviviumque haberet, edita cena, calidam potionem in pultario poposcit; simulque personam eius diei acceptam intuens, coronam e capite suo in eam transtulit, talique habitu rigens, nullo sentiente expiravit. Quidam amicus meus, Gemmam hanc, dum eam illustrarem, curiosius inspiciens, referre posse credebatur Aeschylum Tragoediae parentem, inventoremque personae non terribilis, & horridae, sed honestae, ut docet Horatius. (3)

TA-

(1) Ad Monumentum, sive Columbarium Libertorum Liviae Tab. III. litt. E. pag. 31.

(2) Hist. Lib. VII. Cap. LIII.
(3) In Poetica.

T A B V L A LXXXVI.

C O M O E D I.

Personati sunt hi duo COMOEDI, quorum alter ad dexte-^{T. LXXXVI.}
ram barba, & capillis calamistratis cultus est; alter vero
ad sinistram eum gestum facit cubito suo mentum sufful-
ciens, quem ii facere solent, qui aliquem loquentem sedulo
auscultant. Pectus eius nudum est. Recurvum eo modo pedum,
quod tenet, sine observatione praetereundum non est, quod Sa-
tyricis personis, & Histrionibus tribuitur in antiquis sculpturis,
ut alibi adnotavimus, & ex Plutarcho de liberis instituendis.

His non absimiles fuere EXODIARI, qui ad finem fabulae
Atellanae intrabant ut spectatores ad risum excitarent; quare
apud Iuvenalem: (1)

Vrbicus exodio risum movet Atellanae.

Fabulae Atellanae partim ad Comoediae, partim ad Satyricae
fabulae naturam accedebant, ut dici possent Comoediae Satyri-
cae. Personas cum ore immaniter hianti eos induisse docet idem
Iuvenalis: (2)

————— *Tandemque redit ad pulpita notum*
Exodium, quum personae pallentis hiatum
In gremio matris formidat rusticus infans.

Gemma, quae hanc sequitur, rarissima, ni fallor, est. Vir
ad parvam quamdam tabulam in quatuor segmenta dispertitam,
& cuidam pilo ligneo appensam accedit, inclinatusque eam sty-
lo inscribere videtur. Hanc esse tabulam Comicam arbitror, in
qua totius Comoediae argumentum, actores, & rerum in sce-
na exhibendarum compendia per singulos actus in unoquoque
segmen-

(1) Sat. VI. v. 71.

(2) Sat. III. v. 173.

segmento notata proferebantur ; quam nos vernacula lingua *lo Scenario* dicimus ; quod etiam apud nos hodie faciunt Histriones, depictas suas tabulas pridie exponentes . Veterum morem ex Iulio Polluce notat Isaacus Casaubonus ludos suos tabulis ornandi , quae fabulas ab Histrionibus docendas , aut gladiatorum pugnas , & ornamenta , totam denique ludorum magnificentiam ob oculos ponerent . De his tabulis Comicis meminit Plinius , qui laudat Calacem , seu Caladem pictorem , qui eas pingebat . In veteri inscriptione , a me edita ex Museo Suburbano Strozio , laudatur P. Cornelius Philomusus PICTOR SCAENARIUS IDEM REDEMPTOR .

MORIONES deformes , & monstrosi , nudipedi , capite femiraso , qui ad exhilarandos spectatores , & convivas induci solebant in hac singulari Gemma exhibentur . MACCI homines bardi , fatui , & stolidi , ut explicat Iustus Lipsius in Epistolicis quaestionibus Lib. II. Epistola XXII. quorum meminit Apuleius in Apologia , his non absimiles fuere , qui risus movendi gratia inducebantur , de quibus alibi differuimus .

CLASSIS III.

TABVLA LXXXVII.

SOL VERNO TEMPORE TERRAM
FECUNDANS.

EORVM Virorumque illustrium Imagines e
 Gemmis rarissimis, ac nobilissimis hactenus
 depromptas, atque in septem Classes perspi-
 cuo ordine dispositas, ea qua potuimus dili-
 gentia breviter illustravimus. Ad Gemmas,
 quae huic postremae Classi finem imponunt,
 e Medicea Dactyliotheca, ac Florentinis pri-
 vatorum Cimeliis selectas, in quibus SIGNA
 CAELESTIA, & SYMBOLA exhibentur, gradum facimus. Mirum
 quanta in his occurrant, quam multa & varia animalia, quam
 curiosae ex iisdem animalibus complexiones, quanta aenigmata,
 & naturae, vel ingenii portenta; quorum arcanas significationes
 ii probe tenuere, qui ea in signatoriis gemmis sculpi manda-
 runt. Qua quidem in re Aegyptios imitari eos studuisse haud
 invitus credam, qui per figuras animalium mentis sensus exprimi
 posse docuerunt.

s

Gem-

T. LXXXVII.

Gemma prima huius Classis IV. a qua exordium sumimus, non eleganti solum opificio exscalpta est, verum etiam summo ingenio, atque iudicio: nam artifex ut exprimeret verno tempore Terram fecundari a Sole, & mutare vices, ut ait Horatius, (1) iacentem sculpsit Deam rerum omnium parentem, nudo corpore superiore parte, inferiore vero velato veste; quae sinistra tenet cornu fructibus dives, dexteram vero extensam inter nubila condit quasi vivificam Solis virtutem, atque Aetheris beneficium humorem exposcat, ut docet his versibus Virgilius, quibus hoc opus peritissimi artificis mirifice illustratur. (2)

*Vere tument terrae, & genitalia semina poscunt.
Tum pater omnipotens fecundis imbris Aether
Coniugis in gremium laetae descendit, & omnes
Magnus alit, magno commixtus corpore, foetus.
Avia tum resonant avibus virgulta canoris,
Et Venerem certis repetunt armenta diebus:
Parturit almus ager, zephyrique tepentibus auris
Laxant arva sinus. superat tener omnibus humor;
Inque novos Soles audent se gramina tuto
Credere: nec metuit surgentis pampinus austros,
Aut actum caelo magnis aquilonibus imbrem:
Sed trudit gemmas, & frondes explicat omnis.*

Solem, quem veteres Αἰγιεμένην appellarunt ea de causa quod sempiterno motu generet universa feminando, fovendo, producendo, alendo, augendoque, ut observat Macrobius, (3) super Aethera scalptor effinxit quadriiugo curru vectum, dextera auream lampadem praeferentem, sinistra velocissimorum equorum cursum absque flagello, & habenis, imperio tantum moderantem. Praeit Puellus aliger facem gerens; qui esse potest vel eiusdem Solis Genius, vel Zephyrus Veris praenuncius, (4) vel potius, quod mihi magis adridet, Amor Veneris filius, quod ex dicendis paullo inferius magis liquebit.

Vnde vero colligam huius Gemmae artificem hoc opere anaglyptico ostendere voluisse Terram a Sole verno tempore fecundari, ipsumque rebus omnibus quae ab ea gignuntur vitalem

(1) Carm. Lib. IV. Od. VII.
(2) Georg. Lib. II. v. 324.

(3) Saturnal. Lib. I. Cap. XVII.
(4) Quod Statius Theb. VII. omnesque Poëtae testantur.

lem calorem, & motum infundere, atque excitare, paucis nunc aperiam. Observanda sunt circa Solis caput sculpta tria Zodiaci signa, nempe Taurus, Gemini, Cancer. Idem Sol a solertissimo scalptore ita sculptus est ut Taurum subire videatur capite suo; quod contingit mense Aprili, quum omnia orto iam vere renovantur, & Terra frondibus, ac floribus ubique vestitur. (1) Veneri Genitrici dedicatus est Aprilis, estque ipsum Tauri signum in Zodiaco: quare hinc facile credam alatum illum Puelum, qui Solis quadrigam praecit, ac veluti viam monstrat, Amorem esse, a quo verno tempore omnia animantia & homines excitantur, vimque eius sentiunt, ut perbelle describunt Poetae. Apud Corinthios in delubro Veneris se vidisse narrat Pausanias (2) tria signa, nempe Veneris armatae, Solis, & Amoris arcum tenentis; adeoque Amorem Solis comitem esse posse haud improbable mihi videtur.

Terra igitur Παμμήτηρ a Sole vitalem calorem, ab Aethere humorem necessarium ad omnium rerum generationem exposcens iacet, extensoque dextro brachio fecunditatem implorat non secus ac Rhea, seu Ops Deorum omnium mater sculpta in Ara marmorea, quae Albani exstat in Villa Pauluccia; in qua eiusdem Rheae puerperium, Saturno illata fraus, Iovis cunabula, educatio, & Deorum concilium exhibetur; quam vide inter antiqua monumenta addita Inscriptionibus Donianis nuper a me illustratis atque in lucem editis. (3)

Emblemati huius Gemmae similis est typus praeclari nummi M. Aurelii Imperatoris a *Nicaeensibus* Bithynis percussi, qui exstat in Thesauro Christianissimi Galliarum Regis, & ab insigni viro Ezechiele Spanhemio adfertur, atque illustratur. (4) Nam in eo Tellus magna mater, & nutrix rerum omnium, uti appellabatur Εὐρύς-εργος (5) lato pectore efficta in antiquis monumentis, eodem modo recumbit, copiae cornu sinistra tenens, quemadmodum etiam Genii Fluminum effingi solent, dextera vero pingues spicas; quae quum in messe aestivo Sole colligantur, hinc Sol adsimili modo, demissius tamen ac propius super eam sculptus capite radiato, absque chlamyde, & face, in quadriiugo

S 2

(1) Hinc Petrarcha noster in Italico Poematio
Quando 'l Pianeta, che distingue l' ore;
Lauram suam comparat Soli Taurum ingredienti, se vero
Terra; numquam tamen ver experiri se adfirmat.

(2) In Corinthiac. Cap. III.

(3) Tab. A. I. II. III. IV. quae inferuntur ibidem.
pag. 3.

(4) In Observationibus in Hymnum Callimachi in Delum.
pag. 434.

(5) Vide Pausaniam in Achaicis Cap. XXV.

driiugo curru nubes transcendens, & frenis temperans equos, Leonis signum ingreditur super caput suum sculptum in Zodiaco; quo tempore horrea frumento maxime redundant: cum quo ingressu Solis in Leonis signum concordat Terra spicas praeferens; quod miror Spanhemium non animadvertisse.

T A B V L A LXXXVIII.

SOL IN MEDIO SIGNORVM CAELESTIVM
LVNA IN MEDIO SERPENTIS
CAVDAM SIBI DEPASCENTIS.

EX Astronomiae scientia ortam esse Idololatriam, priscarumque gentium portentosa figmenta, doctorum hominum sententia est. (1) Chaldaei, Aegyptii, & Assyrii Astronomi omnium vetustissimi, ac peritissimi, Solis, & Lunae motum, ordinem, & multiplices in rerum natura effectus observantes, a cultu veri Dei totius mundi Creatoris, & conservatoris sapientissimi, ad adorandum Solem, & Lunam, tamquam rerum omnium fontes, ac potissimas causas, rudes populos transduxere. Quam antiquus sit horum siderum cultus colligi potest non ex Homero, sed ex divino Mose, cuius temporibus illum obtinuisse declarat interdictum hoc repetitae legis: (2) *Ne forte elevatis oculis ad caelum, videas Solem, & Lunam, & omnia astra caeli, & errore deceptus adores ea, & colas; quae creavit Dominus Deus tuus in ministerium cunctis gentibus, quae sub caelo sunt.* Valde etiam antiquitatem hanc comprobatur locus ille Iobi, (3) ut observat Gerardus Ioannes Vossius: (4) *Si vidi Solem, quum fulgeret, & Lunam incedentem clare, & laetatum est in abscondito cor meum, & osculatus sum manum meam ore meo: quae est iniquitas maxima, & negatio contra Deum altissimum.*

Pul-

(1) Vide Lucianum de Astronomiae laudibus.
(2) Deuteronom. Cap. IV. v. 19.

(3) Cap. XXXI. 26. 27.

(4) De Origine, & progressu Idololatriae Lib. II. Cap. III.

Pulcherrima haec Gemma anaglypho opere utrimque sculpta cum imagine SOLIS in quadriiugo curru in medio caelestium Signorum, & LVNAE in biga, quam coronat serpens caudam sibi depascens, fortasse designat, ut auctor eius credidit, calore, & humore omnia generari, ac conservari; ac propterea haec sidera generationis, & conservationis omnium rerum esse causam. Sol Zodiacum annuo spatio percurrit, Luna mense uno non integro. Serpens in orbem reductus, caudamque suam ore apprehendens, apud Aegyptios Sacerdotes universum mundum in se ipso ali, & in se revolvi, annum quoque & alia multa, ut explicat Pierius Valerianus, (1) notabat. Zodiacus etiam index brevitatis humanae vitae apud veteres fuit, quem in sepulcris defunctorum sculptum non semel me videre memini. Haec plane ex multis aliis causis una esse potest cur in his Gemmis auctores Zodiacum sculpi mandaverint. Neque etiam adversabor si quis credat pro amuleto inservisse sectatoribus Priscillianae haereseos, qui omnes homines resque omnes, quae in natura sunt, stellarum potestatibus, & influxibus subiecere; ut interpretatur Michaël Causeus, qui in Museo Romano adsimilem Gemmam adfert in qua Sol sculptus est in medio caelestium Signorum. (2) Interdum Ibis, Aegyptiorum familiare animal, in Gemmis occurrit in medio signorum Zodiaci sculpta.

Satyrus tibia canens ad aram igne accensam, ad quam sponte caper immolandus accedit, forte indicat Solem ignem esse, nec eius aram victimarum sanguine cruentandam.

SOLIS DISCVS. Nonnulli Graecorum, ut observat Gisbertus Cuperus, (3) Solem Δίσκον appellavere, quod eius facies talis nobis appareat, qualis in hac Gemma expressa est. Paeones, teste Maximo Tyrio, (4) Solis simulacrum parvo disco simile expresse-
 runt, colueruntque. Quatuor equis, non patera, vel lebate, vel phiala, aut poculo, ut aliqui voluere, vectum per mare Solem exhibet sculptura antiqua rotundae laminulae ex argento inaurato, cum hac inscriptione SOL DOMINVS IMPERI ROMANI. cuius graphicum schema mecum singulari humanitate communicavit V. C. Franciscus Victorius Equestris Ordinis S. Stephani, elegantiarum omnium penitioris antiquitatis studiosissimus; quasi Romanorum imperium ubique terrarum, quas
 Sol

(1) Hieroglyph. Lib. XIV. pag. mihi 137.
 (2) Tab. XXXVII. Sect. I. pag. 19.

(3) In Harpocratem pag. 53.
 (4) Differtat. XVIII.

Sol lumine suo illustrat, patuerit; quod Poëtae celebrarunt.
Claudianus Romam ita commendat: (1)

*Haec est exiguis quae finibus orta tetendit
In geminos axes; parvaque a sede profecta
Dispersit cum Sole manus.* —————

Horatius: (2)

————— *famaque & imperi
Porrecta maiestas ad ortum
Solis, ab Hesperio cubili.*

Solem, ut in viam redeam, in hac Gemma sculptum circumstant duodecim Signa caelestia, quae idem annuo spatio metitur. Virgilius: (3)

*Idcirco certis dimensum partibus orbem
Per duodena regit mundi Sol aureus astra.*

T. LXXXVIII.
n. IV.

AQVARIUS nunc primum in Gemmis antiquis sculptus apparet, ni fallor; paucioribus tamen stellis distinctus, quam ab Hygino describitur; (4) qui loca eorum indicat, & omnino esse quatuordecim docet; in effusione vero aquae dextra laeva-que facta ex urna, stellas esse triginta adfirmat.

Ordinem, & nomina duodecim Signorum caelestium ita describit Ausonius:

*Hic Aries, Taurus, Gemini, Cancer, Leo, Virgo,
Libraque, Scorpius, Arcitenens, Capricornus, & urnam
Qui tenet, & Pisces.*

(1) Panegy. III. Stilic.
(2) Carm. Lib. III. Ode XV.

(3) Georgic. Lib. I. v. 237.
(4) In Poët. Astronom. XXVIII.

TA-

T A B V L A L X X V I I I I.

S O L I S V I S E T B E N E F I C E N T I A.

DVo sunt in hac Gemma rarissima, in qua Sol quadriiugo curru vectus exhibetur, haud profecto obvia, ut puto, sed observatione maxime digna. Primum quod SOL dextera manu praefert omni frugum copia dives cornu, sinistra ardentem facem; alterum, quod quasi auriga in Circensibus ludis, circumvolutis circa corpus habenis agitat equos velocissime currentes non per aethera, non per mare, sed super terram. Fulgida lampas, quam adtollit caelo, & terrae lucem praestare, ac maxima beneficia ignis calore rebus omnibus conferre designat, sine qua perpetua nox esset; copiae vero cornu eius in terram beneficentiam indigitat. Est enim copiae cornu felicitatis, ubertatis, rerumque omnium adfluentiae symbolum, quod quum Diis Deabusque in humanum genus εὐεργυνταῖς tribuerint veteres, quemadmodum Cereri Frugiferae, Iñdi, Fortunae, Magnae Deum Matri, cuius etiam filium esse Solem fingunt, item Harpocrati, Felicitati, Annonae, Geniis Fluminum, Deae Romae; perspicue liquet hoc symbolo Solem frugum satorem, largitoremque beneficentissimum indicatum fuisse. (1)

Cornu primum pro poculo usi sunt vetustissimi hominum, quorum victus terrae fruges, ac fructus fuere; quare ad indicandam eorum temporum felicitatem adhibitum fuit. Indicat etiam, ut docet Dio, (2) bonorum largitionem, & felicitatem. Hinc Apollini, qui idem est ac Sol, sacrari campi leguntur in Myra Lyciae urbe, eius quoque oraculo celeberrima; quorum meminit Virgilius, (3) & Martialis: (4)

Campis dives Apollo sic Myrinis.

Interdum etiam simulacrum eius argenteum in aediculis repositum

(1) Saturnal. Lib. I. Cap. XVIII.

(2) Orat. LXIV. quae est prima de Fort.

(3) Aeneid. Lib. XII. v. 516.

(4) Lib. IX. Epigr. XLIII.

positum fuisse constat in tutelam praediorum ; quod adnotavi ad insignem inscriptionem , quae habetur inter Donianas Tab. VIII. Pag. LXIV.

*T A B V L A X C. XCI. XCII.
XCIII. XCIIII. XCV. XCVI.*

G E M M A E S Y M B O L I C A E.

MOrari lectorem in rebus , quae parum continent eximiae eruditionis , minime consentaneum mihi videtur : quare ex omnibus Gemmis , quae exhibentur in Tabulis , quas superius enumeravi , perpauca delibabo , quae observatione digna videntur . Quo facilius igitur ex his me expediam , SYMBOLA in his expressa in decem Classes ita dispono ; aliarum quoque plurimarum Gemmarum observatis aposphragismatis , quarum ectypa maxima ex parte nunc penes me sunt , olim vero inter Cimelia Petri Andreae Andreinii Patricii Florentini , de antiquitate , studiisque meis optime meriti ; praesidio quoque adiutus insignis Voluminis exhibentis rariores Gemmas , quas calamo diligentissime , & accuratissime delineavit vir Praeclarissimus Philippus Bonarrotius Senator , & Patricius Florentinus ; quod per plures menses apud me esse singulari humanitate voluit . Continent igitur Gemmae Symbolicae I. *Animalia Diis sacra* . II. *Monstra fabulosa* . III. *Animalia hominis ingenium , studia , & artes imitantia* . IIII. *Animalia ludicra , & voluptuaria* . V. *Animalia auspicalia* . VI. *Animalia sacrificalia* . VII. *Animalia superstitiosa* . Deinde VIII. *Vasa , aras , plantas , herbas , instrumenta Diis sacra* . VIIII. *Instrumenta Sacerdotum , Religiosorum , Ministrorum sacrorum , & Magistratuum propria* . *Arma militum , & insignia* . X. *Symplegmata* .

Ad Classsem I. *Animalium Diis sacrorum* pertinet Pavo Iunonis symbolum , eidemque sacra , credo quod avium fit pulcher-

cherrima, vel ob fabulam quam Naso commemorat. (1) Eadem in Gemma VI. Tab. XC. insidet crateri, cui iunctus thyrsus vitis ornatus, Libero Patri dedicatus. Gryps Apollini, & Minervae sacer est; Leo incisus in Gemma II. Tab. XCV. Magnae Deum Matri Cybeli.

Aries sculptus in pluribus Gemmis Tabulae XCI. gerens caduceum, vel coronam, vel palmam, Mercurio sacer est, quod armentis praesit. Mercurii Κρηφόρου simulacra describit Pausanias. (2) Eidem sacer etiam caduceus, & testudo, quae sub ariete sculpta cernitur in Gemma VI. eiusdem Tabulae XCI. quam aptatis chordis in citharam conformavit. Palma addita est quod gymnics certaminibus praesit: spicae, quod agri frugiferi & opum servator, tutor, & averruncator Deus creditus fuerit, ut laudatur in veteri epigrammate Hermocreontis in Anthologia. (3) Priscis temporibus nobiles, ac fortunati pueri in dorsum arietum imponebantur, ut sine periculo rudimenta equestris artis perdiscerent; idque, ut observat doctissimus Petrus Victorius, (4) veteres Grammatici putarunt significare etiam potuisse Homerum, quum ἐπιβώτορι μίλων cecinit in XIII. Libro Odysseae; nam aliae quoque declarationes eius nominis afferuntur. Veterum hoc institutum nobis exhibet perrara Gemma III. superius adlata in Tabula LXXXIV. ex Museo Victorio; quam interpretationem alteri praeferendam esse censeo.

Galli copiae cornibus insidentes in Gemma V. & VII. Tabulae XCIII. sacri sunt Apollini, Marti, Minervae, Aesculapio, & Deo Luno, praesertim vero eidem Mercurio. (5) Equus in tutela Castoris, Pollucis, & Minervae est, Aquila vero Iovis, cui fulmina ministrat, ut videre est in Tab. XCII. V. & VI.

In eadem Tabula sequitur Noctua Minervae, itemque Formica septem spicas ore suo praefereens, Cereri, ac Pani Deo sacra; nam iuxta eorum simulacra in Gemmis sculpta observatur. Habes quoque ibidem Cicadam eximio artificio sculptam; quae, ut ait Anacreon, terrae alumna est, cantus amica, & omnis mali, dolorisque expers, quae parum abest a Diis. Cicadam capite praeferebant Athenienses tamquam insigne, & Samii festis diebus Iunonis, ut docet Aelius, quem citat Athenaeus.

T

(1) Metamorph. Lib. I. Tab. X. & XIII. Vide Ant. Augustini Dial. V.
(2) In Messen. Cap. XXXII. In Boeoticis Cap. XXII. In Eliacis Prior. Cap. XXVII.

(3) Lib. I. Cap. XX. n. 12.
(4) Variar. Lect. Lib. VIII. Cap. IX.
(5) Id observavimus ad Monumenta addita Inscriptionibus Donianis Tab. IV. n. 1. pag. XLV.

naeus. (1) Animalia, flores, & lilia capitibus Deorum Dearumque imposita, quo augustiora colentibus redderentur, eademque in vestibis picta non uno in loco notat Pausanias. (2)

In Gemma IX. Tab. XCIII. arae impositus est Corvus Apollini sacer, qui rostro praefert duas spicas, pendetque ex eius collo torquis cum bulla tamquam amuleto, seu potius aereo sonoro crepitaculo, iis haud parum simili, quae a Bacchis puellis in Dionysiacis festis ad augendum sonum tympano circumponebantur. (3)

Classi II. adscribo *Monstra fabulosa*, quae etiam Diis dedicavit vetus Ethnicorum Theologia, & mystica dici possunt. Neptuno maris Deo famulantur Equus marinus modo sine alis, modo cum alis sculptus; Leo, Capricornus, quae in Tabula XC. occurrunt. Eadem marina animalia frequenter exhibentur in sepulchris defunctorum, quod etiam ab Etruscis nostris, quos Romani imitati sunt, factum docent pervetusta monumenta addita Dempsteriano Operi. (4) Fuit enim veterum opinio animas defunctorum per Oceanum devehī ad Elysios campos; quod etiam expresse docuit Homerus. (5) Nymphas Oceaninas Orgia Bacchi celebrantes, tympana pulsantes, & cistam mysticam ferentes, ludentibus huc illuc Geniis, observavi in antiquo anaglypho marmorei Sepulchri exstantis in suburbanis Hortis regiae Villae Castellī Magni Ducis Etruriae. Leonem, Pantheram, Arietem, Capricornum marina monstra circa collum squamosa, & Draconem speciei perhorrificae, haud plane diversum ab eo qui exhibetur in antiquo sepulchro Etrusco penes Dempsterum, (6) nuper observavi in elegantissimo Sarcophago; in quo etiam adnotare haud iniucundum fuit arma Diis Oceani adtributa, nempe fulmen, clypeum, gladium, sagittas, pharetram. Hic Sarcophagus eximio opere sculptus inventus fuit hoc anno MDCCXXXII. prope Viam Caelimontanam, haud procul a Porta S. Ioannis in Laterano, quum quaererentur quadrati lapides ad vias Urbis sternendas: quem in ornamentum Villae suae in Ianiculo Via Aurelia dedicavit, & ab egregio Equite Hieronymo Odam accuratissime delineatum ad me misit cum aliis antiquis monumentis, quae summo studio conquirat, plurisque aestimat

NE-

(1) Lib. XII. Cap. V. n. 259.

(2) Vide Paschalium de Coronis Lib. IX. Cap. X. XI. XII.

(3) Vide Observationes in Monum. ant. addita Inscriptionibus Donianis Pag. XCVII.

(4) De Etruria Regali ad finem Lib. I. pag. 102. Vol. I. ad finem Lib. V. pag. 405. Vol. II. ad finem Lib. VII. & ult. pag. 498.

(5) Odyss. Lib. IV. v. 565.

(6) Ad finem Lib. VII. Vol. II. de Etruria Regali pag. 498.

NERIVS CORSINIUS Cardinalis Amplissimus, Pontificis Maximi, ac sapientissimi CLEMENTIS XII. feliciter regnantis, ex Fratre Nepos; cuius eximium in fovendis optimis artibus animum qualis quantusque sit perspicue declarat hoc ipsum Opus MVSEI FLORENTINI; cuius editionis ipse primus omnium auctor fuit, consilioque suo, sollicitudine, & impensis ceterorum NOBILIVM SOCIORVM animos ad ornandum augendumque Patriae splendorem magna cum nominis sui laude excitavit.

Monstrosis animalibus, quae numquam fuere nisi in animo Pictorum, & Poëtarum carminibus, quibus, ut ait Horatius, (1)

Quidlibet audendi semper fuit aequa potestas;

addenda haec quoque sunt, Chimaera, Sphinx, Gryps cervum sibi subiiciens, Pegasus, Scropha alata; quae etiam non solum in pluribus ex his Gemmis, verum etiam in nummis occurrunt, tamquam insignia populorum; quae etiam Diis sacra fuisse nemo ignorat. Hisce aliisque symbolis ornati clypei Heroum.

Inter *Animalia*, quae hominis ingenium studia, & artes imitantur, Classi III. adconsenda, principem locum tenet Simia, & Vulpecula aurigans curru vecta a Gallis, ut videre est in I. Tabulae XCII. Deinde in eadem Tabula spectandi non sine voluptate sunt Galli, uti a Luciano describuntur (2) aliisque, pugnantes in palaestris, & in certaminibus, de quibus erudite disseruit Eques Paulus Alexander Maffei; (3) cuius scrinia expilare non lubet. His addendae Ciconiae, Turtures, Grues saltatrices, quae etiam in certamen exponebantur, ut paullo ante diximus. (4) Gruem tibicinem habes elegantissime sculptam in Gemma II. Tabulae XCVI. item Gallum buccinatorem in Gemma III. Tabulae XCII. In alia Gemma concentum musicum quatuor animalia edunt; Noctua canit tuba ductili in medio, hinc Gallus occinit, hinc Grus tibiam inflat, Cycnus forte tempus metitur. (5) Haec aliaque multa animalia in Classē quoque IV. referri possunt; ludicra enim sunt, nec sine risu spectanda. Huc pertinent Locustae, & Grylli citharoedi, fistulae cantores, bestiarii, nimirum

T 2

rum

(1) In Poëtica v. 10.

(2) De Gymnasia T. I. pag. 770.

(3) Gemm. ant. figur. Par. II. pag. 225, 226. & seqq.

(4) Ad Tab. XVIII. pag. 50. huius Voluminis Vide Lucianum de Saltatione T. IV.

(5) Hanc describo ex Volumine Bonarrotio Gemm. del.

rum cum aliis bestiis pugnantes canephoris, & canistrophoris. Canistris antiquitus panes ministrabantur mensis, ut docet Homerus, & Virgilius, (1) & Athenaeus. (2) Gryllus perbelle sculptus in Gemma III. Tab. XCVI. canistros defert in humero hinc, & hinc tigillo appensos, ut hodie apud nos servi ministratores, & rustici facere solent. Per viam publicam eum incedere indicat praealta columella, cui impositum est horologium solarium, quod veteres non in templis Deorum tantum, verum etiam in foro, in viis publicis, in balneis, in gymnasiis, in scholis Collegiorum constituere; cuius originem a Graecis apud Romanos notat Plinius. (3) Praealtis columnis, quamadmodum consecutis postea temporibus apud nos etiam in more positum fuit, superponi solebat, ut haec Gemma indicat, & alia IX. relata in Tabula XC. e qua columna fons manat in maiorem craterem, seu vas urnarium. In ipsis columnis aliquando inscribatur nomen eius viri, qui bono publico horologium solarium dedicaverat; quod colligo ex antiquo lapide penes Gruterum, (4) & Fabretum, (5) in quo duo Peticii fratres in honorem Claudii Caesaris HORIOLOGIVM, ut in marmore scriptum est, CVM SEDIBVS PAGANIS. LAEBACTIBVS dedisse memorantur. (6) Curiosa Sarda Gemma delineata est in Bonorrotio Volumine, in qua papilio animae symbolum, ante horologium solarium columellae impositum consistens, ita ingeniose sculptus est ut horas contemplari videatur; ad illud elegantissimum Luciani distichon forte adludens:

Εξ ὥραι μόχθοις ἱκανώταται, αἳ δὲ μετ' αὐτὰς
Γράμμασι δεικνύμεναι, ΖΗΘΙ λέγῃσι βροτοῖς.

*Sex horae tantum rebus tribuuntur agendis,
VIVE que post illas, littera ΖΗΘΙ monet.*

Nam si Graecas litteras, quae septimam, octavam, nonam, & decimam horam significant, hoc est Z. H. Θ. I. coniungas, verbum ΖΗΘΙ exprimis, quod VIVE significat Latine.

Fon-

(1) Aeneid. Lib. I. v. 701. Deipnosoph. Lib. I. Cap. X. Vide Feithium Observat. Homer. Lib. III. Cap. I. Pignorum de Servis p. 58.
(2) Lib. I. Cap. X. & XI.
(3) Lib. VIII. Cap. LX.
(4) Pag. CCXXXVII. 6.

(5) Cap. X. Inscr. ant. n. 80. In MS. Geneleos apud Lambecium Lib. III. Tab. XXXIII. visitur horologium solare iuxta carcerem Ioseph. Occurrit etiam apud Bucherium. In Horologia plura epigrammata in Antholog. Lib. IV. Cap. 34.
(6) Vide etiam horologia, quae describit Famianus Nardini in Roma antiqua Lib. VI. Cap. VI. Region. IX. pag. 347.

Fontes in antiquis sculpturis manant ex epistomio columnis infixo ; interdum ex ore Hermarum statuarum , nec raro etiam ex ore belluarum , praesertim vero leonum .

Sequuntur in eadem Tabula XCVI. Locustae thallivorae , & spicivorae , quae quam infestae sint agris nemo ignorat . Hercules Κορυπίων cultus fertur , quod locustas ab agris arcere , & fugare crederetur : idem quoque dictus Ιποκτόνος , & Απομύος , quod vermes vitibus infestos , & muscas abegisset . (1) Alia animalia , quae flores , & herbas depascunt , frequenter occurrunt in Gemmis , nempe apes , papiliones , vermes .

Cui vero risum non excitant e cochleis prodeuntes canes , leporem apprehendentes , ut praefert Gemma VII. Tabula XCV. item asini , leones , elephantes , olores , grues , cervi ; locustae seu grylli cum tauris , tigribus , aliisque ferocissimis animalibus pugnantes , rei militari , athleticae , & musicae operam dantes , quae omnia veteres lusus gratia confinxere ? Non sine voluptate spectantur Cupidines aviculis inequitantes , qui a Philostrato , & a Xenophonte Ephesio (2) pinguntur , & in Gemmarum sculpturis conspiciuntur ; vel etiam a papilionibus curru vecti , vel eosdem papiliones flagellis ad cursum impellentes perinde ac aurigae in Circensibus ludis . Eodem modo , quemadmodum scalptores Gemmarum fecere , iocati nugatique sunt Poëtae , qui homines in formicis equitantes , capillo implicatos , & suspensos commenti sunt , & murium cum ranis pugnam ; a quibus veteres Pictores , Sculptores , & Litographi plurima acceperunt . Facile etiam crediderim complures Gemmas his similes ad imitationem Aesopi , Phaedri , aliorumque auctorum , qui fabellas ex animalibus desumptas composuere , sculptas fuisse , ut qui eas in annulis gestarent ex ludicris seria , & ad mores optime instituendos praecepta quaedam conducibilia conciperent . Quam vero magnum , & mirum sint animalium , & quidem minimorum ingenium , (nam nusquam natura tota magis est quam in minimis , ut ait Plinius ,) non est cur hoc loci declarem .

Animalia *Voluptuaria* apud antiquos fuere urfi mansuefacti , ut supra vidimus in Gemma II. Tab. XVIII. asini , aliaque bruta , quae praetiosis vestibis amiciebant ; canes , qui etiam ut explicavimus , dominos ad balneum euntes comitabantur , & gut-

tum ,

(1) Vide Clementem in Protreptico , & Pausaniam in Eliacis Prior. Cap. I. Plinium Lib. X. Cap. XXIX. & XXIX. Cap. VI.

(2) Pag. 9. Latine eum reddidit Vir Praefantissimus Ant. Cocchi-
chius , Medicus Flor. & in patr. Athen. Philosoph. Natur. Prof.

tum, & strigilem ferebant, interdum equum deducebant; catellae quae feminis etiam Augustis in deliciis fuere, ut veteres inscriptiones testantur, in quibus servae A CATELLA leguntur; item ex avium numero luscinae, passeris, aliaeque aviculae vel raritate, vel cantus suavitate commendabiles, quas in cubiculis tenebant, plerumque vero liberas, non caveis inclusas, ut somnum facilius caperent, & in triclinio ut maiori cum voluptate cibum gustarent; quod ostendit vetustum marmor Augustanum anaglypho opere sculptum apud egregium Virum M. Antonium Velferum; (1) in quo sculptus est vir in lecto iacens, & mensae tripodi accumbens; iuxta quam positum urnarium vas columella suffultum, cui insident duae aviculae, eo modo ut insculptae sunt in Gemmis VII. & VIII. adlatis in Tabula XC. Elegantissimi sunt Catulli versus in laudem passeris Lesbiae, atque in eius obitum conscripti. (2) Festivissimum, lectuque pulcherrimum est epitaphium luscinae in antiquo vase insculptum, quod adfert Fabrettus, (3) in quo narratur quod in poculo myrrhino caput abluens misella submersa perierit.

Classen V. adsigno Animalibus *auspicalibus*, VI. vero *sacrificialibus*, nempe bobus, tauris, vaccis, arietibus, hircis, capris, vitulis, ovibus, item avibus, e quibus ex haruspicinibus libris auguria capiebant vel militaria, vel nuptialia, vel consularia, vel rustica; in omni denique re ante quam aliquid adgrederentur. Auspicia vel e cantu, vel e volatu, vel e pastu avium desumebant; pullos haruspici, sive auguri adferebat in cavea is qui ex eo nominabatur pullarius. (4) Galli inter pullarios aves numerandi sunt, quos exhibent Gemmae v. VI. & VII. Tabulae XCIII. In VII. triticum ex ara depascunt, & copiae cornibus insident, vel e calathos, seu cista spicas decerpunt. Oscinis, forte corvus, insidet taurino capiti in Gemma VIII. eiusdem Tabulae. Tauri caput pendentibus infulis exornatum, eo modo uti ad sacrificia Deorum ducebatur, exhibet Gemma v. Tabulae XCV. in quo summum est artificis praestantissimi opificium. Erumpit ex ore eius pinguis spica, ubertatis felicitatisque index. (5) In Gemma VI. eiusdem Tabulae bos ante aediculam ignoti mihi numinis sponte humi procumbit, (6) ut in sacrificiis Deo-

(1) Inter Monumenta Agri Augustani pag. 253. edit. Venet. MDXCIV.

(2) Carm. II. & III.

(3) Inscript. ant. Cap. IV. n. 494.

(4) Vide Ciceronem in epist. ad Plancum Lib. X. 12. 18. & de Divinat.

(5) Confer Ant. Augustinum in Dial. VIII. Antiq.

(6) Virgilius Aeneid. Lib. V. v. 480.

Deorum contingebat, maclante eum popa. Maclata victima, si-
ve hostia exta speciebant Haruspices, & Extispices, & de futu-
ris scientiam dicebant; de quibus differit doctissimus antiquorum
lapidum interpret Reinesius. (1) In Anthologia adferuntur duo
epigrammata Polemonis regis, & Platonis, qui describere bo-
ves iaspidi annulari egregia arte insculptas. (2) Pauperes, qui
maiores hostias, & victimas exhibere non poterant, pro veris
simulatas, effictas ex pane, vel e cera Diis offerebant; quae
animalia qui fingeant FICTORES PONTIFICVM appellantur
in vetustis inscriptionibus. Bovem e myrrha, thure aliisque
pretiosis odoribus fictum, distributum in magno totius Graeciae
conventu ab Empedocle Acragantino, equis victore in certamine,
quod esset Pythagoricus, & animatis cibis abstineret, memoriae
prodidit Athenaeus. (3)

Gemmas *superstitiosas* in Classe VII. repono. His usi sunt
veteres Ethnici pro bullis, & amuletis, quibus ad abigenda
mala, atque ad bona, & fausta quaeque comparanda vim ali-
quam inesse credidere. Huius generis complures habes Gem-
mas in hoc Volumine, praesertim litteratas, de quibus superius
nonnulla diximus. Alias indico sine litteris, nempe I. & III. &
VIII. in Tabula XCV. in qua apertum oculum circumstant octo
animalcula terrestria. Superstitiosas quoque esse censeo illas
Gemmas, quae Zodiaci signa caelestia, ut diximus, praeferunt,
vel omnia simul, vel aliqua seiunctim expressa. Vetus inscriptio
a Fabretto producitur, (4) in qua Aurelia titulum ponit Glauco
Mutinensi Retiario pugnarum septem; & postea monet amato-
res eiusdem ut planetam eius procurent; in Nemese vero ne fi-
dem habeant, quod ipse fuerit deceptus. His addendae Gem-
mae quae ad horoscopum adludentes ab astrologis fieri sole-
bant; *amatoriae*, nec non ad incantationes pertinentes, quas de-
scribit Lucianus; Abraxeae, pura putaue haereticorum figmenta,
ut paullo ante ostendimus ad Gemmam IV. Tab. XIII.

In Classe VIII. reponenda sunt *Deorum propria symbola, sive
insignia*, quae quum nota sint, ac pluribus in Gemmis huiusce
Musei Florentini a me illustrata, consulto praetereo. Accedunt
arbores, plantae, herbae iisdem sacrae; nimirum, ut paucis
utar exemplis, lotus, cuius flore Aegyptiorum Numinum caput

exor-

(1) Syntagm. Inscr. ant. Cl. V. n. XIII.
(2) Lib. IV. Cap. XVIII. 5. 6.

(3) Lib. I. Cap. II.
(4) Cap. X. n. 307.

exornatur, quem expressum cernis in Gemma II. Tabulae XCIII. eodemque decoratur in vertice Sistrum quatuor virgularum, Isidi sacrum, & in eius mysteriis adhibitum, Gemmae I. eiusdem Tabulae insculptum. Ex eadem loto confecta fuisse Deorum simulacra notat Pausanias. (1) Interdum pro loto eidem Sistro impositi sunt feles, ut exhibet aheneum Sistrum perinsigne Medicei Cimeliarchii. Felem, animal in tutela Isidis, sive Lunae, praefert Gemma VIII. Tabulae XCV. His adiungo aras igne accensas, thure omnibusque odoribus refertas, frigidas, subitarias, cespititias, puras, vel anaglypho opere insculptas, encarpis, fertisque coronatas; ad haec aediculas, candelabra, lucernas, phialas, tripodes, vasa Deorum nominibus inscripta, quae in vetustis Asiae inscriptionibus ab eruditissimo Edmundo Chishullo editis, & illustratis memorantur in templis posita, & dedicata; (2) praesertim thymiamateria, aliaque varii operis, & figurae; item vasa odoraria, & calathos e viminibus, vel e thallis arborum tigillisque confectos, ut videre est in Gemma IV. V. & VI. Tabulae XCIII. quibus etiam Deorum Dearumque capita decorantur. Haud postremum locum inter haec obtinebit Cysta mystica in sacris arcanis Isidis, Cereris, Bacchi, Magnae Deum Matris, & Bellonae adhibita; (3) cum qua persaepe thyrsus, & ferulae, personae, & oscilla iunguntur; quae singula in Gemmis sculpta tamquam symbola Deorum frequenter occurrunt.

Classen VIII. adtribuo *insignibus, & instrumentis Sacerdotum, Religiosorum, omniumque Ministrorum Sacrorum*. Praecipua haec sunt; apices, galeri, mitrae, infulae, vittae, coronae, litui, thyrsi, taedae, faces, cymbala, tympana, crocotala, sistra, acetabula, lyra in sacrificiis & in Orgiis adhibita, quae in Gemma IV. & V. Tab. XCVI. exhibetur. Lyra ibidem expressa, quam mus scandit, ut chordas arrodant, insignis est, & antiquo epigrammate a Tullio Gemino in Anthologia illustrata. (4) Alterum vero Lyrae schema ex iisdem Cimeliis Bonarrotiis depromptum, singulare est; nam anconum loco utrimque sculpti sunt delphines; pro echeo vero sculptus canis vel sopore, vel quiete captus: quod eximius artifex fortasse fecit ut ostenderet vel Dianae, vel potius Baccho eandem Lyram sacram esse; nam superne persona, sive oscillum eidem impositum

(1) In Arcadicis Cap. XVII.

(2) Pagina 70. & in seqq.

(3) Vide Monum. addita Donianis Inscr. Tab. VIII. p. LXI.

(4) Lib. I. Cap. XXII. 9.

tum est, vel ut designaret animalia musico lyrae sono mirifice demulceri, ut docet Clemens Alexandrinus. (1) Quod vero canes mirum in modum eius concentu delectentur, ex eo colligo, quod in pluribus Gemmis iidem sculpi sunt comites non Heroum modo, quorum gesta lyra canuntur, verum etiam Citharoedorum, & Faunorum Lyristarum; cumque his prae gaudio saltant ad modos dithyrambicos.

Inter instrumenta Ministrorum sacrorum recensenda quoque sunt cymbia, situlae, aspergilli, litui, praefericula, capedunculae, acerrae thurariae, thuribuli, disci, lebetes, paterae, tripodes, amphorae, gutti, simpuvia, urcei, gladii, cultri, secures, secespitae, mallei, aliaque ad sacrificia Deorum pertinentia instrumenta, quae in Gemmis non raro insculpta spectantur.

In hanc Classsem, in alias etiam, si cui videtur, subdividendam, disponi possunt Magistratum insignia, fasces, sedes, subsellia, sellae curules, & throni, cuius typum exhibet Gemma III. in Tab. XCIII. Modius, cui superius impositae lances aequato pondere, vel staterae, ad Aediles; caedemque, ut vulgo dicimus, bilances cum incude, malleo, & forcipe ad Triumviros monetales pertinent: quae insignia peaeferunt duae Gemmae rarissimae I. & II. in Tab. XCI. depromptae ex Daetyliotheca Bonarrotia. Hae librae, seu staterae, quum ex tenui lingua, & manubrio in medio pendeant & suspensae sint pegmati, quod utrimque ornant leones, ad expendendum quodcumque vel minimum auri cum auro discrimen adhibitas fuisse arbitramur; quapropter *aurariae* videntur. In Gemma I. observandum est pro aequipondio in laeva parte lancium appensum perparvum Mercurii caput, quod iisdem annulo quodam adfixum est. Inter Cimelia V. C. Senatoris Philippi Bonarrotii exstant duo ex aere capita Mercurii, quae cum in vertice manuleata sint, maioribus lancibus appensa fuisse pro aequipondio creduntur. Id factum ea de causa puto, quia Mercurius forte eas invenit; vel quia, ut Diodorus testatur, pondera, & mensuras, quae sumque ex mercaturis facere docuit. (2) Mercurius in Gemma, quam exhibet Volumen Bonarrotium, dextera tenet libram, sive, ut dicimus, bilances aurarias; in alia vero ante eum sedentem adstat Fortuna, seu Nemesis Dea, quae aurarias stateras tenet. Eodem mo-

V

do-

(1) In Admonitione ad Gentes fere in principio.

(2) Vide Io. Rosini Ant. Roman. Lib. II. Cap. IX.

do lancibus, & stateris pro aequipondio appensum quoque caput galeatum Romae, quod ex aere in fastigio ansatum exstat in Mediceo Cimeliarchio; quare hinc fortasse apud nos aequipondio nomen factum est *il Romano*. Ibidem etiam adservantur aheneae lances perparvae aurariae antiquae, aureum Augusti numisma ad amissim aequiponderantes, quibus adpensum est, ut aliqui volunt, Iunonis Monetae caput; (1) mihi vero larvae caput videtur his omnino simile, quae in angulis sepulcrorum, & ararum defunctorum statuuntur; eadem fortassis de causa positum, ad arcendos violatores, & iniquas fraudes. Hinc pondera, & mensurae servatae in templis Deorum, & Herculis, & Mercurii tutelae commendata. (2) Onychi, quem vidi in Medicea Dactyliotheca, insculptus est modius, cui impositae sunt lances utrimque aequato pondere; superne vero inter duas spicas expressum est caput procul dubio Aedilis Plebis, vel Praefecti Urbis, vel Quaestoris Urbani, ad quos etiam cura ponderum, & mensurarum pertinuit; uti etiam apud Aediles in Municipiis, & Coloniis Romanorum, quod observo ex antiquo lapide inter Donianas Inscriptiones. (3)

His adiungi possunt tropaea, & arma militum tum Graecorum, tum Romanorum, quae elegantissimo opere sculpta exhibentur in pluribus Gemmis. Duas produximus in Tabula LVII. n. IV. & V. huius Voluminis.

Classis X. si cui ita libuerit, eas Gemmas continebit, quae *Symplegmata* praeferunt, multorum nempe symbolorum, animalium, & instrumentorum, quae enumeravimus complexiones, ut exemplo esse potest Gemma adlata in fronte huius IV. Classis; item VI. & IX. relatae in Tabula XCI. nec non I. in Tabula XCVI. in qua sculptum est copiae cornu fructibus abundans; cui adhaeret navis gubernaculum, quod moderatur papilio, inferne vero cernitur globus, mundi symbolum; quo emblemate ex Platoniorum sententia vis animae mundi, eiusque providentia declaratur. Alia complura Symplegmata dedimus, & illustravimus in Tab. XLVIII. XLVIII. L. & LI. Voluminis I. Musei Florentini; nam, ut ait Philostratus, infinita propemodum sunt phantasmata earum rerum quae fingi possunt.

AP-

(1) Hanc doctorum virorum amplectitur opinionem Ill. Comes Aloysius Lorenzi, Academicus Etruscus, qui de antiquorum lancibus erudite disseruit.

(2) Vide Fabretum Inscr. ant. Cap. VII. pag. 524. & seqq.

(3) Cl. V. n. 26. notas vide.

A P P E N D I X

GEMMARVM XVIII OMISSARVM

Q V A E

IN TAB. XCVII. XCVIII. XCVIII. ET C.

E X H I B E N T V R.

T A B V L A XCVII.

A Vtō, locupletatoque Mediceo Cimeliarchio compluribus Gemmis admirandi operis, & eximiae raritatis, quas nuper conquistavit IOANNES GASTO MAGNVS DVX ETRVRIAE, quum iam iam excuderetur Volumen I. Musei Florentini; optimum factū visum est ex earum numero cum insigniores, tum alias haud sane praetermittendas hoc in loco pro coronide adferre.

Gemmarum ordinem in hoc Volumine, & in altero susce-
ptum servantes, primum ex Dactylitheca Victoria producimus
ACHILLEM armis, ocreisque instructum, ad bellum proficiscentem;
in quo Gemmae scite suppletæ fragmento scriptum est nomen ar-
tificis QVINTI ALEXAE, quod ad hoc tempus incognitum fuit.
Hoc cognomen *Alexae* non raro occurrit in antiquis inscriptio-
nibus; unicum indicasse exemplum apud Fabrettum (1) sufficiat.

PTOLEMAEVVS Lagi filius, primus Rex Aegypti. Effigies
eius nummis longe simillima est; Gemma exquisiti opificii prae-
stantia, & raritate insignis.

V 2

BERE.

(1) Inscr. ant. Cap. VI. n. 59.

- T. XCVII.
n. III. BERENICE MAGNA . De hac effigie , quae cum nummis eiusdem Reginae Aegypti maxime convenit , dubitari minime potest . Opificium optimum est , ac valde commendabile .
- n. IV. PTOLEMAEVS PHILADELPHVS Aegypti Rex , eximio opere insculptus Sardae , nummis optime respondens .
- n. V. CASSANDER , qui post mortem Alexandri Macedoniam occupavit , egregia arte , magnaue cum nummis similitudine Sardae insculptus .

T A B V L A XCVIII.

- T. XCVIII.
n. I. **Q**VIRINVS Romulus , primus Romanorum Rex ; cuius imago , huic omnino similis , cernitur in nummis Memmiae gentis . In numismate argenteo apud Fulvium Vrsinum caput eiusdem Quirini coronatum est .
- n. II. C. PLAATIVS HYPSAEVS DECIANVS Consul , imagini suae in nummis Plautiae Gentis apud Vrsinum optime respondens . Hic cum L. Aimilio Mamercino Consule , qui honoris gratia Privernas appellatus est , Kalendis Martiis , captis Privernatibus , de iisdem triumphavit anno v. c. CDXXXIII. ut docent Fasti Capitolini .
- n. III. L. COELIVS CALDVS , qui Consul fuit anno v. c. DCLVIII. viro antiquariae rei perito insculptus videtur . In numismate argenteo apud Fulvium Vrsinum aetate magis pro-
vecta sculptus est , & glaber .
- n. IV. CN. CORNELIVS LENTVLVS MARCELLINVS clarus in Romana republica rebus gestis , & duobus consulatibus anno v. c. DCXCVII. & DCCXXXV.
- n. V. CAIVS CAESAR cognomento Caligula , capite laureato .

TA.

T A B V L A XCVIII.

CLAVDII CAESARIS ET AGRIPPINAE AVG. capita iu- T. XCVIII.
n. I.
gata, pereleganti opificio sculpta.

CLAVDII CAESARIS ET ANTONIAE AVG. capita iu- n. II.
gata, egregio opere sculpta.

DOMITII NERONIS CAES. ET POPPAEAE AVG. capita n. III.
adversa, Onychi insignis magnitudinis pereleganti opere anagly-
phico exsculpta.

L. AVRELII COMMODI CAES. ET CRISPINAE AVG. n. IV.
capita adversa, eleganti opificio Sardae insculpta.

PLAVTILLA Plautiani Consulis opulentissimi filia, Cara- n. V.
callae uxor; eximio artificio insculpta laspidi rubro, similitu-
dine vero longe maxima cum marmorea eius protome, quae
spectatur in Mediceo Cimeliarchio. Diadema, quo caput eius
ornatur, Phrygio opere intertextum est.

T A B V L A C.

HERCVLES IVVENIS vultu viventi, ac spiranti similis, TAB. C.
n. I.
anaglypho opere absolutissimo expressus in Chalcedonio
ex ditissima Dactyliothea Strozia. Collum teres tanto
ac tam miro artificio intus magna ex parte excavatum est, ut
non sine stupore eximiae artis miraculum observari possit.

AVGVSTI imago, ut credunt viri docti, aetate iam senio n. II.
profecti. Vixit enim annis LXXVI. diebus v. & xxx. minus,
Suetonius narrat. Opus certe aureae eius aetatis est, ac valde
praecellens.

MEDVSAE GORGONIS CAPVT alatum, & anguibus cri- n. III.
nitum, summo artificio expressum.

Haec

Haec sunt, benevole Lector, quae in GEMMAS ANTI-
QVAS duobus hisce Voluminibus comprehensas pro ingenii mei
tenuitate observare, atque adnotare potui. Ingentem hunc pre-
tiosiorum antiquitatis monumentorum thesaurum indicasse viris
doctis mihi sufficit; in quae, ut verbis utar Phaedri Lib. IV.
Fab. XXV.

*Supersunt mihi quae scribam, sed parco sciens,
Primum esse ne tibi videar molestior,
Distringit quem multarum rerum varietas;
Dein si quis eadem forte conari velit,
Habere ut possit aliquid operis residui.
Quamvis materiae tanta abundet copia,
Labori faber ut desit, non fabro labor.*

Interim gratulare, ac fave huic nostrae de litteraria repu-
blica benemerendi voluntati: nam illud feliciter nostra quoque
aetate evenire cernis, quod priscis temporibus maxime glorio-
sum fuisse testatur Petronius; in quibus *quum adhuc nuda placeret
virtus, vigeant artes ingenuae, summumque certamen inter homi-
nes erat NE QUID PROFUTVRVM SECVLIS DIV LATERET.*

I N D E X

R E R V M

QVAE IN ANTIQVIS GEMMIS

H V I V S V O L V M I N I S

O B S E R V A N T V R.

Numeri Romani Praefationem, Vulgares Librum, Asteriscus adiectus Notas indicant.

A Cclamationes in Circensibus ludis factae equis, & aurigis. 29. 30. 31. Sponsis factae in nuptiis. 46. in amphitheatro, in epulis. *ibid.* factae mansuetariis, qui feras ludentes exhibebant. 50. ab amasiis puellis. 55.

ACHILLES a Chirone eruditus fidibus canere; musicae peritus. 61. 62. e curru pugnans. 60. Hectoris cadaver ad currum traxit; iterum post Patrocli exequias. 60. ocreas induens post Patrocli certamina. 107. ad bellum revertens. 155. cum Penthesilea Amazonum regina pugnans. 75. eam interemit. *ibid.* interemptam postea doluit. 78. eam morientem sustinet. *ibid.* pulchritudinem eius miratur. *ibid.* in proelium revertens, cum Automedonte auriga in curru. 62. hastae tractandae peritissimus. 63. a Theti aqua Stygis tinctus praeter talum. 63. talo vulneratus obiit. 63. 64. eius corpus tutatus est Ajax Telamonius, & Vlysses. 64. Musae ad lugendum Achillem convenere. *ibid.*

Accipiter Iunoni facer. 87.

Aetion Gemmarum sculptor Priamum Troiae regem expressit. 73.

ACRATVS Bacchi Genius; coronatus hederis & baccis. 95. 96. ornatus armilla gemmata in laevo brachio, cum dextera velata. quare. *ibid.* Bacchi idem comes. *ibid.*

Aediles plebis pondera, & mensuras curabant. 153. 154. Aedilium munus indicatum modio, & lancibus. 153. 154.

AMPHITRITE virgam tenens. 97. eam dedit Theseo. *ibid.* inter sidera relata. *ibid.*

Aegypti ex horreis maximam copiam frumenti Romani deducebant. 100.

Aegyptii navigio suo Deos imponentes, consecrant. 37. eosdem tutelatos, & poligeros fecere. 42. eorum cultum & mysteria docuere. 42. auctores fulcrorum, quae honoris causa dantur Diis, ut manibus insistant. 44. ab eis Graeci accipere. *ibid.* Deos utroque sexu praeditos docuere. 90. figuris animalium mentis sensus ex-

pressere. X. 137. eorum hieroglyphica. X.

Aequipondium lancibus adnexum. 153. pro eo caput Mercurii. *ibid.* vel caput Romae. *ibid.* vel Iunonis Monetae, seu potius larvae; cur. 153. 154.

AESCVLAPIVS Deus Servator, & Auxiliaris. 21. insculptus Gemmae ab Aulo. 21. * 21. iuvenis, imberbis, tonsio crine; cum galericulo. 43. cur ei datus. *ibid.* aegri eius imaginem gestabant pro amuleto. *ibid.* & 44. arbor arida circa eum sculpta quid notet. 44. Aesculapii impuberis sigillum. 43.

AENEAS patria profugus. 73. pietate insignis. 74. Anchisen patrem, & sacra secum abstulit. *ibid.* capite aperto. *ibid.* Penates in Larario inclusit. *ibid.* in cista 74. chlamyde amictus, non leonis pelle. *ibid.*

Aetheris humor beneficus. 138.

Africae imago. 51. scorpius ad eam regionem indicandam. 51.

Agathopus eximius Gemmarum sculptor. 7.

Agelades statuarius Musam sculpsit. 16.

Agitator equo desultorio victor. 48. cum pectore loris revincto; cum levi casside. *ibid.*

Agitatores bigarum. 127. proni. *ibid.* cum pectore loris munito. *ibid.* cum galea; etiam cum galericulo. 127. 128. ornato pinnis. *ibid.* aperto capite. *ibid.*

Agonothetae victoribus praemium dabant. 131. munere suo functi gemmas Herculi dedicabant in templis eius. 34.

Agricolae colunt Fortunam. 41. *

AGRIPPINAE AVG. imago. 157.

AIAX Telamonius cadaver Achillis tutatus est. 64. idem e navi pugnans contra Hectorem. 67.

AIAX Locrus Cassandrae violator in templo Palladis. 75. 76. aliqui a Palladio eam abripuisse volunt. *ibid.*

Alae expansae Cupidinis quid notent. 25. Genio Iovis datae. 124. & Genio Theatri. *ibid.*

Albae ab Aescanio condendae omen. 103.

Alces sculpta in gemma. 36. eius cubile ubi. *ibid.* Alcimus

I N D E X R E R V M.

- Alcimus equos Achillis curabat. 63. eius focus. 73.
- Aleus Augen filiam, quod cum Hercule concubisset cum filio Telepho in urna inclusos in mari demergi iussit. 93. 94. a Theuthrante sospites excepti. *ibid.*
- Alexander Macedonum Rex impense coluit Herculem. 33.
- ALEXANDRIAE Genius quomodo expressus in Gemma. 100.
- Allion Gemmarum sculptor celebris. 11. non athleta. *ibid.* 12.
- Alpheus a Neptuno hortatus ad amandam Arethufam. 55.
- Amasiae puellae dominae appellatae ab amasiis. 55.
- Amasii puellis mittebant dona Kalendis mensium, vel natali die. 54.
- Amasiorum gemmae. 55. quibus symbolis insculptae. *ibid.*
- AMAZONES primae omnium ausae ex equo pugnare. 78. 79. ex equo iaculare peritae. 79. reginae imago; breves capilli, & caesi. *ibid.* pugna pro Troianis contra Graecos. 77. Penthesilea earum regina. *ibid.* Scythae feminae in bello earum sociae. *ibid.* earum arma, quae. *ib.*
- Amor equi nomen. 27.
- AMOR Deorum antiquissimus. 5. sine arcu, & sagittis leonem citharae cantu domans. 5. 6. eius vis. *ibid.* caput habet diademate revinctum. *ibid.* alas expansas etiam sedens tenet. *ibid.* musicam docet. *ibid.* * Citharoedus sculptus in Gemma a Plotarcho. *ibid.* pictus a Paulia. *ibid.* * Deus Pacis appellatus. 25. * sculptus inermis, beneficus, auxiliarius, dexteram praetendens. 25. bibax cum face. 92. igni simillimus. *ibid.* Iovis victor; eius fulmina conterit. 45. per mare Tritonem circumagit, & moderatur. 97. Rex a delphinis vectus. 99. circa eum Cupidines famulantur. *ibid.* simulacrum eius praefert Mars. 109. Vide Cupido; Cupidines.
- AMPHIDAMAS Tritonis uxor. 99.
- Amphoterus gemmae insculpsit Rhoemetalcem, Thraciae Regem. 26.
- Amuletum cum imagine Serapidis omnia vincens. 37.
- AMYMONE vim Satyri fugiens a Neptuno rapta. 86. Nauplii mater. *ibid.*
- Anapestici modi quando adhibiti a Citharoedis. 133.
- Ancilia contis suspensa, delata a Ministris Saliorum. 56.
- Andreinius Petrus Andreas laudatus. XI. 8. primus omnium observavit, & ab aliis observari fecit Scalptorum nomina in Gemmis incisa. 11. 12. eius omnium gemmarum eotypa penes auctorem. 17. 24. laudatus. *ibid.* 69. 144.
- Anima mundi ex Platoniorum sententia. 154.
- Animalia inter hieroglyphica Aegyptiorum. X. Diis sacra indicata breviter, non tamen omnia. 144. 145. & *seqq.* in ornamentum capitis Deorum Dearumque. 146. hominis ingenium, studia, & artes imitantia. 147. musico concentu demulcentur. 153. auspicalia, & sacrificalia, quae. 150. voluptuaria quae. 149. lusus gratia e cochlea prodeuntia. 149.
- ANNONA Aegypti quomodo sculpta. 100.
- Annuli dono dati a sponsoribus in ludis Circensibus. 31. praemio dati aurigis victoribus. 32. dono missi puellis ab amasiis. 54.
- Annulorum Gemmae obsignatoriae litteris inscriptae. VII.
- Annulus aureus tribus gemmis ornatus, in Circensibus dono datus. 27. 28. trigemmus. *ibid.* annuli bigemmi. *ibid.*
- ANTENOR cum Theanone coniuge dolens Palladii traditionem. 75.
- ANTILOCHVS Nestoris filius bigarum decursione certavit in exequiis Patrocli. 72.
- Antiochus gemmae insculpsit Minervam. 24.
- ANTONIAE AVG. imago. 157.
- Antoniani contra Caesarianos pugnarunt navibus turritis. 99.
- Aper Calydonius summo artificio expressus Iaspidi nigro. XII.
- Aplustrum maritimae potentiae symbolum. 98.
- APOLLO Augustus quomodo sculptus in nummo Antonini Pii. X. citharam suffulciens genu suo. 17. Lauriger. 36. *Museyérus* 95.
- Apollini sacer gallus. 145. eius caesaries prolixa. 12. ita sculptus apud Graecos, & Etruscos. *ibid.* eius signum a Dati Medo inventum, & Delis redditum. 94. eiusdem simulacrum ad tutelam in agris positum. 143. 144.
- Apollo iuvenis, intonsus. 12. *
- Aratri inventor quis fuerit. 93.
- Aqua lustralis, qua se veteres ante sacrificium purificabant, oblata a femina. 120.
- AQVARIUS stellis distinctus. 142.
- Aquarum Dii praesides cum Hercule sculpti. 39.
- Aquila Iovi sacra. 145. eam praefert Genius Iovis. 124.
- Ara communis Iovi Patri, Iunoni Placatae & Minervae Sociae in Capitolio. 118.
- Arae multiplicis generis. 152.
- Arae, & simulacra Deorum iuxta arbores posita. 119.
- Arae incruentae, quae. 120. odoribus perfusae. *ibid.*
- Arbores, plantae, herbae Diis sacrae. 151.
- Arcus, pharetra, sagittae, securis, arma Amazonum. 79.
- ARIADNE a Theseo deferta in Naxo. 19. cum Baccho pantherae inequitans sculpta a Carpo. *ibid.* picta in aedibus Baccho, & Cereri sacris. 20. Theseum docuit quomodo e labyrintho evaderet. 81. Theseo labyrinthi exitum monstravit. 92. maerens in insula Naxo. *ibid.* sculpta solutis crinibus. *ibid.* perperam Cleopatra credita ab Augustinio & Maffeo. *ibid.*
- Aries Mercurio sacer; & in eius tutela. 132. 145.
- Arietibus inequitantes pueri in certaminibus Mercurio sacris. 132. iisdem arietibus impositi equestrem artem discebant. 145.
- Aristocles statuarius Musam sculpsit. 16.
- Arma, clypei, signa militaria, appensa, & erecta in navibus. 99. tributa Diis Oceani. 146. in templis Deorum adfixa antiquissimo ritu. 83. 84.
- Arma militum Graecorum & Romanorum. 107.
- Armis ferreis primum usae Amazones. 79.
- Armillas offert Cupido Veneri. 92.

Armil-

I N D E X R E R V M.

Armilla gemmata ornatum laevum brachium Genii Bacchi . 95. 96.
 Artifices veteres peritissimi nomen suum inscribere in suis operibus consueverunt . VII.
 Artificis nomen compendiarie scriptum in gemmis aliquando . 26.
 Arundo vice cornuum supposita lyrae , & citharae . 22.
 Aspasius Gemmarum sculptor . 14. Iovem sculpsit , & Minervam Salutiferam . *ibid.*
 Asteria Latonae soror . 87.
 Atellanae fabulae . 135.
 ATHLETA victor in Pythiis ludis sculptus ab Alione in Gemma . 11.
 Athletae Herculanensis in tutela Herculis . 40.
 ATHLETAE sparteam restem ducentes . 131. in aliptorio se oleo ungebant . 133. victoriam non consequebantur si in genua concidissent . 131. victorum simulacra columellis imposita . 122. divinis honoribus consecrati . *ibid.*
 Athletarum capilli tonsi , breves . 12. cum amiculo sculpti . 12.
 ATTILIVS REGVLVS serpentem ingentis magnitudinis hasta ex equo confecit . 107.
 Averanius Benedictus laudatus . 9. * 48. * 70. * 73. *
 Auge cum Telepho nato in urna inclusa , & in mari demersa , Alei patris iussu . 93. 94. a Theuthrante excepta . *ibid.*
 Auguria multiplicia . 150.
 AVGVSTI iam senis imago . 157.
 Augustinus Leonardus passim laudatus . Eius lapsus in explicatione gemmae litteratae . 47. hallucinatur existimans esse Cleopatram , quae Ariadne est . 92. In Gemmis Homericis pro Diomede , & Vlysse agnoscit Fanaticos Sacerdotes Deae Bellonae . 70. alii eius lapsus , & hallucinationes indicantur . 94. 100. 106.
 Aviculae canorae in deliciis apud veteres , in tricliniis , & in cubiculis . 150.
 AVLOEDVS Pythiorum victor . 48. eius praemia in mensa reposita . *ibid.*
 Aulus Gemmarum sculptor insignis . 10. plura eius opera habemus . *ibid.*
 M. AVR. COMMODI CAES. imago . 157.
 Aurifex Epitynchanus . 23. 24.
 Aurifices Domus Augustae . 7.
 Aurifices an iidem sint gemmarum sculptores . 8.
 Aurigae victores in Circensibus maximo honore adfecti , consecrati . 30. sub imagine Genii fluminis , & eorum uxores Nympharum . *ibid.*
 Aurigae lora equorum circa pectus ligabant . 29. * 143. eodem modo sculptus Sol aurigans . *ibid.*
 Auspicia capta ex facili , vel difficili hastae Signiferi evulsione ex humo . 113.
 Automedon Achillis auriga 62. 63. 73.

B

BACCHVS iuvenis , intonsus . 12. * pantherae inequitans cum Ariadne . 19. sculptus a Carpo in Gemma . *ibid.* barbatus , & iuvenis cum Ariadne . *ibid.*
 BACCHANS sculptus a Pigmone Gemmarum caelatore . 15. vas vinarium ad eius pedes proiectum . *ibid.*
 Bacchi Genius acratu sculptus cum dextera ve-

lata , & laevo brachio ornato armilla gemmata . 95. 96.
 Baccho lyra sacra . 152.
 Balnea ornata horologio solari . 148.
 Barbati , & imberbes sculpti Dii promiscue . 44.
 Basilidianorum haeresis . 40. 41.
 Begerus Lucas laudatus . 39. 60. & passim .
 Bellaria vendebantur spectantibus ludorum in Circo . 32.
 BELLEROPHON Amazonas debellavit , & interfecit . 79. Chimaeram hasta occidit Pegaso vectus . 80. eodem consensu in caelum ascendit . *ibid.* ab Iove in terram deturbatus . *ibid.* galea & hasta armatus . 80. caecus factus e caelo deturbatus ab Iove . *ibid.*
 Belluae , & fere arte mansuefactae , & ad ludum instructae . 49. vestibus ornatae ad voluptatem . *ibid.* nomen iisdem impositum . *ibid.*
 Beryllus aegre patitur artificis litteras transversis lineis scriptas . 7. *
 BERENICE MAGNA . 156.
 Bibliotheca March. Riccardii . Vide *Plinii* .
 Bigarum agitantes . 127. 128.
 Bilances . Vide *Lances* .
 BLANCHIVS Sebastianus Mediceo Cimeliario Praefectus , de hoc opere optime meritus . VI. VII.
 BONARROTIVS Philippus Senator laudatus . XI. 9. * 11. * 29. * 30. 43. * 45. * 84. * 102. * 116. * 126. * de hoc opere optime meritus Eius Volumen gemmarum ab ipso delineatarum . 144. 148.
 BONVS EVENTVS quomodo sculptus . 43. nomen beneficium credidere . *ibid.* idem dictus *Fatum bonum* . 43. cum Minerva sacrificans . 118.
 BOREAS rapiens Orithyam . 83.
 Bos e myrrha , & thure factus . 151. procumbens in sacrificiis . 150.
 Buccina concilium convocabant Quirites . 109.
 BVCCINATOR , eius imago in gemma expressa . 109. eius munus in bello . *ibid.*
 Bulla ex sapphiro in qua insculpta feminae persona . XI. ad ornamentum vestium , vel pectoris . *ibid.* bulla parva appensa collo corvi , seu aviculae . 146. donata Iunoni *Placidiae* . XI.

C

Cadaver hominis iacens ad pedes Vlyssis , cuiusnam sit . 69.
 CADMVS interfecit serpentem Castalii fontis custodem . 82. 83.
 CAIVS ET LVCIVS Caesares Augusti F. sculpti in gemma cum insignibus Pontificatus , & Auguratus . 50.
 CAIVS CAESAR . 156.
 Calades , seu Calaces Pictor tabularum Comicarum . 136.
 Calchas vates Graecorum . 59. eius vaticinium , & augurium de avibus Platani Aulidentis . *ibid.*
 Calathus , sive modius datus Diis , quos beneficos putabant . 43.
 Calathi Diis sacri . 152. eorum textura . *ibid.*
 Calidonyus ager ab apro vastatus ira Dianae . 84.
 Camelus Baetriana . 132.
 Campi , & agri sacri Apollini , seu Soli . 143.
 Campiglia Ioannes Dominicus laudatus . VIII.
 Cande-

X

I N D E X R E R V M.

- Candelabra, lucernae &c. Diis dedicatae in templis. 152.
 Canes comites Heroum, & Citharoedorum. 153.
 lyrae, & musicorum instrumentorum concentu demulcentur. 153. ad balnea dominum comitantes. 149. strigilem & guttum ferentes. *ibid.* 150. equum fune ducentes. 150. ad varios usus, ad voluptatem ad luxum. *ibid.* epistolas ferentes. 53.
 CANIS Melitaeus balnearis; ferens guttum, & strigiles. 52.
 Capilli in fastigium, & suggestum elati a feminis Augustis, & matronis Romanis. 42.
 Capillos Hercules militi in inferiis Soltrati pueri, quem tumulavit. 93.
 Cappello Senatoris Veneti Museum. VIII.
 Capponius Alexander Gregorius Marchio laudatus. 10.
 Capri ad craterem colludentes, laetitiae symbola. 52.
 Carmina, & laudes exacto imperii quinquennio in honorem Imperatorum. 115.
 Carpus Bacchum, & Ariadnem sculpsit in gemma. 19.
 Carthaginensis militis galea inscripta. XI.
 CASSANDER. 156.
 CASSANDRA Minervae Sacerdos ab Aiace Loro violata in eius templo. 75. 76. aliqui ab eius signo abreptam volunt. 76. passis crinibus in genua prolapsa ante Palladis signum. *ibid.*
 Callidarii artifices. 44.
 Castor, & Pollux navigantibus propitii. 98.
 Castori dedicatus ludus defultorum. 129.
 Castra hostium a militibus succensa. 110.
 Catellae in deliciis. 150.
 Causeus Michael laudatus. 141.
 CENTAVRVS a Thefeo prostratus. 88. sculptus cum anterioribus pedibus humanis. *ibid.*
 Cerberus Orci ianitor ad pedes Serapidis. 118.
 CERES duas taedas manibus praeferebat; cur sculpta ante Narcissum. 84. cum hasta. 87. *Bonae spei.* 41. agricolis, & agris propitia. *ibid.* eadem ac Fortuna. *ibid.*
 Cereri sacris initiatus Hercules. 40. ante se lustravit aqua. *ibid.*
 Certamina militum celebrata post triumphum. 47.
 Certamina equestria in honorem Bacchi, & Mercurii a pueris edita. 132.
 Certaminum victores Dii habiti, & Heroes. 30.
 Chiffletius Ioannes laudatus. VII.
 CHIMAERA interfecta a Bellerophonte. 80. monstrum describitur. *ibid.*
 CHIRON diademate cinctus, docens Achillem fidibus canere. 61. artis medendi, venandi, currendi, iuculandi peritus. 62.
 Chishullus Edmundus laudatus. 152. 128.
 Chlamyde ornatus Hercules, & Heroes. 93.
 Choreae Virginum in honorem Dianae. 121. 122.
 CHRYSIPPVS a Laio Labdaci filio raptus Nemaes ludis. 84.
 Cicada Athenientium, & Samiorum insigne capitis. 145.
 Ciconiarum saltatio. 147.
 Circenses ludi, & spectacula edita a feminis. 31.
 Circensium adclamations, favor, plausus. 29. in ludis sponiones factae; auspicia puellarum sumpta a sponforibus. 31. 32. pignora. *ibid.*
 Circensium spectantium favor in aurigas. 29. *
 Circi ornamenta praecipua indicata. 127. tropaea in his constituta. *ibid.*
 Cista reconditi Penates ab Aenea. 74. Baccho sacrae omnino simili. *ibid.*
 Cista mystica delata a Nympha marina. 146.
 Cistae Niloticae impositus Serapis. 37.
 Cithara canentes cum vultu in caelum converso sculpti. 95. canendi modi tres indicantur. 133. cecinit Achilles heroum gesta. 61. 62.
 Citharoedi osculis praemiati. 133. donati palmis, curru vestiti. *ibid.*
 Clava data Minervae. 58. cum clava Dii, & Deae pugnarunt contra Gigantes. 58.
 CLAVDII CAESARIS imago. 157.
 Clavibus obsignabant universam penum, & domus supellectilem. 53.
 CLEMENS XII. P. M. laudatus. 147.
 Cleon gemmae insculpsit Apollinem Citharoedum. 24.
 Cleopatrae effigies sculpta in gemma ab Hyllo. 13.
 Clypei Vlyssis emblema, sive insignae Hercules athleta. 65. 66.
 Clypei, aliaque arma appensa navibus. 99.
 Clypei permagni, & praegraves in usu apud Graecos, Etruscos, & Romanos. 10. 11.
 Clypei Diis dedicati ab Imperatoribus, vel cum imagine, vel cum rebus gestis inscriptis. 116.
 epulum datum in clypei dedicatione. *ibid.* clypei Heroum descripti a Poëtis. *ibid.* epigrammata in clypeis inscripta. *ibid.* 117.
 Clypeis inscripta gesta Imperatorum a Victoria. 110.
 Clypeis nomina sua milites inscribebant. 33. eos Diis consecrabant confecto bello. *ibid.*
 Clypeus Argolicus. 94. cuius figurae. *ibid.*
 Clytus a Teucro Telamonio sagitta confectus. 68.
 Cocchius Antonius laudatus. 147.
 Cochlea, e qua lusus gratia prodeunt canes, elephantis, aliaque animalia. 149.
 L. COELIVS CALDVS. 156.
 Coloniae aratro designatae. 92. 93.
 Columella cum urna sepulcrum designat. 77. 93.
 Columellae duplici corolla tamquam monili coronatae. 134.
 Columnis insitebant Citharoedi res gestas viro- rum canentes; item Poëtae. 17. huius moris ratio adfertur. 17. rhythmum dextero pede pro- ludebant. *ibid.* 18. leges temporum servabant. 18.
 Columnis imposita in publicis locis horologia so- laria. 148.
 Comae evulsae doloris magnitudine. 61.
 COMOEDI personati cum capillis calamistratis. 135. cum pedo recurvo. *ibid.*
 Comediae, & Aëtiuum argumentum in tabula ex- positum. 135. 136.
 Comoediam meditans Poëta. 134.
 Comica gesticulatio. 134. 135. 136.
 Comica persona columellae imposita. 134.
 Comicae tabulae, qui nam eius usus. 135. 136.
 COMICVS Poëta. 134. eius vestis, pedum, gesti- culatio. *ibid.*
 Concha rostrata ad purpuram sculpta in gemma. 54.
 Consecratio Deorum Aegyptiorum in navigio. 37.
 Convivae exhilarati a Comoedis, Maccis, Mo- rionibus. 136.

Coralli

I N D E X R E R V M .

Corallii fruticem gerunt Nymphae . 99. 100.
Cornu copiae Terrae tributum . 138. item Soli .
143. & Diis , qui indicantur . *ibid.* quid si-
gnificet . *ibid.*
Cornua addita lyrae , ut fides maiorem sonum
redderent . 22.
CN. CORNELIVS LENTVLVS MARCELLINVS .
156.
Coronae aureae , & argenteae Diis oblatae ab
Imperatoribus victorios . 116.
Corona lemniscata . 11. lemnisei ad maius decus
flocculis ornati . *ibid.*
Corolla pectorali in modum torquis coronatum
Hermæ simulacrum . 134. athletæ in praemium
data . *ibid.*
CORSINIUS NERIVS Cardinalis laudatus . 147.
Corvus Apollini sacer . 146. bulla ex eius collo
pendens , five aereum crepitaculum . *ibid.*
Coturnix Latonae sacra . 86.
Crateri insidentes aviculae . 145.
Crepitaculum appensum collo corvi , seu avicu-
lae . 146.
Cronius gemmarum sculptor Musam fidibus ca-
nentem sculpsit . 17. 24.
Cuperus Gisbertus laudatus . 119. *
Cupidines vestii a papilionibus , a gallis &c. 149.
CVPIDO arboris trunco adtigens papilionem . 11.
hastae seu potius calamo , seu arundini inni-
xus . 16. idem gemmae insculptus a Solone .
25. Deus pacis . *ibid.* instruens Iovem ut se
amabilem reddat . 37. sollicitans Paridem ut au-
reum pomum Veneri matri suae adiudicet . 58.
viam inter fluctus aperit Nereo & Doridi . 96.
CVPIDINES CANTVM DISCENTES . 45. duo
ornamenta offerunt Veneri . 92. aviculis inequi-
tantes aliisque animalculis . 149.
Cupido equi nomen . 28.
Curui insidentes pugnabant veteres heroes . 70.
71.
CYBELES five Terrae protome sculpta ad pedes
Iovis Fulguratoris . 37.
Cybele tympanum praefrens . 87. terrae symbo-
lum . *ibid.* Cista mystica in mysteriis eius , ac
plurium Deorum Dearumque adhibita . 152.
Cycnus musicum tempus metiens . 147.

D

DActylitheca Andreinia Florentiae 12. nunc in
Mediceam Magni Ducis Etruriae translata .
ibid.
DActylitheca Boncompagnia Ludovisia . 26.
DActylitheca Bonarrotia . XI. 38.
DActylitheca Comitum e Gherardesca . 42.
DActylitheca Riccardia . 24. 26.
DActylitheca Strozia . 24. 81.
DActylitheca Nobb. Victoriorum , e qua deprom-
ptae complures gemmae Homericæ . IX. 95.
155.
DAEDALVS alas sibi , & Icaro fecit . 88. Deo-
rum simulacra invenit , & fabricavit, doctus a
Minerva . 88.
Datis Medus Apollinis signum a se inventum Deliis
restituit . 94.
Dedicatio clypeorum magna cum pompa , & appa-
ratu facta . 116.
Defunctis Genius assignatus . 129.

Deliis reddidit Apollinis signum Datis Medus . 94.
Delphines Amorem vehentes . 99. eidem sacri , &
Veneri . *ibid.*
Delphinus amoris symbolum . 55.
DEIPHOBVS galea Aescalaphi potitus in gemmis
sculptus . 114. 115.
DESVLTORES qui . 128. celebris ludus apud
Graecos , & Romanos . *ibid.*
Desultores cum taeda , vel tridente , vel palma ,
vel scutica in manu sculpti . 48.
Desultores pueri . 129.
Desultorum ludus in honorem Castoris . 129.
Dextra uxori data a viro . 46. ab Etruscis hunc
morem fortasse Romani accepere . *ibid.*
Dexteræ iunctæ fidei testes . 54. in nuptiis , in
foederibus , peractis sacrificiis iunctæ Etrusco-
rum more . *ibid.* ab Etruscis id forte didicere
Romani . *ibid.*
Dexteram extendere supplicantium mos . 73.
Dexteram extendens Cupido quid notet . 25. 26.
DIANA *Lucifera* ex aureo numismate Faustinae
Augustae . XII. *Ephesia* quomodo sculpta . 44.
cervi ei sacri . *ibid.* non insitit verubus , five
iaculis tricuspidibus ; sed fulcris , quae ei da-
ta sunt honoris causa . *ibid.* Collegio Lotorum ,
& Magistrorum Fontium praefes . 40.
Dianae sacra lyra . 152.
Diana cum clava contra gigantes pugnavit . 95.
Digiti sacri Minervae . 118. 119.
Digitis pulsata cithara . 133. & plectro . *ibid.*
Dii marini infantes in sinu , & ad manum Dori-
dis . 96.
Dii fere omnes a Victoria corona donati . 35.
Dii indicantur salutare , & benefici pateram
porrigentes , & tenentes . 118.
Dii Aegyptiorum sculpti pedibus compositis , re-
cto statu . 44. Graeci Aegyptios imitati sunt
in Diana Ephesia , & Iunone Samia . *ibid.*
Diis aliqui populi senectutem , alii iuventutem
decere putarunt . 44.
DIOMEDES Palladio potitus . 68. cum Vlyssæ li-
tigans de Palladio . *ibid.* cum occidere tentat .
ibid. Palladii subreptio Diomedis praecipue tri-
buitur . 68. idem cum Glaucos fidem , & ami-
citiam instaurans . 70. 71. cum Vlyssæ Rheum
Thraciae Regem interfecit . 65.
Discentes ad pedes magistrorum sedebant , vel
humi iacebant . 45.
Dioscorides gemmarum sculptor Augusti aetate .
13.
Discobolus . 47. eius praemia sculpta . *ibid.*
Discus Discobolorum superficie haud planus , sed
lenticularis . 47.
Dithyrambici modi in Orgiis Bacchi . 15.
Dolon ab Hectore missus speculatum . 66. occisus
ab Vlyssæ , & Diomede . *ibid.*
Doloris indicium humi federe . 73.
Domini appellati Aurigae victores . 128.
Donius Ioannes Baptista Florentinus laudatus . 9.
22. 23. 133.
Donianae Inscriptiones . 9. 139.
Draco inter monstra marina sculptus . 146.
Duplex corona , & palma duplicem de nationi-
bus victoriam indicant . 110.

E

- E**lyfiorum sedes . 129. studiis , & artibus ut in vita homines in iisdem se se exercent . 129.
 Epithalamium canebant virgines ante ostium sponsae , & sponsi . 121.
 Epitynchanus insignis Gemmarum sculptor , idem forte qui Aurifex fuit . 8. gemmae insculpsit Germanicum Caesarem . 23. Floruit Augusti aetate . *ibid.*
 Epistolae ad amicos delatae a canibus . 53.
 Eques Graecus pugnans , Auli opus . 10.
 Equi Circenses ornati tintinnabulis . 128.
 Equi funales laudati , vocati , & praemio affecti ab aurigis ; in his victoria consistebat . 28. iugales erant infirmiores . *ibid.* equorum amore insanientes veteres . 28. honores eis facti . *ibid.*
 Equi victores publice coronati , & publicis impensis pasti . 48.
 Equis insidentes pugnare suctae Amazones . 79. Myrae feminae . *ibid.*
 Equites in venatione taurorum . 130.
 Equorum Circensium iubae breves , & rursae . 29. *
 Equorum defultorum certamen . 128.
 Equus in tutela Castoris , & Pollucis . 145.
 Equus marinus alatus . 146.
 EQVVS singularis , & defultorius additus bigis , & quadrigis . 128.
 Equus vocatus Amor . 27.
 Etrusci ornabant naves armis , & clypeis . 99. monstra marina in sepulcris sculpsere . 146. Romani ab eis didicerunt , & imitati sunt . *ibid.*
 Etruscis , Graecis , & Romanis in usu clypei praegraves , & magni . 10. 11.
 Etruscorum numina tutelata . 42. insignia monumenta , & sepulcra Volaterris eruta . 94. urnae sepulcrales referentes sacra Dei Mithrae . 126. servi tecto capite cucullis . 56. mos ut viri dexteram dent coniugibus . 46. mos iungere dexteras in nuptiis , in foederibus . 54. in fabulis Etruscorum non Perseus , sed Minerva caput Medusae confodit . 81.
 Europa Cadmi soror . 83.
 Exodiarii ad risum excitabant spectatores . 135. personis utebantur immaniter hiantibus . *ibid.*

F

- F**abrettus Raphael laudatus . 39. 60.
 Fabula feralis Auges & Telephi sculpta in urna Etrusca Volaterris eruta . 93. 94.
 Fabulae ex animalibus desumptae . 149.
 Faces adhibitae in sacris Mithrae . 125. 126.
 Falconerius Octavius laudatus . 40. 102. *
 Fauni caudati Orgia saltando celebrantes . 15.
 FAVNVS caprum , seu hircum ducens ad sacrificium Bacchi . 46.
 FAVSTINA AVGVSTA Deae Syriae nomine inter Deas relata post mortem . 34. etiam aliarum Dearum nomine consecrata . *ibid.*
 FAVSTVLVS educator Remi , & Romuli . 104.
 Fax , seu lampas data Soli . 138.
 Fax , sive taeda tributa Iunoni Sponsae ac Pronuba . 122.
 Fax inversa , & quassa quid designet . 75.
 Feliciter adclamatum in nuptiis . 46.

- Felix Gemmae insculpsit Diomedem & Vlyssē Palladium subripientes . 25.
 FEMINA phialam , seu lebetem offerens athletae victori . 122. vel ministrans aquam lustralem ante sacrificium . *ibid.*
 Feminae Augustae comas in tutuli speciem componentes . 42.
 Ferae arte mansuefactae , & ad ludos varios condocetae . 49. vestibus , monilibus , torquibus exornatae ad voluptatem . *ibid.*
 Ferulae taeniis revinctae , adhibitae in Orgiis Bacchi . 15. adhibiti thyrsi , lampades . *ibid.*
 Fictores Pontificum qui . 151.
 Flamines , & Sacerdotes tutelati ex instituto Numae . 42.
 Flaturarii Sigillarii . 8.
 Floribus ornata capita Deorum Dearumque . 146.
 Focus , & flamma in aris observabatur si bene auspiciata esset . 118.
 Fontes , aquas , amnes deduxit , invenit , aperuit Hercules . 38. 39. Fontes in eius tutela . 40.
 Fontes e columnis manantes . 148. 149.
 Formica sacra Cereri , & Pani . 145.
 Formicis inequitantes homines . 149.
 Fortuna *Obsequens* cum patera , & cornu copiae . 41. cum capite turrato . *ibid.* quia provinciis , portibus , urbibus praest . *ἑπιπολις* dicta ; *Civitatum tutrix* . 41. cum polo in capite . 42. *Opifera* quomodo sculpta . 41. eadem ac Ceres . *ibid.* culta ab agricolis , & nautis 41. * tenens lances cum Mercurio sculpta . 153.
 Forum ornatum horologio solari . 148.
 Fulcra honoris causa Diis data , quibus insistant . 44. hunc morem Graeci ab Aegyptiis accepere . *ibid.*
 Fulmen , & hastam praefert Hector Iliensium in nummo Commodi . XI.
 Funis , seu restis sparteae ductatio , ludus athleticus . 132.

G

- G**ALATEA per mare vesta a delphine . 97. 100.
 Galea antiqua militis Carthaginensis inscripta . XI. apud antiquas Cannas inventa . *ibid.* pura . 33. in galeis nomen suum milites inscribebant . *ibid.* item artifices earum . 34. aerea in usu apud aurigas Circenses . 127. Martis ornata scorpione , & lupa . Diomedis taurina sine cono & crista . 65. Vlyssis extrinsecus distincta dentibus apri . 65.
 Galericulus cur datus Aesculapio . 43.
 Galli pastu auspicia praebebant Haruspibus , & Auguribus . 150. vehentes curru vulpeculam . 147. pugnantes in palaestris . *ibid.*
 Gallus buccinator . 147. quibus Diis sacer . 145.
 GANYMEDES blanditiis illectus ab Iunone , clam Iove . 85. 86. sculptus cum pelta , & habitu venatorio . *ibid.* aliqui ab Iove , alii a Diis raptum volunt , quibus pocula ministraret . *ibid.* & 86.
 Gemma Herculi , vel Mercurio divitiarum custodibus dono data . 53. superstitiosa cum epigraphe illustratur . 40. 41.
 GEMMARVM antiquarum sculpturae ad historiam melius explicandam , & intelligendam valde utiles . V. VI.
 Gemmae cum nomine eius viri , vel feminae , quae eam gestabat . VII. cum epigraphe , & sculptura boni

INDEX R E R V M.

ra boni ominis. VII. gestatae pro amuleto ad fascinum avertendum. *ibid.* Diis donatae. *ibid.* aurigis, athleticis, & certaminum victoribus in praemium datae. VII.

Gemma dono data Praetori Provinciae, seu Legato. 51.

Gemmae annulares, & obfignatoriae cum nomine eius qui gerebat, vel cum sacris notis, & occultis. 42. 43. dono missae in Saturnalibus VII. vel die natali. *ibid.* Abraxeae, superstitionis, arcanis litteris insculptae. *ibid.* donatae victori Olympicorum. 34. cum imagine eorum, & fausta adclamatione. *ibid.* margaritae, & alia vendebantur in Circo spectatibus ludorum. 32. dono missae puellis ab amantibus. 54. 55. cum faustis adclamationibus. *ibid.* votivae dono Diis datae. 98. cum Victoriolis donatae Imperatoribus. 111. dono datae Mimis manfuetariis feras in spectaculis exhibentibus. 50. pro amuleto ad mala propulsanda, & avertendum fascinum. 37. cum imagine Serapidis omnia vincentis. *ibid.* amatoriae, ad incantationes. 151. litteratae quae. VII. 27. ludicrae. 146. 147. 148. 149. aliquae e fabulis Aesopi, & Phaedri aliorumque desumptae a Sculptoribus 149. superstitionis, quae. 151. Haereticorum. 151.

GEMMAE Symbolicae XI. inigne apophragisma explicatum. XI. XII. in decem Classes dispositae. 144. quae enumerantur, & illustrantur. *ibid.* & in seqq.

Gemmarum, qui. 8.

GENIVS Bacchi Acratus. 95. 96. quomodo sculptus. *ibid.* Iovis. 124. Iovialis, sacra ei quomodo facta. *ibid.* sculptus cum hasta, seu sceptro, & aquila Iovis. *ibid.* ad aram accensam. *ibid.* inter Deos alatos. *ibid.* Honoris comes apud veteres. XI. Genius exercitus honoris cultus a militibus. 110. eius arae, aediculae vota ei nuncupata. *ibid.* hominum tutelare numen apud veteres. 129. praestitit vivis, & defunctis. *ibid.* eius cultus. *ibid.* natali die. *ibid.* Genius Theatri cum alis sculptus. 124. Victoriae lanceam tenens. 117.

Genii famuli, & comites singulis Diis dati. 124. duo superne coronantes Terram Deam. 87. Genii Fluminum iacentes sculpti. 139. variis artibus, & studiis operam dantes. 129. 130.

Genio quomodo sacra facta. 124.

Genu collapsi athletae se victos declarabant. 47. 48. 131.

GERMANICVS CAESAR in gemma insculptus ab Epitynchano 23. Augusti nepos. *ibid.*

Gesticulatio comica. 134. 135. 136.

Giannii Nicolai Cimelia. IX.

Gigantes cum anguineis pedibus sculpti. 82. ab Iove fulminati. *ibid.*

GLADIATOR BVSTVARIVS. 120. Deos manes sanguine placabat. *ibid.*

Gladiatores ornati pinnis ad pompam. 128.

Gladiatorum pugnae notatae in tabulis, quae exponantur. 136.

Gladiatores rude donati. 47.

Globus mundi symbolum. 154.

GLAVCVS Hippolochi filius in fidem, & amicitiam acceptus a Diomede. 70. 71.

Graecis in usu galea altioris conii, & clypeus valde ingens, & gravis. 10.

Grammatici e cathedra, vel sella altiori docentes. 45.

Gruis tibia canens. 146. 147. Grues saltantes. *ibid.*

Grylli citharoedi. 147. cantores fistulae. *ibid.* bestiarum. 148. pugnantes cum belluis. 149. canephori, canistrophori. 148.

Gryps Apollini sacer, & Minervae. 145.

Guttum, & strigiles ad balnea interdum canes ferebant pro servis. 52.

Gymnasia ornata horologio solari. 148.

H

HALCYONEVS gigas ab Hercule athena clava interemptus, vel sagittis. 82.

Harduinus Ioannes laudatus. 89.

Haruspices auguria e pullis capiebant. 150.

Hasta bicuspis Vlyssis, & Diomedis. 65.

Hastae, quibus imposita signa militaria in acutam cuspidem definebant. 113. cur ex evulsionem auspicia capta. *ibid.*

Hebe ambrosiam & nectar Diis ministrabat. 86. eidem substitutus Ganymedes. 86.

HECTOR in curru pugnans Martis habitu cum hasta, & fulmine in numismate Commodi expressus. X. Hunc viventem Troiani tamquam Deum venerati sunt; mortuo divinis honoribus colere. X. XI. eius cadaver ab Achille currui religatum, ductatum iuxta moenia Troiae. eius corpus Priamus ab Achille redemit. 73. eiusdem sepulcrum extra Troiam. 77. eius insigne leo. Hector apud inferos maerens in gemma sculptus. 62.

Hedys aurifex Domus Augustae. 8.

HELICAON a morte ab Vlyssis liberatus in pugnae discrimine. 83. aereum pugionem carmine inscriptum Delphis suspendit. *ibid.*

HERCVLES infans serpentes a Iunone immixtos suffocans, cum Minerva Adiutrice sculptus in gemma. X. Pollens. *ibid.* lactatus ab Iunone Iovis dolo. 87. Iuvenis insculptus gemmae a Gnaeo artifice praecellentissimo. 21. & 157. interdum sculptus cum leoninis exuviis circa columnam, aliquando etiam non. *ibid.* Victor Olympicorum certaminum & auctor. 9. Olivarius; Καλλινικος appellatus. *ibid.* iuvenis describitur. 9. coronatus oleastro. *ibid.* primus omnium ea se coronavit. *ibid.* Herculis Olivarii simulacrum Romae. * *ibid.* Callinicus dictus. * *ibid.* se coronans in nummis expressus. 9. * cum Iole sculptus a Teucro Gemmarum caelatore. 18. 19. Invisus. 33. ab eo Macedones genus suum repetebant. *ibid.* cultus a Philippo Rege, & ab Alexandro. 33. eidem dedicatae ac donatae gemmae. 34. Fontinalis appellatus; fontium repertor & deductor. 38. 39. sculptus in gemma quae Scarabeum refert. 38. e rupe aquam amphora excipit. *ibid.* aquam apud Troezenios invenit. *ibid.* apud Pheneatas Olbium amnem aquis effluere fecit. *ibid.* in Africa fontem aperuit pulsata petra calce pedis. *ibid.* 39. comes & focus Nympharum, Fontium, & Genii Fluminis. 39. cum thallo arundinis sculptus. *ibid.* vel flore aquatili. Nymphae in gratiam Minervae aquarum calidarum fontes in Sicilia ei aperuere. 39. Hercules balneis praestitit. *ibid.* eius statua in balneis. 40. Fontis aqua se lustravit, antequam Cereri sacris initiaretur. 40. divi-

divitiarum custos . 53. *Lucius* Deus ; thesauris opertis praeerat . *ibid.* balteum abstulit Hippolytae . 79. Iovis socius accersitus in pugna contra Gigantes . 82. Halcyoneum Gigantem interfecit , expressus in gemma . *ibid.* sagittis Centauros confecit . 88. Nemeaeorum certaminum institutor . 85. fentes evellit in xyſto Elidenſi . 89. Soſtratum puerum delictum suum tumulavit . 93. in eius inferiis capillum miſit . *ibid.* amictus pelle leonina , interdum etiam ornatus chlamyde . 93. Augen Alei filiam vitiauit . 93. 94. eiusdem Auges , & Telephi nati fatum . *ibid.* Musarum Dux *Mecayrus* . 94. 95. citharam pulsat , vultumque in caelum conversum tenet . *ibid.* Musicam a Lino didicit . *ibid.* eius aedes . *ibid.* clavam Mercurio dedicavit . 95. forte etiam Minervae . *ibid.* praefes ponderibus , & mensuris . 154. *Κορυμβίων* locustarum expulſor ab agris . 149. item *Ιπποκρότης* , & *Απομύς* vermium , & muscarum abactor . *ibid.*

Herculi consecrata arma a gladiatoribus . 47. Hermæ simulacrum corona pectorali ornatum . 134. in eo infixæ palmae . *ibid.*

Hermea signa in palæstris posita , & earum indicium . 85.

Heroes in curru biſtugo pugnare consuevere . 117. venationis studiosi . 123.

Heroum signa columnis imposita . 17. ante ea canebant laudes illorum Poëtae , & Citharoedi . 17.

HOMERVS gemmis antiquis illustratus . VIII. gemmae ad mentem eius cum Deorum imaginibus sculptae . VIII.

HONOS Virtutis socius expressus in nummo Vespasiani Caesaris . XI. item Genius . *ibid.*

HORATIVS COCLES Etruscos expulſit , Tarquinius in regnum restituit . 105. armatus in Tiberim deſcendit . *ibid.* statua ei in Comitio posita . 106.

Horrea in tutela Fortunae , & Cereris . 41.

Horti Oceani patris . 99.

HORVS orientis Solis imago apud Aegyptios . 92. lotò ornatum caput eius . *ibid.*

Hospitii ius sanctum etiam inter hostes . 70. 71.

Hostium arma , & spolia in templis suspensa . 116.

Hyllus Dioscoridis vel filius , vel discipulus gemmarum ſculptor . 13.

Hymeneus invocatus a virginibus in nuptiis . 121.

Hymni Deorum cum lyra cantati . 23.

Hieroglyphicis Aegyptii mentis ſensus expreſſerunt . X.

Hippolyte Amazonum regina , captiva ducta a Theſeo , eique nupta . 79. necata ab Hercule , cui balteum abstulit . *ibid.*

Hirci in pompa Liberi Patris cum collo coronato . 19. eius victima . 46.

Hircis inequitantes pueri equeſtria certamina celebrabant in honorem Bacchi . 132.

Hispaniae imago , femina cum capite turrato . 51. cuniculus animal eius ſymbolum . 51.

Hiſtriones personis variis utebantur . 134. persona diei natalis . *ibid.* pedo recurvo . 135. in tabulis exponebant per compendia fabulas , quas acturi erant . 136.

Horologia ſolaria imposita columnis , & quibus in locis . 148. dedicata in honorem Principum . 148. cum litteris , & lineis . *ibid.*

Hostiarum exta ſpeciebant Haruſpices , & Extiſpices . 151.

I

IASON draconem ſopivit . 89.

Ibis animal Aegyptiis familiare . 141.

ICARVS Daedali filius . 88. alae vinculis infertae eius brachiis . 88. 89. a Sole liquefactae , in mare decidit . *ibid.*

Idololatria ex Aſtronomiae ſcientia orta . 140.

Ignis Amor eſt . 92.

Ilienſes divinis honoribus Heſtorem viventem , & mortuum coluere . X. XI.

Inaures , monilia , gemmae , vendebantur ſpectatoribus in Circo . 32.

Infulis ornatum caput tauri . 150.

Initiati myſteriis Dei Mithrae . 126. probati per octoginta cruciatuum gradus . 126. palma donati . *ibid.* poſt mortem ſe ad Elyſios convoluturos eſſe credebant . *ibid.*

Inſignia , & inſtrumenta Sacerdotum indicata . 152.

Inſtrumenta ſacrorum , quae 153.

IOLE ab Hercule amata , cum eo ſculpta a Teucro . 19.

Iovi data fulcra , quibus inſiſtit honoris cauſa . 44.

Iubae equis Circenſibus preſſus rafe . 29.

Iulius Caesar taurum in ſpectaculis primus exhibuit . 52.

M. Iulius Stephanus Aurifex Domus Auguſtae . 7.

Iuppiter Pater . 118.

IVPPITER Fulgurator . 36. 37. ad pedes eius ſculpta protome Cybeles , ſive Terrae . 37. *Cyſtor* , *Speculator* dictus ; ab Amore victus . 45. Porphyriem Gigantem fulmine percuffit . 82. ſceptro innixus ſculptus in gemma . 85.

Iuno Placata . 118.

IVNO ſerpentes in cunas Herculis immiſit ; quos ipſe Minerva adiuvante compreſſit . X. *Placida* XI. eidem bulla donata . *ibid.* Samiae data fulcra quibus inſiſtit honoris cauſa . 44. Monetæ caput pro æquipondio lancium . 154. ſeu potius larva . *ibid.* coram Paride . 58. cum Minerva Troianis inſenſa . 58. blanditiis demulcens Gany-medem . 85. Iovis dolo Herculi mammam prae-buit . 87. *Sponſa* , ac *Pronuba* . 122.

Iuvenes Athenis certantes cum lampadibus accenſis . 91.

L

Labyrinthus Cretae in gemma expreſſus . 81.

Lampadophoria certamina deſcripta . 91.

Lances aurariae , appenſae pegmati . 153. cum æquipondio ; ideſt capite Mercurii , vel Romae , vel Iunonis Monetæ , vel Larvae horriſicae . 153. 154. forte a Mercurio inventae . *ibid.*

Laniſtae ornatu pinnis . 128.

LARENTIA Romuli & Remi educatrix . 105.

Laribus Diis donatae bullae . XI.

Larva horriſica pro æquipondio adnexa lancibus . 154.

LATONA ſedens in leſtiſternio . 86. coturnix , in quam mutata eſt , ei ſacra . *ibid.* Apollinis , & Dianae mater . 87.

Lavra in tutela Herculis . 40.

Leo in Mithriacis ſacris imago Solis . 125. ſculptus cum aſtro Solis , & Lunae . *ibid.*

Libes deſultores peritiſſimi . 128. 129.

Libra . Vide *Lances* .

Libur-

INDEX R E R V M.

Liburnae naves . 99.
 Linearis caelatura antiquissima ab Aegyptiis inventa . 56.
 Linus Mulicam docuit Herculem . 95.
 Litterae in aureo annulo perforatae . 27. & inscriptiones in gemmis arcae, & occultae . 54.
 M. Livius Menander Aurifex Domus Augustae . 8.
 Locusta piscis . 54.
 Locustae thallivorae, spicivorae . 149. citharoedae . 147. canentes fistula . *ibid.* bestiarum, pugnantibus cum belluis . 148. 149. canephorae, canistrophorae . 148.
 Loti flore ornatum caput Hori, & aliorum Deorum apud Aegyptios . 92. quare . *ibid.* idem flos Diis Aegyptiorum sacer . 151. eorum caput ornatum . 152. & insignia eorum . 152.
 Lucernae adhibitae in Sacris Dei Mithrae . 125. 126.
 Ludicra exercitatio Mimorum Discobolorum . 131. sparteae restis ducendae exercitatio . 131.
 Ludi ornati tabulis, in quibus fabulae, pugnae, & spectaculorum genera edenda declarabantur . 136. exacto quinquennio in honorem Imperatorum celebrati . 115.
 Ludorum ornamenta, & magnificentia notata in tabulis . 136.
 Ludionibus adclamatum in spectaculis . 50.
 Ludus Dacicus editus a Traiano Augusto . 127.
 Defultorum Castrorum dedicatus . 129. equestris in honorem Mercurii . 132. in honorem Bacchi cum facibus . 132.
 LVNA sive Diana ancipiti specie maris, & feminae sculpta . 35. nubibus pluviis insitit, cur . 35. in biga . 141. Zodiacum percurrit mense, uno non integro . 141.
 LVNVS Deus maxime a Mesopotamiae populis cultus . 90. Luna enascens sub eius protome . *ibid.* ornatus pileo Phrygio, & chlamyde . 90. eidem Deo sacer gallus . 145.
 Lupa nutrix Romuli & Remi; clypeorum, item Romae & Coloniarum a Romanis deauctarum symbolum, & Familiarum . 51. 104.
 Luscinae sepulcrum cum inscriptione . 150.
 Lyra certantes Poetae . 48.
 Lyra super bases, ac tripodes statuebatur . 18.
 Clio, Calliopi, & Erato attributa . 23. cur vittis, & taeniis ornata . *ibid.* in usu apud Graecos, & Etruscos . *ibid.* ex delphinis composita, pro echeo canem habens . 152.
 Lyrae anconibus cornu intortum subiiciebant, ut maiorem sonum fides redderent . 22.

M

MACARIUS Ioannes laudatus . VII.
 MACCI ad risum excitandum inducti . 136.
 Macedones coluere Minervam *Alcidem* . X.
 Maecenas a Solone gemmae insculptus . 26.
 Maffei Paulus Alexander laudatus . 147. lapsus accipiens pro Fanaticis Deae Bellonae, Diomedem, & Vlysses . 70. censens Cleopatram, pro Ariadne exhiberi in gemma . 92. item alii indicantur lapsus . 94.
 Magistri Fontani & Fullones sub tutela Herculis, Minervae, & Dianae . 40.
 Magistratum insignia, quae . 153.
 Magistri e sellis, vel cathedris altioribus docentes . 45.

Malleus, incus, forceps, lances insignia Triumvirorum Monetalium . 154.
 Mansuetarii ferarum . 49.
 Manus velata quid significet . 96. cum dextera velata sculptus Bacchi Genius . *ibid.*
 MARCVS CVRTIVS pro patriae salute in voraginem armatum se immisit . 106.
 Marcus Gurgis conspecto tropaeo quod Postumius Albinus Iovi victori dedicaverat, Samnites superavit . 112.
 Marina monstra quae . 146. squamosa . *ibid.*
 MARS . 49. a Victoria coronatus . 56. Romuli, & Remi parens, Rhea Silvia uxor . 105. sculptus specie iuvenis, & senis . 108. *Victor* quomodo expressus in gemmis . 108. eius galea ornata, praeferebat Cupidinis signum . 109. etiam Victoriae . *ibid.*
 Marti sacer gallus . 145.
 MEDICEVM CIMELIARCHIVM laudatur . IX.
 Medusae Gorgonis caput sculptum egregio artificio ab Aulo in clypeo Graeci equitis . 10. *in fine* .
 Medusa Solonis opus absolutissimum . 20. Minervae ira obtruncata a Perseo . 81. ex eius sanguine natus Pegasus . *ibid.*
 MELEAGER cum capite apri Calydonii . 84.
 Menalippe Amazonum regina . 79. ab Hercule victa . *ibid.*
 Mensurarum & ponderum tutela Herculi & Mercurio data . 153. 154. cura penes Aediles Plebis, Praefectum Vrbi, & Quaestorem Urbanum . *ibid.*
 MERCVRIVS divitiarum custos . 53. *Lucius* appellatus, thesauris apertis praefectus, & lucris . arma dedit Perseo ut Medusam obtruncaret . 81. *Vialis* . 91. *Inferus* . *ibid.* Περσεύς, cui Hercules clavum dedicavit . 95. Κροφός . 132. praeferebat ponderibus, & mensuris; quatuor, & mercaturis . 153. 154. lances ei tribuuntur . 153.
 Mercurii Hermeum simulacrum in paleis dedicatum . 134. in eo palmae intixae, & appensae corollae victorum athletarum praemia . *ibid.* eidem sacri equestris ludi in quibus pueri arietibus inequitabant . 132. eidem donata corolla pectoralis ab athleta victore . 134. eidem cur palma sacra . 145. cur spicae . *ibid.* testudo . gallus . *ibid.* eiusdem caput pro aequipondio lancium . 153.
 Miles victor in militari certamine edito post triumphum . 47. puerum praeferebat forte Genium . Exercitus vel Centuria . 109. Miles incendiarius . 110.
 Milites Victores cum tropaeis in Deorum templis suspendendis . 107. galea donati ab Imperatoribus . 114. ante itum ad bellum vota Diis nuncupabant . 114.
 Militum pietas sculpta in gemmis . 112.
 MIMVS Antiochenus ursum saltantem exhibens . 49. cum flagello, & frustulis carnis cum excitat ad ludum . *ibid.* cum pectore loris fasciato . *ibid.* mansuetarius . *ibid.*
 Minis mansuetariis adclamatum in spectaculis . 50. gemmae in praemium dono datae . *ibid.*
 Minerva Οὐρανός, *Perspicax* . VI. Adiutrix Herculis . IX. X. *Alcides* cum clava; a Macedonibus culta . X. Αἰχμητής, *meritae noxae Vindex* . ei aedem apud Spartam dedicavit Hercules . X. *Salutifera* sculpta in gemma ab Aspatio . 14. Colle-

INDEX R E R V M.

Collegio Magistrorum Fontium praefes. 40. coram Paride. 58. sine Gorgone ante pectus, sine clypeo, cum clava. 58. Persei adiutrix in obtruncatione capitis Medusae. 81. eius signum columnae impositum. *ibid.* Daedalus docuit fabricare Deorum simulacra. 88. *Clavipotens*. 95. clava forte donata ab Hercule. *ibid.* gigantem clava interemit. 95. Donavit Nereides clypeo, & galea. 97. Graecis tutelare numen. 114. Achilli propitia, ac favens. 114. *Socia* Serapidis. 118. coram eo sacrificans. *ibid.* sedens, non stans, hastam tenens, & pateram. *ibid.* eadem sacrificans cum Bono Eventu. *ibid.* Minerva *Medica*. 119. capillis, auribus, & digitis praefuit. *ibid.* Cur *Memor* appellata; fanationes curat. *ibid.* *Polias* quomodo sculpta; cum oleae furculo. *Θαλλοφόρος* dicta, quare. 124. eidem sacer gallus. 145.

MINOTAVRVS a Theseo occisus in labyrintho. 81.

MIRMILLO prostratus. 47. 48. rudibus pro gladiis interdum usi sunt Mirmillones. 48. Scutum eorum praegrande; pileolus pro casside. *ibid.*

MITHRA Deus. 125. Solem refert. Symbola circa eum sculpta. *ibid.* Deorum arma. *ibid.* eiusdem sacra arcana in antris. *ibid.* eiusdem ornatus Persicus; chlamys, & tiara. 126.

Mnesarchus annulorum sculptor. 8.

Modi fidibus canendi tres notantur. 133.

Modius spicis refertus in nummis Familiarum Romanarum, Aediles notat. 53. 153. litteris inscriptus. *ibid.*

Monilia columellarum. 134.

Monstra fabulosa quae. 146. squamosa. 147. Diis dedicata. 147. insignia clypei Heroum. 147.

MONS ARGAEVS Iovi sacer. 119. tamquam numen cultus a Caesariensibus Cappadociae. *ibid.* Iovis simulacrum in eius vertice positum. 120. hiatus & cavernae circa eum montem. *ibid.*

Montes editiores sacri, & magno honore habiti apud veteres. 120. in his sacrificarunt. *ibid.*

MORIONES ad risum inducti. 136.

MVSA citharae fides temperans sculpta in gemma ab Onesa. 16. columnae cur insistat. 17. cur dexterum pedem ima parte elevatum teneat. 18. ab Allione sculpta in gemma. 22. aliquantulum differt ab ea quum sculpsit Onesa. *ibid.* eius cultus capillorum, & vestis. *ibid.* carmen meditans, quomodo sculpta in antiquo marmore. 17.

Musae Semelem celebrarunt. 23. ad lugendum Achillem convenere. 64.

Mus lyram scandens. 152.

Musicus concentus animalium. 147.

MVTIVS SCAEVOLA patriae liberator. 106. peccantem dexteram in caede Porcenae Regis adfecit supplicio. 106.

Myrinna Amazonum regina. 79.

Mysteriis Dei Mitrae initiati. 126. quae bona consequi se crederent. *ibid.*

N

NARCISSVS venationi deditus. 84. captus amore imaginis suae, contabuit. *ibid.* in florem conversus. 84. idem flos Diis inferis fa-

cer. *ibid.* chlamydem deductam explicans. *ibid.*

Naves ornatae clypeis, & armis. 99. tropaeis, turribus. *ibid.*

Navigia multiremia sculpta in gemmis. 98.

Navis actuaria rostrata. 99. turritae naves. *ibid.*

Nauplius Neptuni filius ex Amymone. 86.

Nemesis Dea lances ferens sculpta cum Mercurio. 153.

Neoptolemus ex equo adversus Persas pugnans. 50. 94.

NEPTVNVS Amymonem rapuit. 86. in continenti sculptus. 98. urna ei sacra, & anchora. *ibid.*

NEREIDES vestae per mare ab Hippocampis. 97. galea, & clypeo donatae a Minerva. *ibid.*

NEREVS & Doris in mare. 96. eis viam aperit Cupido. *ibid.*

NERONIS CAESARIS imago.

NESTOR Pyliorum rex phiala donatus ab Achille in exequiis Patrocli. 71. 72.

Niciae pietatis in suos exemplum. 112.

Nili imago, cuius capiti imminent cancri brachia; Aegypti symbolum. 51. 100.

Noctua Minervae sacra canens tuba. 145. 147.

Noctua canens tuba. 147.

Nomen gestatoris annuli in gemmis expressum. 42.

Noricius Henricus laudatus. 50. *

Notae compendiariae in gemmis incisae. VII.

Nudis pedibus in scaenam prodibant Moriones, Macci, Exodiarii. 135. 136.

Nuptiales choreae Virginum. 121. 122.

Nuptiis facem adfert Vulcanus. 91.

Nymphae choreas ducentes in hortis Oceani patris. 99. eadem calidarum aquarum fontes Herculi in Sicilia aperuere. 39. Oceaninae Orgia Bacchi celebrantes. 146.

O

OCEANVS pater quomodo sculptus. 97. eius horti. 99. specu. *ibid.*

Oceani Diis arma tributa. 146.

Oceano vehi putabant animas defunctorum ad Elysios. 146.

Odam Hieronymus Eques laudatus. 146.

M. Ofilij Hilarii Histrionis fatum. 134.

Oleastri coronam invenit Hercules. 9. *Καλλισίφανος* dicta. *ibid.*

Olympica certamina unde originem habuere. 117.

Olympicorum victores gemmis donati, cum eorum imagine, & fausta adclamatione. 34. iisdem omnia bona precabantur spectatores. *ibid.*

Onesas eximius gemmarum sculptor. 9. 16. Musam sculpsit. *ibid.* an sub Hadriano floruerit. 9.

Orator, vel Poeta meditabundus. 115.

Orationes habitae in laudem Imperatorum exacto imperii quinquennio. 115.

Orgia Bacchi saltatione celebrata ad modos dithyrambicos. 15. in iisdem repraesentatae res gestae Bacchi. 15. celebrata a Nymphis marinis. 146.

ORITHYA rapta a Borea. 83.

Ornatrices a tutulo. 42.

OSIRIS Aegyptiorum numen. X. 56. aratri inventor. 93.

Ospis, vel Hospes equi nomen. 28.

OTHRYADES LACEDAEMONIVS superstes caecis fociis. 111.

Ovum

I N D E X R E R V M .

Ovum apprehensum a duobus serpentibus quid no-
tet . 56.

P

Palaestra ornata Hermeis signis . 85.
Palaestrarum tutelare numen Hercules , &
Mercurius . 55.
Palma donata initiatis Deo Mithrae . 126. Mer-
curio tributa , quod praesit gymniciis ludis . 145.
Palmae Hermeis signis infixae in palaestris . 85.
Palladium fatale Troiae simulacrum . 68. describi-
tur . 75. Panathenaeorum certaminum victores
iuvenes . 95. cum ramo oleae . *ibid.*
Pancratiaestes victor . 131.
PANDORA a Vulcano e luto facta , a Minerva
donata anima . 87. quomodo sculpta ; arculam ,
seu vas malorum omnium tenet . *ibid.*
Panthera Bacchi corolla , seu torque myrteo , &
pampineo circa collum coronata . 19.
Panvinus Onuphrius laudatus . 126. & *alibi* .
Papilio animae symbolum . 55.
Parcae cum clava contra gigantes pugnarunt . 95.
PARIDIS iudicium ; meminit eiusdem Homerus .
57. 58.
Passeres , & aviculae in deliciis . 150. post mor-
tem sepulcro donatae , & celebratae . 150.
Pastores custodes Romuli , & Remi . 105.
Patera in manibus Deorum Dearumque quid si-
gnificet . 118.
Pateram tenens Apollo . X.
Patriae Mimi mansuetarii , ursum saltantem exhi-
bentis , adclamatum in spectaculis . 50.
Patrocli exequias celebravit Vlysses . 71. corpus
eius cremavit ; sepulcrum erexit ; funebres lu-
dos instituit ; praemia victoribus dedit . *ibid.*
Pavo Iunoni sacer . 144. 145. crateri insidet . *ibid.*
Pedibus proledebant & numeros faciebant Poë-
tae , & Citharoedi canentes , innixi columnis . 18.
Pedibus anterioribus victimae ad altaria Deorum
adductae . 46.
Pedum recurvum tributum Histrionibus , & Saty-
ricis personis . 135.
Pegasus Musis sacer . 52. insignia Romanarum Fa-
miliarum . *ibid.* e sanguine obtruncatae Medu-
sae a Perseo natus . 81.
Pegma , e quo lances pendent , ornatum leonibus .
153.
Pelta , securis , arcus , pharetra , sagittae arma Ama-
zonum . 79.
Penates Deos in larario inclusos Aeneas secum ab-
stulit . 74. in cista sacrae Baccho simili . *ibid.*
PENTATHLVS victor . 133. strigilem tenens ; cum
palma & vasculo . 133. 134. corolla pectoralis
ad modum torquis donatus . 134.
PENTHESILEA Amazonum Regina Troiam adve-
nit latura auxilium . 77. ab Achille interempta .
ibid. moriens ab eodem sustentata pietatis cau-
sa . 78. eius pulchritudo . *ibid.* an ab Achille
sepulta . *ibid.* potius a Troianis . *ibid.*
PERSEVS Medusae caput obtruncavit auxilio Mi-
nervae , quomodo . 81.
Persona feminae insculpta bullae ex Sapphiro . XI.
cum quatuor foraminibus ad fila inferenda . *ibid.*
natalis diei . 134. coronata . *ibid.*
Personae Satyricae quae . 24. non horridae , sed
honestae inventor Aeschylus . 134.

Personas , & larvas primus Hermon fecit . 24.
Petafus , five pileus venatorius . 84. 123.
Petitus Petrus laudatus . 79.
Phialae sculptae a Pythea emblema . 69.
Philippus Macedonum Rex usus fortassis annulo
obsignatorio cum imagine Herculis Invisi . 33.
Pictis tabulis fabulae five Comediae argumenta
ab Histrionibus , & Comoedis declarabantur .
135. 136.
Pictor Scaenarius . 136.
Picus insidens ficui ruminati , cibum adtulisse fe-
runt Romulo , & Remo . 105. in tutela Mar-
tis . *ibid.*
Pigmon gemmarum sculptor . 14. Bacchantem scul-
psit . *ibid.* 15.
Pileus venatorius sculptus in gemma Narcissum
exhibente . 84. eius forma . *ibid.* 123. datus ve-
natoribus , item piscatoribus . 98.
Pinnae , palmae , spicae , tutuli in capite Deo-
rum Aegyptiorum . 42. ornati gladiatores , agi-
tatores quadrigarum , lanistae . 128.
Placentae Diis oblatae in aris incruentis . 120.
Planetam procurabant veteres . 151.
PLATANVS Aulidensis . 58. Draco eam comple-
xus , octo pullos in ea latitantes devoravit . 59.
PLAVTILLAE AVG. imago . 157.
C. PLAVTIUS HYPSAEVS , Consul de Priverna-
tibus triumphavit . 156.
Plectrum dextera adhibitum . 133.
Plinii Historiarum Codex MS. insignis in Biblio-
theca March. Riccardii . 89. locus de Spinta-
ro Pentathilo expensus . 89.
Plotarchus insignis sculptor gemmarum . 6. forte
condiscipulus Tryphonis . *ibid.*
Pluviae indicia ex Luna desumpta . 35. *
Pluviis nubibus insidet Luna ; pluvias praesagit . 35.
Pluto idem ac Serapis . 118.
Poculum vetustissimorum hominum cornu fuit .
143.
Poëta carmen meditans coram persona , sculptus
in antiqua gemma . XI.
Poëtarum certamina . XI.
Politus Alexander Florentinus e Cl. Reg. Sch. Piar.
laudatus . 59.
Polus in capite Fortunae , Veneris , Minervae . 42.
Polytionis domus consecrata Libero Patri . 96.
POLYXENA ad tumulum Achillis mactata a Neo-
ptolemo . 123. alii sibi manus intulisse adfirmant ,
idque ostendit antiqua gemma . 123. 124.
Pondera , & mensurae servatae in templis Deo-
rum . 154. eorum cura apud Aediles etiam in
Municipiis , & Coloniis . 154.
POPPAEAE AVG. imago . 157.
PORPHYRION gigas , cum anguineis pedibus
sculptus , ab Iove fulmine ictus . 82.
POSTUMVS ALBINVS constituto tropaeo de ar-
mis Samnitum Iovi Victori dedicavit . 111. 112.
Potitiorum , & Pinariorum sacrificium in honorem
Herculis . 119.
Praefecti Urbis munus cura ponderum , & mensu-
rarum . 154.
PRIAMVS Troiae Rex maerens sculptus . 73. cor-
pus Hectoris filii redimit ab Achille . *ibid.* cum
pileo Phrygio . 73. e moenibus Troiae Hectorem
ab Achille curru raptari vidit . 60. 61.
PRIAPI & VENERIS sacrum . 119.
Promethei facinus ultus est Iuppiter . 87.

Y

Proser-

Proserpina a Platone rapta . 84.
PTOLEMAEVUS Lagi filius Aegypti Rex . 155.
eius spectacula . 132.
PTOLEMAEVUS PHILADELPHVS . 156.
Puellae amasiae gemmis donatae . 54.
Puellarum auspicia sumpta a sponforibus in ludis
Circensibus . 31. 32.
Pueri nobilissimi desultores in Circo . 48. arieti in-
sidentes equestrem artem discabant . 132. 145.
Puerorum ludi , studia certamina . 129. 130. 131.
Pugionem Delphis suspendit Helicaon carmine in-
scriptum . 83.
Pullarii munus . 150.
Pulli octo cum matre in Platano Aulidenfi quid
notarent . 59.
Punicis litteris sive Phoeniciis inscripta galea an-
tiqua militis Carthaginensis . XI.
Pyrgoteles pereximius gemmarum sculptor . 20.
Pyrrhiche saltatio in Orgiis Bacchi . 15.
Pythiorum ludorum victor Auloedus . 48.

Q

QVINTIVS CINCINATVS sententia Augustini
sculptus in gemma Medicea . 106. 107. mea
vero Achilles ocreas induens post certami-
na in honorem Patrocli . 107.
Quintii Alexae opus Achilles ad bellum profici-
scens . 155.
QVIRINVS Romulus . 156.
Quaestoris Urbani munus fuit cura ponderum , &
mensurarum . 154.

R

R EINESIUS Thomas laudatus . 151.
REMVS & Romulus a lupa educati . 104.
Restis sparteae ductatio , ludus athletarum in gem-
ma expressus . 131.
Rheae puerperium , & Iovis cunabula , educatio ,
& concilium in ara expressa . 139.
RHESVS Thracum Rex a Diomede , & Vlyffe
interfectus . 65. 66. Troiam venerat suppetias
laturus ; ex eius albis equis Troiae fata bende-
bant . 66. 67.
RHOEMETALCES Thraciae Rex sculptus in gem-
ma ab Amphotero . 26.
ROMA DEA divinis honoribus culta . 101. tem-
pla eius . *ibid.* caput eius galea ornatum , pe-
ctus balteo . *ibid.* *Vitrix* . insidens tropaeis , &
armis . 103. dextra praeferebat signum Victoriae .
ibid. tenens clypeum ornatum emblemate vel
Medusae , vel lupae lactantis Romulum & Re-
mum . 102. 104. templum eidem dedicatum a
M. Aurelio Antonino . *ibid.* aliud dedicatum
pro eiusdem Imperatoris salute iuxta Capitolium .
ibid.
Romae caput pro aequipondio lancium . 154.
Romani imperii Sol Dominus appellatus . 141.
142. quare . *ibid.*
Romanorum numina tutelata . 42.
ROMVLVS , & Remus a Lupa educati . 104.

S

S Acra Deorum superum , & inferorum . 120.
victimae quomodo in his mactatae . *ibid.* Ge-
nio quomodo facta . 124. arcana Dei Mithrae ;
quae . 125. 126.
Sacrificia exacto quinquennio in honorem Impera-
torum celebrata . 115.
Saliorum ministri ancilia ferentes . 56.
Saltatio in Orgiis Bacchi quae . 15.
Sami in diebus festis Iunonis cicadam praefere-
bant . 145.
SATVRNVS caput veste velatum sibi suffulciens .
90. agriculturae inventor . *ibid.* cum falce scul-
ptus . *ibid.*
Satyri persona insculpta gemmae a Scylace . 25.
Sculptorum antiquorum nomina in gemmis scri-
pta . VII. proprium non habent vocabulum .
apud Latinos . 8. eorum nomina in gemmis in-
cisa primus omnium observavit , & ab aliis ob-
servari fecit Petrus Andreas Andreinius . 11. 12.
litteris minutissimis nomen suum inscribebant in
gemmis . 15. opera pictorum , & sculptorum ce-
lebriorum imitati sunt . 50.
Scarabeus Solis symbolum . 38. inter Deos ab
Aegyptiis numeratus . *ibid.* pro amuleto gesta-
tus . *ibid.* in ventre eiusdem sculptus Hercules
Fontinalis . *ibid.*
Scholae Collegiorum ornatae horologio solari . 148.
Sceptrum tributum Serapidi omnia vincenti . 37.
datum etiam Annonae Aegypti . 100.
Scipionis Africani egregium facinus in clypeo vo-
tivo expressum . 116.
Scopas sculpsit Baccham insanientem . 15. 20. eius
imitator Pigmon gemmarum sculptor . *ibid.*
Scylax gemmae insculpsit Satyri personam . 29.
item Herculem Musagetem . *ibid.*
Scythae feminae Amazonum sociae pro Troia pu-
gnarunt contra Graecos . 77.
Seguinus Petrus laudatus . XI.
Seleucus gemmae insculpsit Sileni personam . 24.
Semeles in caelum ascendens a Musis celebrata . 23.
Sepulcris defunctorum insculptus Zodiacus . 141.
cur . *ibid.*
Sepulcra Etruscorum , & Romanorum ornata mon-
stris marinis . 146. & draconibus marinis . *ibid.*
Serae , & clavis veterum iconismus . 53.
SERAPIS omnia vincens . 37. Canopus eius co-
mes . *ibid.* in navigio impositus , & consecra-
tus . *ibid.* sceptrum gerit . *ibid.* pro amuleto
gestatus . *ibid.* idem invidiam , fatum & mor-
tem vincere creditus . 37. idem socius Miner-
vae . 118. Cerberus ad eius pedes . *ibid.* idem
ac Pluto caput eius non ornatum calathio . *ibid.*
inter Deos salutare numeratus . *ibid.* opem fer-
re podagra , & chiragra laborantibus creditus .
119. idem in folio sedens , adstante aquila . 124.
idem ac Iuppiter . *ibid.* eius templa Romae .
ibid.
M. SERGIUS SILVUS destitutus dextro brachio ,
solo auxiliario ferreo pugnavit , & vicit . VIII.
IX. 107. 108. eius gesta breviter narrantur .
ibid. Victoria eum coronans . *ibid.*
Serpens caudam sibi depascens quid significet . 141.
Serpentes ovum apprehendentes quid novent . 56.
admoti aris ardentibus . 121. ex eisdem ca-
ptata auguria . *ibid.*

Side-

T

- Siderum cultus antiquissimas . 140.
 Sigillarii an gemmas insculperint , & auro in-
 cluserint . 8.
 Signa caelestia in annulis sculpta quid notent . 52.
 militaria sacra , & culta veluti Deorum simula-
 cra . 113. praeferebant imagines Deorum , &
 Caesarum . 113.
 SIGNIFERI militis imago . 113.
 Sileni persona gemmae insculpta a Seleuco . 24.
 Simulacra , & arae Deorum iuxta arbores conse-
 cratae . 119.
 Sistrum quatuor virgularum . 152.
 SOCII NOBILES FLORENTINI laudati . IX.
 SOL cultus in montibus Tauriscorum . 36. verno
 tempore Terram fecundans . 138. 139. *Aurivir*
 appellatus . *ibid.* eius currum praestit Amor . 138.
 139. eius Socius . *ibid.* item Venus . *ibid.* Tau-
 rum intrat mense Aprili verno tempore . 139. in
 quadriiugo curru . 141. Zodiacum annuo spatio
 percurrit . *ibid.* 142. eius discus . 141. cultus a
 Paeonibus . *ibid.* Sol Dominus Imperii Romani ,
 cur . *ibid.* 142. aurigans . 143. aurigarum mo-
 re gubernat equos circumligatis circa pectus lo-
 ris . *ibid.*
 Solis cursu salubritatem corporum effici putarunt
 veteres . 43.
 Solis vis , & beneficentia . 143.
 Solon praestantissimus gemmarum sculptor Medu-
 sam sculpsit . 20. an duo eiusdem nominis scal-
 ptores . 20. idem gemmae insculpsit Maecena-
 tem . 26.
 Sortes pugnantium in lance expensae ab Iove . 117.
 SOSTRATVS puer in deliciis Herculis . 93. ab eo
 tumulatus in suburbano Dymes . *ibid.*
 Sparti enati e dentibus serpentis a Cadmo semina-
 tis . 83.
 Sphinx sculpta in cratere . 53.
 Spica felicitatis symbolum . 150.
 Spinarius Spintharus . 89. spinis offensus eius pes in
 certamine . 89.
 SPINTHARVS Pentathlos magni nominis expressus
 in gemma . 89.
 Sponsiones factae pro victoria equorum , & auriga-
 rum in Circensibus . 31.
 Sponsus , & sponsa in manum convenientes . 46.
 Staterae . Vide *Lances* .
 STROZIA Daedylitheca ditissima eximiis gem-
 mis , & monumentis . XII. 20. 81. 153. 154.
 Stellae circa Deum Mithram sculptae . 125.
 Stellarum motus saltatione imitatus in Orgiis Bac-
 chi . 15.
 Stofchius Philippus saepe laudatus . 6. 7. 73.
 Strigilem adhibebant athletae , se ungebant , & de-
 stringebant . 134.
 Strophe , & antistrophe saltabatur in Orgiis Bac-
 chi . 13.
 Suffimenta Genio oblata . 124.
 SVS triginta fuculos enixa , & lactans albos omen
 Albae urbis condendae ab Ascanio . 51. 103.
 Symbola astronomica in gemmis adludunt ad nati-
 vitatem eorum , qui ea gestabant . 36.
 Symbola , & insignia Deorum . 152.
 Symplegmata in gemmis sculpta . 154.
- T**
 Aeda accensa cur Vulcano tribuatur . 90. ar-
 dens in manu desultorum . 48. in nuptiis humi
 defixa , circa quam choreas ducebant Virgines .
 122.
 Tabulis Comicis expositum argumentum Comoe-
 diae , actores , & compendium . 135. 136.
 TALVS Daedali discipulus , cum Icaro sculptus .
 89.
 Tauriscorum in montibus Sol cultus . 36.
 Taurorum venatio a quibus instituta , & edita Ro-
 mae . 130.
 Taurus Dionysiacus ab Hylo sculptus . 13.
 Taurus furens caeleste signum . 52.
 TELEPHVS a Theuthrante exceptus . 93. 94. cum
 matre ex urna , seu arca prodiens . *ibid.*
 Telephanis Phocaei sculptoris opera . 89.
 Teleilla Poetria . 17.
 TELLVRIS Deae sacrum . 119.
 TEMPLVM SERAPIDIS . 124.
 TERRA Dea cum cornucopia . 87. a duobus Ge-
 niis supra caput coronata . *ibid.* rerum omnium
 parens cum duobus pueris in gremio sculpta . 87.
Κουροτρόφος appellata . *ibid.* a Sole fecundata ver-
 no tempore . 138. iacens sculpta , velata inferio-
 re parte corporis , superiore nuda . 138. lato pe-
 ctore . 139. cum copiae cornu . 139. in nummo
 Nicaensium in honorem M. Aurelii spicas prae-
 fert . *Παμμήτωρ* . 139. a Sole vitalem calorem ,
 ab Aethere humorem accipit . *ibid.*
 Terrae musica pulsatio servata a Poetis , & Citha-
 roedis canentibus . 18.
 Terpsicore Musa mater Rhesi Thracum ducis eius
 cadaver sepulturae tradidit . 67.
 Testudo Mercurio sacra . 145.
 Teucer eximius gemmarum sculptor , Herculem cum
 Iole sculpsit . 18.
 Teucer Telamonius e navi pugnans contra Hecto-
 rem . 67.
 THEVTRANTES Augen , & Telephum excepit ,
 quos Aleus in urna in mari demerserat . 93. 94.
 THALIA Comoediae inventrix ; sculpta cum larva
 comica . 46. 134.
 Thebani Hecatori mortuo divinos honores detulere .
 XI.
 THEANO ANTENORIS uxor , Palladis sacerdos ,
 Palladium custodit . 75. dolet Palladii tradi-
 tionem . *ibid.* Vlysssem hospitio recepit . *ibid.*
 eius filii qui . *ibid.* ante templum in quo Palla-
 dium servabatur . 75.
 THESEVS virga donatus ab Amphitrite . 97. libe-
 ratis Atheniensibus a vestigali Minotaurum occi-
 dit . 81. e labyrintho evasit Ariadnae ope . *ibid.*
 Centaurum prosternens sine armis , solis viribus .
 88. Herculis aemulus . *ibid.* Hippolyten duxit
 captivam , & matrimonio sibi copulavit . 79.
 Thyrsus Baccho sacer . 145. 152. utraque parte ca-
 pulo , seu cuspidem munitus . 46.
 Tiara , & chlamys ornamenta Dei Mithrae . 126.
 TIBICEN canens ante deam Romam , quid signifi-
 cet . 121. Tibicinum Collegium Romae celebre .
ibid. Tibicines Romam reducti ; eorum vestes .
ibid.
 Tintinnabula equis Circensibus addita . 128.
 Traianus superatis Dacis , spectacula edidit per cen-
 tum & viginti dies . 127.

I N D E X R E R V M .

Tripus inter praemia Discobolorum . 47.
 Tripodibus imposita lyra, seu cithara a Citharoedis
 canentibus . 18.
 Troiae fata . 66. *
 Tropaea in Circo dedicata . 127. adfixa trunco
 arborum, praecipue quercus . 112.
 Triptolemus aratri inventor . 93.
 TRITON conchae inventor . 97. Deos ad pugnam
 excitavit contra Gigantes . *ibid.* per mare mode-
 ratur Cupido .
 Triumvirorum Monetarium insignia . 154.
 Turres navibus impositae . 99.
 Turrito capite sculpta Fortuna Obsequens . 41.
 Turturum saltatio . 147.
 Tutulati Dii . 42. *
 Tympana Baccharum ornata crepitaculis . 146.
 Tympanum terrae symbolum datum Cybeli . 87.
 TYPHON quomodo sculptus . 91. 92. ventorum
 vis, cum velo, seu minbo . *ibid.*

V

Valentini haeretici commentum . 40. 41.
 Valerius Vicentinus gemmarum recens scalptor
 egregius . 122.
 Vasa odoraria . 152.
 Vasa inscripta Deorum nominibus, iisdemque dedi-
 cata . 152.
 Vasculum cum palma victoriam certaminis indicat,
 vel praemium expositum . XI.
 Velatis manibus Palladium tenet Diomedes, quia
 res sacra . 68.
 Velferus M. Antonius laudatus . 150.
 Venationi vacantes Genii . 129.
 Venatores ante itum ad venandum, & post redi-
 tum sacra Diis faciebant . 123.
 Venutus Philippus Patricius Cortonenfis, & Aca-
 demicus Etruscus laudatus . 55.
 VENVS *Pelagia* a Tritone vecta . 56. 97. caput
 habet mitella ornatum . *ibid.* domina humidi ele-
 menti . *ibid.* Anadyomene cui duo Cupidines
 ornatoria vasa ministrant . 92.
 Veneris armatae signum, item Solis, & Amoris
 apud Corinthios . 139.
 Veste muliebri oblonga indutus Apollo . X.
 Vestes ornatae bulla ex lapillis pretiosis . XI.
 Vexilla nomina Deorum, & Caesarum praefere-
 bant . 113.
 Victimae, & hostiae simulatae e cera, vel ex pa-
 ne fictae, Diis oblatae pro veris . 151.
 Victimarum maiorum caput sursum trahebant; mi-
 norum refringebant . 120. in sacris Deorum In-
 ferorum supprimebant . *ibid.*
 VICTORIA vitulum sacrificans ante signum Dia-
 nae . 120. Fortunae comes . 35. omnes Dii a Vi-

ctoria coronati . *ibid.* Fortuna *Supera* cum Osiri-
 de . *ibid.* Imperatorum socia, comes . 110. pal-
 mam & coronam offert . *ibid.* eorum gesta in
 clypeo inscribit . *ibid.* Romani imperii tutelarum
 Dea . 115. tropaeum, vel clypeum dedicat; vel
 in eo gesta Imperatorum inscribit . 115.
 Victoriolae oblatae Imperatoribus . 110. 111.
 Victorius Franciscus Eq. D. Stephani complures
 Gemmas Homericas auctori communicavit, qui-
 bus hoc Opus ornatur . IX. laudatur . 90.
 Vini, & ignis eadem vis . 92.
 Virgines choreas ducentes in nuptiis . 121. 122.
 circa ardentem taedam .
 VIRTUS Honoris comes, & socia expressa in
 numo Vespasiani Caesaris . XI.
 VLYSSES cadaver Achillis tutatus est . 64. eius
 imago . 65. chlamyde amictus, cum pileo . 65.
 cur ei pileus tribuatur . 65. eius galea . *ibid.* cum
 Diomede Rhesium Thraciae regem interfecit . 65.
 Patrocli exequias celebrat institutis ludis, datis-
 que praemiis victoribus . 71. Phiala Nestorem
 Pyliorum regem donavit . *ibid.* 72. in subreptio-
 ne Palladii Diomedis comes . 68. 69. cum eo li-
 tigans . *ibid.* cadaver ad eius pedes iacens, cuius-
 nam sit . 69. hospitio acceptus ab Theanone uxo-
 re Antenor . 75.
 Vnguenta, vascula, annuli, imagines dono missae
 puellis ab amasiis . 54.
 Vnguentarium vasculum offert Cupido Veneri . 92.
 Volaterris insignia eruta Etruscorum monumenta .
 94.
 Vota pro salute, & incolumitate Imperatorum
 exacto quinquennio celebrata . 115.
 Vrna columellae imposita sepulcrum designat . 93.
 107.
 Vrsus gesticator, & saltator . 50. nomen ei impo-
 situm . 50.
 VVLCANVS imberbis, sculptus cassidem conficiens .
 44. *Taedifer* sculptus, *ignipotens* . 90. cur succin-
 ctus tunicula . *ibid.* arma Deorum, & Heroum
 fabricavit . *ibid.* ignis inventor . *ibid.* 91. eidem
 ara communis cum Prometheo, & Pallade in
 Academia . 91.
 Vultur Iunoni sacer 87.
 Vulpecula aurigans . 147.
 Vvincklerus Iacobus Benedictus laudatus . 13.

Z

Zeuxis artifex Domus Augustae . 7.
 Zodiaci signa . 139. Zodiacus index brevitatis
 humanae vitae . 141. sculptus in Sepulcris
 antiquorum . 141. sculptus in Gemmis supersti-
 tiosis haeticorum Basilidianorum . *ibid.* signo-
 rum caelestium nomina . 142.

F I N I S .

E M E N D A N D A .

Pag. 78. *linea penultima lege*; quem artifex satis apposite . Pag. 85. *linea ultima lege*; cum Dis . Pag. 128. *linea 5. lege*;
 aperto capite . Pag. 145. *linea 25. lege*; Lithographi . *ibid.* *linea 31. lege*; & mirum sit .

A D P R O B A T I O N E S

H V I V S O P E R I S.

I M P R I M A T V R.

IOSEPH MARIA Archiepiscopus Florentinus.

I M P R I M A T V R.

Fr. VINCENTIVS DE COMITIBVS a Bergamo,
Exgeneralis Ordinis Min. Conventualium S. Fran-
cisci, Inquisitor Generalis Florentiae.

I M P R I M A T V R.

PHILIPPVS BONAROTA Senator, & R. C. Magni
Ducis Etruriae Auditor.

C H A R T A R V M

S E R I E S.

a b c d A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y.

Omnes sunt Duerniones praeter d qui est Ternio.

F L O R E N T I A E

EXCVSVM EXORNATVMQVE TABVLIS CENTVM AERI INCISIS
SYMPTIBVS SOCIORVM NOBILIVM FLORENTINORVM
IN TYPOGRAPHIA FRANCISCI MOÛCKE
ANNO CIO. IO. CC. XXXII.

63A.100

